

MAANDBLAD

JANUARI 2009

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

ROEISPORT IN OOSTENDE

Van 6 december 2008

tot en met 1 maart 2009

Oostends Historisch Museum
Langestraat 69
8400 Oostende

Koninklijke Oostendse Steem en
Geschiedkundige Kring

Openingstijden:
zaterdag van 10.00 uur - 12.00 uur
en van 14.00 uur - 17.00 uur
Kerstvakantie en Krokusvakantie:
elke dag behalve op dinsdag

 OOSTENDE

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovernamen toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 38

NUMMER 1

MAAND januari 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

Blz. 3: **E. SMISSAERT**: Een warme proficiat voor Jean Pierre Falise!

Blz. 4: Jaarprogramma 2009 De Plate.

Blz. 7: **R. WEISE**: Stützpunktstellegruppe Ostende en de 18^e Vorpostenbootflotille in de Operatie Cerberus (deel I).

Blz. 18 **G. SERVAES**: Uit het archief van De Plate: de Hendrik Serruyslaan.

Blz. 19: Ledenlijst 2008.

**HET BESTUUR VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
DE PLATE**

WENST HAAR LEDEN EEN GELUKKIG EN VOORSPOEDIG JAAR 2009

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES, Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Emile SMISSAERT: Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Rudi WEISE: Voorhavenlaan 1/14, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Een warme proficiat voor Jean Pierre Falise !

Oorspronkelijk was ons tijdschrift maar een aankondigings- en contactblaad(je), en meer niet. Geleidelijk *verdikte* het (figuurlijk) in belang en (letterlijk) in omvang tot gemiddeld 8 à 14, later zelfs tot 20, 24 en al eens 30 pagina's, met een gevarieerd aanbod van mededelingen en leesartikels. Gelanceerd in het najaar van 1971 nam, einde 1984, de toenmalige hoofdredacteur O. Vilain, ik citeer, "afscheid van de *Oude Plate*" (jrg. 2-13), toen nog in stencildruk ("om budgettaire redenen") verspreid en mede daardoor moeizaam om niet te voorziene taal- en tikfouten (wat wrevel met zich meebracht) toch tijdig te kunnen verbeteren. Het was de pionierstijd, wat wil je ... Een *vernieuwde* aanpak zorgde weldra voor merkbare wijzigingen. Nu op formaat A4 met een andere lay-out en een gepaster lettertype, recto verso gedrukt door middel van fotocopie, nog later zonder nietjes maar in katernen gebundeld, met illustraties middenin de teksten, met aantrekkelijke (soms kleurige) kaften. Kortom, heel wat aantrekkelijker voor de lezers en auteurs, alsook "appetietiger" voor reclamedoeleinden door enkele mecenasen. Drukhuizen Desnerck, Lammaing en Knockaert zorgden voor moderne, nette en snelle vermenigvuldigingen. Falise zat vanaf 1985 in de driekoppige redactieraad en was zelf even een aantal jaren ... typist op zijn toenmaals geavanceerd te noemen, zelf gekochte "Brother" toestel-met-wat-geheugen. In de loop der jaren was hij telkens vaardig mee met de laatste technologische snuffjes, iets wat een groot pluspunt was, voor hem en voor de Kring. Voor de verzendingen namen we het handzame zgn. *wikkelsysteem* over, uitgevoerd met de hulp van een stel vrijwilligers. Na verloop van tijd haakten Norbert Hostyn en Emile Smislaert van de leiding af. Jean Pierre bleef tot op heden enig redacteur, wel eerst geassisteerd door Simone Maes, zijn echtgenote, spoedig daarop door Emile Smislaert, zijn secondant. Dit reeds 24 jaren lang en ononderbroken. En nu vatten we allen onversaagd het 25^e jaar aan. Een hele term ligt achter ons!

Door het niet meer verschijnen van de weliswaar keurig gedrukte (maar in tijd in feite achterhaalde), bovendien geldelijk dure jaarboeken "*Ostendiana*" (6 boekdelen, 1972-1986), kregen we de kans tot en konden we nu plaats ruimen voor interessante, vaak uitgebreide en diepgaande, goed gedocumenteerde studies. Als wat meervoudige auteurs vermelden we kleppers als o.a. Bekaert, wijlen Billiet, Capon, de gebroeders Coopman, wijlen Debrock, De Brouwere, Dewulf, Dingens, wijlen Dreesen, Dufait, wijlen Farasyn, Gevaert, Goethaels, Hostyn, Hubrechtsen, Ippel, Jansoone, wijlen Klausen, wijlen Liétard, Leroy, Nuyten, Ouvry, wijlen A. en E. Smislaert, Timmermans, wijlen Vancraeynest, Van Daele, Vandamme, Van Hyfte, wijlen Verbanck, Verhaeghe, Verwaerde, Weise. Op gevaar af van nog enkele andere verdienstelijken over het hoofd te zien – ongewild, hoor! – te meer daar ze ons toen allen gratis waardevolle kopij afstonden. Onze dank is er, wees daar maar van overtuigd!

Zeker, een gezonde financiële basis alsmede de vooruitgang van de techniek hielpen ons in het verder kunnen uitgeven van behoorlijk verzorgd tik- en drukwerk. Maar, even waar, al die tijd stonden de heer Falise en een vuistvol medewerkers maandelijks in voor de coördinatie met de auteurs en gebeurlijk de typistes (dank u, mevrouwen), het doorspelen naar en van de corrector, de finale retouches en de eindredactie (wat al eens getob en spanningen te weeg brachten), de etikettering, het naar het Postgebouw brengen per auto ... Je/jullie moet(en) het verduiveld maar doen!

Zeër gewaardeerde Heer Voorzitter, beste Jean Pierre: uit erkentelijkheid en als uiting van onze sympathie bieden we jou een geurige tuil blozende rozenknoppen aan (weldra in bloei zoals momenteel onze Kring!), met gezond bladgroen (en helaas ... met wat doornen) - 25 in aantal (jrg. 14-38, 1985-2009), rood-geel getint zoals de kleuren van het vaandel van Oostende voor wie we gezamenlijk toch al die inspanningen doen en laten, niet? - als symbool van zoveel aanhoudende geest- en daadkracht, edelmoedige inzet en fijn vakmanschap!

Namens het BESTUUR van DE PLATE,
Emile SMISSAERT.

JANUARI ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen tot de volgende activiteit:

Op donderdag 29 januari 2009 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

JAARLIJKSE VEILING

1. Welkomstwoord door dhr. Jean Pierre Falise, voorzitter, en hulde aan de overleden leden.
2. VEILING georganiseerd door DE PLATE onder leiding van dhr. Georges VAN DUYVENBODEN, effectief lid.

De aanwezige leden kunnen zich de lijst van de te veilen stukken aanschaffen tegen kostprijs.

De veiling is voorbehouden aan de individuele leden.

Er wordt voor gezorgd dat op die avond leden en kandidaat-leden zich in regel kunnen stellen met de lidmaatschapsbijdrage voor het jaar 2009.

Zoals reeds aangekondigd in het tijdschrift van oktober, november en december 2008 zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum op ZONDAG 250 JANUARI tussen 10.00 uur en 12.00 uur.

LET WEL OP: VÓÓR DE VEILING IS ER GEEN VOORDRACHT
WIJ BEGINNEN STIPT OM 20 UUR MET DE VEILING!!!

JAARPROGRAMMA " DE PLATE " voor het jaar 2009

A. Avondvoordrachten en activiteiten

1. Donderdag 29 januari 2009 om 20.00 uur

Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE, voorbehouden aan de leden, onder leiding van dhr. Georges VAN DUYVENBODEN

2. Donderdag 26 februari 2009 om 20.00 uur

Dhr. Jan NUYTTEN spreekt met dhr. Raoul SERVAIS. Met vertoning van de korte animatiefilm HAVENLICHTEN

3. Donderdag 26 maart 2009 om 20.00 uur

Circussen in Oostende, door dhr. Jan INGHELBRECHT

4. Donderdag 30 april 2009 om 20.00 uur

Land- en tuinbouw rond Oostende, door dhr. Dirk CASTELEYN

5. Donderdag 28 mei 2009 om 20.00 uur

Jan De Clerck, één van de vier grote Oostendse schilders, door dhr. Roland LARIDON en Jean Pierre FALISE

6. Donderdag 24 september 2009 om 20.00 uur

Historiek van het Oostends Marionnettentheater Kallemoeie, door dhr. Jan HOSTYN

7. Donderdag 29 oktober 2009 om 20.00 uur

Allen die willen naar Island gaan..., door dhr. Joris SURMONT

8. Donderdag 26 november 2009 om 20.00 uur

De Oostendse cinema's door dhr. Johan GEUELS

9. Donderdag 17 december om 20.00 uur

Filmavond

B. Namiddagvoordrachten en andere activiteiten

1. Donderdag 12 maart 2009 om 14.30 uur

Volkse spreuken en gezegden in ons West-Vlaamse dialect door, dhr. Gerard DEBRABANDERE

2. Zaterdag 5 december 2009 om 12.30 uur

Middagmaal en kleinkunstnamiddag

3. Donderdag 17 december om 14.30 uur

Filmnamiddag

Activiteiten die voorzien zijn in 2009 maar waarvan de datum nog niet vastligt :

Bezoek aan de Oostendse begraafplaats in de Stuiverstraat, o.l.v. Koen VERWAERDE.
Bezoek aan het vernieuwd visserijmuseum van Oostduinkerke.
Bezoek aan het Belle Epoque centrum te Blankenberge.

C. Studiereis

Zondag 14 juni 2009

Studiereis (nog in voorbereiding), o.l.v. dhr. Valère PRINZIE

D. Thematentoonstellingen

1. tot 1 maart 2009

130 jaar Roeisport in Oostende

2. van 13 juni tot 13 september 2009

Geschiedenis en Kostuums van de Gilles der Zee

3. van 03 oktober tot 29 november 2009

De Vuurtorenwijk van Oostende

4. van 12 december 2009 tot 1 maart 2010

Oostendse Cinema's

OPGELET: PLATEVEILING

In het november- en decembernummer staat dat de aangeboden stukken te bezichtigen zijn op zondag 24 januari.

Dit moet natuurlijk zijn: op **zondag 25** januari.

De kft van jaargang 2009, van ons tijdschrift, is een weergave van een iconografisch document van Oostende van de hand van Sir Ernest George (1839-1922).

In de maand oktober 2008 publiceerde De Plate een album met 44 schetsen van deze Londense architect.

De begeleidende tekst is van de hand van dhr. Norbert Hostyn.

De publicatie is nog steeds te verkrijgen aan de balie van het Oostends Historisch Museum aan de prijs van € 3.

STÜTZPUNKTGRUPPE OSTENDE EN DE 18^e VORPOSTENBOOTFLOTTILLE IN DE OPERATIE CERBERUS - deel 1

door Rudolf WEISE

STÜTZPUNKTGRUPPE OSTENDE

Na hun overwinning beschouwen de Duitsers Oostende als een goede uitvalshaven van waaruit ze met, wat Konteradmiral Friedrich Lützow in zijn boek *Seekrieg und Seemacht* hun *Kleinkampfmittel* noemt: mijnenveger- snelboot- sperbreker- onderzeebootjagers en voorpostenbootflottieljes, de ganse kanaalzone kunnen bestrijken.

Onmiddellijk na hun aankomst richten ze 'Stützpunktgruppe Ostende' (steunpuntgroep Oostende) op. Kapitein-ter-zee Johannes Schneider wordt haar eerste commandant en tezelfdertijd havencommandant. Hij oefent deze functie uit van augustus 1940 tot de bevrijding van onze stad in september 1944. In december 1940 beginnen de Duitsers aan de bouw van een snelbootbasis. Meerdere snelbootflottieljes verbleven tijdelijk te Oostende en losten er elkaar af. Het waren de 2^e, 3^e, 4^e, 5^e, 6^e en 8^e flottieljes. Oostende wordt ook de basis van een *Minensuch* (MS), *Räumboot* (R), *Sperrbrecher* (S), *Vorposten* (VP), *Hafenschutz* (HS) en *Unterseebootjagdflottille*. Deze flottieljes maken samen het *Küstensicherungsverbande* (kustbeveiligingseenheid) uit. Het geheel staat onder bevel van vice-admiraal Friedrich Ruge.

Het laden van een torpedo in de snelbootbunker

In juni 1940 komen de eerste boten van de *Kriegsmarine* te Oostende aan. Het zijn kleine *Räumboten* (mijnenvegers). Begin juli 1940 komt de 2^e snelbootflottielje te Oostende aan. Ze staat onder het bevel van korvettenkapitein Rudolf Petersen. Deze flottielje voert gevecht- en mijnenlegoperaties uit vóór de Engelse kust en in het Kanaal met de snelboten S24, S31, S34, S35 en S37. Ze meren af aan de Cockerillkaai.

Tijdens de voorbereiding van operatie *Seelöwe* codenaam voor de invasie van Engeland die nooit plaats greep, liggen er te Oostende ook nog een aantal grotere schepen die er ook weer verdwijnen nadat de operatie afgelast wordt.

De 4^e *Sperrbrecherflottille*, opgericht einde 1940 en ontbonden in juli 1943, bestaat uit 20 vaartuigen. Het commando ligt in Brugge. Oostende, Duinkerke, *Boulogne* en *Le Havre* zijn hun thuishavens.

Vanaf 1941 is Oostende ook de basis van de 18^e *Vorpostenbootflottille*. Het commando ligt ook in Brugge. Eveneens vanaf 1941 heeft de 36^e *Minensuchbootflottille* (mijnenvegersflottielje) hier haar thuishaven. Ze staat onder bevel van korvettenkapitein Walter Josephi. Hij wordt opgevolgd door korvettenkapitein Palmerau, dan door korvettenkapitein Behrmann en korvettenkapitein Grosse. Die voert het commando vanaf juli 1943 tot mei 1944. Tenslotte door korvettenkapitein Fritz Reinhold.

Op diverse tijdstippen tussen juni 1940 en de bevrijding hebben ook de 2^e, de 4^e, de 7^e en de 8^e *Räumbootflottillen* (mijnenvegersflottieljes) hier hun verblijf. Het 8e staat onder bevel van korvettenkapitein van de reserve Albrecht Boit met commando te Brugge.

Tenslotte beschikt havencommandant Johannes Schneider ook nog over een *Hafenschützflottille* bestaande uit 22 eenheden en verantwoordelijk voor de veiligheid van de haven. Kleine eenheden die patrouilleren in en vóór de haven. Ze worden bevolen door korvettenkapitein Theodor Dralle.

Voor al deze vaartuigen is er ook nog een logistieke dienst: de *Marineausrustungs- und Versorgungsstelle*. Verder is er nog de *Hafenüberwachungsstelle* (Hüst) (havencontrolebureau) die instaat voor de bewaking van de haven en de controle van het in- en uitvaren van vissersvaartuigen. Luitenant Heine is hiervoor verantwoordelijk vanaf december 1940. Midden 1942 neemt luitenant Kann, een bij de vissers graag geziene figuur, zijn functie over. *Hafenstützpunkte* (havensteunpunten), marinekustbatterijen en luchtafweerbatterijen (FLAK-Flugabwehrkanone) vervulden de verdediging en omringen en beveiligen de haven.

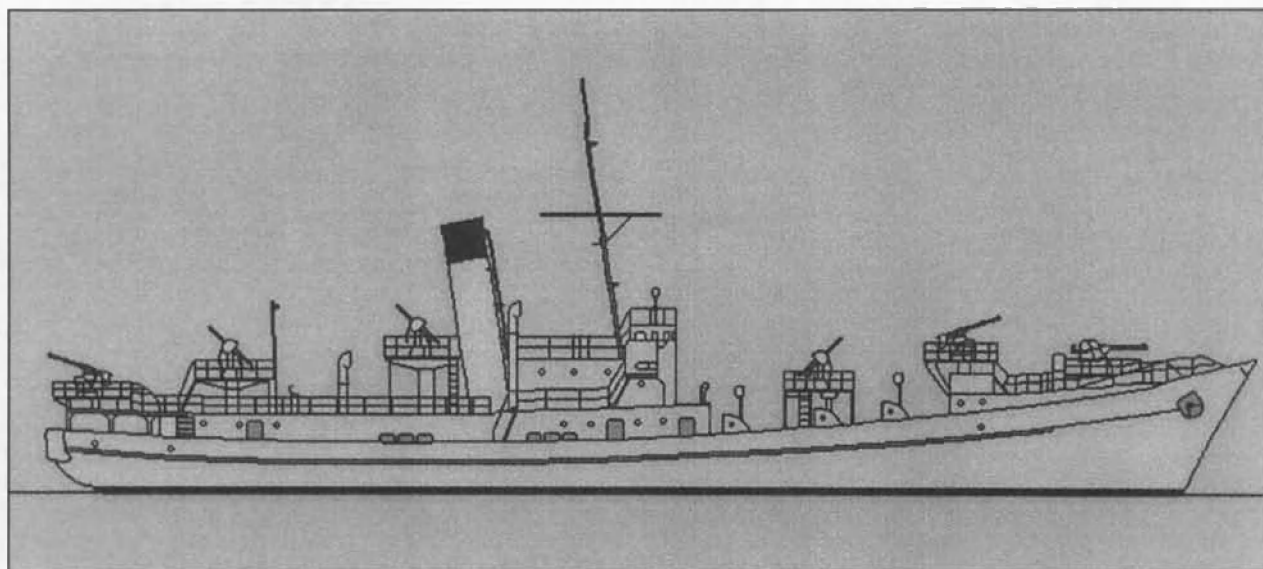
Stützpunkt Hafen – De halve maan.

DE '18^e VORPOSTENBOOTFLOTTILLE' IN OOSTENDE

De flottielje wordt opgericht in 1940 als de *18^e Vorpostengruppe* met de schepen nummers.7, 26 en 47. Het zijn vaartuigen uitgerust voor de onderschepping en vernietiging van onderzeeboten. Op 03 oktober van hetzelfde jaar wordt ze uitgebreid en nu *18^e Vorpostenbootflottille* gedoopt. Vanaf 1941 wordt ze te Oostende gestationeerd. Het commando wordt ondergebracht te Brugge.

Deze voorpostenbootflottieljes zijn de werkpaarden van de *Kriegsmarine* bij kustoperaties en worden ingezet voor patrouilles, escortes, bewaking van mijnenvelden, kustbeveiliging, onderzeeboot en *motor torpedo boat* (MTB) bestrijding in het Kanaal. Ze voeren discreet hun harde opdrachten uit. Het zijn hoofdzakelijk omgebouwde en tamelijk zwaar bewapende vissersboten van maximum 885 ton en 58m75 lang. Ze worden afhankelijk van het type uitgerust met één tot twee luchtafweerkanonnen van 88 en 37mm en meerdere, soms tot negen, 20mm luchtafweerkanonnen en nog een paar lichtere wapens zoals twee tot zes 13mm machinegeweren. Ook hebben ze tot vier dieptebommenlanceerinstallaties aan boord. Ze lopen 12 knopen en hebben een actieradius van 3600 zeemijl. Hun bemanning varieert volgens type van 29 tot 70 man.

Volgende 17 schepen maakten deel uit van de 18^e flottielje: V (voorpostenboot) 18 (18^e flottielje) (nr.) 01 tot en met V1817. Van oktober 1941 tot november 1942 staat de flottielje te Oostende onder bevel van korvettenkapitein van de reserve Karl Wolters. Tussen juli en oktober 1940 voerde hij reeds het bevel over de flottielje. Hij wordt in oktober 1940 opgevolgd door korvettenkapitein van de reserve Dietrich von Jagow. In mei 1941 wordt deze op zijn beurt opgevolgd door korvettenkapitein van de reserve Albrecht Boit. Deze zou het commando terug opnemen in november 1942. Hij wordt in januari 1945 en tot de capitulatie van Duitsland op 08 mei van hetzelfde jaar, op zijn beurt afgelost door korvettenkapitein van de reserve Karl-Wolf Albrand. Na de geallieerde invasie in Normandië wordt het 18e naar Zuid Noorwegen en het Skagerrak verlegd en daar met begeleidingsopdrachten belast.

Ontwerp van een typische voorpostenboot op het plan van een vooroorlogse vissersboot

OORLOG IN HET KANAAL

Het is oorlog en het Kanaal is doorlopend het toneel van gevechten en schermutselingen tussen geallieerde en Duitse schepen waarbij er nogal wat doden en gekwetsten vallen en schepen verloren gaan. Mijnenlegoperaties zijn een, door beide zijden, druk beoefende activiteit. De Kanaalhaven Oostende speelt hierin haar, door de bezetter, opgelegde rol.

Op donderdag 15 augustus 1940 grijpt op de Slijkenssteenweg een zware ontploffing plaats in een torpedoöpslagplaats van de *Kriegsmarine*. De bezetter denkt aan sabotage maar dat is het niet. Aan de kaai liggen snelboten van de 2^e flottielje. De S24, S31 en de S37 worden licht beschadigd. Ze varen op eigen kracht naar Duitsland terug voor herstelling. De S35 is niet meer zeewaardig en wordt via de kanalen naar Duitsland overgevoerd. Ze worden op 01 september vervangen door de S33, de S35 en de S55 die uit *Wilhelmshafen* komen.

De onderzeebootjager 121 '*Jochen*' loopt op maandag 02 september 1940 om 11.15u aan de haveningang op een mijn en zinkt. Dertien bemanningsleden waaronder hun flottieljebevelhebber korvettenkapitein Dr. Hans Gebauer komen om.

In de nacht van 06 op 07 september 1940 valt de 2^e snelbootflottielje het door oorlogsschepen begeleide geallieerde konvooi FS273 aan. Luitenant-ter-zee Popp torpedeert en zinkt met zijn S33 het Nederlandse vrachtschip *Stad Alkmaar* 5750 Ton.

In de nacht van dinsdag 24 september 1940 valt de 2^e snelbootflottielje opnieuw een konvooi van tien kleine vrachtschepen aan vóór *Great Yarmouth*. De S30 onder bevel van *Oberleutnant-zur-See* Feldt zinkt de *Continental Coaster* 551 Ton die daarbij vier man van zijn bemanning verliest. Op zondag 29 september 1940 legt de 2^e snelbootflottielje zeemijnen vóór de monding van de *Thames*.

De Engelse MTB17 (motortorpedoboot) wordt op maandag 21 oktober 1940 door het 7.5 cm geschut van de kustbatterij *Saltzwedel Alt* uit Mariakerke onder vuur genomen en getroffen. Ze wordt door haar bemanning, die overstapt op een andere MTB, verlaten. De volgende dag wordt de boot, waarvan de achtersteven weggeschoten is, in Oostende binnengesleept. Ze ligt daarna, tot het beëindigen der vijandelijkheden en nog enkele jaren erna, verlaten op een hellend vlak achter de vismijn tot ze tot schroot verwerkt wordt.

Het laden van torpedo's op snelboten aan de Cockerillkaai

Op donderdag 06 februari 1941 loopt de 2^e snelbootflottielje met de S30, S54, S58 en S59 van Oostende uit op jacht in het Kanaal. Tussen *Ipswich* en *Newcastle* brengt de S30 van *Oberleutnant-zur-See* Feldt de kleine Britse cargo *Angularity* 501 Ton tot zinken

Niettegenstaande felle tegenstand brengt de S30 van de 2^e snelbootflottielje onder *Oberleutnant-zur-see* Feldt bij een stoutmoedige torpedoaanval op een konvooi vóór *Lowestoft* op dinsdag 25 februari 1941, de Britse torpedojager *Exmoor* tot zinken. *Oberleutnant* Feldt krijgt later het commando en wordt *Flottillenchef* van het 2^e.

Donderdag 17 april 1941: vier boten van de 2^e snelbootflottielje lopen uit voor het leggen van 24 zeemijnen vóór de Engelse kust. Na de mijnenlegoperatie doen ze een aanval op een Brits konvooi en de S42 onder *Oberleutnant-zur-See* Meentsen brengt het vrachtschip *Effra* 1446 Ton tot zinken. De S42 onder *Oberleutnant-zur-See* Feldt torpedeert het vrachtschip *Ethel Radcliffe*. De aanval blijkt onsuccesvol want zij zinkt niet. De S55 van *Leutnant-zur-See* Howaldt en de S104 van *Oberleutnant-zur-See* Roeder zinken ondertussen het vrachtschip *Nereus* met kanonvuur. Ongeveer twee maanden later, op 12 juni, zal de 2e snelbootflottielje Oostende verlaten voor de Finse wateren.

In de namiddag van dinsdag 19 augustus 1941 vallen Britse jachtvliegtuigen de *Hafenschutz*-en *Minensuch*boten van de 32e *Minensuchflottille* (mijnenvegersflottielje) uit Oostende aan waarbij één dode en negen zwaar gewonden vallen.

Onder de, met diverse gevaarlijke opdrachten belaste, bemanningen van de 18e *Vorpostenbootflottille* vallen ook regelmatig doden en gewonden.

Twee voorpostenboten van de 18e flottielje die een Duits vrachtschip begeleiden, worden op zaterdag 30 augustus 1941 om 09.45u nabij Oostende aangevallen door een tiental Engelse jachtvliegtuigen. Op de voorpostenboten vallen vijf doden. Het zijn: Luitenant-ter-zee Oskar Schlegelmilch, geboren op 31 januari 1916, machinist Erich Piepkorn, geboren op 27 juli 1901, *Obergefreiter* (korporaal) Wilhelm Faust, geboren op 02 juli 1908, *Gefreiter* (1^e matroos) Johann Junker, geboren op 03 maart 1921, matroos Karl Kolkschmusker, geboren op 27 juli 1922. Er vallen ook nog vijf gekwetsten. De doden worden te Oostende begraven.

Donderdag 18 september 1941: om 12.15u vallen Britse vliegtuigen vóór Oostende het bevoorradingschip *Friesland* aan waarbij een bom doel treft zonder nochtans slachtoffers te maken. In de namiddag om 17.45u worden ook vier mijnenvegers van de 36^e *Minensuchflottille* vóór hun thuishaven aangevallen door vliegtuigen. Daarbij worden vijf bemanningsleden gedood en vijftien gewond. De doden worden te Oostende bijgezet op het Duitse kerkhof. Het zijn: Franz Dietrich matroos, geboren op 25 april 1922, Werner Arkularius matroos, geboren op 19 december 1921, Helmuth Guba matroos, geboren op 05 maart 1920, Anton Garbotes matroos, geboren op 30 september 1919 en Josef Wrobel matroos, geboren op 16 augustus 1922.

In januari 1942 komt de 6^e snelbootflottielje met vijf eenheden aan te Oostende.

11/12 februari 1942: Operatie *Cerberus*. Drie Duitse slagschepen breken uit Brest door het Kanaal naar de Duitse havens *Brunsbüttel* en *Wilhelmshafen*. De 18^e *Vorpostenbootflottille* neemt aan deze *Kanaldurchbruch* deel (zie afzonderlijk hoofdstuk hierna).

Op 19 februari 1942 onderneemt de 6^e snelbootflottielje een mijnenlegoperatie op de toegangswegen in het zeegebied van *Dover-Dungeness*.

Negen dagen later, op 28 februari 1942 verlegt de 6^e snelbootflottielje naar *Helgoland*. Ze wordt vervangen door zes boten van de 4^e flottielje uit het Franse *Boulogne*.

Op 14 maart 1942 onderneemt de 4^e snelbootflottielje een mijnenlegoperatie aan de Engelse zuidoost kust. Onderweg loopt de S53 op een mijn. De snelboot is reddeloos verloren en zinkt. Bij een treffen met Engelse kanonneerboden wordt de S111 zwaar getroffen. De bemanning wordt gered. Een poging om de beschadigde boot op sleeptouw te nemen mislukt. Ze verdwijnt in de golven. Tijdens dezelfde onderneming kan de S104 onder bevel van *Oberleutnant-zur-See* Roeder de Britse torpedojager *Vortigern* torpederen en zinken. De 4^e flottielje staat onder bevel van *Kapitänleutnant* Bätge.

Op alarmwacht.

De mijnenveger M3615 van de 36^e *Minensuchflottille* uit Oostende loopt op 24 maart 1942 om 01.45u 's nachts op een mijn vóór *Gravelines* en zinkt. 15 bemanningsleden verliezen het leven waarvan er drie te Oostende worden binnen gebracht. Het zijn: Ernst Noack, Theo Kremer en Rolf Janssens. De M3615 is de door de Duitse marine in beslag genomen 0.56 *Mimosa* 26 BRT van eigenaar F.Coopman. In 1950 wordt het schip gelicht en te Oostende afgebroken.

Op 18 april 1942 vaart de 4^e snelbootflottielje uit met de boten S63, S64 en S 109 voor het leggen van 30 zeemijnen aan de Engelse kust. Deze routineoperatie verloopt zonder incidenten.

Op 22 april 1942, nieuwe mijnenlegoperatie van het 4e aan de Engelse kust. Op hun terugweg naar Oostende komt het bij de Noordhinderbank tot een hevig treffen met vier MTB's (*motor torpedo boat*) van de Engelse 6e MTB flottielje waarbij de S52 en de Engelse MTB64 schade oplopen. Op de S52 valt één dode: Hans Peter Budde, geboren in oktober 1922. Acht dagen later, op 30 april 1942, verlaat de 4e snelbootflottielje Oostende voor Rotterdam.

07 mei 1942: om 07.30u vallen Britse jachtvliegtuigen met hun boordwapens opnieuw twee voorpostenboten en een *Hafenschutzboot*, de *HS 90*, aan vóór Oostende. Op de *HS 90* vallen twee doden en vier gewonden. Ze heeft als thuishaven Duinkerke.

De V1805, een omgebouwde Franse loodsboot *Sénateur Louis Brindeau*, loopt op 22 mei 1942 vóór Oostende op een mijn en wordt door zijn bemanning op het strand gezet. De voorpostenboot wordt hersteld maar wordt op 15 juni 1944 in *Le Havre* (Frankrijk) vernield door een vliegtuigbom.

De volgende dag loopt de V1808 *Dortmund* in positie 51° 13 min-02° 45 min eveneens op een mijn en zinkt. Vier bemanningsleden worden hierbij zwaar en zeven licht gewond. Zo verliest de 18^e flottielje twee van haar boten in evenveel dagen.

Verder verliest de 18^e voorpostenbootflottielje nog volgende manschappen. De omstandigheden van hun dood zijn ons onbekend:

Op 12 maart 1943: Lorenz Walter geboren op 03 september 1920.
Karl Heinz Loges geboren op 30 september 1922.
Richard Helnig geboren op 12 september 1920.
Paul Nagener geboren op 20 juli 1923.
Op 24 juni 1944: Franz Venos geboren op 02 mei 1921.
Op 29 juni 1944: Karl Schröder geboren op 13 november 1923.
Op 05 juli 1944: Hanz Sorgnitt geboren op 17 augustus 1920.
Op 10 augustus 1944: Gerhard Kliner geboren op 02 juli 1922.
Brucher Richard Kleiner geboren op 21 april 1920.
Karl Wipplinger geboren op 13 mei 1921.

Alle gesneuvelden worden zoals gebruikelijk met militair eerbewijs bijgezet op het Duitse militair kerkhof te Oostende en vanaf 08 augustus 1949, overgebracht naar het Duitse *Ehrenfriedhof* (een verzamelkerkhof) 1940-45 te Lommel (Limburg). Daar liggen in 2001 reeds 39094 gesneuvelden.

Begrafenisplechtigheid op het Duitse militair kerkhof te Oostende

Op 07 augustus 1942 loopt de sperbreker 170 *Maria Muller* van de 6^e flottielje twee zeemijlen noordelijk van Oostende op een mijn en zinkt.

15 september 1942 om 05.25u: in positie 51°-02° 05 min loopt sperbreker 142 *Westerboek* van de 4^e flottielje vóór Oostende ook op een mijn en zinkt. De bemanning wordt gered. Er zijn vijf licht gewonden. Later wordt het schip geborgen.

Vijftien *Spitfires* vallen op 18 september 1942 met hun boordwapens de motorboot *Lorelei* aan. Hierbij worden vijf bemanningsleden gedood en drie gewond.

Op 09 oktober 1942 om 22.00u loopt de sperbreker 143 *Lola* van de 4^e flottielje in positie 51°-02° 44 min op een mijn en zinkt. De flottielje verliest zo in korte tijd twee van haar schepen.

Op 27 oktober 1942 om 17.48u wordt een baggerboot 300m voor de haveningang door een *Spitfire* beschoten. Er vallen geen slachtoffers maar er is veel stoffelijke schade.

Een mijnenveger van de 36^e *Minensuchbootflottille* loopt op 24 november 1942 op een mijn en zinkt. Vier bemanningsleden worden gedood. Het zijn: Ernst Schub *Bootsmannsmaat* (onderofficiersrang), geboren op 02 oktober 1917, Richard Langdorf *Gefreiter* (1^e matroos), Franz Moor *Obergefreiter* (korporaal), geboren op 20 juli 1921, Christoph Schlafert *Obergefreiter*, geboren op 06 augustus 1921.

Op 05 April 1943 wordt vóór Nieuwpoort een *Hafenschutzboot* van Oostende in echte commandostijl door eenheden van de Engelse marine geënterd. Ze nemen de bemanning krijgsgevangen en steken de boot in brand.

De voorpostenbootflottielje loopt uit.

Op 24 juli 1943 verleggen de snelboten S68 en S77 van de 5^e snelbootflottielje van *Boulogne* naar Oostende. Even na middernacht, om 00.15u, worden zij aangevallen door Britse motortorpedoboten. De S77 wordt getroffen door een salvo aan haar stuurboord reservetorpedo. De boot zinkt in positie 51° 14 min–02° 53 min.

De commandant van de S68 *Oberleutnant-zur-See* Moritzen moet enige tijd later voor de kriegsraad verschijnen en wordt van zijn commando ontheven omdat hij bij dit gebeuren aan de S77 geen hulp geboden heeft.

Op 17 september 1943 verlaten vijf mijnenvegers, de M3601, de M3604, de M3605, de M3606 en de M3607, van de 36^e mijnenvegersflottielje hun basis Oostende. Opdracht: bewaken van de kust tussen Oostende en Zeebrugge, daar opname van de M3600 en M3620, de KFK 3669 en de HS FN 09. Deze schepen komen van Vlissingen en moeten naar Oostende begeleid worden. Om 22.25u in positie 51° 19 min–03° 01 min grijpen twee krachtige mijnontploffingen plaats. De eerste achter de M3604, de tweede direct onder het schip. Ze zinkt snel. M3601 en M3605 komen ter hulp om de afdrijvende bemanningsleden op te pikken. Ook de M3606 en de M3607 komen ter plaatse om met rubberboten bemanningsleden te redden. Tijdens deze reddingswerken volgt om 22.42u een derde mijnontploffing direct onder de M3606. Deze zinkt dichtbij de M3604. Om 22.55u zendt de M3607 een bericht dat hij doden en gewonden aan boord heeft en naar Oostende terugkeert. Intussen naderen de boten die van Vlissingen komen de plaats van het onheil. Om 22.55u komen ze in het zicht. Met lichtsignalen worden de naderende boten aangemaand af te draaien wegens het mijnengevaar. De M3600 die aan de spits van het kleine konvooi vaart is reeds zo dichtbij dat ook zij om 23.05u op een mijn loopt en onmiddellijk zinkt. Het schip is midscheeps geraakt. Korte tijd daarna ontploft de ketel. Met alle beschikbare middelen worden de reddingswerken voortgezet tot 23.45u. Men verzoekt MSS Oostende *Seenothoten* te zenden. Wanneer men geen schipbreukelingen meer bespeurt en omdat de niet getroffen schepen talrijke zwaar gewonden aan boord hebben, wordt snel de terugreis naar Oostende aangevat. Men heeft Oostende gevraagd ziekenwagens gereed te houden.

Minenräumbootflottille op oefening.

De verliezen zijn hoog: negen doden, tien vermisten, achttien zwaar en licht gewonden. Later bij de begrafenis worden zeventien bemanningsleden begraven. Mogelijk zijn dit nadien gevonden drenkelingen of overleden zwaar gewonden. Het zijn: Paul Stockburger, 20 jaar, Günther Klockner,

18 jaar, Adolf Korn, 18 jaar, Gerhard Schmidt, 19 jaar, Hans Schmidt, 43 jaar, Herbert Schikor, 18 jaar, Heinz Thormann, 19 jaar, Gottfried Sandig, 24 jaar, Bruno Zucht, 19 jaar, Ernst Eitel, 20 jaar, Werner Jarnoth, 20 jaar, Heinz Laudage, 27 jaar, Wilhelm Schwartz, 19 jaar, John Rottger, 31 jaar, Karl Logusz, 19 jaar, Rudolf Oslander en Heinz Lippert. Op hun begraafing waren 200 man tegenwoordig samen met korvettenkapitein Grosse, bevelhebber van de 36^e mijnenvegersflottielje.

Twee groepen schepen van de 36^e mijnenvegersflottielje onder leiding van de flottieljecommandant korvettenkapitein Grosse worden op 14 maart 1944 vóór de Franse kust aangevallen door Britse MTB's. De M3630 wordt hierbij vóór *Gravelines* door een torpedo getroffen en zinkt. Op zaterdag 18 maart worden vier bemanningsleden van de M3630 op het kerkhof Stuiverstraat begraven. Het zijn: Rudolf Einsfeld *Maschinemaat* (onderofficiersrang), geboren op 15 december 1919, Johann Kruse matroos, geboren op 19 december 1898, Valentin Rosplog *Funkmaat* (onderofficiertelegrafist), geboren op 26 januari 1921 en Michaël Hiersch, *Obersteuermann* (1e stuurman), geboren op 06 november 1920.

Op 31 maart 1944 loopt sperbreker 141 *Lies* van de 36e mijnenvegersflottielje op een mijn vóór Oostende en zinkt. Eén man verliest het leven: Peter Schouten *Obergefreiter* (korporaal), geboren op 19 april 1924.

De in Nederland gebouwde *Kriegsfischkutter KFK 64*, in dienst gesteld op 30 juli 1943 als mijnenveger M3668 bij de 36e flottielje, loopt op 27 april 1944 om 22.55u op een mijn in positie 51°-02' 58 min en zinkt. Twaalf bemanningsleden laten het leven waarvan er acht te Oostende begraven worden. Het zijn: Friedrich Weber, geboren op 10 juni 1922, Heinz Löns, geboren op 25 december 1923, Ernst Bahlo, geboren op 03 februari 1925, Eberhard Prillwitz, geboren op 15 februari 1925, Heribert Thiel, geboren op 30 juni 1922, Heinz Drees, geboren op 06 oktober 1925, Georg Kuhn, geboren op 07 januari 1921 en Joachim Schmidt, geboren op 07 december 1922.

19-20 mei 1944: mijnenlegoperatie van de 8^e snelbootflottielje onder bevel van korvettenkapitein Zymalkowski vóór de Engelse kust. De Britse mijnenvegers *Wyoming* en de *MS227* lopen op deze mijnen en zinken. Op de terugweg wordt het 8^e vóór Oostende aangevallen door Britse *Swordfish* torpedovliegtuigen van het 819^e RAF (*Royal Air Force*) squadron. De S87 wordt door een torpedo getroffen, schiet in brand en zinkt. Vijf bemanningsleden van het machinepersoneel verliezen het leven. Het zijn: Wilhelm Schürks *Maschinen-Obergefreiter*, geboren op 05 maart 1924, Erhard Böchland *cadet*, geboren op 06-juli 1925, Kurt Baumann *Mechaniker-Obergefreiter*, geboren op 14 maart 1921, Heinz Schulze *Maschinen-Obergefreiter* en Heinz Michelis *Maschinen-Obergefreiter*, geboren op 15 december 1923.

Op 25 mei 1944 om 09.50u overvliegt een jachtvliegtuig de Oostendse haven richting zee zonder iets te ondernemen. Hij wordt echter beschoten door de luchtafweer van een baggerboot die vóór de haven ligt. Het vliegtuig maakt daarop rechtsomkeer en valt de baggerboot aan. Daarbij komen zes burgerlijke bemanningsleden, vier Bredenaars en twee Oostendenaars om. Twee Duitsers worden eveneens gedood en drie zwaar gewond. Dit zijn waarschijnlijk de FLAK-bedieners. Het brandende schip wordt nadien opgesleept en te Oostende binnengebracht. Volgende burgers lieten het leven: Oscar Lams (Br), G. Pierre (O), B. Prince (O), Maurice Vandecasteele (Br), August Vandenbussche (Br) en Edward Van Overbeke (Br).

Op 01 juni 1944 ligt de 2^e snelbootflottielje met tien boten te Oostende. Vijf boten zijn operationeel, vijf niet. Na de geallieerde invasie van 06 juni verlegt de flottielje in de nacht van 07 op 08 juni naar *Boulogne* en *Le Havre*. De 8^e snelbootflottielje komt van Nederland naar Oostende. Op 12 juni zijn slechts drie boten van de flottielje operationeel, de S83, de S100 en de S133. Op 15 juni liggen nog slechts zes boten te Oostende, twee van de 2e, twee van de 3e en twee van de 8e flottielje.

De snelboten S83, S127 en S133 van de 8e snelbootflottielje uit Oostende worden op 17 juni 1944 aangevallen door jachtvliegtuigen. De S83 en S133 worden beschadigd. Eén bemanningslid wordt gedood: Erich Liesegang, geboren op 21 december 1922. Vijf dagen later, op 23 juni 1944, verleggen dezelfde snelboten van Oostende naar *Boulogne*.

De snelboten S91, S79 en S114 worden op 17 juli 1944 van Oostende ook overgeplaatst naar de 6e flottielje in *Boulogne*. Ze zullen in de nacht van 29 op 30 juli een Engels konvooi aanvallen en met hun torpedo's de Britse cargo *Samwake* 7219 ton tot zinken brengen.

Augustus-september 1944. In het begin van augustus komt de in maart opgerichte 10^e snelbootflottielje onder bevel van *Kapitänleutnant* Karl Müller met zes boten te Oostende aan. Ze doen dienst in de Noordzee maar reeds in de nacht van 11 op 12 augustus verlaat de flottielje met de boten S183, S184, S185, S186, S191 en S192 Oostende voor IJmuiden. Met de boten S185, S186 en S192 krijgt de bevelhebber opdracht de te Duinkerke ingesloten Duitse troepen te bevoorraden (±11000 man). Het is een delicate opdracht. Zijn escortegroep met de boten S183, S200 en S702 wordt vóór de kust van Oostende door een Britse patrouillegroep met het fregat *Stayner* onder bevel van Luitenant Turner en de MTB's 724 en 728 onderschept. Het fregat *Stayner* zinkt één der drie snelboten, de andere twee komen met elkaar in aanvaring en zinken eveneens.

De bemanningsleden waaronder de flottieljebevelhebber *Kapitänleutnant* Karl Müller worden opgepikt en krijgsgevangen genomen. Karl Müller is *Ritterkreuzträger* op 28 jaar en een snelbootaas van de Duitse marine. De Engelsen willen inlichtingen uit hem los krijgen en hebben dan ook de intentie hem grondig te ondervragen. Via het Rode Kruis is er echter een uitwisseling van krijgsgevangenen gepland. Er mogen dertig zieke en gewonde Duitse krijgsgevangenen uitgewisseld worden voor dertig dito Engelsen maar de Amerikaanse aspirant kampcommandant, een oudere officier en nog maar vier dagen in functie, heeft er die dag maar 28 op zijn lijst. Er ontbreken er dus nog twee. Hij denkt dat Muller die daar staat met zijn ridderkruis om de hals om afscheid te nemen van zijn vrijgelaten kameraden mogelijk voor twee zou kunnen tellen en vraagt hem of hij naar huis wil. Muller antwoordt in het Engels 'Yes, I want to go home'. Door handig gebruik te maken van de onwetendheid en het gebrek aan ondervinding van de Amerikaanse kampcommandant slaagt hij er zo in zich te laten uitwisselen en met het hospitaalschip *Drottning* via Zweden naar Duitsland terug te keren waar hij met open armen ontvangen wordt. Wanneer de Engelsen hem later op de dag komen afhalen voor ondervraging is hij reeds op zee. Kort daarop is de afgezette Amerikaanse kampcommandant ook op zee, op terugweg naar Amerika.

Op 08 september 1944 wordt Oostende bevrijd. De Duitsers laten de haven vernield achter. De haveningang is versperd met zestien vaartuigen. De havenhoofden beschadigd. Scheepswerven vernield. Kranen vernield. Sluizen en bruggen onbruikbaar gemaakt. Kaaimuren opgeblazen. Munitie en mijnenbunkers opgeblazen. De vuurtoren is opgeblazen. De snelbootbunker wordt *in extremis* ook nog opgeblazen. En zeggen dat men de geplande vernietigingen niet volledig heeft kunnen doorvoeren. Gelukkig maar! De eerste geallieerde schepen zullen slechts op 03 november onze haven kunnen binnenvaren nadat de *Royal Engineers* eerst de allemoodzakelijkste opruimingswerken gedaan hebben.

(Wordt vervolgd)

Uit het archief van De Plate De HENDRIK SERRUYSLAAN

door Guy SERVAES

Met deze rubriek wensen we interessant fotomateriaal uit ons archief te tonen. Bijgesloten foto van fotograaf Luc toont ons de Hendrik Serruyslaan in een niet zo lang verleden. In de jaren 1950 stonden nieuwe tijden voor de deur, en werden systematisch de eclectische en neoclassicistische burgerhuizen vervangen door residenties en appartementsgebouwen van zeven tot negen bouwlagen. Op de schutting vooraan de foto bemerkt men een bord van de aannemer "Algemene

Bouwwerken Kamiel Versluys" (geschreven met een K). Kamiel Versluys nam in 1953 de bouwafdeling over van Gustaaf Versluys, dus de foto moet van na 1953 zijn. Vandaag is het bedrijf nog steeds actief onder de naam Versluys Bouwgroep. Het pand dat hier wordt afgebroken was het huis Hendrik Baels op nummer 64 van de bekende Oostendse architect André Daniels. Beide foto's tonen de Hendrik Serruyslaan, tussen de Jozef-II-straat en de E. Beernaertstraat, met een tijdsverschil van meer dan 50 jaar.

Bronnen :

Scriptie Lange Nelle: André Daniels, door J. Pottiez (1996-1997)

Historiek Groep Versluys, www.groepversluys.be

2008 - Effectieve Leden

Dhr. Beirens	Dirk	Floralaan 7	8400 Oostende
Dhr. Bekaert	Jean-Marie	Brusselstraat 8/6	8400 Oostende
Dhr. Berard	Julien	Kerstraat 32	8400 Oostende
Dhr. De Langhe	Jean	Vindictivelaan 6/2	8400 Oostende
Mevr. Debrock	Marie-José	Garenmarkt 10 - App. 1	8000 Brugge
Dhr. Dewulf	Lionel	Rivierstraat 30	8400 Oostende
Mevr. Dreesen	Rosy	Rode Kruisstraat 4	8400 Oostende
Dhr. Falise	Jean Pierre	Hendrik Serruyslaan 78/19	8400 Oostende
Mevr. Farasyn	Gilberte	Ernest Feysplein 15/85	8400 Oostende
Dhr. François	Luc	Chrystantenstraat 19	8400 Oostende
Dhr. Gevaert	Ferdinand	Duinenstraat 40	8450 Bredene
Dhr. Goethaels	August.	Stockholmstraat 21/10	8400 Oostende
Dhr. Hostyn	Norbert	Leopold II laan 18/7	8400 Oostende
Dhr. Hubrechtsen	Freddy	Gerststraat 35A	8400 Oostende
Mevr. Maes	Simone	Hendrik Serruyslaan 78/19	8400 Oostende
Dhr. Mahieu	Erwin	Oude dorpsweg 51	8490 Varsenare
Dhr. Major	Walter	Kastanjelaan 52	8400 Oostende
Dhr. Moerman	Herman	Parijsstraat 11/6	8400 Oostende
Dhr. Ouvry	Robert	Vlaanderenstraat 45/3	8400 Oostende
Dhr. Pincket	Louis	Kerkstraat 21/1	8400 Oostende
Dhr. Prinzie	Valère	Euphr. Beernaertstraat 48	8400 Oostende
Dhr. Servaes	Guy	Plantenstraat 82	8400 Oostende
Dhr. Smissaert	Emiel	Hendrik Serruyslaan 4/9	8400 Oostende
Mevr. Stubbe	Nadia	Blauwvoetstraat 7	8400 Oostende
Dhr. Van Daele	Serge	Coupurestraat 7	8450 Bredene
Dhr. Van Duyvenboden	Georges	Blauwvoetstraat 7	8400 Oostende
Dhr. Van Haverbeke	Edgard	Christinastraat 2/5	8400 Oostende
Dhr. Van Hyfte	Ivan	Kastanjelaan 58	8400 Oostende
Dhr. Van Iseghem	August	Ijzerstraat 1	8400 Oostende
Dhr. Van Roose	Johan	Kabeljauwstraat 5	8460 Oudenburg
Dhr. van Tieghem	Paul	Zeeweg 44	8490 Jabbeke
Mevr. Vermaut	Claudia	Paardenmarkt 8	8490 Jabbeke
Dhr. Vermeersch	Gilbert	Blauwkasteelstraat 98/2	8400 Oostende
Dhr. Versluys	Roland	Brugsesteenweg 53 A	8450 Bredene
Dhr. Verwaerde	Koenraad	A. Choqueelstraat 1	8400 Oostende
Dhr. Vilain	Omer	Rogierlaan 38/11	8400 Oostende

2008 - Beschermende Leden

Dhr. Baroen	André	Hendrik Conscienceplein 1	8400 Oostende
Mevr Berden-Boydens	G.	Velodroomstraat 4	8400 Oostende
Dhr. Blommaert	Etienne	Alfons Pieterslaan 118/11	8400 Oostende
Dhr. Caenen	Luc	Elsensesteenweg 277/1	1050 Brussel (Elsene)
Dhr. Calcoen	Marcel	Verenigingstraat 12	8400 Oostende
Dhr. Callier	Eduard	Prinses Stefanieplein 63/	8400 Oostende
Dhr. de Bruin	Hendrikus	Söderblomplaats 310	3069 Rotterdam - Nederland
Dhr. Debruyne	Richard	Leopold II laan 7/4	8400 Oostende
Mevr Degraeve	Yolande	Rogierlaan 39/1	8400 Oostende
Mevr Dekeyser	Simonne	Sint Sebastiaanstraat 6	8400 Oostende
Dhr. Delanoye	Ronny	Vrijheidstraat 80	8400 Oostende
Dhr. Depoorter	Georges	Gerststraat 30	8400 Oostende
Dhr. Deweert	Jozef	Zeedijk 96/447	8400 Oostende
Dhr. Driessen	Albert	Wezellaan 9	8400 Oostende
Dhr. Dufosse	Eric	Amsterdamstraat 15	8400 Oostende
Mevr Dumolin	Roos	Jozef II straat 29/11	8400 Oostende
Dhr. Hoorelbeke	Wilfried	Klaprozenlaan 7	8400 Oostende
Dhr. Hostyn	Paul	Bruggelaan 12	8450 Bredene
Dhr. Hulpiau	August	Langestraat 41 B	8400 Oostende
Dhr. Laleman	Gerard	Kapucijnenstraat 4	8400 Oostende
Mevr Laloux	Suzanne	Prinses Stefanieplein 31/7	8400 Oostende
Dhr. Lammaing	Alfred	Torhoutsesteenweg 305	8400 Oostende
Dhr. Maes	Rene	Petunialaan 11	8400 Oostende
Dhr. Marlein	Marcel	Jozef II straat 35	8400 Oostende
Mevr Montmorency	Marie-José	Albert I Promenade 65/16	8400 Oostende
Dhr. Nuytten	Jan	Karel Janssenslaan 33/13	8400 Oostende
Dhr. Panesi	Dick	Burg. Van Ackerstraat 22	8680 Bovekerke
Mevr Piers		Hendrik Serruyslaan 42	8400 Oostende
Mevr Ponjaert	Suzy	Christinastraat 144/3	8400 Oostende
Dhr. Porta	Felix	Leopold II laan 21/4	8400 Oostende
Mevr Rogiers	Yvonne	Koninginnelaan 60/2	8400 Oostende
Mevr Van Audekerke	Paule	Hendrik Serruyslaan 72/11	8400 Oostende
Dhr. van Tieghem	Michel	Vijverstraat 49	8400 Oostende
Dhr. Vandamme	Gerard	Voorzienigheidstraat 14	8400 Oostende
Dhr. Vanwalleghem	René	Aartshertoginnestraat 54/	8400 Oostende
Dhr. Versluys	Willy	Hendrik Baelskaai 2	8400 Oostende
Dhr. Vigne	Andre	Pycke de ten Aerdelaan 72	8400 Oostende
Dhr. Vlaemynck	Luc	Edmond Laponstraat 22	8400 Oostende
VVF Oostende		Dr. L. Colensstraat 6	8400 Oostende
Dhr. Vyvey	Jean	Alfons Pieterslaan 68	8400 Oostende

2008 - Steunende Leden

Mevr Ackaert	Jeanine	Louisastraat 2 C	8400 Oostende
Dhr. Allein	André	Prins Roselaan 115	8400 Oostende
Dhr. Ameloot	Gilbert	Lindenlaan 8	8400 Oostende
Dhr. Aneca	Renaud	Schippersstraat 58/8	8400 Oostende
Dhr. Asseloos	Chris	Ramskapellestraat 49	8620 Nieuwpoort
Dhr. Bacquaert	Eddy	Sprookjespad 11	8400 Oostende
Dhr. Baels	Eduard	Warschaustraat 12/8	8400 Oostende
Mevr Bagnall	Audrey	Adolf Buylstraat 17	8400 Oostende
Mevr Bailliere	Marina	Molenaarsstraat 43	8400 Oostende
Dhr. Beauprez	Eddy	Werkzaamheidstraat 1/7	8400 Oostende
Mevr Beauprez	Jacqueline	Fregatstraat 21/8	8400 Oostende
Dhr. Beirens	André	Nijverheidstraat 42	8400 Oostende
E.H. Bekaert	Jozef	H. Hartplein 4	8400 Oostende
Dhr. Beulen	Ronald	August Vermeylenlaan 6	8421 De Haan
Dhr. Beyen	August	Sint Riquierstraat 12	8450 Bredene
Dhr. Blasen-Mergen	Claude	ruc de Colnet	8061 Bertrange - Luxemburg
Dhr. Blomme	Fernand	Irisstraat 12	8400 Oostende
Dhr. Boogaerts	Edward	Zwitserlandstraat 4/3	8400 Oostende
Mevr Borrey	Rachel	L. Van Tyghemlaan 24	8400 Oostende
Dhr. Borrey	Raymond	Stuiverstraat 379	8400 Oostende
Dhr. Bouckennooghe	Raymond	Albert I Promenade 44/14	8400 Oostende
Dhr. Boucquez-Laplasse		Driftweg 59	8450 Bredene
Dhr. Bousse	André	Alfons Pieterslaan 97/6	8400 Oostende
Dhr. Boussy	Marc	Prinses Stefanieplein 23/6	8400 Oostende
Dhr. Brissinck	André	Stuiverstraat 284	8400 Oostende
Dhr. Broucke	Léon	Leffingestraat 133	8400 Oostende
Mevr Broucke	Mimi	Koninginnelaan 79/9	8400 Oostende
Dhr. Bullynck	Carlo	Ieperstraat 51	8400 Oostende
Dhr. Bulthé	Georges	Cervantesstraat 6/3D	1190 Brussel
Dhr. Byn	Marcel	Steense Dijk 287	8400 Oostende
Dhr. Callens	Wilfried	Karel Janssenslaan 8	8400 Oostende
Dhr. Camerlinck	Ignatius	Kaaistraat 6/0502	8400 Oostende
Dhr. Carrein	Lucien	Hendrik Serruyslaan 76/60	8400 Oostende
	Vlaams	Kronevoordestraat 2 A	8610 Handzame
Mevr Chatlen	Ghislaine	Rogierlaan 19/7	8400 Oostende
Dhr. Claeys	Guy	Flamingostraat 5	8400 Oostende
Dhr. Claeys	Leo-Jozef	Ruddervoordestraat 40	8210 Zedelgem
Mevr Claeys-Bens		Prinses Stefanieplein 37/	8400 Oostende
Dhr. Clibouw	Freddy	Ettlingenstraat 95	8430 Middelkerke
Dhr. Coelus	Robert	Vissersstraat 9	8420 De Haan
Dhr. Collen	Jacques	Abraham Orteliuslaan 4	3500 Hasselt
Mevr Connolly		Wilgenlaan 40	8400 Oostende
Dhr. Coolsaet	René	Langestraat 119	8400 Oostende
Dhr. Cornelli-Goeman		Prinsenlaan 32	8400 Oostende
Dhr. Cornillie	Guillaume	Blauw Kasteelstraat 56	8400 Oostende
Dhr. Corveleyn	Roger	Buitenpad 2	8400 Oostende
Dhr. Coulier	Karel	Middenlaan 1	8400 Oostende
Mevr Dacle		Verenigingstraat 133	8400 Oostende
Dhr. Daman	Piet	Zegelaan 16	8450 Bredene
Dhr. Daniels	Gerard	Muscarstraat 25	8400 Oostende
Dhr. De Brouwere	Jan	Troonstraat 38/14	8400 Oostende
Dhr. De Ceuninck	Gustaaf	de Smet de Naeyerlaan 13/	8400 Oostende
Dhr. De Ghein	Guy	Rozemarijnstraat 49	8400 Oostende
Dhr. De Gryse	Andries	Violierenlaan 130/1b	8400 Oostende
Dhr. de Kievith	Eric	Romestraat 47	8400 Oostende
Dhr. De Smet	Francis	Generaal Lemanlaan 151	8310 Assebroek
Dhr. De Vriese	Fernand	Rode Kruisstraat 10	8400 Oostende
Dhr. Deckers	Yves	Dekenijstraat 4	8400 Oostende
Dhr. Decorte	Fernand	L. Van Tyghemlaan 32	8400 Oostende
Dhr. Degroote	Jean-Pierre	Blauwkasteelweg 4/7	8310 St-Kruis
Dhr. Dehondt	Marcel	Timmermanstraat 17	8400 Oostende

Dhr.	Deknock	Louis	Sint Clarastraat 6	8400	Oostende
Dhr.	Delanghe	Ivan	Euphr. Beernaertstraat 54	8400	Oostende
Mevr	Delanghe	Nora	Sint Franciscusstraat 16	8400	Oostende
Dhr.	Depovere	Daniël	Zilverlaan 135	8400	Oostende
Dhr.	Derycke	Etienne	Duivenstraat 1	8400	Oostende
Dhr.	Deryckere		Verenigde Natienlaan 14	8400	Oostende
Dhr.	Deryckere	Jean	Hendrik Serruyslaan 68/17	8400	Oostende
Dhr.	Descamps		Stockholmstraat 47	8400	Oostende
Dhr.	Deschacht	Daniël	Lotuslaan 19	8400	Oostende
Dhr.	Deschacht	Frederik	Beukenlaan 58	8400	Oostende
Dhr.	Desmedt	Jean Pierre	Kwartelstraat 18	8400	Oostende
Dhr.	Desmyter	Antoine	Brusselstraat 8/9	8400	Oostende
Mevr	Desport	Anita	Fregatstraat 16	8400	Oostende
Dhr.	Devisch	Luc	Rockstraat 17	8400	Oostende
Mevr	Devisscher	Godelieve	Nieuwpoortsesteenweg 851	8400	Oostende
Dhr.	Dhondt	Roger	Elisabethlaan 336/16	8400	Oostende
Dhr.	Duchateau	François	Leffingestraat 56/3	8400	Oostende
Dhr.	Dury	Eduard	August Vermeylenstraat 128/9	8400	Oostende
Dhr.	Elleboudt	Jean	Orteliuslaan 15	8420	De Haan
Dhr.	Ente	Pierre	Leopold I plein 5/7	8400	Oostende
Dhr.	Falin	François	Stormmewstraat 5	8400	Oostende
Dhr.	Fiers	Franky	Kerkeveldweg 52	1640	St-Genesius-
Dhr.	Fiers	Jean	Dennenlaan 22	8400	Oostende
Dhr.	Florizoone	Patrick	Voskenslaan 42	9000	Gent
Dhr.	Francier	Jaak	Torhoutsesteenweg 509	8400	Oostende
Dhr.	Gerard	Paul	Leopold II laan 10/21	8400	Oostende
Dhr.	Geuskens	Xavier	Nethestraat 17	3941	Hechtel-Eksel
Dhr.	Gezels	Jean	Pekelharing 35	9000	Gent
Dhr.	Goberecht	Hugo	Paul Michielslaan 45	8400	Oostende
Dhr.	Goekint	Julien	Zandvoordeschorredijkstr 65	8400	Oostende
Dhr.	Goes	Dirk	Westlaan 29	8400	Oostende
Mevr	Groenvynck	Jenny	Albert I Promenade 87/2	8400	Oostende
Dhr.	Hostyn	Jan	Zwaluwenstraat 118	8400	Oostende
Dhr.	Hostyn	Jef	Frère Orbanstraat 89	8400	Oostende
Dhr.	Huys	Staf	Bosduivenstraat 46	8450	Bredene
Dhr.	Ingelbrecht	Eric	Meeuwenlaan 28	8400	Oostende
Dhr.	Ingels	Johan	Stuiversstraat 39	8400	Oostende
Dhr.	Inghelbrecht	Jan	Troonstraat 26/119	8400	Oostende
Dhr.	Ippel	Simon	Verenigingstraat 161	8400	Oostende
Dhr.	Jonckheere	Roger	Eigen Haardstraat 19	8400	Oostende
Dhr.	Kerger	Stefaan	Ieperstraat 22/7	8400	Oostende
Dhr.	Kimpe	Pierre	Jules Peurquaetstraat 18/	8400	Oostende
Mevr	Koten	Noëla	Meersstraat 6	9890	Baaigem
Dhr.	Lachat	Georges	Rubenslaan 17	8421	De Haan
Dhr.	Lamoot	Daniël	Hoogwegel 20	8460	Oudenburg
Dhr.	Lamoot	R.	Albert I Promenade 38/8	8400	Oostende
Mevr	Lanoye	Monique	Madridstraat 2/5	8400	Oostende
Dhr.	Laschet	J.	Nieuwe Langestraat 53	8400	Oostende
Dhr.	Lavens	O.	Grotestraat 175	8421	De Haan
Dhr.	Leerman	Vic	Molenstraat 46	8450	Bredene
Mevr	Louwagie-Monteyne	Miliana	Carnegielaan 39	3500	Hasselt
Dhr.	Lowyck	Jan	Zwaluwenstraat 77	8400	Oostende
Dhr.	Maertens	Bernard	Sint Paulusstraat 40	8400	Oostende
Mevr	Mahieu	Marie-	Duinenstraat 123	8450	Bredene
Dhr.	Mahieu	Raymond	Duinenstraat 186	8450	Bredene
Dhr.	Marchand	Celest	Stationsstraat 96	8470	Gistel
Dhr.	Marin	Peter	Salviaalaan 48	8400	Oostende
Dhr.	Maseman	Bernard	Diksmuidestraat 6/17	8400	Oostende
Dhr.	Masschalck	Eddy	Ridder Van Ranstlei 77	2640	Mortsel
Dhr.	Mertens	Jacques	Léon Spilliaertstraat 83	8400	Oostende
Dhr.	Messiaen	Marcel	Henri Jasparlaan 37	8434	Westende
Dhr.	Michielsens	Karel	Vaartdijk-Noord 1	8460	Oudenburg
Dhr.	Mille	Henri	Groentemarkt 10/3	8400	Oostende

Dhr. Missiaen	André	Steense Dijk 364	8400 Oostende
Dhr. Neiryneck	Vic	Noordstraat 13	8420 De Haan
Dhr. Neyman	Rigobert	Jules Pourquaetstraat 53	8400 Oostende
Dhr. Nolf	Dirk	Nieuwpoortsesteenweg 56	8400 Oostende
Dhr. Olsen	Jan	Prinses Stefanieplein 39	8400 Oostende
Dhr. Panckoucke	Raymond	Bloemenstraat 11	8400 Oostende
Mevr Pauwels	Maria	Madeliefjeslaan 5	8400 Oostende
Dhr. Perdaens	André	Acacialaan 10	8400 Oostende
Dhr. Pitteljon	Etienne	Leopoldlaan 179	8430 Middelkerke
Dhr. Plovie	Marcel	Eigen Haardstraat 9	8400 Oostende
Dhr. Pottiez	Jean	Rietstraat 51	8400 Oostende
Dhr. Provoost	Emiel	Paul Michielslaan 33	8400 Oostende
Dhr. Pruvost		Mercuriuslaan 13/3	1180 Brussel
Dhr. Pyck	Karel	Zeedijk 173B/17	8400 Oostende
Mevr Quaegebeur	Martine	Fecēnpad 4	8400 Oostende
Dhr. Quaegebeur	Maurice	Halfweghuisstraat 40	8490 Jabbeke
Dhr. Rappelet	Willy	Prinses Stefanieplein 59/	8400 Oostende
Mevr Remaut	Jeannette	Sint-Franciscusstraat 55/6	8400 Oostende
Dhr. Schramme	Hugo	Petunialaan 41	8400 Oostende
Mevr Seys		Ooststraat 36/8	8400 Oostende
Dhr. Simoens	Roger	Groentemarkt 11/11	8400 Oostende
Dhr. Smissaert	Georges	Sint-Annalaan 136	1800 Vilvoorde
Dhr. Soenen	Rene	Blakmeers 71	1790 Hekelgem
Mevr Speckens	Suzanne	Albert I Promenade 86	8400 Oostende
Dhr. Standaert	Ronny	Gistelhofstraat 90	8920 Langemark
Mevr Storme	Annie	Orchideelaan 5	8400 Oostende
B.V. Story-Scientia	J.	P. Van Duyseplein 8	9000 Gent
Dhr. Streber	Luc	Boondaelsesteenweg 589	1050 Brussel
Dhr. Strybol	Luc	Zeelaan 50	8400 Oostende
Dhr. Stubbe	Roland	Frans Musinstraat 41/2	8400 Oostende
Dhr. Stuyck	Raf	Europagaanderij 125A	8400 Oostende
Dhr. Sys	Gustaaf	Roeselarestraat 68 B	8600 Esen
Dhr. Taeymans	Jack	Gounodstraat 14	2018 Antwerpen
Dhr. Timmermans	Roger	Sint Sebastiaanstraat 24	8400 Oostende
Dhr. Vaes	Patrick	Zandvoordestraat 157	8460 Oudenburg
Dhr. Valcke	Jos	Duivenstraat 4	8400 Oostende
Dhr. Valcke	Lucien	Leopold II laan 18/4	8400 Oostende
Dhr. Van Coolput	Luc	Van Stralenstraat 39	2060 Antwerpen
Dhr. Van Hoecke	Hendrik	Van Iseghemlaan 49/5	8400 Oostende
Dhr. Van Huele	Jean	Euphr Beernaerstraat 42	8400 Oostende
Mevr Van Paemel	Georgette	Stenenstraat 15	8400 Oostende
Dhr. Van Steen	Andreas	Rozenlaan 5	8400 Oostende
Mevr Van Tyghem	Gilberte	Lotuslaan 29	8400 Oostende
Mevr Vanaudenhove	J.	Kapellestraat 5/203	8450 Bredene
Dhr. Vancoillie	André	Zilverlaan 127	8400 Oostende
Mevr Vancracynest	Bea	Edithe Cavelstraat 18	8400 Oostende
Dhr. Vandamme	Patrick	Rode Kruisstraat 10	8450 Bredene
Dhr. Vandenberghe	Edwin	Eikhofstraat 19	8600 Diksmuide
Mevr Vandendriessche	Georgette	Leopold I plein 5A/12	8400 Oostende
Dhr. Vander Heyde	Paul	Dorpstraat 60	8432 Leffinge
Dhr. Vanderbeke	Dirk	H. Conscienceplein 9/1	8400 Oostende
Dhr. Vandevelde	François	Gistelsesteenweg 48	8400 Oostende
Mevr Vanhavermaet	Irène	Koningstraat 37/3	8400 Oostende
Dhr. Vanhee	Fernand	Hogenbilk 25	8470 Gistel
Dhr. Vansevenant	Bart	Ijzerstraat 24A/13	8400 Oostende
Mevr Vanthuyne	Denise	Nieuwpoortsesteenweg 487	8400 Oostende
Dhr. Vanthuyne	Geert	Nieuwpoortlaan 111/503	8660 De Panne
Dhr. Vanthuyne	Philip	Goedheidstraat 14/2	8400 Oostende
Dhr. Vens	Roger	Schippersstraat 45/7	8400 Oostende
Dhr. Verburgh-Serrano		Zwanenlaan 75	8400 Oostende
Dhr. Verdonck	René	Karel Janssenslaan 29/15	8400 Oostende
Mevr Verelst	Diane	Stuiverstraat 288	8400 Oostende
Dhr. Verhaeghe	Marcel	Dr. Verhaeghestraat 20	8400 Oostende

Mevr	Verhulst	Gerda	Gerststraat 57	8400	Oostende
Dhr.	Vermeersch	Daniël	Lijsterbeslaan 56	8400	Oostende
Dhr.	Verstraete	Dirk	Honoré Borgersstraat 88	8400	Oostende
Dhr.	Verstraete	Michel	Bronstraat 18	8400	Oostende
Dhr.	Viaene	Robert	Torhoutsesteenweg 435	8400	Oostende
Dhr.	Vilain	Ronny	Joseph Petrestraat 8/11	1500	Halle
Dhr.	Vincke	Vincent	Leopold II laan 8/3	8400	Oostende
Dhr.	Vlaemynck	Luc	Edmond Laponstraat 22	8400	Oostende
Mevr	Vlaemynck	Monique	Gentstraat 6	8400	Oostende
	Vrienden Sted. Musea		Ernest Feysplein 15/27	8400	Oostende
Dhr.	Vynck	Roger	Kemmelbergstraat 61	8370	Blankenberge
Dhr.	Vyncke	Wilfried	Nijverheidstraat 26/1	8400	Oostende
Dhr.	Walters	Guido	Honoré Borgersstraat 107	8400	Oostende
Dhr.	Weerbrouck	Fernand	Duivenhokstraat 66	8400	Oostende
Dhr.	Weise	Rudi	Voorhavenlaan 1/14	8400	Oostende
Dhr.	Wellecommé	Jacques	Prof. Mac Leodplein 5	8400	Oostende
Dhr.	Wendelen	Michel	Oosthellling 11/28	8400	Oostende
Dhr	Weynen	E.A.	J. Peurquaetstraat 52/8	8400	Oostende

2008 - Aangesloten Leden

Dhr. Allemeersch	Andy	Cirkelstraat 16 A	8400 Oostende	
Dhr. Annys	André	Maurits Sabbestraat 29	8400 Oostende	
Dhr. Arnoys	Roger	Steenbakkersstraat 50	8400 Oostende	
Dhr. Aspeslagh	John	Hermitagestraat 22	8610 Kortemark	
Dhr. Aspeslagh	Robert	Antoon Mouquéstraat 8	8400 Oostende	
Dhr. Beckmann	Jean	Violierenlaan 74	8400 Oostende	
Dhr. Benoit	Régis	Velodroomstraat 59	8400 Oostende	
Mevr Bens	Josette	Hendrik Serruyslaan 4/14	8400 Oostende	
Dhr. Bocré	W.H.	Artilleriepark 4	Arnhem (6814 JZ)	Nederland
Dhr. Bonjé	Hubert	Nieuwpoortsesteenweg	8400 Oostende	
Dhr. Borgers	Freddy	Geerdegemdries 73	2800 Mechelen	
		Dijver 2	8000 Brugge	
Dhr. Bulteel	Rudy	Oud Vliegveld 61	8400 Oostende	
Dhr. Calcoen	Ian	Edmond Machtenslaan 153/45	1080 Brussel (Sint-	
Mevr Callewaert	Alma	Broederlijkheidstraat 6	8400 Oostende	
Dhr. Capon	Boris	Ibisstraat 20	8400 Oostende	
Dhr. Capon	Johnny	Spalaan 31	8400 Oostende	
Dhr. Capon	Michel	Westlaan 19	8400 Oostende	
Mevr Capon	Sara	Torhoutsesteenweg 35/9	8400 Oostende	
Dhr. Casier	Gabriël	Stokkellaan 192	8400 Oostende	
Mevr Casier-Pilaeis	Claudine	Sint Hubertuslaan 84	8200 Brugge	
Dhr. Casselman	Jaak	Boogschuttersstraat 4	8400 Oostende	
Dhr. Catteuw	Antoon	Frère Orbanstraat 16	8400 Oostende	
Dhr. Claes	Pierre	Kerkstraat 44	8400 Oostende	
Dhr. Claeys	Gerard	Stationstraat 25	8420 De Haan	
Dhr. Constandt	Marc	Distellaan 80	8400 Oostende	
Dhr. Coopman	François	Wilgenlaan 38	8400 Oostende	
Dhr. Coopman	Jan	J. de ter Beerstlaan 15	8450 Bredene	
Dhr. Cornette	Julius	Jozef II straat 41	8400 Oostende	
Dhr. Corteel	Jacques	Molenstraat 11	8430 Middelkerke	
Dhr. Cuypers	Jean-Marie	Ooststraat 67/1	8400 Oostende	
Mevr Dasseville	Elisabeth	Veilinglaan 93	1861 Meise	
Mevr Dasseville	Liliane	Torhoutsesteenweg 343/12	8400 Oostende	
Mevr Dasseville	Mariette	Witte Nonnenstraat 34	8400 Oostende	
Dhr. de Bethune	Emmanuel	Kasteeldreef 10	8510 Kortrijk	
Mevr De Gryse	Yvette	Slijpesteenweg 3	8432 Leffinge	
Mevr de Kievith	Erna	Zwanenstraat 26	8460 Oudenburg	
Dhr. de Mey	Jan	Kortewinkel	8000 Brugge	
		Prins Boudewijnstraat 7	8400 Oostende	
Dhr. De Vlieghe-Ducheyne		Stationsstraat 42	9260 Schellebelle	
Mevr Dechaene	Jeannine	Koningstraat 33	8400 Oostende	
Dhr. Declercq	Philip	Prinses Elisabethlaan 2	8450 Bredene	
Mevr Decock	Edith	Nieuwpoortsesteenweg 883	8400 Oostende	
Dhr. Dedrie	Michel	Ernest Feysplein 15/22	8400 Oostende	
Dhr. Degraeve	Eric	Verenigingstraat 6	8400 Oostende	
Dhr. Deherdt	Martin	Mariakerkeplein 9	8400 Oostende	
Dhr. Dekeyser		Driftweg 47	8450 Bredene	
Dhr. Delporte	André	Avenue Blonden 38/51	4000 Liege	
Dhr. Demaegdt	Robert	Kievitstraat 17	8400 Oostende	
Dhr. Denecker	Freddy	Sacramentenstraat 7	8430 Middelkerke	
Mevr Denoo	Katrien	Gouwelozestraat 81/4A	8400 Oostende	
Dhr. Dermul	Pol	Oosthelling 11/13	8400 Oostende	
Dhr. Deschacht	Gustaaf	Lariksenlaan 14	8400 Oostende	
Dhr. Deschepper	Eugeen	Mariakerkelaan 8	8400 Oostende	
Dhr. Desnereck	Arie	Passchijnstraat 63	8400 Oostende	
Dhr. Develder	Raoul	Rietstraat 37	8400 Oostende	
Dhr. Devillé	Roger	Olmenlaan 26	8400 Oostende	
Dhr. Devolder	Jean-Pierre	Amsterdamstraat 49	8400 Oostende	
Dhr. Devos	Luc	Leopold Decouxlaan 75	3012 Wilsele	

Dhr. Devos	Marcel	Mimosalaan 51	8400 Oostende
Mr.- Dewaele	Marcel	Sint-Sebastiaanstraat 2	8400 Oostende
Dhr. Dillen	Raymond	Pontonstraat 14	8400 Oostende
Dhr. Dingens	Y.	Leopold II laan 6	8400 Oostende
Dhr. Dirickx	Kamiel	Taboralaan 182	8400 Oostende
Dhr. Dobbelaere	Geert	Winterkoninkjesstraat 7	8400 Oostende
Dhr. Duflou	Bernard	Oud Vliegveld 63	8400 Oostende
Mevr Dupres	Simonne	Zandheuvel 1/44	8450 Bredene
Dhr. Durlinger	Erwin	Anjelierenlaan 7	8400 Oostende
Dhr. Durlinger	Jo	Voorhavenlaan 5/16	8400 Oostende
Dhr. Everaert	Claude	Ieperstraat 14/21	8400 Oostende
Dhr. Finaut	Fernand	Elisabethlaan 211	8400 Oostende
Dhr. Fischer	André	Halfweghuisstraat 36	8490 Jabbeke
Dhr. Geedts	André	Bosduivestraat 21	8450 Bredene
Mevr Germonpre	Suzanne	Karel Janssenslaan 13/3	8400 Oostende
Dhr. Geuens	Johan	Frans Musinstraat 20	8400 Oostende
Dhr. Gevaert	Piet	Eksterstraat 5	8450 Bredene
Dhr. Goes-Bousmans		Westbilklaan 12	8470 Gistel
Dhr. Gombert	Laurent	Driftweg 31	8450 Bredene
Dhr. Hendriks	Patrick	Koerslaan 14	8450 Bredene
Dhr. Heughebaert	Herman	Verenigde Natieslaan 10	8400 Oostende
Dhr. Hostyn		Waregellaan 3	8400 Oostende
Dhr. Huys	Jean	Groenendijkstraat 185	8450 Bredene
Dhr. Jacobsen	Jean	Stockholmstraat 39/4	8400 Oostende
Mevr Jacquet		Gounodstraat 2A/42	2018 Antwerpen
Dhr. Jansoone	Georges	Zilvermceeuwstraat 10	8400 Oostende
Dhr. Jansoone	Roger	Eikenlaan 12	8480 Ichtegem
Dhr. Jonckheere	Gilbert	Kleiveldstraat 3	8450 Bredene
Dhr. Joyc	Johan	Violierenlaan 124	8400 Oostende
Dhr. Kint	Robert	Europagalerij 13/338	8400 Oostende
Dhr. Labbeke	Robert	Warschaustraat 3/33	8400 Oostende
Dhr. Lambert	Geert	Batterijstraat 16	8400 Oostende
Dhr. Lannoo	Eddy	Rietstraat 6	8400 Oostende
Dhr. Laroye	Eric	Koningstraat 37/1	8400 Oostende
Mevr Lauwers	Nicole	Jozef II straat 7 A	8400 Oostende
Dhr. Lecluyse	Willy	Vlinderstraat 14	8400 Oostende
Dhr. Leerman	Michel	Koninginnelaan 59/6	8400 Oostende
Dhr. Lermyte	Jean-Marie	Kortrijkstraat 323	8870 Izegem
Dhr. Lisabeth	Gregory	Prins Albertlaan 5	8400 Oostende
Dhr. Loontjens	Walter	Groenendaallaan 8	8400 Oostende
Dhr. Loy	Marc	Albert I-promenade 3/7C	8400 Oostende
Dhr. Maes	Jacky	Christinastraat 117	8400 Oostende
Mevr Maurau	Lilian	Rogierlaan 25/7	8400 Oostende
Middelkerke	Erfgoed en	Populierenlaan 35	8430 Middelkerke
Dhr. Milh	Jan	Serafen De Rijckelaan 21	9840 De Pinte
Dhr. Monteyne	Johny	Luchthavenstraat 47	8400 Oostende
Dhr. Mus	Fernand	Salviaalaan 5	8400 Oostende
Mevr Nefors-Schuyesmans		Rogierlaan 41/4	8400 Oostende
Mevr Neyman	Mireille	Vredestraat 32	8400 Oostende
Dhr. Nieuwenhuys	Gilbert	Elisabethlaan 1 A	8400 Oostende
Dhr. Nootaert	Frank	Euphr. Beernaertstraat 58	8400 Oostende
Dhr. Otte	Frans	Dorpstraat 109/4	8400 Oostende
Dhr. Pennequin	Herbert	Leffingestraat 209	8400 Oostende
Dhr. Pieters	Willy	Torhoutsesteenweg 53/5	8400 Oostende
Dhr. Pladys	Hubert	Maria Theresiastraat 88/4	3000 Leuven
Mevr Ponjaert	Victoire	Rogierlaan 34/12	8400 Oostende
Dhr. Porta	André	Euphr Beernaertstraat 116	8400 Oostende
Dhr. Pottier	John	Adolf Buylstraat 47/2	8400 Oostende
Dhr. Proot	F.	Plantenstraat 47	8400 Oostende
Provinciale biblioth		Jan Van Eyckplein 1	8000 Brugge
Dhr. Provoost	Oscar	P. Raedemackersstraat 33	1830 Machelen
Dhr. Reunbrouck	René	Voorhavenlaan 171	8400 Oostende
Dhr. Rigaux	Freddy	Vuurkruisenlaan 58	2110 Wijnegem

Dhr.	Rotsaert	Dirk	J. de ter Beerstlaan 16	8450	Bredene
Dhr.	Sanders	Ronald	Leeuwerikenstraat 77	8400	Oostende
Dhr.	Schuyesmans	Robert	Hofstraat 28/32	8400	Oostende
Mevr	Schuyesmans	Solange	Hof ter Mere 4	9000	Gent
Dhr.	Segers	Jean	Torhoutsesteenweg 156/102	8400	Oostende
Dhr.	Serie	Edmond	Taboralaan 50	8400	Oostende
Dhr.	Simoen	Roland	Vindictivelaan 14/21	8400	Oostende
Dhr.	Slambrouck	Norbert	Sterrebecklaan 4	8400	Oostende
Mevr	Soenen	Monique	Notelaarsstraat 20	8400	Oostende
Mej.	Soete	Suzanne	Hendrik Serruyslaan 18	8400	Oostende
	Stadsarchief		Stadhuis - Vindictivelaan	8400	Oostende
Mevr	Sweetlove	Adolphine	Koningstraat 31/2C	8400	Oostende
Mevr	Symaey	Clara	Nieuwpoortsesteenweg 23/10	8400	Oostende
Dhr.	't Jaeckx	Erwin	Rivierstraat 8	8400	Oostende
Dhr.	Thevissen	José	Vredestraat 63	8400	Oostende
Dhr.	Tulpin	Ronald	Emiel Moysonplein 1/25	8400	Oostende
Dhr.	Van Den Broecke		Torhoutsesteenweg 234/5	8400	Oostende
Dhr.	van den meersschaut	Rudi	Van Craenenbroeckstr. 69/4	9120	Beveren Waas
Mevr	Van Dender-Castelein	Roos	de Smet de Naeyerlaan 3/7	8400	Oostende
Dhr.	Van Elslander		Steense Dijk 639	8400	Oostende
Dhr.	Van Eycken	Jocelyn	Sint Sebastiaanstraat 20	8400	Oostende
Mevr	Van Geluwe		Vinkenstraat 5	8400	Oostende
Dhr.	Van Outryve	Lucien	Karel Janssenslaan 5/1	8400	Oostende
Dhr.	Van Roost	Paul	Tervuursesteenweg 408	2800	Mechelen
Dhr.	van Rysbergen	Andries	Kustlaan 3	8450	Bredene
Dhr.	Van Wassenhove	Jean-Lou	Stockholmstraat 27	8400	Oostende
Dhr.	Vanblaere	Marcel	Marie-Joséstraat 5	8400	Oostende
Mevr	Vancampo	Sonja	Stuiverstraat 55/57	8400	Oostende
Dhr.	Vande Castele	Louis	Sint Riquierstraat 17	8450	Bredene
Dhr.	Vande Winkel	Daniël	Cardijnplein 6/10	8400	Oostende
Mevr	Vande Wynckel	Gerda	Koopvaardijstraat 14	8400	Oostende
Dhr.	Vandenbergh	Robert	Longchamplaan 84	8400	Oostende
Mevr	Vandenbroecke	Cecile	Laar 20	2630	Aartselaar
Dhr.	Vandepitte	Eugene	Nieuwpoortsesteenweg 883	8400	Oostende
Dhr.	Vander Heyde	Roger	Torhoutsesteenweg 35/1	8400	Oostende
Dhr.	Vandercruyssen	Rene	Mariakerkelaan 330	8400	Oostende
Mevr	Vandergunst	Jenny	Meiboomlaan 12	8400	Oostende
Dhr.	Vandermeulen		Mercatorlaan 19/34	8400	Oostende
Dhr.	Vanderstraeten	Martin	Taboralaan 49	8400	Oostende
Dhr.	Vanderwal	Frans	Oud Vliegveld 35	8400	Oostende
Dhr.	Vandesteene	John	Ravenlaan 16	8400	Oostende
Dhr.	Vandooren	Godfried	Zwaluwenstraat 145/4	8400	Oostende
Mevr	Vanhecke	Jacoba	Bauwensplein 10/7	8400	Oostende
Dhr.	Vanhecke	Pierre	Henri Lalouxlaan 45	8670	Koksijde
Dhr.	Vanhix	Robert	Pycke de ten Aerdelaan 30	8400	Oostende
Dhr.	Vanhoecke	Guido	Jules Pourquaetstraat 31	8400	Oostende
Dhr.	Vanhooren	Roger	Mercatorlaan 19/53	8400	Oostende
Dhr.	Vanhooren	Roland	Elisabethlaan 234/9	8400	Oostende
Mevr	Vanhoucke	Christiana	Zwevezelestraat 72	8820	Torhout
Dhr.	Vanhoutte	Jo	Meibloempjeslaan 4/2	8400	Oostende
Dhr.	Vanleke		Passchijnstraat 5	8400	Oostende
Dhr.	Vansieleghem	André	Havenstraat 22	8400	Oostende
Dhr.	Verdonck	Roger	Amsterdamstraat 49	8400	Oostende
Dhr.	Vergauwe	Andre	Kastanjelaan 41	8400	Oostende
Dhr.	Verhaeghe	Fernand	Violierenlaan 53	8400	Oostende
Dhr.	Verkouille	Henri	Zwanenlaan 44	8400	Oostende
Dhr.	Vermeesch	Dries	Christinastraat 23/F11	8400	Oostende
Mevr	Vermeulen	M.	Koningstraat 55/3	8400	Oostende
Dhr.	Viaene	Herman	Vindictivelaan 14/9A	8400	Oostende
Mevr	Vieren	Maria	Metselaarsstraat 71	8400	Oostende
Dhr.	Vroomen	Prosper	Duinenstraat 251	8450	Bredene
Mevr	Willaert	Denise	Kapucijnenstraat 23/3	8400	Oostende
Mevr	Wypouw	Carine	Leffingestraat 293	8400	Oostende

Dhr. Wybouw
Dhr. Wybouw
Dhr. Zonnekeijn

René
Roland
Leonard

Kanaalstraat 7
Ieperleedstraat 13
Ooststraat 6/4

8470 Gistel
8432 Middelkerke
8400 Oostende

RAADPLEEG REGELMATIG ONZE WEBSITE! (www.deplate.be)

Wat vindt U daar?

- De inhoud van ons tijdschrift.
- De inhoud van de tijdschriften waarmee wij een ruilabonnement hebben.
- Het jaarprogramma (met eventueel de laatste aanpassingen).
- De tijdelijke tentoonstellingen.
- De geschiedenis van De Plate en van ons Museum.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke Zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 28 maart t/m 12 april (gesloten 31 maart en 07 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

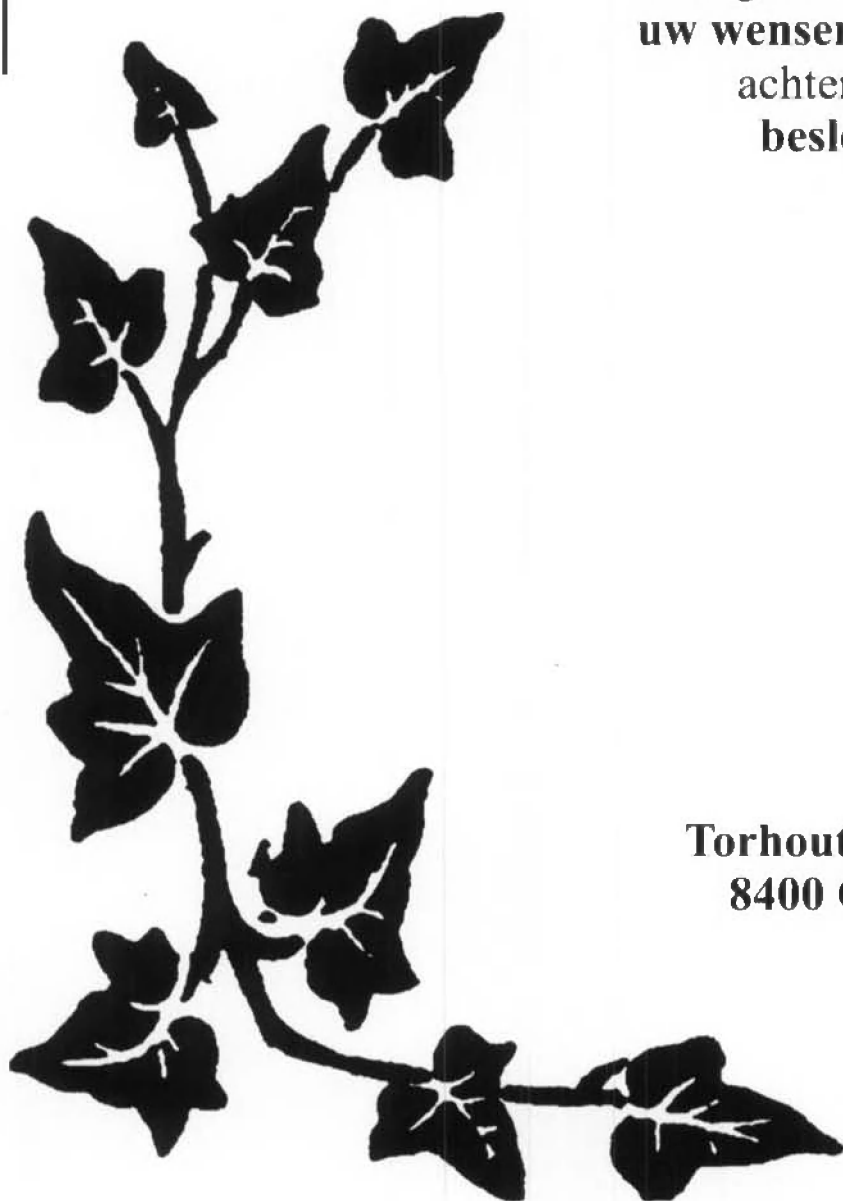
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontrakt**
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

FEBRUARI 2009

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

ROEISPORT IN OOSTENDE

Van 6 december 2008

tot en met 1 maart 2009

Oostends Historisch Museum
Langestraat 69
8400 Oostende

Koninklijke Oostendse Heem- en
Geschiedkundige kring

Openingstijden:
zaterdag van 10.00 uur - 12.00 uur
en van 14.00 uur - 17.00 uur
Kerstvakantie en krokusvakantie:
elke dag behalve op dinsdag

Stad aan Zee
OOSTENDE

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 38

NUMMER 2

MAAND februari 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 32: **R. WEISE:** Stützpunktstellegruppe Ostende en de 18^e Vorpostenbootflotille in de Operatie Cerberus (deel 2 en slot).

blz. 41: **R. VERSLUYS:** Ostende oander woater. 1 februari 1953, vandaag 01 februari 2009: 55 jaar geleden.

blz. 43: **M. CAPON:** Het eerste officiële Belgisch Kampioenschap wielrennen 1884 in Oostende.

blz. 48: **G. SERVAES:** Uit het archief van De Plate: de Slachthuiskaai.

blz. 49: Jaarverslag 2008.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever : Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur : Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES, Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Rudy WEISE: Voorhavenlaan 1/14, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene.

Michel CAPON: Westlaan 19, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Platenstraat 82, 8400 Oostende.

FEBRUARI ACTIVITEIT

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit

Donderdag 26 februari 2009 om 14.30 u en 20.00 u

in de conferentiezaal van het V.V.F. Oostende, Dr. Louis Colensstraat 6:

RAOUL SERVAIS : OOSTENDE IN HET INTERBELLUM EN NA W.O. II

Jan NUYTEN spreekt met cineast en duizendpoot Raoul SERVAIS.

Het zal geen enkel lid van de Plate ontgaan zijn dat vanaf mei 2008 tot eind januari 2009 Raoul SERVAIS ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag uitvoerig werd gevierd.

Het begon op 1 mei met een feestelijk banket in het Kursaal, daarop volgde een officiële hulde op het Stadhuis. Tijdens die hulde werd het boek "De Toveraar van Oostende", zijn levensverhaal, aan het publiek voorgesteld. Op 8 oktober was er de officiële uitreiking van het Eredoctoraat door de rector van de Universiteit Gent. Ook was er een expo aan hem gewijd in de Oostendse stedelijke bibliotheek die werd afgesloten met een colloquium en een prijsuitreiking. In november werd hij uitgeroepen tot ereburger van Middelkerke. Van december tot half februari van dit jaar loopt er in de Venetiaanse Gaanderijen een overzichtstentoonstelling van zijn grafisch oeuvre en zijn films. De Plate krijgt nu de grote eer toebedeeld dit feestjaar af te sluiten.

Gezien de Kring niet bepaald een cinefiele genootschap is, zal het gesprek vooral gaan over het Oostende tijdens het Interbellum en na de Wereldoorlog II, waarvan Raoul een bevoorrechte getuige is. Hij werd niet alleen geboren in de Kapellestraat in een huis waar ooit Napoleon overnachtte, maar bleef voor immer verkleefd aan onze stad, niettegenstaande hij midden de jaren tachtig de rustige polders van Leffinge opzocht.

Tevens was hij bevriend met iedereen die iets betekende in de plaatselijke kunstwereld als James ENSOR, Henri STORCK, Maurice BOEL en zoveel anderen.

Hoewel al zijn films vooral beïnvloed werden door de kust en de zee, is zijn eerste film, "HAVENLICHTEN", de enige die Oostende als decor heeft. Niettegenstaande zijn compleet oeuvre aan bod kwam in de Venetiaanse Gaanderijen, werd er één film niet vertoond. Dit was zijn uitdrukkelijke beslissing, gewoon omdat hij die had beloofd aan De Plate.

Bijgevoegde wenst het bestuur bijzonder te onderstrepen dat, tijdens het gesprek, zijn film "HAVENLICHTEN" voor het eerst sinds 1979 een publieke voorstelling krijgt. Het is een subliem cadeau, gezien 2 generaties de film nooit of nergens te zien kregen.

Ook zullen na het gesprek nog 2 van zijn films gedraaid worden, met name "HARPYA", bekroond met de hoogste onderscheiding op het Filmfestival van Cannes in 1979 : "De Gouden Palm", en "NACHTVLINDERS" geïnspireerd door het oeuvre van Paul DELVAUX.

Tenslotte moet nog vermeld worden dat Raoul SERVAIS circa 150 belangrijke filmprijzen wegkaapte en een eregenodigde en/of een jurylid was op ontelbare filmfestivals, met uitschieters als Venetië, Toronto en Annecy. Kortom, een ontmoeting met een Oostends ambassadeur van formaat.

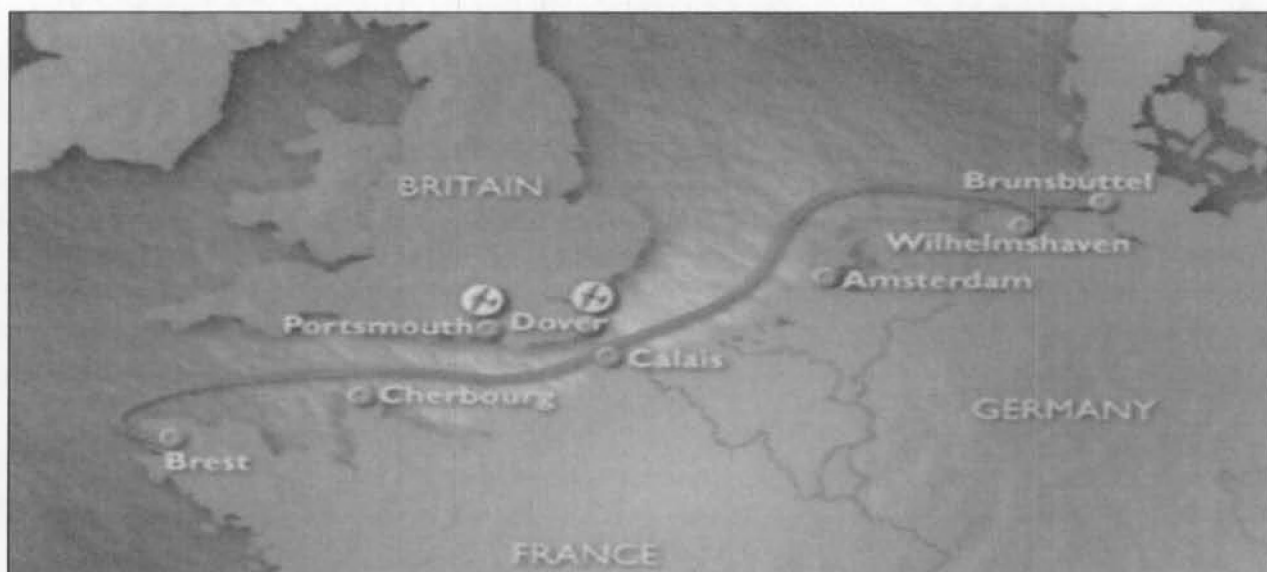
Zoals steeds is de toegang gratis zowel voor leden als niet-leden.

STÜTZPUNKTGRUPPE OSTENDE EN DE 18^e VORPOSTENBOOTFLOTTILLE IN DE OPERATIE CERBERUS – deel 2

door Rudolf WEISE

OPERATIE CERBERUS

Op 11, 12 en 13 februari 1942 breken drie grote Duitse oorlogsschepen, de snelle slagschepen *Scharnhorst* en *Gneisenau* en de slagkruiser *Prins Eugen*, uit *Brest* (Bretagne) in Frankrijk door het Nauw van *Calais* en de Straat van *Dover* uit naar de Duitse havens *Brunsbüttel* en *Wilhelmshafen*.

Ze staan respectievelijk onder het bevel van de kapiteins-ter-zee Kurt Hoffmann, Otto Fein en Helmut Brinckman. Het geheel van het Bresteskader staat onder het bevel van vice-admiraal Otto Ciliax.

De slagschepen worden geëscorteerd door de torpedojagers van de 5^e flottielje: *Z4 Richard Beitzen*, *Z5 Paul Jacobi*, *Z7 Hermann Schoemann*, *Z14 Friedrich Ihn*, de *Z.25* en *Z.29* onder bevel van kapitein-ter-zee Erich Bey uit Brest en door de 2^e, 3^e en 5^e torpedobootflottieljes met vijftien schepen respectievelijk gestationeerd per groep van vijf in *Le Havre*, Duinkerke en Vlissingen, door de 2^e, 4^e en 6^e snelbootflottieljes, mijnenvegers en andere, minder belangrijke, oorlogsschepen.

Deze Armada krijgt dekking van 252 vliegtuigen van *Luftflotte 3* van *Feldmarschall* (veldmaarschalk) Hugo Sperrle (1885-1953) en van *Luftflotte Reich* van *Generaloberst* (oppergeneraal) van de *Luftwaffe* Hubert Weise (1884-1950), van jachtvliegtuigen van de *Luftwaffe* (hoofdzakelijk *Jagdgeschwader 1, 2 en 26*) onder de aas *General der Jagdflieger* Adolf 'Dolfo' Galland (1912-1996) en van de Duitse kustbatterijen.

Tijdens deze zeer geheime operatie, die de naam *Cerberus* krijgt, lopen de *Scharnhorst* en de *Gneisenau* op zeemijnen. Toch bereiken zij veilig hun thuishavens. Voor de succesvolle uitvoering van dit huzarenstukje onder de Engelsen hun neus ontvangt vice-admiraal Otto Ciliax het *Ritterkreuz*. Ook kapitein-ter-zee Kurt Hoffmann van de *Scharnhorst* krijgt een *Ritterkreuz*. Helmuth Giessler, zijn navigatieofficier, krijgt het *Deutsches Kreuz in Gold*. Ook worden *Eiserne Kreuzen* kwistig onder de bemanningen uitgedeeld. De commandant van de *Gneisenau* Otto Fein krijgt echter niets. Dit verzuim is zo onbegrijpelijk als het schandelijk is.

Een deel van het Bresteskader in het Kanaal. Vooraan rechts de torpedojager *Z4 Richard Beitzen*. Er achter de *Scharnhorst* gevolgd door de *Gneisenau*. *Z25* sluit de formatie. Twee torpedojagers aan elke zijde beschermen de flanken.

Tijdens de doorbraak verliezen de Duitsers bij luchtgevechten 17 vliegtuigen en 11 piloten. Twee torpedoboten worden beschadigd: de *T.13* van de 3^e torpedobootflottielje uit Duinkerke en de *Jaguar* van de 5e torpedobootflottielje uit Vlissingen, beiden getroffen door bommen. Ook de *Z29* van de 5e Brestflottielje torpedojagers wordt beschadigd. Voorpostenboot *V1302* van de 13e flottielje zinkt na een luchtaanval. Het eskader betreurt twee doden, één op de *Prinz Eugen* en één op de *Jaguar*, en twee gewonden door bomscherven of machinegeweervuur.

In voorbereiding van de operatie Cerberus vaardigt het oppercommando van de *Kriegsmarine Sicherung West*, gestationeerd te Parijs, richtlijnen uit waarin ze bepalen welke eenheden de operatie zullen steunen en welke hun opdracht en opstelling is.

Eenheden van de 15^e en 18^e VP-flottielje krijgen een bebakeningopdracht en dienen zeven posities te bezetten voor de Franse kust ter hoogte van en tussen *Calais* en Duinkerke. De boten *V1807* onder luitenant ter zee Determan en *V1515* bezetten positie C, de boten *1507* en *V1813* onder luitenant ter zee Lobner bezetten positie E, de boten *V1806* onder luitenant ter zee Ronniger, *V1808* onder luitenant ter zee Porath en *V1811* onder stuurman Reinhard bezetten positie F, de boten *V1803* onder hoofdstuurman Liebman, *V1501* en *V1809* onder luitenant ter zee Olbertz bezetten positie G. Positie A, B en D worden door de eenheden *V714* en *V1509* (A), *V1506* en *V1514* (B), *V1512* en *V1513* (D) van de 15e VP-flottielje bezet. Eén van de boten fungeert als peilzender en gaat ten anker op de positie. De andere fungeert als *Führerboot* (commandopost). De boten liggen geschrant. In de onmiddellijke nabijheid van de ankerplaats wordt een vissersboei uitgezet die dezelfde vlaggen en wimpels voert als de merkboten zelf. Deze vlaggen en wimpels dragen een kleur in functie van hun ligplaats. Is de merkboot niet op zijn positie verankerd tengevolge van een vijandelijke aanval of om redenen van navigatie, dan moet bij dag aan een raliyn het signaal NLY (heb post verlaten) gevoerd worden.

Reeds enkele dagen vóór de aanvang van operatie Cerberus zijn eenheden van de 18^e voorpostenboot- en *Räumbootflottille* (mijnenvegersflottielje) in de weer. Ze voeren verschillende opdrachten uit als voorbereiding op de Kanaaldoorbraak van het Bresteskader.

Op 07 februari begeleiden de *V1813* en de *V1809* de boeienlegger *Wangeroo* die opdracht heeft lichtboeien op de Oostende- Trapegeer- en Stroombank te activeren. Ze varen af uit Oostende om

18.00u. Wegens het slechte weer moeten ze hun opdracht onderbreken. Ze lopen om 18.40u Oostende weer binnen. V1809 heeft machineschade en wordt afgelost door de V1808.

Op 08 februari 1942 om 20.15u varen de V1813, de V1808 en de R 183 uit Oostende af voor het uitvoeren van een veiligheidsopdracht ter hoogte van *Calais*. Vóór Duinkerke vervoegt de R31 het kleine konvooi. Op 09 februari om 01.20u brengt de R31 een mijn tot ontploffing. Ze worden afgelost door de V1506, de V1509, de V1514 en de V1515 komende van *Boulogne*. Op 09 februari om 02.58u lopen de V1808 en V1813 binnen in *Calais*. De S183 loopt binnen in *Boulogne*. Deze opdracht geldt als een soort algemene repetitie. Op 10 februari nemen de V1813 en de V1808 een vissersboei met toebehoren aan boord. Op 11 februari liggen ze in *Calais* in staat van onmiddellijke paraatheid.

Voor 's nachts worden volgende kentekens bevolen: positie is bezet: groen licht in de naderingsrichting van het eskader. Positie is verlaten: een rode en groene lantaarn onder elkaar met 1,5m tussenruimte.

12 februari, D-day. De voorpostenboten V1813, V1811, V1809, V1808, V1807, V1806 en de boten van de 15^e VP-flottielje verlaten om 07.30u en 09.45u *Calais* en *Boulogne* om de hun toegewezen posities in te nemen.

Tussen 12.19u en 12.36u vallen een paar salvo's van de vier 9.2 inch kanonnen van de Engelse kustbatterij van *South Foreland* bij *Dover* nabij de verankerde V1806 en V1808. Het eerste salvo ligt 150m vóór en 50m over stuurboord van de V1808. Het tweede ligt 300m achter de V1808. De Engelsen lossen in totaal zes salvo's maar treffen geen doel. Duitse kustbatterijen beantwoorden het vuur. Twee salvo's van zes granaten elk vallen rond de Engelse batterij, eveneens zonder schade aan te richten. Tussen 12.30u en 12.45u passeert de Brestarmada aan hoge snelheid. Na haar passage lichten alle merkschepen het anker en vertrekken naar Duinkerke.

Om 14.00u worden de V1809 en V1811 vóór *Cap Gris Nez* aangevallen door drie *wings* van zes *Spitfires* en *Hurricanes*. Die bestoken hen in scheervlucht met hun 20mm kanonnen. Beide schepen openen onmiddellijk het vuur. Een stoompijpleiding van de V1811 wordt stukgeschoten waardoor het schip in een stoomwolk gehuld is. Aan stuurboord vallen drie bommen op 10m afstand in zee. Een vierde bom treft de V1811 aan bakboord, dringt door het stokerslogies, gaat aan stuurboordzijde weer uit en ontploft buiten het schip. De stuurboordzijde in het voorschip wordt tot onder de waterlijn volledig vernield. Ze loopt tot aan het aanvaringsschot onder water. Door precies liggend afweervuur wordt een tweede aanval verijdeld. De jachtvliegtuigen draaien af naar het westen. Daar de boot manoeuvreerbaar blijft en het aanvaringsschot stand houdt wordt beslist *Calais* binnen te lopen. Er vallen echter slachtoffers.

Door de bomexplosie worden de matroos kanonnier Paul Kruger geboren op 20 november 1922, 19 jaar oud en korporaal kanonnier Ludwig Manhold geboren op 12 februari 1922, op hun gevechtspost achter hun 7.5cm kanon gedood. Schrijnend detail: de ongelukkige Manhold sneuvelt op zijn 20^e verjaardag. Bovendien lopen nog vijf bemanningsleden lichte tot zware verwondingen op. Gewonden en doden worden aan land gebracht en naar het lazaret van Hardinghen (*Pas de Calais*) overgebracht.

De V1809 wordt frontaal aangevallen en zwaar gemitrailleerd met 20mm geschut. Onmiddellijk daarop vallen meerdere bommen waarvan er twee de boot treffen maar niet ontploffen. Het 7.5cm affuit wordt beschadigd. Een andere bom rukt de bovenste helft van de mast af, dringt binnen in de brug en vliegt er via het logies van de commandant langs stuurboordzijde weer uit en ontploft daar. De boot wordt heftig door elkaar geschud. Ook bij hen vallen er slachtoffers. Vaandrig ter zee Albert Schäfer, geboren op 05 september 1923, 21 jaar oud wordt door een kopschot gedood. In het

lazaret sterven op 15 februari de door een buikschot zwaar gewonde matroos Paul Weinbrenner en de eveneens zwaar gewonde Maat (onderofficiersrang) Werner Weise, geboren op 19 maart 1909 en 32 jaar oud. De commandant, luitenant ter zee Olbertz, wordt eveneens zwaar gekwetst. De gewonden en doden worden na het binnenlopen in *Calais* overgebracht naar het lazaret van Hardingham (*Pas de Calais*).

Ondertussen zijn de *Raumboten* R43 en R46 op weg naar Duinkerke wanneer ze om 14.45u één mijl westelijk van Duinkerke aangevallen worden door wellicht dezelfde groep van achttien *Spitfires*. Ze vliegen aan vanaf de zeezijde en mitrilleren in scheervlucht de twee boten met hun 20mm geschut. Beide boten openen het vuur en verhogen hun snelheid tot 18 zeemijl. De R46 wordt zo zwaar beschoten dat bij de eerste aanval haar geschut grotendeels uitvalt en haar 20mm kanonnen niet meer tot vuren komen. De R43 vuurt uit beide 20mm kanonnen. Vanaf de kust komen lichte en middelzware FLAK-batterijen tussen in het gevecht. Ze vuren eveneens op de vijandelijke vliegtuigen. Het gevecht duurt slechts vier à vijf minuten. Treffers of een afschot op en van de vliegtuigen worden niet waargenomen. Door het afweervuur van de R43 wordt een direct aanvliegen van de jagers op de boot verijdeld. Op de R46 vallen twee doden, vijf zwaar en zeven licht gewonden. De naam van de gesneuvelden wordt niet vermeld in het *Kriegstagebuch* van het schip. Op de R43 vallen twee lichtgewonden. Het schip heeft weinig schade. Op de R46 worden romp en dekken beschadigd door granaatslagen en valt de bakboordmachine uit. Een olietank brandt uit. De boten meren om 15.20 af in Duinkerke en brengen hun gewonden over naar het lazaret van St. Idesbald bij Koksyde - De Panne.

An Bord, den 13. Februar 1942

Über den Jägerangriff von 18 Spitfire
am 12.2.1942 auf R 43, R 46 vor Dünkirchen.

Am 12.2.1942 befanden sich R 43, 46 nach Beendigung einer Sonderaufgabe auf dem Marsch von Zrt. I nach Dünkirchen.

Führung: Kommandant R 43 Oblt. o.B. Dusch
Kommandant R 46 Ltn. o.B. Weber.

Formation: V - Kolb.

Barockfahrt: 0 17

Kapit: Otto Hull

Kontor: Wind 7 7-8, See 5 (unter Landwelle),
Sicht um 5 km (Wachwelle).

Beide Boote mit Brandkanonen und Schutzschiffen ausgerüstet.
Auf Weg von, 1 km westlich von Dünkirchen wird am 1445 Uhr von R 43 Fliegeralarm gegeben. 18 Spitfire fliegen von See her die Boote in mittlerer Höhe an, setzen von allen Seiten zum Tieferangriff an und belagern Boote mit MG-Feuer. Anfang erfolgte in drei Wellen zu je 6 Spitfire, danach Abflug aller Jäger nach See. Beide Boote lagen in ununterbrochener schwerster MG-Belag. Da sich während der Barockfahrt fast dauernd eigene Jäger in der Luft befanden, wird der Jägerverband erst sehr spät als feindlicher erkannt. Auf beiden Booten wird von den Kommandanten zunächst volle Deckung befohlen und auf 10 km Fahrt gegangen.
Auf R 43 wird nach dem ersten Anflug von beiden 7 cm MG's das Feuer eröffnet. Achteren MG 8/30 gibt 117 Schüsse, verlieren MG 9/30 19 Schüsse ab.
R 46 liegt breitere stark in MG-Belag, dadurch kein erster Anflug bereits die MG-Bedienung von größtem Teil. Ausfallen und MG's nicht am Schießen kommen.
Von Land aus griffen leichte und mittlere Flakbatterien in den Gefecht ein. Eigene Jäger befanden sich nur sehr selten in der Luft. Dauer des Angriffes etwa 4 Minuten.

Treffer

1. Apr 944 5/42

1^e bladzijde van het *Gefechtsbericht* over de vliegtuigaanval op de R43-R46

Alle schepen vervoegen op 14 februari hun respectievelijke thuishavens. Ook de eenheden uit Oostende die er om 00.15u afmeren. Operatie Cerberus is voorbij.

OVERWINNAARS OF OVERWONNENEN?

Alhoewel de Duitse zusterschepen, *Scharnhorst* en *Gneisenau*, de *Prinz Eugen* en de Duitse marinestaf bij deze Kanaaldoorbraak een tactische overwinning behaalden, speelden deze, door de geallieerden gevreesde, snelle oorlogsschepen nadien in het verloop van de zeeoorlog geen enkele rol van betekenis meer. Zo lijdten de Duitsers dan toch nog een strategische nederlaag.

Reeds twee weken na operatie *Cerberus* neemt *Bomber Command* revanche door het uitschakelen van de *Gneisenau*. Beschadigd door een mijnontploffing ligt zij in *Kiel* in het droogdok en wordt er door de *RAF (Royal Air Force)*, op 26 en 27 februari 1942, twee nachten lang gebombardeerd, waarbij haar voorste munitieruim door een bominslag in brand vliegt en explodeert. Haar boeg wordt volledig vernield hetgeen meteen haar einde betekent. Op 04 april 1942 wordt het schip naar *Gotenhafen* (Gdynia) in Polen gesleept, ontdaan van haar artillerie, gevuld met beton en aan de haveningang gezonken. Zo eindigt ze haar bestaan roemloos als blokkadeschip. De *Gneisenau* wordt tussen 1947 en 1951 door een Poolse bergingsmaatschappij gelicht en tot schroot verwerkt.

In de ochtend van 23 februari 1942 nadert de *Prinz Eugen*, opererend in de Noorse wateren, *Trondheim* wanneer ze getroffen wordt door een torpedo van de Britse duikboot *H.M.S. Trident*, onder bevel van kapitein-luitenant-ter-zee G.M. Sladen. Deze rukt 14 meter van haar achterspiegel af. Zij keert na het plaatsen van een noodroer moeizaam terug naar Duitsland en wordt na herstelling ingezet bij de begeleiding en bescherming van schepen met vluchtelingen in de Oostzee. Nadien steunt ze met haar zware artillerie de door de Russen afgesneden Duitse legergroep Noord. Op 01 april 1945 ramt ze in dichte mist in de *Dantziger* bocht de lichte kruiser *Emden*.

Na de Duitse capitulatie op 08 mei 1945 wordt ze als oorlogsbuit overgedragen aan de Amerikanen en met een gemengde Duits-Amerikaanse bemanning overgevoerd naar *Philadelphia* en later naar de Marshall-eilanden waar ze bij de Bikini-atol op 01 en 24 juli 1946 blootgesteld wordt aan twee atoombomproeven. Naar *Kwajalin* gesleept sterft ze daar op 22 december 1946 eveneens een roemloze dood wanneer ze bij een derde Amerikaanse atoombomproef kapseist en zinkt.

DE SCHARNHORST IN DE ZEESLAG BIJ DE NOORDKAAP

De *Scharnhorst* wordt hersteld en is na zes maanden opnieuw operationeel. Op tweede kerstdag, 26 december 1943, toen zij nabij de Noordkaap, met vijf torpedojagers van de 4^e flottielje, de *Z29 (Zerstörer 29)*, *Z30*, *Z33*, *Z34* en *Z39* onder kapitein-ter-zee Johannesson, op jacht is naar de Moermansk-konvoeien JW 55 B en RA 55 A wordt zij onderschept door twee eskaders, *Force 1* en *Force 2*, van de *Home Fleet* onder bevel van admiraal Sir Bruce Fraser. Zij wordt om 08.40u ontdekt door de kruisers *HMS. Norfolk* en *HMS. Belfast* die haar op hun radar volgen.

Eskadercommandant, *Konteradmiral* Erich Bey, verwittigt via luchtverkenning dat nog meer Britse schepen op zee liggen en beslist de achtervolging van de konvoeien op te geven. Hij beveelt zijn torpedojagers het contact te verbreken en terug te varen naar de *Altafjord*. Hij zet koers naar Noorwegen. De Britten snijden hem de weg af.

Om 09.24u openen *Norfolk*, *Belfast* en *Sheffield (Force 1)* het vuur vanaf 12 km waarbij de *Scharnhorst* verschillende maal getroffen wordt. De treffers beschadigen haar radar waardoor ze haar geschut minder effectief kan inzetten. Ze beantwoordt het vuur, loopt zuidwaarts en verbreekt het contact bij een snelheid van 30 knopen.

Om 12.24u volgt een tweede gevecht waarbij de *Norfolk* op zijn beurt drie treffers incasseert en waarbij ze haar radar en achterste geschutstoren verliest en al haar verbindingsmiddelen uitvallen. Ook de *Belfast* loopt lichte schade op.

Om 16.47u beveelt admiraal Fraser de *Belfast* lichtgranaten af te vuren. Daarna vuurt hij van op een afstand van 11 km een eerste breedzijsalvo af met zijn tien 35.6 cm. kanonnen en lukt treffers. *Jamaica* bindt eveneens de strijd aan. De *Scharnhorst* vervolgt echter haar koers en vuurt regelmatig terug waarbij zij met haar zwaarste 28 cm. geschut, draagwijdte 40km930m, de mast van de *Duke of York* beschadigt. Ze zit echter klem tussen de twee eskaders van de *Home Fleet*.

De *Scharnhorst*

Een uur lang poogt ze met grote snelheid naar het zuidoosten te ontkomen en schijnt het alsof zij aan de overmacht zal ontsnappen. Gedurende de achtervolging slaagt de *Duke of York* er echter in nog eens drie treffers te plaatsen. 500 mijl benoorden de poolcirkel, in volle duisternis bij harde wind, in sneeuwstormen en hoge zee, gaat deze titanenstrijd, waarbij de *Scharnhorst* regelmatig getroffen wordt, zo nog drie uur ononderbroken door.

Om 16.15, genaderd tot op een afstand van 22 zeemijl, neemt het Britse vlaggenschip *HMS. Duke of York* de achtervolging over. Om 16.17u maakt ze radarcontact op 41.5 km.

Getroffen aan bak – en stuurboordzijde door vijf torpedo's afgevuurd door de torpedojagers *HMS. Savage*, *HMS. Saumarez*, *HMS. Scorpion* en *KNM. Stord* (*Force 2*) verliest de *Scharnhorst* snelheid. De *Duke of York* en de *Jamaica* gaan over tot de aanval. De *Duke of York* bestookt haar met haar 35.6 cm batterijen en treft op het voordek *Scharnhorst's* geschutstoren 'A' die definitief buiten gebruik is. *Scharnhorst* vuurt terug doch incasseert nog verschillende treffers. De kapitein van de *Scharnhorst* stuurt aan de admiraliteit het bericht: 'We vechten tot de laatste man'.

Om 18.55u, is het de beurt aan *Savage* and *Saumarez*. Ze lanceren respectievelijk 8 en 4 torpedo's vanaf 3200m en 1600m terwijl de *Stord* en *Scorpion* lichtpatronen afvuren. *Scharnhorst* beantwoordt de aanval met haar 28 cm geschut en plaatst een treffer op de *Saumarez* die elf bemanningsleden doodt en er nog elf andere verwondt.

Om 19.12u zwijgt de hoofdbatterij van het ondertussen reeds zwaar beschadigde Duitse slagschip. Ook is reeds de helft van haar bemanning gesneuveld of gewond maar zij vecht nog steeds dapper terug. Met haar secundaire batterijen van 15 cm. en 10.5 cm. blijft zij voortdurend vuren terwijl zij nog probeert te ontsnappen en de Britse schepen naderen om haar met torpedo's tot zinken te brengen. Eskadercommandant *Konteradmiral* Erich Bey, dezelfde officier die bij de operatie *Kanaldurchbruch* het bevel voerde over de torpedobootflottielje, stuurt een laatste groet aan de Duitse admiraliteit: '*Es lebe Deutschland und der Führer*'.

De *Scharnhorst* wordt afgemaakt. Om 19.28u staakt de *Duke of York* het vuur nadat ze op *Scharnhorst* haar 80° salvo afvuurde waarbij ze in het totaal 446 granaten verbruikte.

Kapitän-zur-See Fritz Hintze
kapitein van de *Scharnhorst*

Konteradmiral Erich Bey
eskadercommandant

Om 19.30u beveelt kapitein Fritz Hintze de bemanning het schip te verlaten. Honderden bemanningsleden springen in het ijskoude water van de noordelijke ijszee. Er wordt gezegd dat kapitein Hintze en *Konteradmiral* Bey hun reddingsvest aan een paar cadetten gegeven hebben om zo die jongens een betere kans op overleven te geven.

19.33u: *Scharnhorst* loopt maar drie knopen meer en het schip maakt reeds slagzij over stuurboord, als ze nog eens getroffen wordt door vijf torpedo's afgevuurd door *HMS. Musketeer*, *HMS. Virago* en *HMS. Opportune*.

Het schip brandt en is in een dikke rookwolk gehuld, er zijn overal ontploffingen. Ze incasseerde in het totaal 10 zware torpedo-inslagen. Er werden op haar 2293 granaten van divers kaliber gaande van 12 cm tot 35.6 cm afgevuurd waaronder veel treffers. Er zijn toen ook reeds tweeënvijftig torpedo's van 533mm gelanceerd. Maar één treffer van de laatste drie, door de kruiser *Jamaica* afgevuurd om 19.37u van op minder dan twee zeemijl, bezegelt uiteindelijk haar dramatisch lot en dat van haar bemanning.

19.50u: een geweldige explosie, veroorzaakt door het ontploffen van de voorste munitieopslagplaatsen, breekt de boeg van de *Scharnhorst* die onder water verdwijnt. Het slagschip kapseist vervolgens over stuurboord en zinkt dan snel in positie 72° 16 min. Noord-28° 41 min. Oost. Slechts 36 bemanningsleden, waaronder geen enkele officier, worden levend door de *Scorpion* (30)- en *Matchless* (6) uit het ijskoude water gered. De rest van de bemanning, 1.932 man,

waaronder haar kapitein Fritz Hintze en eskadercommandant *Konteradmiral* Erich Bey, gaan, oorlogsvlag in top, eervol met haar ten onder. Wegens een verondersteld risico van een mogelijke Duitse U-bootaanval worden honderden overlevenden hulpeloos en zonder mededogen door de Engelsen in een ijskoude zee achtergelaten waar ze een onmenselijke dood sterven. *Vae victis!* Wee de overwonnen!

***Scharnhorst* zinkt (Animatie).**

Het is niet de eerste keer dat de Engelsen overwonnen bemanningen achterlaten in zee. Denken we maar aan de ca. 700 drenkelingen van de 2000 bemanningsleden van de *Bismarck* waarvan er nauwelijks 110 gered werden. De rest werd op 27 mei 1941 eveneens wegens een vermeend risico van een Duitse U-bootaanval in de Atlantische oceaan aan hun lot overgelaten en stierven een gruwelijke dood. Namen de Engelsen aldus weerwraak voor het zinken van de *Hood*?

Omdat ze niet zouden weten waar ze ontscheept worden, worden de 36 overlevenden in Engeland geblinddoekt vóór ze aan wal gebracht worden. Ze moesten eens ideeën krijgen!

Na de zeeslag richt admiraal Sir Bruce Fraser zich in volgende bewoordingen tot zijn officieren: 'Gentlemen, het gevecht met de *Scharnhorst* eindigde met een overwinning voor ons. Ik hoop dat, indien er onder u ooit iemand geroepen wordt een schip te leiden in een gevecht tegen een grote overmacht, u dan uw schip zo dapper zult bevelen als *Scharnhorst* werd bevolen vandaag'.

BIBLIOGRAFIE

1. Eigen archief.
2. Operatie doorbraak - **John Deane Potter** – Oorspronkelijke titel 'Fiasco' - Forum bockerij Den Haag .
3. Oostende onder de Nazi's - Deel 4 – **André Asseloos**.
4. Lexicon der Wehrmacht-Gliederungen: Sicherungsflott-Vorpostenflottillen.
5. German Navy-die Kriegsmarine-ships-Vorpostenboot.
6. The history of Scharnhorst – **John Asmussen**.
7. Die Deutschen Schlachtschiffe Scharnhorst und Gneisenau – **Mario Golse**.
8. Die Schlachtschiffe der Scharnhorst-Klasse – **Gerhard Koop & Klaus P. Smolke** – **Bernard & Graefe Verlag**.
9. Schlachtschiff Gneisenau – **Wolfgang Köhler**.
10. Seekrieg und Seemacht - **Friedrich Lützow Konteradmiral** -Verlag Die Wehrmacht-Berlin - **Charlottenburg 2 - 1941**.
11. 18^e Vorpostenbootflottille – **Gareth Collins**.
12. Operation Ostfront -The battle of the North Cape - **John Asmussen**.
13. Door Duitse ogen – **Luc Vanhaecke** – **Uitgeverij Vanhaecke** – **Brugge 1995**.
14. Diverse geheime oorlogsdokumenten uit het Militärarchiv Freiburg over de 18^e VP-Bootflottille in Operatie Cerberus.
15. Het einde van de Scharnhorst – **Eyewitness of world war II** - **BBC** - **Deel 2** .

FOTO'S

1. Voorpostenboot – zie bibliografie nr. 5.
2. Het laden van torpedo's – zie bibliografie nr. 3.
3. De voorpostenbootflottille vaart uit – zie bibliografie nr. 10.
4. Op alarmwacht – zie bibliografie nr. 10.
5. Mijnenveegflottille op zee - zie bibliografie 10.
6. Route Bresteskader – zie bibliografie nr. 15.
7. Bresteskader – Gneisenau photogallery blz. 2.
8. De Scharnhorst – zie bibliografie nr. 8.
9. Het laden van een torpedo in de snelbootbunker – zie bibliografie nr. 13.
10. Plechtigheid op het Duitse kerkhof - zie bibliografie nr. 13.
11. 1^e bladzijde *Gefechtsbericht* – zie bibliografie nr. 14.
12. De kapitein en eskadercommandant – zie bibliografie nr. 12.
13. Scharnhorst zinkt (Animatie) – zie bibliografie nr. 15.
14. Geblinddoekte bemanningsleden – zie bibliografie nr. 12.

IK DANK DE HEREN:

-Eddy Beauprez.
-Arthur Cogghe.
-Eric Dufosse.
-Freddy Hubrechtsen.
-Patrick Roose.
-Jan Verheyde.

die allen spontaan behulpzaam waren bij de voorbereiding van dit artikel.

Ostende oender Woater.

1 februari 1953 vandaag 1 februari 2009; 55 jaar geleden.

door Roland VERSLUYS

Veel foto's, verhalen van de gebeurtenis zijn gekend. Op de computer vindt men prachtige montages van die nacht en de dagen nadien. Enige tijd geleden was ik op een veiling in Zuid-West-Vlaanderen en kocht er een draagpenning medaille ring met oog met rood/gele lint ombonden. Op de voorzijde wapenschild van Oostende als opdruk. De keerzijde getekend watersnood 1/2/53. De medaille heeft een diameter van 31mm, in brons gegoten en verguld. Geen initialen op het stuk. Na de verkoop is een persoon naar me gekomen en die zich voorstelde: **Marcel Nuijttens**

*Ere Brandweer Commandant van de Izegemse Vrijwillige Brandweer ;en in 1953 toen jonge, beginnende "Sergeant brandweerman". -Hij was tevens in het bezit van een gelijkaardige medaille. Ik laat **Marcel** zelf aan het woord:*

Voor zover mijn herinneringen nog goed zijn:

De watersnood kwam er door toeval ! ?:noordwesterstorm, springvloed en een dijkbreuk. Het begon in de nacht van zaterdag op zondag "onverwachte" storm, die ook in Izegem heel wat schade veroorzaakte. Na de achturen mis kwam ik **Kapitein Gerard Vanbesien** tegen, die meldde dat er in Oostende een dijkbreuk was en dat de stad Oostende onderspoelde en wij waarschijnlijk zouden moeten gaan helpen. Om ongeveer kwart na tien ging de sirene in het arsenaal en deelde **Commandant Frans Bral**, ons mee: "Men vraagt hulp in Oostende" en hoe gaan wij dit doen? Besloten werd met de tweede hulpwagens, de "Drouvillepomp" (Drouville :een gemeente in Lotharingen, bij Lunéville, waar de pomp is gemaakt) en zeven man te vertrekken naar Oostende. Omstreeks elf uur vertrokken we en rond de middag waren we reeds opgesteld op het Wapenplein om te "POMPEN", want alle straten, kelders, kelderwoningen, beer- en waterputten waren overspoeld. Riolen deden het niet meer. De eerste dagen was het : "water putten met een mand".

Eten en drank moest van Izegem komen, bakkers konden niet bakken en vele winkels en cafés waren dicht. Sommige burgers maakten voor ons koffie; ook waren er die zich "dubbeldik" lieten betalen. Slapen deden we in de brandweerwagen, soms waren er burgers die een zetel aanboden. Dinsdagavond ben ik afgelost geworden, en enkele dagen later was ik terug. Tien dagen en nachten was de inzet van de brandweer Izegem.

In de dagen dat wij in Oostende waren schoven de pompen op in de richting van de Sint Petrus-en Paulus kerk. Meerdere brandweerkorpsen waren aanwezig. Ook het Rode Kruis, het Vlaamse Kruis, de Civiele Bescherming, het Stadspersoneel, verenigingen en scholen. Alle hulp was welkom.

Twee of drie jaar later, in het begin van het seizoen en op een zondagnamiddag, dankte de Stad Oostende allen, die daadwerkelijk geholpen hadden. We waren met de trein naar Oostende gekomen en alle korpsen zijn opgesteld geworden, van het Stationsplein tot aan het Hazegras. Enkele muziekkorpsen "*sleurden*" ons gans de dijk af om bij de terugkeer op het Wapenplein opgesteld te worden. De Burgemeester dankte allen, en bij naamafroeping kreeg iedere "Hulpverlener" een ereteken opgespeld; ook door de Schepenen en Gemeenteraadsleden. Een duizendtal eretekens zijn uitgereikt geworden.

Volgens gegevens van vriend E.Lietard zijn er vier verschillende types. Deze medailles werden geleverd door "Huis Fisch Fibru" te Brussel.

Later is aan iedere ,meewerkende brandweerman,*en andere personen?* een "diploma/oorkonde" naar de korpsen verzonden. Mijn diploma kreeg ik pas in 1958,na het overlijden van de toenmalige Commandant Het is tussen de paperassen terug gevonden ! ?.

Als jonge brandweerman was dit voor mij een "Natuurrramp". Get. Marcel Nuijttens.

Marcel was goed bevriend met wijlen E. Lietard. en waren, samen, verzamelaar van penningen en medailles. Ze hebben jaren samengewerkt en gepubliceerd in het tijdschrift van de vereniging MEDEC (Geschiedkundige Kring van Ereteken- en Medailleverzamelaars). Marcel is reeds lang , en nog steeds; in het bestuur van de Numismatische vereniging Zuid-West-Vlaanderen.

Diploma/oorkonde:

Een verkleinde kopie van dit stuk hieronder:

De foto in het midden is genomen geworden in de Schipperstraat. Op de hoek herberg "CADZAND", nu Vissersplein (Zwiennemarkt); Een brandweerploeg in volle actie. Boot met twee man.

HET EERSTE OFFICIËLE BELGISCHE KAMPIOENSCHAP WIELRENNEN 1884 IN OOSTENDE

door Michel CAPON

In de geschiedenis van de Belgische wielersport heeft ook West-Vlaanderen een pioniersrol vervuld. De eerste wegwedstrijd die in ons land verreden werd, vond namelijk plaats in West-Vlaanderen, in 1869 tussen Adinkerke en Veurne. Ter gelegenheid van een lokale kermis dienden de coureurs tweemaal de afstand heen en terug af te leggen. Een kermisgebeuren waaraan men de welluidende naam "fêtes vélocipédiques" gaf. De eerste prijs was een vergulde medaille en ging naar een Justin zekere VANDER MEEREN uit het nabije Alveringem (1)

Op sportief gebied hebben de Vlamingen zich vooral door hun wielerkampioenen een internationale reputatie verworven. Bij zijn opkomst in de jaren 1870 liet niets vermoeden dat de wielersport ooit een dergelijk volkskarakter zou verwerven. Pas na de toekenning van het meervoudig algemeen stemrecht, in 1893, vallen de eerste sporen van een democratisering van het fietsen te bespeuren. Voordien was het wielrennen met zijn peperdure "Grand Bi's" het exclusieve speelterrein van de Franstalige liberale burgerij (2).

START WIELERFEDERATIE

Op 21 januari 1883 werd in het Hotel Continental op het Brouckèreplein te Brussel de "Fédération Vélocipédique Belge" (F.V.B.) boven de doopvont gehouden (3).

Later werd deze omgedoopt tot "Ligue Vélocipédique Belge" (L.V.B.) (4). Het reeds bestaande Franstalige wielertijdschrift "Le Véloce Belge" werd door de L.V.B. als officieel Bondstijdschrift geadopteerd. Vanaf 1888 bracht de L.V.B. een eigen weekblad uit, de "Revue Vélocipédique Belge". Het jaar 1890 bracht de doorbraak van de veelvuldige Vlaamse verzuchtingen, vooral uit het Antwerpse, aangaande de tweetaligheid van het bondsblad (2).

De eerste Belgische Wielerbond wilde ijveren voor de promotie van fiets en fietsen, met sport als hefboom en toerisme als verlengstuk (3). Het was de tijd van het velocepaard of de hoge bi. Toen de luchtband in 1888 geïntroduceerd werd (5) en ook het leger de "safety bike" inschakelde, was dit het begin van het later succes van de lage fiets, m.a.w. de fiets zoals we hem nu kennen. En deze was uiteraard ook veel veiliger dan de hoge bi.

Vanaf 1890 werd voor de wedstrijden overgeschakeld naar de "safety bike" (lage fiets). Van dan af werden de wedstrijdafstanden van de gebruikelijke 10 km opgedreven naar 100 km. Daarnaast ontstonden de eerste klassiekers van stad tot stad, zoals Luik-Bastenaken-Luik (1890), Bordeaux-Parijs (1891) en Parijs-Brussel (1893) (6).

In 1897 verscheen het vrijwiel - pignon libre - op de markt.

In bewuste periode werd de fiets als sport slechts beoefend door heren van stand. Enkel begoede mensen van de hoge burgerij konden zich een fiets veroorloven. Voor een werkman bedroeg de investeringsprijs al snel een kwart van zijn jaarloon. Vandaar! Het is dan ook normaal dat de eerste kampioenen vanaf 1883 uit de gegoede stand kwamen; als daar zijn nijveraars, baronnen, vrije beroepen, magistraten en gefortuneerde mensen (7).

ELIXIR D'ANVERS

Als voorbeeld van een wielerminnend nijveraer kunnen we Emile DE BEUKELAER (°1867) voorstellen. Als oudste zoon van een stoker - vader François Xavier was dokter, apotheker en de geestelijke vader van de likeur "Elixir d'Anvers" - had hij een passie en het geld voor het sportieve speeltje van zijn tijd. Zoon Emile zou de zaak verder uitbouwen.

(collectie Jozef HAMELS)

Deze Antwerpenaar was fabrikant-stoker van het likeur Elixir d'Anvers. Werd 2^e in 1884.

De jaren nadien, 1885 en 1886, werd hij kampioen

Emile DE BEUKELAER stond mede aan de wieg van de in 1882 opgerichte Antwerp Bicycle Club. Hij werd tweemaal Belgisch wielerkampioen (1885 + 1886). Bij de oprichting van de nieuwe velodroom van Zurenborg voor de wereldtentoonstelling van 1894 was hij ook de spilfiguur. Voetbalclub FC Antwerp speelde er een aantal jaren haar thuiswedstrijden. Tien jaar na zijn intrede in de wielersport was monsieur Emile - zo werd hij aangesproken - reeds opgeklommen tot voorzitter van de sportcommissie binnen de Ligue Vélocipédique Belge (vrij vertaald: Belgische Wielrijders Bond). Monsieur Emile deed het zo goed dat hij bij het ontstaan van de U.C.I. (Union Cycliste Internationale) in 1900 onmiddellijk tot voorzitter verkozen werd; en dit tot aan zijn overlijden in 1922.

Bovendien had hij ook belangstelling voor de autosport. In 1912 werd monsieur Emile geverbaliseerd omdat hij 35 km/uur reed - blijkbaar toen te snel! Daarnaast was hij nog actief in de paardensport en de vliegspor. Hij stierf op zijn 55ste ingevolge een infectiegriep (8).

ADVOKAAT en FIETSPIONIER

Een andere gekende fietsbaanbreker was de Leuenaar Raoul CLAES. Naast advocaat was hij wielrenner. CLAES was de eerste renner die koos voor de "safety bike" (lage fiets). Later bracht hij het tot volksvertegenwoordiger en burgemeester van Leuven (1933-38 - hij werd de laatste liberale burgervader van deze stad). In zijn zoektocht naar geld voor het aanleggen van meer fietspaden en betere wegen kwam hij met de gedachte (1893) om de fietstaksplaat te introduceren (7).

Slechts zeer weinig arbeiders zouden de stap zetten in het nieuwe wielermilieu. Onder andere de Vervierse metser André HENRY (°1865) was er één van. Als liefhebber won hij de eerste Parijs-Brussel in 1893 over een afstand van 400 km in een tijd van 19u 51 min. Hetzij een gemiddelde van bijna 20 km per uur. Die koers werd verreden met een "safety bike" (lage fiets). "L'épreuve est un succès fou et Leopold II reçut, au Palais de Bruxelles, le vainqueur verviétois HENRY" (9).

AMATEURS

De nieuwe federatie stond erop om enkel liefhebbers te groeperen. Men wantrouwde de nog maar weinige beroepsrenners. Komende uit de spektakelwereld, vreesde men dat ze het sportief zouden kunnen verknoeien met combine en show (10).

PRIJZEN

Het klinkt normaal dat financieel goed voorziene burgers in die eerste pioniersjaren zichzelf beloonden met dito prijzen.

Voor de normaal voorziene wedstrijden in gesloten en open omloop bedroegen de winnaarsvergoedingen 50 Fr. voor de eerste, en 30-25-20 naargelang voor de tweede gerangschikte. Voor de zegevierder van het Belgisch kampioenschap werd 100 Fr. toegekend (11). Voor grote wedstrijden zoals bijvoorbeeld Brussel-Antwerpen-Herentals-Aarschot-Leuven-Brussel van 1891 ontving de winnaar 500 Fr. Voor datzelfde bedrag moest een doorsnee arbeider 200 dagen werken. In het jaar 1893 telde België met moeite een 17.000 fietsen (7).

BELGISCH KAMPIOENSCHAP OP DE ZEEDIJK 1884

Het eerste officiële Belgische kampioenschap van de Fédération Vélocipédique Belge werd verreden in 1884. De eer voor de inrichting ervan werd toevertrouwd aan de Véloce Club Bruxella's uit Brussel. Hoe eigenaardig ook, de Brusselse omgeving koos onmiddellijk voor Oostende, omdat het een toeristische kuststad in volle bloei was met daarbij een Koninklijke residentie van Leopold II. Op zondag 7 september 1884 zou op de Oostendse zeedijk het kampioenschap over een afstand van 10.000 meter (10 km) beslist worden (Er was 2 jaar voordien in 1882, toen er nog geen federatie bestond, reeds een niet officieel kampioenschap over 3 km verreden in het Waalse Bergen. De Brusselaar Emile VAN BERENDONCK werd winnaar). Oostende bood zich als geschikte plaats aan voor het promoten van de wielersport in het centrum van een chique bourgeoispubliek. De lokale pers gaf volgende voorbeschouwing (12):

"Le Véloce Club de Bruxelles organise à Ostende pour le dimanche 7 septembre prochain, sous le patronage du Comité des fêtes de notre ville, des courses vélocipédiques, qui promettent d'être les plus brillantes. Elles auront lieu sur la Digue de Mer.... Ajoutons que le Véloce Club Bruxellois a été désigné par la Fédération Vélocipédique de Belgique pour faire courir le même jour le Championnat Belge et la course annuelle des junior.... Sa Majesté le Roi assistera probablement à quelques-unes des épreuves les plus intéressantes."

Het programma zag er als volgt uit (11):

1 Prix d'ouverture: vitesse juniors.

Parcours: 1.500 mètres

1 prix: 50 Fr et une médaille en vermeil.

2 prix: 25 Fr.

3 prix: une médaille en bronze en argent

- Entrée: 3 francs.*
- 2 *Prix de la Digue: Vitesse seniors.*
Parcours: 2.000 mètres.
 - 3 *Prix de la Plage: Course de Tricycles.*
Parcours: 2.400 mètres.
 - 4 *Course du championnat de Belgique*
Parcours: 10.000 mètres.
Prix unique: 100Fr. et une médaille d'or, valeur 100 Fr.
 - 5 *Course annuelle des juniors.*
 - 6 *Prix du Kursaal: Lenteur.*
Parcours: 50 mètres.
 - 7 *Prix des Villas: Fond (junior).*
Parcours: 6.000 mètres.
 - 8 *Prix de la ville: Fond (seniors).*
Parcours: 10.000 mètres.
 - 9 *Prix de Beaconsfield: Championnat du Véloce Bruxellois.*
Parcours: 1.500 mètres.

Het was de Leuvenaar Emile SWERON die zich tot eerste officiële Belgische kampioen kroonde. Met de hevige stormwind was het zeer moeilijk met de hoge bi's om rechtop te blijven, om dan nog niet te spreken van de tegenwind. Emile SWERON die met een kleiner voorwiel reed dan algemeen favoriet Emile DE BEUCKELAER, nam er merklijk voordeel bij. Omdat er nog geen versnellingen bestonden, was de diameter van het voorwiel bepalend voor het "verzet". Grote kanshebber DE BEUCKELAER kreeg de pedalen onvoldoende rond door een foute wielkeuze en werd tweede.

SWERON won deze 10.000 meter wedstrijd in een tijd van 22 min. 12 sec (13).

Benevens het kampioenschap zelf won SWERON op diezelfde meeting ook nog de volgende wedstrijden:

snelheid senioren 2.000 meter.
lenteur: 50 m.
fond seniors 10.000 m.

Hetzij 4 van de 8 voorziene nummers (14).

"l'Echo d'Ostende" van donderdag 11 september 1884 gaf volgend verslag:

"Courses de vélocipèdes.

L'année dernière les courses de vélocipèdes se donnaient par un temps exceptionnellement mauvais; il en a été de même cette année. Pendant toute la matinée de dimanche, le vent a été d'une violence telle qu'il était presque impossible de se tenir sur la digue.

Les courses ont eu lieu malgré cela et vers une heure, un public très nombreux, en égard au temps, se trouvait autour de la piste, établie sur le dallage (=tegelvloer, CM) de la digue. Le service d'ordre était fait par la police et par un détachement du 9e de ligne: un corps de musique se faisait entendre de temps en temps. Si le public était nombreux autour de la piste, il en était encore ainsi aux fenêtres et balcons des villas de la digue, que garnissait un grand nombre d'invités. Commencées vers 1 heure, elles étaient achevées à 5 heures. Plusieurs chutes sans gravité ont eu lieu pendant les courses.

KAMPIOEN SWERON

Als student aan de Katholieke Universiteit van Leuven was hij aangesloten bij de jonge “Véloce Club Louvaniste”, die in 1882 opgericht werd. Deze vereniging was ontstaan uit het studentenleven naast de universiteit. De leden waren allemaal amateur. Deze vrije liefhebbers betwistten hun wedstrijden in het Sint-Donatuspark. Toen Emile SWERON in 1884 kampioen van België werd, waren er circa 60 fietsers in Leuven (12).

(collectie Jozef HAMELS)

Eerste officiële Belgische wielerkampioen 1884. Gereden op de Zeedijk van Oostende.
Toen nog op de hoge bike fietsen.

OOSTENDENAARS

Onze opzoekingen hebben niet kunnen leiden tot het opsporen en vinden van eventuele Oostendenaars tussen de deelnemers.

VERWIJZINGEN

- (1) Patrick Cornillie, De Eeuw van Museeuw, Roularta 1997, blz. 9.
- (2) Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, Lannoo 1998, blz. 2817-2818.
- (3) Herman Laitem & Jozef Hamels, De Tricolore Trui, blz. 10.
- (4) vrij vertaald: Belgische Wielrijders Bond of afgekort B.W.B. Deze benaming is nog steeds in voege.
- (5) Voor fabrikant Dunlop-ibidem (1) blz. 46.
- (6) ibidem (3), blz. 17.
- (7) ibidem (3), blz. 13.
- (8) ibidem (3), blz. 15.
- (9) Paul Beving & Albert van Laethem, Le Cyclisme 1935, blz. 134.
- (10) ibidem (3), blz. 10-11.
- (11) L'Echo d'Ostende, zondag 31/8/1884 (verkoopprijs: 15 ct.).
- (12) L'Echo d'Ostende, donderdag 28/8/1884.
- (13) ibidem (3) blz. 14-15.
- (14) L'Echo d'Ostende, donderdag 11/9/1884.

Uit het archief van De Plate De SLACHTHUISKAAI

door Guy SERVAES

Met deze rubriek tonen we terug interessant fotomateriaal uit ons archief.

Foto 1 van fotograaf Luc toont ons het Hazegras, met vooraan de Slachthuis-kaai, rechts de Vooruitgangstraat en op de achtergrond de ondertussen afgebroken Kerk Onze-Lieve-Vrouw-Onbevleete-Ontvangen in de Graaf de Smet de Naeyerlaan. Het markant gebouw op de voorgrond is het oude slachthuis uit 1862, dat vervangen werd in de jaren 50 door een nieuw slachthuis (Foto 2). Deze werd ingehuldigd op 14 september 1956, maar ondertussen ook reeds vervangen door het postsorteercentrum (zie foto 3; situatie vandaag, met een identiek zicht als de eerste foto).

Bronnen:

Oostendse Historische publicaties: Het Hazegras, Frederic Logghe (1999)

J A A R V E R S L A G 2008

BESTUUR

De raad van bestuur was op 31 december 2008 als volgt samengesteld :

Dhr August VAN ISEGHEM	Erevoorzitter
Dhr Omer VILAIN	Erevoorzitter
Dhr Jean Pierre FALISE	Voorzitter en hoofdredacteur
Dhr Walter MAJOR	Ondervoorzitter
Mevr Nadia STUBBE	Secretaris en website en documentaliste
Mevr. Simone MAES	Penningmeester en archivaris
Dhr Freddy HUBRECHTSEN	Museummedewerker
Dhr August GOETHAELS	Museummedewerker
Dhr Gilbert VERMEERSCH	Materiaalmeester
Dhr Valère PRINZIE	Public relations activiteiten
Dhr Ferdinand GEVAERT	Bestuurslid
Dhr Guy SERVAES	Bestuurslid
Dhr Emile SMISSAERT	Bestuurslid
Dhr Koen VERWAERDE	Bestuurslid

A. VERGADERINGEN. WERKGROEPEN EN COMMISSIES

De raad van Bestuur hield 10 gewone vergaderingen en 1 extra vergadering.

Cultuurraad Oostende:

vertegenwoordiger : Dhr Emile Smissaert (vervanger : Dhr Walter Major)

activiteiten : 11 algemene vergaderingen vertegenwoordigd door dhr. Smissaert.
31/1 ; 28/2 ; 20/3 ; 29/4 ; 8/5 (extra) ; 29/5 ; 26/6 ; 25/9 ; 23/10 ; 25/11 en 18/12.

Werkgroep Open Monumentendag : slechts 1 x op 26/3
(geen deelname door de kring op 14/9).

Werkgroep Prijs Cultuurraad 2008 : 4/11;
Uitreiking Prijs Cultuurraad 2007: 18/1.

Nazicht rekeningen 2007-2008 Cultuurraad : 4/3.

Reflexie stedelijke werkgroep : Erfgoed Stad-Provincie, op het Stadhuis:
28/9 : E. Smissaert ; 30/9 e.v. : J.P. Falise.

Werkgroep Erfgoeddag: 3x ; 13/10 ; 22/10 en 5/11.

Werkgroep Subsidiebundels : 1x op 25/3;

Werkgroep Statuten CRO: 3x ; 11/3 ; 14/4 en 22/4.

Werkgroep straatnamen : 1x ; 25/3.

Beoordelingscommissie voor gemeenschapsvormende projecten (Stadhuis):
20/10.

Gemengde Commissie voor Cultuur (Stadhuis): 17/4.

Infosessies: 13/6 ex-PMMK: toekomst museumbeleid;
18/8 Stadhuis: renovatie en herbestemming Postgebouw.

Werkgroep "Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende".

Leden : Dhr. Prof. Dr. L. François, voorzitter
Mevrn C. Vermaut, G. Farasyn-Schepens, Dhrn F. Hubrechtsen, J. Parmentier, F.
Gevaert, I. Van Hyfte, P. François.

De nieuwe bibliografie werd voorgesteld op 25 maart 2008 bij mevr. Vermaut
(Stadsarchief, Stadhuis).
De leden kwamen dit jaar niet samen.

Werkgroep "Museum" :

Leden : Mevr. Maes; Dhrn Falise, Goethaels, Hubrechtsen, Ouvry en Vermeersch.
Er wordt gezocht naar een nieuw computerprogramma voor het inventariseren en
archiveren van de stukken.

Werkgroep "Website"

Leden : Mevr. Stubbe; dhr. Falise.
De website werd intern vernieuwd voor gemakkelijker gebruik. De lay-out is voor
verbetering vatbaar.

Werkgroep "Documentatiecentrum en Bibliotheek"

Leden : Mevr. Stubbe, dhr Van Duyvenboden.
De bibliotheek werd aangevuld met nieuwe aanwinsten.

B. 54STE ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING

Ging door op zaterdag 5 april 2008 om 10u. Een lid was afwezig zonder kennisgeving. Verder
was iedereen aanwezig, verontschuldigd of vertegenwoordigd bij volmacht.

De lidmaatschapsbijdragen voor 2008 werden vastgesteld op 11 EUR (aangesloten lid), 15 EUR
(steunend lid), vanaf 25 EUR (beschermend lid)..

2. SECRETARIAAT

a. Het secretariaat verwerkte 425 stukken in de briefwisseling. Enkel de externe briefwisseling (met uitzondering van reclame, pamfletten, folders en brochures) werd behouden voor nummering. Briefwisseling intern de raad van Bestuur wordt enkel behouden als het nuttig lijkt voor de historiek van de kring.

b. Leden

De kring telde op 31 december 470 leden.

3. ACTIVITEITEN

a. Voordrachten

Er waren in totaal 9 avondvoordrachten en 5 namiddagvoordrachten.

Donderdag 31 januari 2008 om 20u.

Jaarlijkse veiling, onder leiding van dhr Omer Vilain.

Donderdag 7 februari 2008 om 14.30 uur

H.M.S. Vindictive " van Dame tot Wrak", door dhr. Jean De Langhe.

Donderdag 28 februari 2008 om 20u.

Toeristisch Oostende in het Interbellum, door dhr. Marc Constandt.

Donderdag 6 maart 2008 om 14.30 uur

De prentkaarten van Le Bon, door dhr. Norbert HOSTYN

Donderdag 27 maart om 20u.

Maritiem, heemkundig en geschiedkundig onderzoek: systematische en schematische benadering, door dhr. Roger Janssoone

Donderdag 24 april om 20u.

Wat IJslandvaarders vertellen, door dhr. Willem Lanszweert..

Donderdag 29 mei om 14.30 uur en 20u.

Cinemabaas en lijkbidder: hoe rijmen we dat tesaam? Dhr. Jean Pierre Falise spreekt met dhr. Jan Nuytten.

Donderdag 25 september om 20u.

Historiek van de Koninklijke Roei en Nautische Sport Oostende, door dhr. André Brissinck.

Donderdag 30 oktober om 20u.

Architectuur in Oostende uit de naoorlogse jaren (1945 - 1970), door dhr. Norbert Hostyn.

Donderdag 27 november om 14u30 en 20u.

Het einde van Oostende als knooppunt van internationaal treinverkeer (late 20e eeuw), door dhr. Emile Smislaert.

Donderdag 18 december om 14.30 uur en 20u.
Filmavond Oostendse films, door dhr. Jean Pierre Devolder.

Voor de 14 voordrachten geeft dat een totaal van 729 aanwezigen, met een gemiddelde van 52 toehoorders per voordracht.

b. Studiebezoeken

Er waren in 2008 geen studiebezoeken voorzien.

c. Podiumoptreden

De kleinkunstmiddag en het middagmaal gingen door op zaterdag 6 december 2008 in de feestzaal Benny. Er waren 70 aanwezigen.

d. Studiereis

De jaarlijkse studiereis ging door op zondag 1 juni 2008 richting Aalst, onder leiding van dhr. Prinzie. We bezochten de Sint-Martinuskerk, enkele historische gebouwen, het museum en de brouwerij van Affligem.

Er waren 53 inschrijvingen.

e. Andere activiteiten

De jaarlijkse Driekoningenviering van de besturen der heemkringen en de VVF werd op vrijdag 11 januari verzorgd door Heemkring Ter Cuere. Mevr. Simone Maes, Lilianne Cattoor, Liliane Vandenbroucke, Nadia Stubbe, en dhrn. Jean Pierre Falise, Freddy Hubrechtsen, Valère Prinzie, Georges Van Duyvenboden en Guy Servaes waren aanwezig. Mevr. Stubbe werd tot koningin gekroond en zij koos dhr. Opstaele als koning.

Mevr. Simone Maes, Liliane Vandenbroucke en Nadia Stubbe en dhrn. Georges Van Duyvenboden, Emile Smissaert, Koen Verwaerde, Jean Pierre Falise en Valère Prinzie vertegenwoordigden de kring op de nieuwjaarsreceptie van de V.V.F. op vrijdag 11 januari 2008.

De jaarlijkse veiling op 31 januari onder leiding van dhr. Omer Vilain, verliep zeer vlot en bracht 343 EUR op voor de kring. Op zondag 27 januari 2008 waren de veilingstukken te bezichtigen. We hadden 55 belangstellenden en op de veiling zelf 64 deelnemers.

Mevr. Nadia Stubbe en dhr. Valère Prinzie waren aanwezig op de infosessie rond preventie op het werk op donderdagnamiddag 28 februari 2008 in de Conferentiezaal van het Stadhuis.

Dhr. Walter Major legde bloemen neer tijdens de Vissershulde op 24 maart 2008.

Er waren 17 belangstellenden bij het bezoek aan het Thermae Palace op zondag 30 maart 2008.

Op 12 april legde de heer August Goethaels bloemen neer tijdens de Ensor-herdenking

Dhr. en mevr. Falise vertegenwoordigden de kring op de Statutaire vergadering van Heemkunde West-Vlaanderen te Roeselare op zaterdag 19 april 2008.

Op dinsdag 3 juni 2008 was de Paster Pype-herdenking. Dhrn. Jean Pierre Falise, Freddy Hubrechtsen, Ferdinand Gevaert, Valère Prinzie, Emile Smissaert, August Goethaels en mevr. Nadia Stubbe waren aanwezig bij de bloemlegging aan het monument. Dhr. Ferdinand Gevaert was niet aanwezig op de bloemlegging aan het graf op het kerkhof. Dhrn. Freddy Hubrechtsen en Jean Pierre Falise legden bloemen neer aan beide monumenten.

Op donderdag 5 juni 2008 waren mevr. Nadia Stubbe en dhr. Freddy Hubrechtsen aanwezig op de vergadering van de werkgroep onthaal van het museumproject, geleid door mevr. Martine Meire in de Antonyzaal op het Stadhuis.

Mevr. Nadia Stubbe verwelkomde de inhoudelijke werkgroep in het museum op woensdag 11 juni 2008 om 10u.

Mevrn; Maes en Stubbe en dhrn. Falise, Van Duyvenboden, Servaes en Gevaert waren aanwezig op de persvoorstelling van de inventaris van het archief van het Waterschoutambt van Oostende op maandag 15 september 2008 op het zeilschip Mercator.

Op maandag 29 september 2008 waren dhr. Jean Pierre Falise en mevr. Nadia Stubbe aanwezig op de vergadering rond de zgn. proeftuin van het museum. Tevens aanwezig waren: mevrn. Virginie Michils, Claudia Vermaut en dhrn. Reinoud Van Acker, Alex Deseyne en Jeroen Cornilly. Dhr. Jean Pierre Falise las de beslissing van het bestuur en de brief van dhr. Walter Major voor.

Op vrijdag 10 oktober 2008 vertegenwoordigde dhr. Freddy Hubrechtsen de kring op de vergadering rond het project oosteroever.

Op dinsdag 30 september en 14 oktober 2008 was dhr. Jean Pierre Falise aanwezig op de vergadering rond het erfgoedconvenant.

Op zaterdag 11 oktober 2008 vierde Heemkunde West-Vlaanderen, op feestelijke wijze, haar 50ste verjaardag. in het Kasteel van Male. Dhr. en mevr. Jean Pierre Falise en Simone Maes dhr. en mevr. Freddy Hubrechtsen en Liliane Cattoor, dhr. en mevr. Valère Prinzie en Liliane Vandenbroucke, dhr. en mevr. Ferdinand Gevaert, dhr. en mevr. Georges Van Duyvenboden en Nadia Stubbe en alsook dhr. Emile Smissaert waren hierop aanwezig.

Op maandag 20 oktober 2008 werd er gefilmd in het museum voor het zgn. proeftuinproject.

4. MUSEUM

De Nacht van de Musea en Galerijen ging door op 9 februari . We telden 540 bezoekers. De Kunstnocturne op 28 augustus (282 bezoekers). Dag van het Rode Kruis op 14 september (102 bezoekers) en Oostende Ondersteboven op 14 september (254 bezoekers) We waren open t.g.v. Erfgoeddag (22 april).

Tentoonstellingen: van 6/12 tot 12/1 – De prentkaarten van Le Bon.

van 2/2 tot 26/4 – Jazz in Oostende.

van 10/5 tot 20/9 – De wrede zee: de vis wordt duur betaald..

van 4/11 tot 29/11 - Oostende en het einde van de Eerste Wereldoorlog.

Van 6/12 tot 1/3 - 130 jaar Roeisport in Oostende. (verlenging mogelijk)

Van januari tot december telden we 6360 bezoekers.

Het museum was 189 dagen open. (Contractueel 160) Er waren 57 groepen (scholen en verenigingen) die buiten de normale openingsuren een bezoek brachten aan het museum.

5. ARCHIEF

Het archief blijft gesloten. Individuele vragen kunnen steeds gesteld worden aan dhr. Falise of aan dhr. Hubrechtsen, die ze zullen behandelen rekening houdend met de aan de gang zijnde inventarisatie. Enkele belangrijke plannen werden gedigitaliseerd.

6. DOCUMENTATIECENTRUM

Dhr. Van Hyfte en mevr. Farasyn hebben gemeld dat er nog weinig aanvullingen binnenkomen. Mevr. Stubbe is het documentatiecentrum aan het informatiseren. Het centrum zal tijdens de openingsuren raadpleegbaar zijn.

7. MEDIATHEEK

Dhr Jean Pierre Devolder toonde enkele filmpjes:

- Kites Symphonie 2008 ;
- Operatie ZO Zeebrugge ;
- Belle Epoquefeesten 2008 ;
- Kerstverlichting in Oostende 2007 ;
- Aalst: Dhr. Devolder maakte een mooie documentaire over onze studiereis.

8. TIJDSCHRIFTEN

De tijdschriftencollectie is consulteerbaar tijdens de openingsuren van het museum.. Ons tijdschrift De Plate werd geëxcerpeerd en staat volledig op Biblius en is te raadplegen tijdens de openingsuren van het museum.

9. BIBLIOTHEEK

Dhr. Georges Van Duyvenboden is de bibliotheek aan het informatiseren en catalogiseren.

10. VERZAMELING VAN DE KRING

a. Bruikleen

Schilderij “Kerstnacht te Oostende 1908”, door M. Boel voor de tentoonstelling “Wintergloed” in de Venetiaanse Gaanderijen. (21/1 tot 24/2).

Een videoband “Oostende oender woater”, ontleend door Maarten Decombel.

Een houten kaartspelrekje; macaronkast met draaischijf bovenop en achthoekige teerlingbak voor de tentoonstelling over caf  spelen gehouden in bibliotheek Kris Lambert.

b. Aanwinsten

Schenken

Volgende personen schonken de kring foto's, documenten, medailles en gedenktekens: Luc François ; Johan Geuens ; Monique Lanoye ; O. Marteel ; Simon Ippel ; Raymond Borrey ; Clo Derycker ; Daniël De Stobbeleir ; Jeannine Lambregt; Yvonne Vyncke ; Jean Pierre Van Acker ; August Van Iseghem ; dhr en mevr Vanp  -Voussure ; Eric Degraeve ; mevr Mertens ; Ronny Vercnocke ; Leon Verschueren ; Jean Defoor ; Marc Boussy ; François Hubrechtsen ; dhr. en mevr. Quaghebeur-Govers ;
Mevrouw Lucy Loes schonk de kring de klederdracht van de Gilles der Zee met alle toebehoren. Het gaat hier over een 50-tal kostuums.

Aankopen

De voorzitter kocht op een veiling bij De Wit 6 grote foto's Antony.

Er werd een nieuw toetsenbord voor de computer in het secretariaat aangekocht.

Er werd zonwerende folie aangekocht voor het museum.

De kring kocht een nieuwe computer met widescreen voor de balie.

Bibliotheek : volgende boeken werden aangekocht:

- Joodse sporen in Oostende;
- 3 boeken van Ary Sleeks;
- 3 visserijalmanakken ;
- 50 jaar Heemkunde West-Vlaanderen 1958-2008;
- 100 jaar Willen is Kunnen 1908-2008;
- Visserij was de bron;
- De familie Lanszweert en de stad Oostende
- De Schore van Lissemoris en de oude vuurtorenwijk.

11. PUBLICATIES

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 10 nummers op de vooropgestelde data: januari, februari, maart, april, mei, juni, september, oktober, november en december. In totaal werden 260 bladzijden gepubliceerd waaronder 96 zwart-wit-fotobladzijden en 32 bladzijden met kaarten, foto's, tekeningen, rekeningen en documenten.

Dhr. Falise zorgde voor de samenstelling en de opmaak van het tijdschrift.

De registers (52 blz.) werden samengesteld door dhr. Smissaert.

b. Ruilabonnementen

Werden omgewisseld met volgende West-Vlaamse Heemkringen of Verenigingen:

Bachten de Kupe, Veurne. Spaenhiers, Torhout. De Zonnebeekse Heemvrienden, Zonnebeke., Geschiedkundige Kring Ernighahem, Eernegem. Gidsenkring Lange Nelle, Oostende. Heemkring David Jonckheere, Aatrijke. Heemkring Dorp en Toren, Deerlijk. Heemkring Dr. Vandamme, Blankenberghe. Heemkring Graningate, Middelkerke. Heemkring Karel Van de Poele, Lichtervelde. Heemkring M. Van Coppenolle, Brugge. Heemkring Oud Ruiselede, Ruiselede. Heemkring Pastoor Ronse, Zedelgem. Heemkring Sint-Guthago, Knokke. Heemkring Wibilinga, Wevelgem, Heemkring Ghestella, Gistel. Heemkundige Kring Houtland, Torhout. Iepers Kwartier, Ieper. Neptunus, Zeebrugge. Vrienden van het Noorzeeaquarium, Oostende. Rollarius, Roeselare. Ter Cuere, Bredene. Tijdingen, Oostende.

c. Abonnementen

De kring is geabonneerd op het tijdschrift "Tradities" uit Nederland.

d. Andere publicaties

Geen

12. GIFTEN

De Kring ontving geldelijke giften van: mevr. BERDEN en van de heren PANESI, BLOMMAERT en GOETHAELS;

Nadia STUBBE
Secretaris

Jean Pierre FALISE
Voorzitter

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

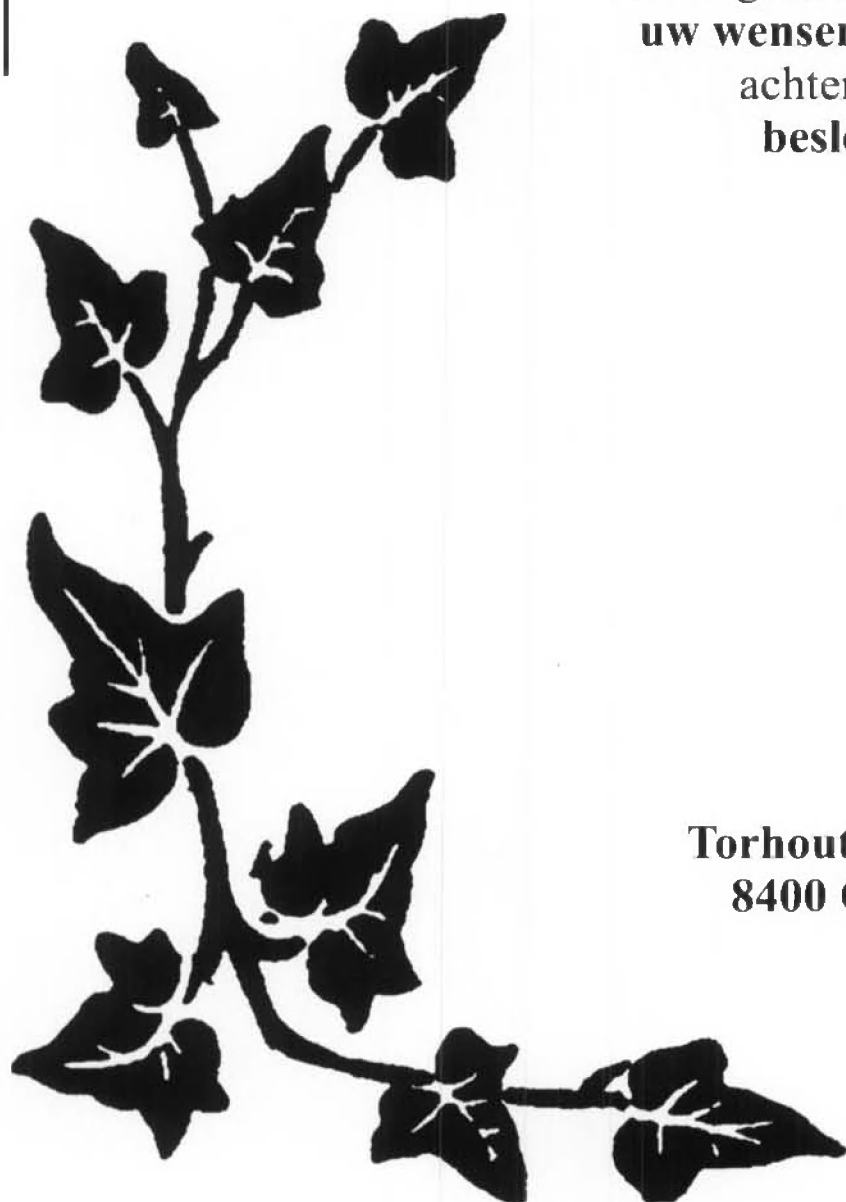
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontrakt**
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

MAART 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

D E P L A T E

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 3

MAAND maart 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 61: **D. KLAUSING:** Jef Klausing.....terugblik.

blz. 62: **M. BOUSSY:** Herinneringen aan James Ensor.

blz. 63: **Y. VAN HYFTE:** Van vissersopstand tot kinderkribbe.

blz. 68: **R. BOTERBERGE:** Pleidooi in 1796 voor de vrijwaring van het cultureel erfgoed door de Oostendse kunstenaar Pierre Henri Pieters.

blz. 70: Vraag aan onze lezers.

blz. 71: **X. GEUSKENS:** Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren zondag van de vorige eeuw.

blz. 75: **F. DUFAIT:** Nog het beeld van Paster Pype.

blz. 77: **R. JANSOONE:** De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I (deel 4).

blz. 80: Onze coverbladzijde – Paviljoen Expo 58.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Doris KLAUSING: Jules Pourquaetstraat 31, 8400 Oostende.

Marc BOUSSY: Prinses Stefanieplein 23, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Robert BOTERBERGE: E. Jameslaan 11, 8370 Blankenberge.

Xavier GEUSKENS: Netestraat 17, 3941 Hechtel-Eksel.

Fred DUFAIT: Ernest Feysplein 15, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem

MAART ACTIVITEITEN

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden, en andere belangstellenden, uit te nodigen tot de volgende activiteiten:

1ste ACTIVITEIT

donderdag 6 maart 2008 om 14.30 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **DE PRENTKAARTEN VAN LE BON**

Spreker: dhr. **Norbert HOSTYN**

Samen met de tentoonstelling in ons museum bracht conservator Norbert Hostyn verleden jaar reeds deze voordracht. Voor hen die er toen niet konden bij zijn wordt ze nu herhaald.

Le Bon was de voornaamste Oostendse fotograaf tijdens de decennia vóór 1914. In zijn fotostudio in de Van Iseghemlaan passeerden ontelbare Oostendenaars en toeristen voor zowel gewone portretfoto's als voor toeristische souvenirfoto's in leuke decors vol reminiscenties aan strand, zee en dijk.

Maar er is meer, Le Bon was ook de man achter het aquarium én eigenaar van de grootste souvenirwinkel van die tijd.

In de lezing zien we de gigantische prentkaartenproductie van Le Bon en maken we zo ook een unieke stadswandeling tijdens de Belle Epoque.

Zoals steeds is ook voor deze namiddagvoordracht de ingang gratis, ook voor niet-leden.

2de ACTIVITEIT

donderdag 27 maart 2008 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **MARITIEM, GESCHIEDKUNDIG EN HEEMKUNDIG ONDERZOEK: EEN SYSTEMATISCHE EN SCHEMATISCHE BENADERING**

Spreker: dhr. Roger JANSOONE

Na zijn Grieks-Latijnse humaniora studeerde Roger Jansoone rechten/economie en specialiseerde zich in de visserij-economie.

Van 1967 tot 1986 was hij visserij-ambtenaar bij de Dienst voor Zeevisserij Oostende en werd later directeur Algemene Zaken ook bij het Ministerie van Landbouw te Brussel, met talrijke andere mandaten waarvan het laatste NATO-expert Agri/Food was.

Roger Jansoone is ook auteur van diverse artikels, bijdragen, publicaties en studies, meestal in verband met de zeevisserij. Daarvan verschenen er ook reeds heel wat bijdragen in ons tijdschrift en nu nog kan je "De lotgevallen van een Oostendse refugée in Groot-Brittannië" volgen.

Zowel de historiek van de Vlaamse zeevisserij als de evolutie van de maritieme volkskunde en heemkunde zijn eigenlijk in ruime mate een "kettingreactie" van oorzaak en gevolg, in die zin dat heel vaak het ene het andere met zich heeft meegebracht; doch hiervan zijn we ons zelden bewust en ook zien we soms van de danig veel bomen het bos niet meer.

In een schematische en systematische opbouw verwerkt onze gastspreker zowel verticale als horizontale "parameters": via de verticale wordt de historische aaneenschakeling van oorzaak en gevolg gegeven, terwijl via de horizontale de diverse fasen van de interne functionele evolutie binnen elk element wordt aangestipt. Zo krijgt de heemkundige (en al wie er voor belangstelling heeft) via het samenspel en de interactie van deze verticale en horizontale krachtlijnen, een meer diepgaand inzicht in de ontwikkeling die zich in de loop der jaren globaal én afzonderlijk heeft afgetekend...en ook in de manier waarop ogenschijnlijk uiteenlopende elementen daadwerkelijk op elkaar hebben ingespeeld.

Deze originele aanpak (ontworpen voor het Seminarie voor Volkskunde van de Katholieke Universiteit van Leuven) wordt op een bevattelijke en boeiende manier uit de doeken gedaan.

Dit belooft alvast een interessante en leerzame avond te worden.

En ook deze lezing is gratis voor zowel leden als alle andere belangstellenden.

VERBETERING

Op blz. 55 van ons januari-nummer, bij de ruilabonnementen, lezen:

Spaenhiers, Koekelare i.p.v. De Spaenhiers, Torhout.

JEF KLAUSING.....TERUGBLIK

door Doris KLAUSING

Woorden, geluiden, geuren.....ze zijn in staat om verre herinneringen op te halen. Soms als een licht golvende deining die beroert, maar evengoed als beukende baren die plots een storm van emoties op je doen afkomen. En in die context belicht ik misschien een ongekende kant van mijn vader: zijn grenzen waren niet begrensd, zijn horizon eindeloos. Oostende was zijn aanleg- en thuishaven aan de Noordzee, maar die zee vloeide over in alle wereldzeeën.....

Pa was vroeger secretaris voor de Belgische Zeevisserij, en in die functie moest hij nogal eens naar het buitenland. Zakenreizen waren toen zeker ongewoon, en wij luisterden gretig naar zijn wonderlijke verhalen, al of niet aangedikt, bij z'n thuiskomst. Hij reisde voor een congres, over vis natuurlijk, naar Spanje. Paella, sangria, olijfolie en look... waren spijzen uit 1001 nachten..... ze toverden voor ons een beeld van vakantie en zeker niet van een werkende vader. Met verhalen over stierengevechten bleef hij echter op de vlakte. Later hoorden we dat hij wel naar een corrida was gegaan.... maar bij de eerste druppel bloed was hij al gaan lopen.

Na de hete Spaanse zon moest hij naar Noorwegen. Dit land roept bij mij nog de sfeer van zijn verhalen op: trollen, fjorden, ijsblauw water, donkere naaldbossen.....zalm en aquavit! Naar zijn zeggen begon men de dag met een stevig ontbijt..... gepekeld en gerookte vissoorten en aquavit!! Stevig? Wat ik wel nog weet is dat toen de eerste vage besprekingen aan bod kwamen om viskwekerijen op te zetten. Stijgende wereldbevolking, verboden viswaters en allerlei politieke en andere charters riepen in de jaren '50 al vragen op over de toekomst !

Bij de meeste van mijn vriendinnen waren de vaders rond 17 uur thuis na hun dagtaak. Onze pa daarentegen was altijd voor zijn job of zijn levenswerk nog urenlang uithuizig en bezig.

Zo herinner ik mij dat hij busreizen inrichtte voor werknemers uit de visserijsector. De Rijn en de Moezel stonden stevast op het programma: er werd gezongen, foto's geschoten en plezier gemaakt.... een voorloper van het eigentijdse Team Spirit?

Hij toetste ook de Oostendse kennis over visvangst aan de know how uit Boulogne, trok naar Nederland voor de haring, verkende de Engelse havens en schreef er uitgebreide rapporten en raakpunten over.

Toen de zware februaristorm in 1953 onze Vlaamse en Nederlandse kust teisterde, waren we uren in het ongewisse over zijn verblijfplaats in Nederland.....enfin een paar dagen later dook hij terug op in het nog steeds verzuipende Oostende.

Pa organiseerde ook kerstboodschappen voor de vissers op zee. Opnames met familieleden gebeurden op de Oude Vismarkt en werden dan bij ons thuis geassembleerd. De wagen van het NIR, de toenmalige radio-omroep, stond voor onze deur geparkeerd en verbond een oerwoud van kabels, draden, grote platendraaiers en micro's aan elkaar. Samen met de gouverneur en de visserijaalmoezener mocht ik toen ook boodschappen inspreken voor mensen die te geëmotioneerd waren. Vissers uit de naburige landen, maar ook Spanjaarden, Noren en Zweden pikten gretig in om op kerstdag zelf ook hun familieleden toe te spreken. Euroradio avant la lettre.

In die periode werkte ons vader op zaterdag tot 12 uur in de vismijn. Na het middageten nam hij z'n Vespa, bandopnemer en notaboek en schuimde onze Vlaamse kust af op zoek naar authentieke visserscafeetjes. Z'n zoektocht naar bijna vergeten vissersliedjes werd een obsessie. Samen met oude vissers disten ze, het bijna begraven en voorgoed vergeten, zingend erfgoed op. Voor pa waren

dit gloriemomenten, pure diamanten schatten die zeer omzichtig en goed bewaard werden. Pas na zijn actieve loopbaan, (was die baan ooit onderbroken ?) toverde hij die gekoesterde schatten terug boven. Levensliederen over “ Vreugde en verdriet in het visserslied” en “Zingende Baren” vonden hun terechte rustplaats op mooi papier, toegankelijk voor Jan en alleman. Maar zijn koninginnekstuk was werkelijk zijn “Groot Oostendsch Liedtboek”. Zijn kers op de taart.

Uit zijn periode in de Oostendse vismijn onthoud ik nog zijn vriendschap met Bertje Vanneste, Joris Houwen, Willy Bosschem, Jan De Lee en Herman Moerman. Hij schreef toen ook artikels voor het “Visserijblad” en kloonde zichzelf in Stierman Lèze. Hij was nauw betrokken bij de Neptunusfeesten in de Velodroom, het sprotjesbakken en organiseerde talrijke zangcrochets met het visserslied als thema.

Na een langdurige ziekte kwam hij in aanvaring met Pros Vandenberghe., werd werkloos en bande prompt dit woord uit zijn vocabulaire. Hij stichtte toen z'n eigen weekblad: Punt, den Uil! Hij en z'n schaduw Stierman Lèze hadden er meer dan een dubbele job aan: uitgever, journalist, redacteur, samensteller..... en daarnaast nog een nieuwe baan zoeken.

Na een paar maanden solliciteren, was de spreekwoordelijke kogel door de kerk. Hij verliet het Europees continent om als visserijexpert in andere werelddelen aan de slag te gaan, maar die verhalen heeft hij zeker al lang aan jullie verteld.....

Andere werelddelen, zeeën en culturen... wat trok je aan, pa ?... je zou en je moest op zee gaan, proeven en verkennen.... je bezat een zeewaardig schip en een goede ster om te volgen.... de zee was je muze, je hunker naar andere culturen..... meer verlangde je niet!

HERINNERINGEN aan JAMES ENSOR

Mijn ouders hielden de dagblad- en boekhandel “A.B.C.” (André-Boussy-Catoire) open in de Kapellestraat nr. 31 te Oostende, vanaf 1925 tot en met 1962.

Mijn vader heeft mij steeds verteld dat James ENSOR er een regelmatige klant was, voor tekenpapier, potloden, penselen, en allerhande schilderartikels. Hij had een lopende rekening en nu en dan vroeg hij of het mogelijk was, te betalen met litho's, etsen of tekeningen.

Helaas, vader die een winkelier was en geen kunstenaar, weigerde steeds deze ruilhandel. Had hij het maar gedaan! Mijn broer en ik zouden zeker “rijke burgers” zijn, als ge denkt aan de zotte prijzen die nu gegeven worden voor al die (zelfs) gedrukte werken (die trouwens zeer talrijk zijn!).

Hij was, zoals ik mij herinner, een heel sympathieke grijsaard die, wanneer hij mij zag in de winkel, een vriendelijk tikje op mijn hoofd gaf, zoals iedereen dat nu doet met mijn hond.....

EN DIE HEEFT HET NIET ZO GRAAG !

Marc BOUSSY

Van Visseropstand tot Kinderkribbe

door Ivan VAN HYFTE

In de Londenstraat, op huisnummer 5, staat - beter zou zijn: stond- een schitterend Belle Epoquegebouw dat bij ministerieel besluit van 28 maart 2001 tot de Oostendse monumenten wordt gerekend (1).

Maar voor deze eclectische "Villa Fernand", beter gekend onder de naam "Crèche Louise-Marie", is het alarmfase 3. Ooit oogde ze fris, opgesmukt door haar wit-geglazuurde bakstenen, haar hoogrode banden en haar typerende sierelementen boven het ingangsportaal. Hoe is het mogelijk dat een geklasseerd gebouw, door verwaarlozing, dreigt hetzelfde lot te ondergaan van zoveel soortgenoten? Een subliem werk van één van de grootste architecten van de Oostendse Belle Epoque, Antoine DUJARDIN (1846-1933), met een interieur uitgevoerd door het atelier PORTAELS.

Wie is hiervoor verantwoordelijk?...

(collectie Roger TIMMERMANS, Oostende)

In 1886 werd een onderzoek gevoerd naar de armoede in het vissersmilieu; de resultaten waren ronduit schokkend. Analfabetisme en alcoholisme - zelfs op zee werden sterke dranken verkocht - woerden in het visserskwartier. Om de miserie te ontvluchten die hij bij zijn thuiskomst zag in hooguit twee kamertjes vol etensgeuren, lijnen met was die te drogen hing en zéér veel kinderen, trok de visser naar de herberg. Daar werd het "kordailgeld" (drinkgeld) verdeeld en kreeg hij zijn "poaje" (loon) uitbetaald. De vele estaminets in de Kadzandstraat, Schippersstraat, Bonenstraatje en op de Visserskaai kende hij allemaal. De pakkende beschrijving van het Visserskwartier door de Oostendse socialist Leonce VERBRUGGHE (1870-1935) grijpt je naar de keel: gezinnen van 10 à 12 personen, drinkwater van de openbare pompen, gevaarlijke verlichting met een petroleumlamp ("Kienkee"), kabaal het hele huis door, walgelijke luchtjes, een meisje van negen dat in de hoek netten brei...

De vissersopstand van augustus 1887 zorgde voor een schokeffect. Door deze explosie van geweld kwamen de beleidsmensen en de bevolking tot het besef dat er iets moest gedaan worden voor die hardwerkende maar straatarme, kroostrijke vissersgezinnen.

Voor pastoor Hendrik PYPE waren de vijf doden en een tiental gewonden, naast veel haat en zeer veel verdriet, de aanleiding om in datzelfde jaar 1887 een comité te stichten om de wezen van de slachtoffers te helpen. Ook in dat jaar werd, onder zijn impuls, een vissersschool, de "Vakschool voor Visschers", opgericht.

Is het van mij niet wat gewaagd te stellen dat de oprichting van een "crèche" voor arme, behoeftige visserskinderen en -wezen, uitgerekend in 1887 (!) op het thans verdwenen Sint-Jozefsplein (2) niet toevallig is? Ik meen van niet. Na korte tijd bleek dit kinderdagverblijf reeds te klein om dagelijks de 90 à 100 peuters en kleuters op te vangen.

De voorzitter van het toenmalige comité, dr. GERARD, zoekt grond en geld voor uitbreiding. Hij komt in contact met Louis DELBOUILLE (1825-1897), de grote man achter de ontwikkeling van Oostende als badplaats. Die zet zich achter een groots filantropisch project. De "Maatschappij der Domaniale Gronden" verkavelt Bloc 7, begrensd door de Langestraat, de Londenstraat, op enkele passen van de Anglicaanse Kerk. Hij bouwt er een huis op, ontworpen door de eveneens uit Luik afkomstige architect Antoine DUJARDIN. Midden 1892 wordt het in gebruik genomen. Historicus Marc CONSTANDT vermoedt dat de crèche bvrij van kosten over dit gebouw mag beschikken (3).

De plaatselijke correspondent schrijft in "l'Echo d'Ostende" van 13/08/1891, op zicht van de plannen, laaiend enthousiast: "... un local splendide, n'ayant pas son égal en Belgique...". Het kinderverblijf zal beschikken over een overdekte speelplaats, een ruimte voor kinderwiegen, een linnenkamer, een washuis en een droogplaats, alles badend in licht en lucht. Op de bovenverdiepingen bevinden zich de lokalen voor de conciërge en het personeel.

Maar koken kost geld. Dit beseffen ook DELBOUILLE en DUJARDIN. Liefdadigheidsfeesten vormen een geschikt middel om aan fondsen te geraken. Het decor van een Kursaal was ideaal voor zulke caritatieve initiatieven. Op 26 augustus 1893 was er daar een "grande foire flamande". Kolonel NORTH zat in het beschermcomité en DUJARDIN zorgde voor de decors.

In 1894 vond er de "Grande Kermesse Universelle" plaats te midden Egyptische en Spaanse droomdecors. En in 1895 hield men het bij een "Grande Fête de Charité", waarbij de rotonde van het Kursaal werd omgetoverd in de Grote Markt van Oostende, anno 1641.

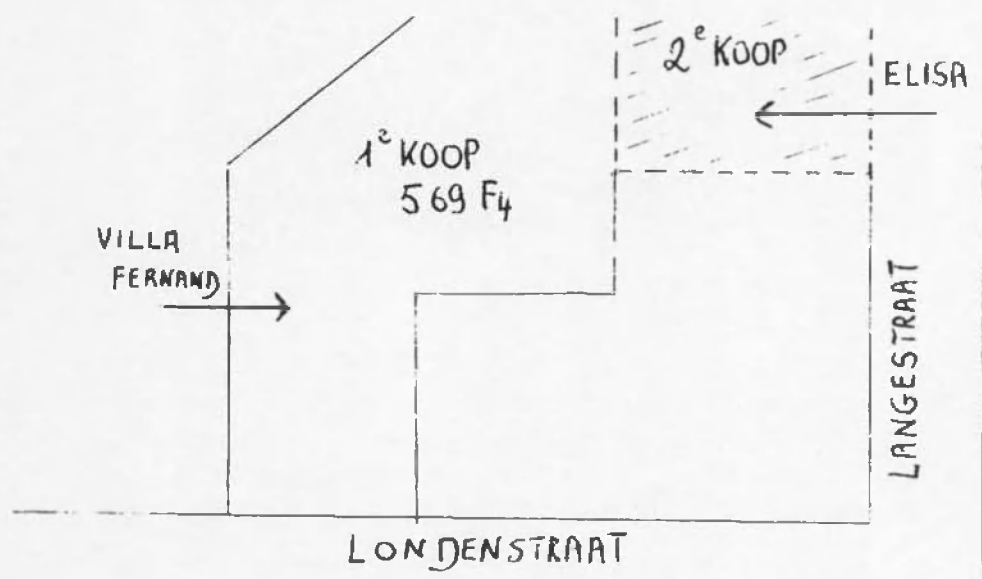

Jubilé de la Crèche Louise-Marie - Ostende 1888-1913.

(collectie I. VAN HYFTE, Oostende)

Ook Leopold II heeft meerdere keren (4) daadwerkelijk zijn interesse betoond voor het kindervolkje door aanwezig te zijn op hun feestjes in de chique salons van het Casino. Ondermeer op 12 augustus 1891 woonde hij in de namiddag een "Grand Bal Costumé" bij ten voordele van de Crèche Louise-Marie, wellicht genaamd naar zijn "sainte mère" zoals hij haar zo graag noemde. Ook op 13 augustus 1892 ging hij in op de uitnodiging van het damescomité en amuseerde hij zich bij het zien van een "concours de charrettes anglaises". Op 20 augustus 1894 was hij de eregast op het groot verkleed kinderbal dat eindigde met een confetti-orlog.

In de jaren 1896-97 wordt "Villa Fernand" uitgebreid. Bij akte van 9 november 1895 (notaris VAN HALTEREN) had DELBOULLE zijn eigen perceel vergroot tot een L-vormig stuk grond. Daartoe had hij een lap bouwgrond aan de Langestraat bij dezelfde (en zijn eigen) maatschappij aangekocht.

Ik heb er geen bewijzen van maar een sterk vermoeden dat het neo-classicistisch poortgebouw, nu Langestraat 112B (5), eveneens ontworpen werd door zijn rechterhand Antoine Dujardin. In elk geval financierde hij de bouwwerken en stelde hij zijn tweede pand ter beschikking van de crèche. Een duidelijk bewijs van de filantropische ingesteldheid van de Delbouilles die toen in de Leopoldlaan woonden. Boven de rondbogige poort staat nu nog altijd een eigenaam "ELISA" te lezen. Het is een verwijzing naar Delbouilles reeds overleden echtgenote en weldoenster Elisa MOREL (6).

Wie voorbijloopt, let even op het groot, rechthoekig raam met kruis, onder het zadeldak en boven een balustrade. Mooi toch! (7).

(collectie Roger TIMMERMANS, Oostende)

Bij zijn overlijden op 19 november 1897 - de begrafenisplechtigheid had plaats in de eerste Sint-Jozefskerk - laat hij drie erfgenamen na. Zijn oudste dochter, Suzanne, was religieuze geworden en verzaakt aan haar erfenis. Zijn twee andere dochters werden de wettige eigenaars van zijn bezittingen: Elisabeth DELBOUILLE x Felix DOCQ en Jeanne DELBOUILLE x Maurice VANHOESEN. Oostende verloor een talentvol zakenman en de armen een genereuze mensenvriend.

Op 15 juni 1905 verkocht notaris VAN HALTEREN "Elisa" samen met "Villa Fernand" aan Albert BOUCHERY-Elisabeth THYS (8). Alvast een merkwaardig figuur die drukker, hoofdredacteur en directeur van "Le Carillon". Daarbij was hij ook apotheker, Consul van Chili, stichtend lid - later voorzitter - van Rotary Oostende en zakenman. Hij kocht (9) het gekende café "Het Bronzen Paard" in de Weststraat en een strook grond van de oude schouwburg waar hij, naar de plannen van architect RAOUX, het overbekende BOUCHERY-pand liet optrekken. Oude zichtkaarten tonen ons een, voor die tijd, indrukwekkend appartementsgebouw met 5 verdiepingen en 8 handelszaken. Dit prachtig handelseigendom (niet meer te zien in ons stadsbeeld, want gesloopt) werd op 25 juni 1932 verkocht door notaris Jean DE WIJNTER aan de gebroeders Polydor en Maurice VANDERMEULEN. Enkele maanden eerder had BOUCHERY, via dezelfde notaris, "Villa Fernand" en "Elisa" verkocht aan het "Institution de bienfaisance, Crèche Louise-Marie"(10).

Ook in 1932 werd de Oostendse vrijmetselaarsloge "Les Trois Niveaux" terug opgestart(11). Belangrijk voor hen is dat het in 1933 tot een opsplitsing komt van het dubbel perceel. Het kadastraal brondocument vermeldt bij Londenstraat 5 "Moederhulp" (had de crèche dan al opgehouden te bestaan?) (12) en Langestraat 112B krijgt de vermelding mee van "Vergaderzaal". Samen één en dezelfde eigenaar, de vzw.

In het poortgebouw kunnen tot op vandaag de vrijmetselaars nog altijd het maçonnieke licht laten schijnen. Als de internet-informatie klopt, geldt dit ook nog voor drie andere loges, die allen hetzelfde tempelgebouw gebruiken.

In 2005 (en misschien ook later) was de Crèche Louise-Marie, Londenstraat 5, een liefdadigheidsinstelling, meer bepaald een kledingbank.

-
- (1) Voor een gedetailleerde beschrijving, zie: Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Deel 1A p.288.
 - (2) Lag in het verlengde van de huidige Jozef II straat, tussen de Zuidstraat en de Sint-Jorisstraat.
 - (3) M. CONSTANDT. Delbouille en Dujardin. Twee pioniers van het Oostends toerisme (1981) p. 36.
 - (4) I VAN HYFTE i.s.m. C. VERMAUT. In het spoor van koning Leopold II in Oostende 1865-1909 (2005), p. 95, 102 en 108.
 - (5) Voor een gedetailleerde beschrijving: op. cit. Deel 1A p 158.
 - (6) Elisa Marie Anne MOREL °Brussel, 19-09-1836
+ Schaarbeek, 23-12-1895.
 - (7) Ook beschermd monument (m.b. van 28-03-2001)
 - (8) Albert BOUCHERY °in een apothekersfamilie 28-03-1858
+ 22-05-1941
 - (9) Notaris H. BERGHMAN, akte van 08-06-1910
 - (10) Volgens een bijlage van het Staatsblad van 30-01-1932, nummer 84, is die "Association sans but lucratif Crèche Louise-Marie à Ostende, rue de Londres 5", opgericht op 19-01-1932 bij akte nr. 941 van notaris DE WIJNTER.
 - (11) Deze Franstalige, nog steeds actieve loge, die deel uitmaakt van het Grootoosten van België, werd opgericht op 12 september 1784, opnieuw in het leven geroepen in 1801 en nogmaals in 1932.
 - (12) Kadasterarchief West-Vlaanderen. Mutatiejaar 1933, schets 10, ART. 7497.

Pleidooi in 1796 voor de vrijwaring van het culturele erfgoed door de Oostendse kunstenaar Pierre Henri Pieters.

door Robert BOTERBERGE

De legers van de Franse Republiek vielen in de zomer van 1794 voor een tweede keer ons land binnen en op 1 oktober 1795 werden onze gewesten bij Frankrijk ingelijfd en in negen departementen ingedeeld. Ten opzichte van het culturele erfgoed hebben de Franse bezetters zich aanvankelijk als ware plunderaars gedragen. Alle belangrijke kunstwerken uit kerken en openbare verzamelingen werden op transport gezet naar Parijs om de grote musea te verrijken. De daartoe aangestelde "*agents d'extraction*" verzamelden verder boeken en handschriften voor de Parijse bibliotheken, belangrijke archivalia voor de Archives Nationales alsook wetenschappelijke instrumenten en zeldzame planten voor de Parijse verzamelingen.

De Franse veroveraars en bezetters stonden eveneens vijandig tegenover godsdienst en geestelijkheid en wensten op korte termijn een radicale scheiding tussen Kerk en Staat. Van grotere betekenis was de evolutie van anticlericalisme naar kerkvervolging.

Men kon derhalve verwachten dat de grondwet van het jaar III ook in de Belgische gewesten van kracht zou worden waarbij de kloostergeloften tegenstrijdig verklaard werden aan de mensenrechten met als logisch gevolg de ontbinding van de religieuze gemeenschappen. Deze gemeenschappen hadden binnen de kloostermuren een schat aan kunstwerken, documenten en archivalia.

De Oostendse schilder en architect Pierre Henri Pieters stelde zich bekommerd de vraag wat er met dit patrimonium zou gebeuren en richtte zich in een schrijven van 21 augustus 1796 tot de centrale administratie van het Leiedepartement.

In zijn brief pleitte P.H. Pieters ervoor dat in elke gemeente twee kunstenaars zouden toezien dat er geen kunstwerken verloren gingen en in handen van vandalen vallen. Verder dat twee of meer kunstenaars zorg zouden dragen voor de boeken, de handschriften en de bibliotheken. Volgens Pieters diende dit allemaal te gebeuren onder het toezicht van vier kunstenaars in opdracht van de centrale administratie om dan in de nabije toekomst een museum op te richten "*pour cultiver les arts et les sciences*". Uiteindelijk drukte P.H. Pieters de hoop uit om in het algemeen belang zijn bedenkingen in overweging te nemen op het ogenblik dat tot de afschaffing van de kloosters zou besloten worden.

De overheid wenste evenwel op de brief van Pieters niet te antwoorden (beslissing van 31 augustus) vermits zij meende dat door de wet aangepaste maatregelen voorzien waren voor de bescherming van het kunstpatrimonium. Vanaf 1797 werd inderdaad besloten tot de oprichting in elk departement van een museum voor schone kunsten en de archieven van alle afgeschafte instellingen liet men per departement in een depot bijeenbrengen.

Bijlage

Brief van P.H. Pieters van 21 augustus 1796 aan de Centrale Administratie van het Leiedepartement (R.A.B., Archief Leiededepartement, nr. 1017)

Liberté - Egalité

Aux citoyens composant l'administration central du département de la Lijs.

Citoijens, la crainte que j'ai pour le bien de la république en général en cas que la suppression des couvents a lieu dans le 9 départements reunies à la France, que le vandalisme vienne à jouer son rôle destruction et occasionne une perte considerable dans les arts et sciences, ce qu'on a vu souvent des exemple à cet égard, je demande que l'administration nomme dans chaque commune ou municipalité deux artiste peintre habitant de la dit commune qui prendront aussitôt la précaution que rien n'échappe et va se rendre dans les griffes du dis vandalisme à l'égard des tableaux, figures, médailles, architectures, etc. et un plus grand nombre d'artistes, ci les villes son considerable, sous la surveillance de la dite municipalité de chaque canton, et de plus quatre artiste pour tout le departement, sous la surveillance general de l'administration central, qui seront chargé avec l'inspection générale, et mentenir le bon ordre dans les arts et sciences ou de tout autre maniere, citoijens que vous jugeraj le plus convenable à se sujet pour former à l'avenir un museum pour cultiver les arts et sciences ou tout artiste pourrait apprendre les arts et les dit sciences dans leur propre foijer.

Comme tous artiste ne sont pas voyageurs pour aller trouver les entrepots qui en sont remplie de pieces d'arts et sciences et comme il se trouve plusieurs fois que des élèves remplie de talens et de merite n'on pas seulement le moijen d'apprendre dans leur commune, faute de moiyens, et que leurs peres n'ont aucune fortunes, et qui es bien loin d'aller chercher les entrepots qui en sont remplie.

Voilà Citoijens, les reflexions et l'interait que je prend à cet egard pour le bien general de la republique et j'ose esperer citoyens, que vous prendrait bien en considération pour le dit bien en cas que la suppression des couvents vienne à etre decide.

Salut et fraternité.

Ostende le 12 de fructidor l'an 4 de la épublique française.

Pierre Henri Pieters, peintre et architecte habitant Ostende.

Vraag aan onze lezers

Wie kent deze twee dames? De dame gezeten in de stoel is een honderdjarige.

De andere personen zijn: van l. naar r.: schepen Quaeghebeur, burgemeester Van Glabbeke, schepen Van Caillie en schepen Piers

Ofwel komt U het ons vertellen in het museum gedurende de openingsuren of U kunt mailen naar august.goethales@telenet.be of plate.oostende@telenet.be

VRAAG VAN FEBRUARI

Op onze vraag aan de lezers, gesteld in ons tijdschrift van februari 2008, ontvingen wij volgend antwoord van dhr. Gerard Vandamme:

"Dit is een antennemast voor gemeenschappelijke T.V.-ontvangst en stond midden in de huizenblok begrensd door de Spaarzaamheidstraat, de Gelijkheidstraat, de Verenigingstraat en de Golvenstraat. De piloon werd afgebroken bij de invoering van de T.V.-distributie, omstreeks 1970". (Jan Dreesen en Gerard Vandamme: Geschiedenis van een parochie te Oostende (1984), p. 96).

Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren ZONDAG van vorige eeuw

door **Xavier GEUSKENS**

Van mijn vijfde tot mijn twintigste levensjaar ben ik iedere zondagnamiddag op bezoek geweest bij mijn grootouders van moederszijde, Meme en Pepe van de kaai.

Ik woonde toen op de derde verdieping van het huis nr. 56 in de H. Serruyslaan boven de verfwinkel van Charel Dekeyser.

Dat het een schilderszaak was, kon men van ver zien daar de eigenaar de muren geverfd had in grote vlakken en cirkels in de meest schreeuwende kleuren.

Mijn moeder en ik vertrokken omstreeks half drie in de namiddag.

Naast ons huis bevond zich toen een kantoor van de transportfirma Van Gend & Loos.

Telkens ik die naam las had ik een naar gevoel omdat de naam Gend met een d geschreven was in plaats van met een t.

Op de hoek van de H. Serruyslaan en de Jozef II straat bevond er zich een kleermakerszaak, De naam van de kleermaker zelf ben ik vergeten.

Na de hoek omgeslagen te hebben, ongeveer in de helft van het eerste huizenblok, was er een grote houten poort waarachter zich enkele garageboxen bevonden.

De conciërge woonde op het eerste verdiep boven de poort. Zij was de grootmoeder van één van mijn beste vrienden: Etienne Pannecoucke.

Hij woonde bij zijn grootmoeder, daar zijn ouders in Kongo verbleven in de plaats Aketi.

Bij één van hun bezoeken hadden zij een klein aapje meegebracht. Als wij de kans zagen, lieten wij het beestje schrikken zodat het met groot misbaar in de gordijnen vloog, tot ons groot jolijt maar niet van de grootmoeder.

Etienne is in het begin van de oorlog naar Engeland getrokken, hij is er ook getrouwd zodat ik hem nooit teruggezien heb.

Op de Z.O. hoek van de Jozef II straat en de Aartshertoginnestraat stond er een groot herenhuis. Het voetpad bestond uit grote tegels van ongeveer 50 cm. zijde, hetgeen ideaal was om er de krijstrepen op te trekken voor het hinkelspel of als het seizoen er was, met de top te spelen.

Daar het aan de zonzijde lag, was het er ook altijd lekker warm, in tegenstelling met om de hoek waar er altijd een gure wind stond.

Wij werden er niet gestoord door de inwoners die wij sporadisch zagen in- en uitgaan, nooit reclameerden of ons wegjaagden.

Pal op de hoek stond er één van die afschuwelijke stalen gedrochten waar de telefoonkabels samenkwamen.

Op de N.O. hoek was de elektriciteitszaak van Hubrechtsen. Er woonde daar een jongen van mijn ouderdom, waar ik eigenaardig genoeg, nooit geen contact mee gehad heb. Misschien was hij te braaf voor de straatbengels die wij waren..

Op de Z.W. hoek, diagonaal daar tegenover, stond een klein huisje met één verdiep, zoals er toen in Oostende heel veel voorkwamen. In dit huisje was er merkwaardig genoeg eveneens een elektriciteitszaak gevestigd.

De man was een Brusselaar, Delvigne genaamd. Hij kende of wilde geen woord Vlaams spreken. Er waren drie kinderen. De jongste Charles was van mijn ouderdom, dan was er één, enkele jaren ouder, die Aimable heette en dan nog een oudere zuster. In het begin ging ik de jongste zoon soms halen om te spelen maar dat heb ik niet lang volgehouden want de vader blafte mij altijd aan omdat ik geen Frans sprak.

Op de N.W. hoek was er een café. De dubbele ingangsdeur was twee treden boven het voetpad. Die twee treden bestonden uit ijzeren staven. Het gebeurde wel eens, als het geregend had en de staven glad waren, dat een drinkebroer op zijn kloefen uitgledde en met grote vloeken tegen dek ging.

Naast Delvigne stond er een werkmanshuis met twee verdiepingen. Daar woonde eveneens een goede vriend van mij: Gaston Vanhoren. Hij woonde daar bij zijn tante, maar de reden daarvan heb ik nooit geweten..

Op de Z.O. hoek van de Sint-Paulusstraat stond weer een van die kleine huisjes. Waar een vrouwtje, "Leinietje" genaamd, een spekkenwinkel uitbaatte waar alle kinderen van de buurt zich gingen bevoorraden.

Soms gingen wij met vier, vijf tezamen binnen en terwijl één iets kocht, graaiden de anderen ongezien in de bokalen en fruitmanden. Wij dachten er niet aan dat wij het vrouwtje benadeelden. Het ging meer om het durven als om de winst. Op de hoek tegenover was de kruidenierswinkel van Delanghe. Het is merkwaardig hoeveel kruidenierswinkels en cafés er toen waren. Daar wij bij mij thuis alles in de Coö kochten, kwam ik daar maar zelden.

Achter in de winkel stond de petroleumton naast de aardappelbak. Mosterd en perensiroop werden met een houten lepel op een stuk bruin papier gekwakt. Problemen met te veel verpakkingsafval waren er toen nog niet.

Naast "Leinietje" stond een burgerhuis, daar woonde een jongen van mijn ouderdom die toendertijd gestorven is van een hersenvliesontsteking. Toevallig was die jongen altijd de eerste van zijn klas, zodat wij snel het verband legden en het voornemen namen onze hersencellen niet te zeer onder druk te zetten.

Enkele huizen verder was er een bakkerij en daartegenover was de stovenwinkel van Lescrauwaet. Als ik het goed voorheb, is die man rond die tijd gestorven. Enkele huizen verder was opnieuw een specerijenwinkel.

De ingangsdeur was drie treden hoog. Boven de deur prijkte er een plaasteren kat in een nis. De winkel werd dan ook "In de katten" genaamd. De bazin was een weduwe met een zoon. De mensen vertelden dat die zoon een zonderling was want hij schreef gedichten. Jaren later ben ik te weten gekomen dat die zonderling Karel Jonckheere was.

Op de Z.W. Hoek van de Sint-Paulusstraat lag de slagerswinkel van Vancraeynest.

Zoals in alle slagerswinkels van toen was de vloer bestrooid met zaagmeel om het bloed op te nemen

Achter het uitstalraam waren er dikke ijzeren staven van de grond tot aan het plafond en ze waren bloedrood geverfd.

Binnenin de winkel hingen de rundskwartieren en de halve varkens aan zware haken.

Mijn grootmoeder vertelde mij dat er verscheidene broers waren, allemaal beenhouwers, en dat ze allen Bijbelse namen hadden die uitgingen op el zoals Daniël, Rafaël, Ismaël.

Tegenover de slagerij op de Z.O. hoek was er een café. Het bijzondere aan deze herberg was het feit dat de bazin doofstom was. 's Zomers als de deur openstond, kon men haar met grote gebaren zien converseren met de klanten. Wanneer onze belangstelling een beetje te lang duurde werden wij beloond met een pint verschaald bier in "uze mule".

Diagonaal daar tegenover op de N.W. hoek was er weer een café, donkerbruin en oker geverfd.. Verderop, het laatste huis vóór de lijnbaanstraat "het liemberstratje", was er een textielzaak.

Wanneer carnaval in zicht kwam, werd het uitstalraam omgetoverd en volgestouwd met allerhande maskers, van Laurel en Hardy over paarde-, varkens- en koeiekoppen tot Frankenstein en Napoleon.

Op de Z.W. hoek van de St. Paulus- en de Kapellestraat was er een charcuterie.

De specialiteit was een leverworst die er onooglijk uitzag, grijs van kleur met groenachtige luchtbelgaatjes, maar buitengewoon lekker.

Daartegenover was de boekwinkel van Devriendt. 's Winters, als wij 's avonds niet wisten wat gedaan, gingen wij vóór het verlichte uitstalraam staan, één noemde de titel van een boek en de anderen moesten om het snelst vinden waar het boek stond.

Dit was onze eerste kennismaking met de literatuur.

Op onze wekelijkse tocht naar de kaai kwamen mijn moeder en ik nu aan de Peperbusse waar in het vagevuur onder de calvarieberg de zieltjes hun armen smekend in de lucht staken.

Toen ik klein was, liet mijn moeder niet na er mij op te wijzen wat er gebeurde met kinderen die niet wilden "lusteren". Daarna kwamen wij aan het driehoekig pleintje dat nu het Pauluspleintje heet. Onderaan de helling riskeerde ik het soms om mijn moeder mij te laten dragen, wat sporadisch wel eens lukte.

Boven gekomen stonden wij plotseling in een heel andere wereld. Recht vóór ons lag de ronde vismijn, "de cierk". Links op de kaai stonden de spoorwagons geladen met vis, klaar om 's maandags te vertrekken. In het dok lagen de kleine vissersboten waarvan er vele nog zeilen hadden. De huizen langs de kaai waren allemaal woonhuizen uitgenomen twee cafés:

Eén bij "Roste Nette" de andere tussen de Sint-Paulusstraat en de Sint-Franciscusstraat "Bij Tibbe". Bij Tibbe woonde er een klasgenoot van mij. Later in de oorlog is hij doodgeschoten door een Duitse patrouille.

Mijn grootouders woonden boven "Roste Nette". Naast de cafédeur was er een deur voor de bewoners

Zolang ik daar gekomen ben klemde de deur zodat bij een te bruusk openen men er met zijn gezicht tegen bonsde.

Daar het zondag was, was er overal wit zand gestrooid. Dit bleef aan de schoenzolen plakken, zodanig dat ik een paar keer op de uitgesleten traptreden naar beneden gedonderd ben.

Mijn grootouders betrokken drie kamers en een piepklein keukentje op de eerste verdieping.

Het was waarschijnlijk van heel Oostende het huis waar het het meest naar vis rook.

Vóór op de kaai stonden de geladen spoorwagens waar het smeltwater uit lekte en achter het huis lag de haringrokerij van Rau.

Een kamer was voor de twee zonen die nog thuis waren. Eén was de "beste kamer" waar nooit iemand binnen kwam en de derde was de woonkamer. Er stond ook een hoog bed in, de bovenkant van de matras was wel anderhalve meter boven de vloer. Aan de hoofdkant waren een aantal kussens aangebracht zodat mijn grootouders bijna al zittend sliepen. Dat was opdat het bloed niet teveel naar het hoofd zou gaan.

Aan de straatzijde waren er twee vensters, tegen de muur tussen de vensters stond de tafel zodat men aan de tafel zittend naar buiten kon kijken. Hetgeen essentieel was op de kaai. Radio of T.V. waren er niet en daar mijn grootouders niet "geleerd" waren, was er ook geen krant. Op iedere vensterbank lag een dik kussen zodat men konfortabel kon leunen om te zien wat er buiten gebeurde.'s Zomers stonden er op de kade rekken waar de vis te drogen hing. Her en der zaten er vissersvrouwen korren te breien. Al die mensen die op de kade zaten of voorbij gingen, waren bekenden zodat er onderwerpen genoeg waren voor commentaar.

's Winters zag men de mannen die de treinwagens laadden in het vale licht van de gaslantarens. In de sprottijd was het mooi om zien hoe ze de stroom zilveren visjes van de ene benne in de andere lieten glijden.

De ene Zondag aten wij 's namiddags om 4 uur garnaal, de andere Zondag een vette schulle of totten en daarna koekestutten

Na het eten werd er gebabbeld .Mijn grootvader werkte in die tijd aan de opruiming van de "Vindictive" wat een interessant onderwerp was. Menige keer werd er verteld over de belevenissen van de familie in Engeland gedurende de eerste wereldoorlog.

Nu en dan werd de grammofoon boven gehaald, van het repertorium herinner ik mij enkel dat er walsen van Strauss waren, enkele Engelse liedjes en eigenaardig genoeg het Russische volksliedje "Zwarte Ogen". Daar ik altijd veel gehouden heb van volksmuziek had dit laatste mijn voorkeur.

Het doosje met de naalden werd heel voorzichtig behandeld .Het was dan ook een drama als ik het eens onvoorzien van de tafel stootte.

Af en toe gingen wij een pint drinken in het café beneden. Ook daar was er 's Zondags wit zand gestrooid en de spuugbakken stonden naast de tafels. Als een klant per ongeluk een klakke speeksel naast de spuugbak mikte klonk het kwaad van achter de toog "Ei gin ogen in je kop te"

Aan de muren hingen er taferelen uit de walvisvaart. Hetgeen mij meest fascineerde, was een prent waar een walvis met een slag van zijn staart een sloep de lucht injoeg en waar men de roeiers en hun roeispanen in de lucht zag dwarrelen.

Rond halftien gingen wij dan naar huis. Op de hoek van het vissersplein, "de zwienemart", was er een spekkenwinkel. De specialiteit waren "Brugse spekken". Deze waren ongeveer anderhalve cm. in het vierkant en naar boven toe gewelfd. De buitenkant was heel hard en binnenin zat er een soort honingstroop.

Dan gingen wij het plein naar beneden langs de stoffenwinkel "Het blauw kasteel"

Langs de Bonenstraat waar mijn moeder geboren was tot aan de danszaal "'t Keuntje"; mijn moeder noemde dit "Bij Swansels"

Er waren jonge mannen bij die vonden dat het geen Zondag geweest was als ze niet twee of drie keer gevochten hadden.

Telkens de deur van "'t Keuntje" open vloog waaide er een golf muziek naar buiten.

Als er dan toevallig een Engelse wals gespeeld werd zag men de koppeltjes ritmisch op en neer deinen.

Dit Clair-Obscur is voor mij altijd één van de markantste herinneringen uit mijn jeugd gebleven. De fel verlichte danszaal, de Rosten achter zijn dampende frietketels verlicht door twee acetyleen lampen. Daarachter het zwarte gat van de vismarkt waar alleen ver weg tegen de achterstemuur een twinklend lichtje te zien was voor een Kruislievcheer in een glazen kast..

Het geeft een eigenaardig gevoel te bedenken dat die jongens en meisjes die toen op de drempel van het leven stonden, nu ofwel gestorven ofwel 90 jaar oud zijn.

Zo werd het, toen ik nog klein was, hoog tijd om naar huis te gaan. Anders kwam de straatenaaiër of wat nog erger was "De Waternekke", één of ander verschrikkelijk zeemonster.

Zo eindigde de zondag met in het heel verre verschiet de volgende Zondag met hetzelfde ritueel.

Nog het Beeld van Paster Pype.

door **Freddy Dufait**

In zijn artikel in het februarinummer De Plate over het beeld van Paster Pype, inzake aanpassing in het rondom zichtbaar maken van het beeld, schrijft Nationaal Aalmoezenier Dirk Demaeght : "Of de heer Boury het kappen heeft uitgevoerd, of indien hij het in onderaanneming gaf aan een zekere Paul Perneel (°1954), zoals Wikipedia vermeldt, weet ik niet met zekerheid."

Ondanks de vermelding "Paul Perneel herwerkte het in 1988" in het boekje 'Oostende , stad in zicht' en op het bordje bij het standbeeld, is hij het niet zeker, en daarin heeft hij gelijk, wat ik ook altijd beaamde en zelfs reeds had meegedeeld voor verandering.

Volgend relaas na opzoekingen bij dhr. Roland Boury en kunstenaar Paul Perneel bracht voort:

"De rug van het beeld moest worden aangepast. Men deed beroep op kunstenaar August Michiels , die wegens veel werk dit niet kon uitvoeren. Op zoek naar een steenkapper kwam men door volksvertegenwoordiger Dries Claeys terecht bij Roland Boury, vooral bekend voor zijn arduin-en marmerbedrijf in zijn atelier en werkplaatsen in de Stuiverstraat. Het beeld werd naar daar overgebracht voor bijwerking van een rugmanteltje, in de volksmond genoemd 'een kontekletser'.

Dhr. Boury ontving zo'n manteltje als model van de huishoudster van wijlen Deken Loncke. Gehangen op een popmannequin diende dit model voor het kunstig uitkappen door steenkapper Boury zelf in de rug van het beeld. Nadien werd dit witsteen beeld met een kleurloos en vochtwerend product behandeld, tegen vochtigheid en erosie. Samen met zijn vrienden Prudent Lams en Roger Baert en twee stadswerklieden plaatste Roland Boury het in 1988 in een eerste plantsoen aan de Sint Petrus en Pauluskerk met een huldinging aan Paster Pype en zijn visserijschool in ons nu verdwenen Feest- en Cultuurpaleis." verhaalde Roland Boury, echtgenoot van Marie-Louise Dufait.

Een vriendelijk telefoontje met kunstenaar Paul Perneel liet weten dat hij niets met die veranderingsaanneming en uitvoering te doen heeft gehad.

Ere wie ere toekomt: Roland Boury, en dit in het boekje en op het standbeeldbordje !

Uiterst links twee personen van het Stadspersoneel, dan de twee vrienden van dhr. Boury (Prudent Lams en Roger Baert: in welke volgorde is voor deze personen niet gekend) en uiterst rechts de grafsteenkapper Boury zelf.

2.2. Glasgow rangers

In de steengroeve weet Joseph wel zijn draai te vinden. 't Is hard labeur maar hij is al heel blij dat hij eindelijk weer aan de slag is, ook al is het "zoo eene lastig werk voor zoo eene kleine loon van 3 frs daags". De taalbarrière ervaart hij wel als een grote handicap ("Spietig dat men tegen niemand kan klappen, ik kan tegen niemand spreken en zij verstaan mij ook niet"). Dat bevreemdt hem des te meer, wanneer hij merkt dat twee Engelse werkmakkers sterk lijken op twee Oostendse vissers, met name "Pulle Maes" en Michel Wellecome ("Als ik hulder wel bezagge stond mijne gedachten op Oostende. 't Was spijtig dat men niet te gader kan klappen, de tijd en de dagen zoude zoo niet tegensteken").

Intussen blijkt dat in dit protestantse Engeland de Roomse kerk de Belgische vluchtelingen niet los laat. Op vrijdag 26 maart 1915 verschijnt in Culmstock andermaal een Belgische priester "en vroeg om ons te biechten en ons Paschen te houden". Dat genoegten willen ze zichzelf en de priester niet ontzeggen, maar wanneer zij vernemen dat zij hiervoor naar Tiverton moeten gaan, hetzij een fikse wandeltocht van 3 uren, geven zij "die priester voor antwoord dat wij zoo verre niet gingen gaan". De priesterlijke reactie hierop is nogal heftig : "En die priester was daarvoor kwaad. En hij ging er van door met deze woorden ons toe te sturen : Gij zult nog meer tegenkomen, gij hebt nog niets tegen gekomen, indien gij hulder Paschen niet houdt". Een dergelijke reactie valt bij de Oostendenaars niet in goede aarde ("Zoo dat was eene schoone antwoord van eene katholieken priester, in plaats van ons te komen moed te geven kwam hij voor ons te verwensche, kwamen wij nu nog niet genoeg tegen, uit ons land moeten vluchten en op eene vreemde moeten dolen 19 weken zonder eene centiem te verdienen en alles moeten achterlaten. Wij moesten voor die pastoor zijn plezier 3 uren gaan en 3 uren weder te voeten naar de kerke gaan").

Aldus breekt de Paasperiode aan en meteen ook het einde van die lange en gure Engelse winter. Op vrijdag 2 april, Goede Vrijdag, stellen zij vast dat er "op die dag nievers gewerkt wordt, zij houden Goede Vrijdag voor eenen Hoogdag". Vervolgens op Paasdag zelf is het in Culmstock bijzonder rustig ("t Is gelijk op eene andere Zondag"). Op Paasmaandag gaan de gedachten wel even naar de jaarlijkse Vissersmis in Oostende, maar het is een gewone werkdag ofschoon er (is dit een Paasgeschenk ?) voor Joseph goed nieuws is : de "boss" komt hem melden dat de proeftijd voorbij is en dat hij opslag krijgt, namelijk voortaan 3 shillings in plaats van een Half-crown (2 shillings & sixpence). Het is niet om over naar huis te schrijven maar "alle baten helpen zei Pierlala en hij piste in de zee".

Op woensdag 13 april is er nog ander goed nieuws : met ingang van 19 april 1915 kunnen de "refugees" Brits geld in ontvangst nemen waarmee ze voortaan dan maar zelf hun inkopen moeten doen. Het blijkt te gaan om een bedrag van 25 shillings per week en per persoon, een soort van "leefloon". Dit is lang niet slecht, in vergelijking met het loon in de steengroeve. In de omzendbrief van het "Committee" staat er ook aangestipt dat zij "moesten onze hof beplanten en bezaaien, wij hadden in ons hof pataten, wortels, rapen, erweten en boonen geplant". Een Oostendenaar die zich omtoverft tot tuinman, daar zouden de Pannenaars nog eens van opkijken !

Het probleem met de priester en de kerkgang in Tiverton is intussen bijgelegd. Heel wat Belgen hebben zich immers nu ook een tweedehandsfiets kunnen afschaffen, en per fiets is een rit naar Tiverton een prettig uitstapje. De zondag wordt aldus een excursie-dag, 's Morgens eerst naar de Mis in Tiverton ("eene schoone mis maar niet gelijk in België") en daarna gaan ze vrienden en bekenden opzoeken, zoals de Oostendenaars Aspeslagh, Lacluse en Vervake, die aldaar gevestigd

zijn. Daardoor delen zij ook in het wel en wee van de Belgen in Tiverton, zoals op zondag 25 april wanneer het zoontje van Petrus Vervake, stuurman van een Oostendse sloep, plots sterft, wat binnen de Oostendse kolonie grote verslagenheid en rouw teweeg brengt.

Op 1 mei (is het omwille van het Feest van de Arbeid ?) krijgt Joseph andermaal opslag, zij het weerom met mondjasmaat, namelijk 2 shillings ("Zoo dan maakte dat er 20 schellingen in eene week was"). Vervolgens is er op zondag 23 mei het hoogfeest van Pinksteren, maar dat is in Engeland geen hoogdag of feestdag, dus een gewone zondag, ware er niet het feit dat die dag "de dronkaards van Culmstock in hulder draai waren, in Culmstock heeft men groote dronkaards, hier hebben wij dronkaards die niet benauwd zijn van 3 - 4 dagen aan een stuk te drinken". Aldus maken onze Oostendenaars kennis met het typisch Engels drankprobleem, dat ieder week-end, vanaf de betaaldag op zaterdag, laveloze dieptepunten bereikt !

Op zaterdag 5 juni komt Jan Borrey terug van Glasgow. Zijn drie maanden op de scheepswerf zijn om, en - zoals beloofd - na die termijn mag hij even terug naar Culmstock. Dat wordt gevierd in de plaatselijke "pub". Jan wacht op verder nieuws en op maandag 14 juni wordt hem officieel medegedeeld dat hij zich met zijn gezin in Glasgow mag vestigen, en dit precies 6 maanden na hun "resettlement" in Culmstock. Joseph Noote beslist dan maar voor zichzelf dat hij niet op zijn centje in Culmstock zal achterblijven en dat hij bijgevolg het gezin Borrey zal volgen naar Glasgow. Het uur van scheiden is gekomen en tot laat in de avond wordt in Culmstock van iedereen, Belgen en Engelsen, uitbundig afscheid genomen.

's Anderendaag, dinsdag 15 juni 1915, is het de grote dag van de exodus naar het verre Glasgow. Dit gaat via Bristol waar zij om 8.30 u. 's avonds de nachttrein nemen naar Glasgow, waar zij de volgende morgen te 7.30 u. arriveren na een vermoeiende rit van ruim 11 uren, met onderweg slechts drie stopplaatsen. Onmiddellijk na aankomst begeven zij zich naar het plaatselijk kantoor van het "Refugees Committee", waarbij het hen dadelijk opvalt dat daar in Schotland de toon niet meer zo vriendelijk en gastvrij is als in het zuiden, in Engeland. Er wordt genoteerd hoeveel geld zij op zak hebben "en van waar men kwam en wie ons naar Glasgow gezonden had en waarvoor men naar Glasgow gekomen was en veel didjes en dadjes". Voorlopig onderdak is slechts mogelijk mits betaling van 1 pond per persoon (op voorhand te betalen), in het geval van Jan en zijn gezin niet minder dan 4 pond ! Dat wensen zij niet te spenderen en bijgevolg dolen zij gans de dag rond in Glasgow op zoek naar een logement. Uiteindelijk moeten zij, na vruchteloos overal te hebben aangeklopt, dan toch maar toegeven en met veel tegenzin het geld overhandigen. Het valt ten slotte nog wel mee, want "als men betaald hadde krijgt men rechtuit goed eten en drinken en veele eten en 3 kamers voor te slapen, als men geeten hadde zijn wij ter stond naar ons bedde gegaan want wij hadden ons bedde noodig".

Op vrijdag 18 juni gaan onze Oostendenaars opnieuw naar het "Committee" om de paperasserij in orde te brengen en vooral om een woonst toegewezen te krijgen. Dit lijkt geen probleem op te leveren ... tot zij ontdekken, na een lange rit van ruim een uur, dat hun nieuw verblijf zich bevindt in een ver afgelegen voorstad van Glasgow, namelijk de wijk Govan. Voorts maken zij voor het eerst kennis met de goorheid van het bestaan in de verkrotte sloppenwijken van de Britse industriesteden. "Als men voor de deur van ons woonst kwamen wilde men schier niet binnen gaan dat het zoo vuil was, wij stonden in malkanders aangezicht te kijken gelijk zotten. Ik ga hier niet wonen, zeide Jan ". Toch trekken zij eerst nog even naar de verdieping ... en daar wacht hen een nieuwe verrassing : in de kamers zijn de muren nog maar net opnieuw behangen, er staat gloednieuw meubilair, potten en pannen zijn nog ingepakt. Het Schotse "Committee" was duidelijk op snelheid gepakt door de onverhoopt snelle doorstroming van "refugees" naar het noorden !

Aldus beslist ons groepje Oostendenaars zijn intrek te nemen in dit huisje ("Nu onze kamers opgeschikt en in orde gebracht en alles was goed"). En op maandag 21 juni 1915 begint de eerste

werkdag van Joseph in Glasgow, die onmetelijke haven- en industriestad van het noorden, en hij doet dat in gezelschap van Jan Borrey die al zo'n beetje thuis is in Glasgow. Hij biedt zich uiteraard aan op dezelfde scheepswerf waar Jan reeds voorheen tewerkgesteld is, en hij wordt meteen aangeworven want in de scheepsbouw zijn er voortdurend handen te kort ! Het is "eene groote oorlogswerf, zij maakten daar battelschepen, submariens, vliegmachien, mijnen voor in het water te leggen, kanonen, torpetors, bommen, nu alles wat er noodig is voor de oorlog". De "yard" is een echt mierennest waar zo wat 4.500 man door elkaar wriemelt, en aan de overkant van de Clyde is er nog een andere "yard" waar nog eens 5.000 man aan het werk zijn !

Jan wordt tewerkgesteld in de "boat shop" en Joseph bij de "rivetters" (voor het inslaan van klinknagels) in de functie van "stockholder" (magazijnier), en dit voor een uurloon van 10 ½ pence. Er wordt gewerkt van 6 u. 's morgens tot 5.15 u. 's avonds, en zij die in de avond- en nacht"shift" werken, krijgen een uur extra-loon uitbetaald voor het avondgedeelte (van 5.30 u. tot 8 u.) en voorts dubbel uurloon voor het nachtgedeelte (van 9 u. 's avonds tot 5 u. 's morgens). Voor zondagwerk is er insgelijks dubbel uurloon, voor een dagtaak van 9 u. 's morgens tot 5 u. 's avonds. Iedere arbeider op de scheepswerf draagt een insigne met een nummer (het nummer van Joseph is 3309), hetgeen erop wijst dat de veiligheidsmaatregelen toen reeds behoorlijk op punt stonden. En van 9 juli tot en met 19 juli is er de jaarlijkse "holiday" (een sociale verworvenheid die toen in België nog niet gekend was) ("Dat is eene kermesse voor de Scotschen, elk gaat dan op speelreis voor 10 dagen"). Gedurende die "holiday" heeft Joseph "gansch Glasgow rond gewandeld".

Via ons groepje Oostendenaars maken wij aldus kennis met een aspect van de Belgische inwijking in Groot-Brittannië tijdens W.O.I dat tot op heden nog niet nader is onderzocht, namelijk de "resettlement" in het noorden, en meer bepaald in Schotland. De meeste Belgen, en vooral dan de vissers, bleven in het zuiden, zeker wanner zij met hun schip de wijk hadden genomen naar Engeland. Maar over de inwijking en inburgering in Schotland was tot dusver weinig of niets bekend.

(wordt vervolgd)

ONZE COVERBLADZIJDE – PAVILJOEN EXPO 58

Dank zij mevr. Margaret Jacquet-Overzier kwamen wij in het bezit van een foto van de binnenkant van het promotie-paviljoen, opgesteld op de zeedijk te Oostende, en afgebeeld op onze coverbladzijde.

Mevr. Jacquet was de eerste Oostendse fair-hostess. Haar bekwaamheid voor deze delicate taak werd zeker naar waarde geschat, aangezien ze aanvaard werd, niettegenstaande haar jonge leeftijd van 19 jaar. Juffrouw Overzier antwoordde op de vraag die wij haar stelden of ze speciaal te Oostende afgevaardigd zou worden, dat een fair-hostess overal in België en aan alle taken gezet wordt, om zo breed mogelijk bekend te zijn met haar werk (uittreksel uit De Zeewacht (1957).

Foto Luc. (eigendom mevr. Gilberte De Maegd)

Gezeten: mej. Gilberte De Maegd, Chief Hostess van de Groep Fair Hostesses vanaf 1957.

Pittig detail: de dochter van deze Brusselse dame huwde de achterkleinzoon van Léon Spilliaert, met name Alex Mortelmans, ook kunstschilder (non figuratief).

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

 **COCK
CAMERA
SERVICE**

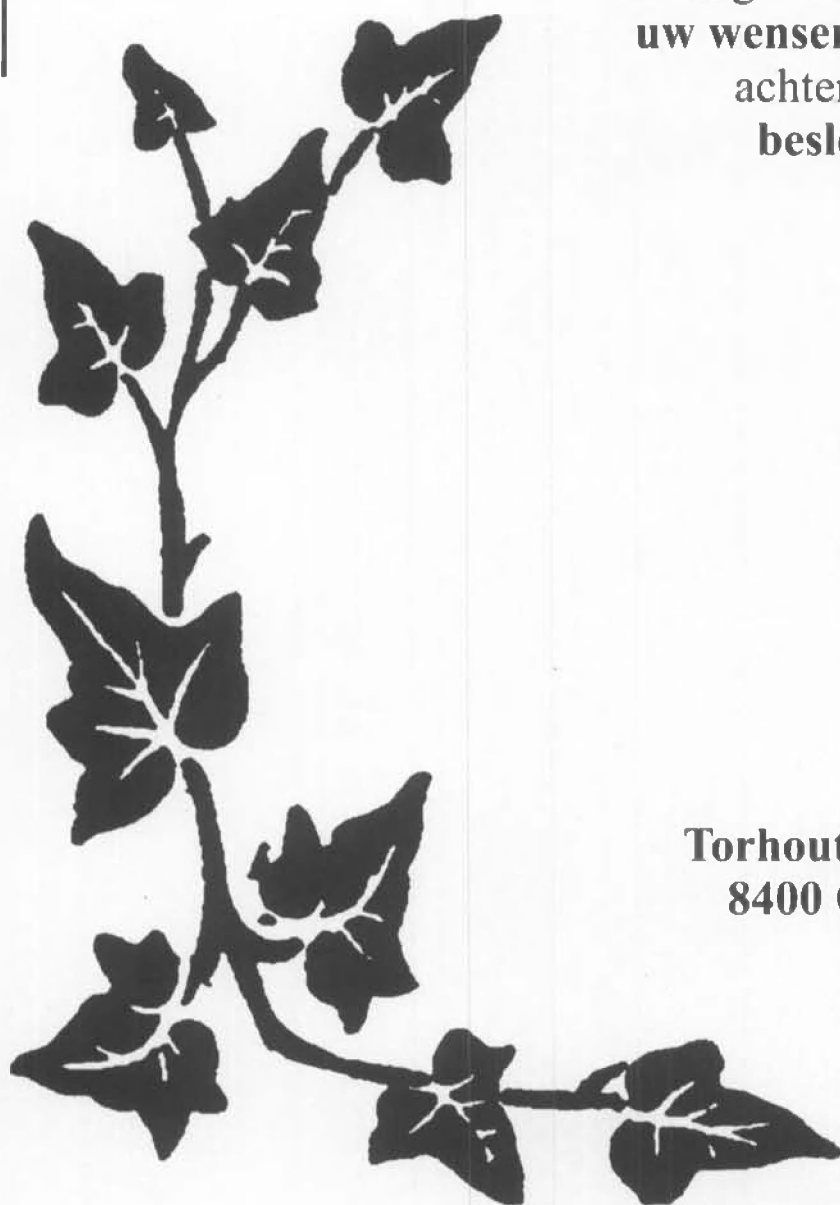
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

*Waar kwaliteit nog
vakmanschap is*

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontrakt**
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

APRIL 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovernamen toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 4

MAAND april 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 84: **G. VAN DUYVENBODEN:** Jazz in Oostende: het Interbellum (1).

blz. 91: **I. VAN HYFTE:** 19^e eeuwse kadasterplannen en Mariakerken (1864).

blz. 93: **R. JANSOONE:** De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I (deel 5).

blz. 97: **V. HERMANS-PONJAERT:** De lotgevallen van nog enkele "refugees".

blz. 99: **R. VERSLUYS:** Gemeentepeningen (zogenaamde betaalmunten, ook "Tokens" genoemd): 1979-1983.

blz. 100: **Y. DINGENS:** Twee Oostendse specialiteiten uit de periode 1880-1914: van l'Amer d'Ostende tot l'Elixir d'Ostende.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Georges VAN DUYVENBODEN: Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende.

Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Victoire HERMANS-PONJAERT: Rogierlaan 34/12, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene.

Yves DINGENS: Leopold II laan 6, 8400 Oostende.

APRIL ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit:

Donderdag 24 april 2008 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

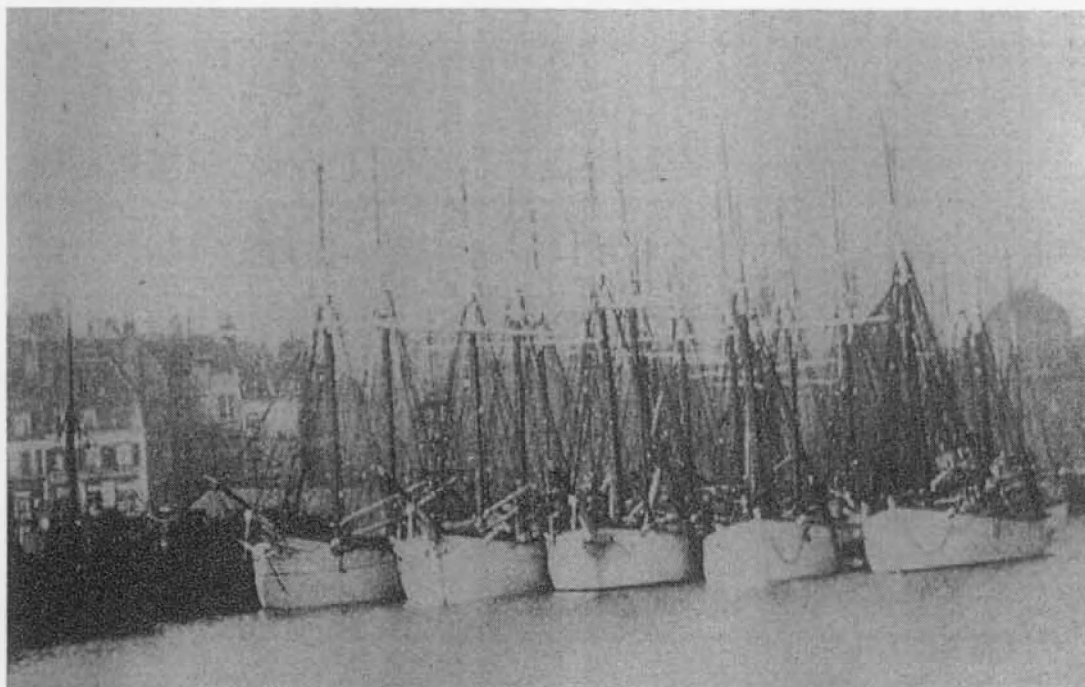
Onderwerp: **WAT IJSLANDVAARDERS VERTELDEN.....**

Spreker: **Willem LANSZWEERT**

Willem Lanszweert was medewerker aan het Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke van 1976 tot 1988, onder leiding van conservator Roland Desnerck en vanaf 1988 is hij er conservator. Hij schreef enkele boekjes o.a. over de Ijslandvaarders en ook bijdragen en artikels in diverse publicaties

Onlangs hielp hij mee met het ontwerp van het museaal concept "het zeil wordt in de top gezet", project van het ontwerpbureau Monument in Ontwikkeling ter verruiming en vernieuwing van het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke.

Tot in de jaren 1930 trokken vanuit Gravelines zeilschepen naar Ijsland om er de kabeljauwvisserij te beoefenen. Met de laatste reis in 1938 werd een punt gezet achter de grote zeilvaart op Ijsland. De Ijslandvaart was steeds een hachelijke onderneming vol gevaar en ontbering.

Over onze stoere Vlaamse Ijslandvaarders, de ijzeren mannen op houten schepen, komt Willem Lanszweert vertellen. Zijn boeiende verhalen worden geïllustreerd met de projectie van oud beeldmateriaal.

Een avond om niet te missen, breng vrienden en kennissen mee, en zoals altijd is de toegang gratis voor iedereen.

JAZZ IN OOSTENDE: HET INTERBELLUM (1)

door Georges VAN DUYPENBODEN

Deel 1 : 1919-1929

Jazz in Oostende, of Jazz op doortocht.

Een zoektocht vanaf het einde van de Eerste Wereldoorlog in de lokale kranten: Le Carillon, La Saison d'Ostende et du Littoral, L'Echo d'Ostende, De Zeewacht.

In Le Carillon van 10 en 24 maart 1920 las ik voor de eerste keer het woord "Jazz", het werd gebruikt om een muzikaal gebeuren te beschrijven in onze stad.

Bal in de salons van het stadhuis, zaterdag 27 maart 1920, met als titel: "Ostende 1920 Jazz Ball", georganiseerd ten voordele van het Adolphe Buylfonds, door de heer en mevrouw E. Asseloos.

Ik weet niet of het woord "Jazz" ook de inhoud weergeeft. In de Europese pers en onze lokale pers zorgt het woord voor veel verwarring. De tegenstanders gebruikten het in de betekenis van gerucht. Anderen als modewoord. Bijvoorbeeld: "VGO voetbal hadden ook hun Jazz Band". Het was ook het woord voor de drums, het nieuwe instrument van de Amerikaanse jazzorkesten. Een attractie met jazzband, kon ook betekenen: een optreden met drums en accordeon!

De nieuwe muziek is dansmuziek voor de burgerij. Jazz werd vooral gespeeld in de grote hotels, het casino-kursaal, de dancings in de Van Iseghemlaan, de Vlaanderenstraat en de Langestraat.

De volgende lijst met namen is zeker niet volledig. De berichtgeving in de lokale kranten omtrent het populaire muziekleven was zeer summier. Meer informatie moet ook gezocht worden in lokale Brusselse kranten.

De hotels : Au Madrid (Zeedijk 8-9) ; Excelsia hotel (Wapenplein) ; Modern Hotel (Zeedijk 44) ; Royal Palace hotel (Zeedijk) ; Splendid hotel (Zeedijk 67).

Van Iseghemlaan : Chez Pan (1920) ; Claridge ; Florida dancing ; Gaité ; Helder later Scala (1932) ; La Terrasse ; Les Veillées Parisiennes (Sporting) ; Maxim's ; Moulin Rouge later Le Gai Moulin Bleu ; Merry Grill ; Old Tom ; Savigny later Perroquet.

Vlaanderenstraat : Femina dancing (Frolic's).

Langestraat : Cabaret Montmartre ; Casanova ; Excelsum ; Frascati ; In den Pantoufel ; Ville de Spa.

Een merkteken in ons verhaal is 1917. De Verenigde Staten nemen deel aan de Eerste Wereldoorlog. Ook zwarte militaire bands doen de oversteek. Bv.: James Reese Europe en zijn Hellfighters Band (369th Infantry Regiment Band). 1917 is ook het jaar van de eerste jazzopnamen door de Original Dixieland Jazz Band op grammofoonplaat.

Dit alles versnelde de populariteit van jazzmuziek. Het woord jazz werd in de pers nu gebruikt om de muziek te beschrijven. De Amerikanen hadden Europa ontdekt.

Muzikanten die een belangrijke rol gespeeld hebben in de verspreiding van Jazz in ons land zijn : Arthur Briggs (trompet) en Louis Mitchell (drums). Ook de komst naar Europa in 1919 van Will Marion Cook Syncopated Orchestra met o.a. Sidney Bechet is van waarde.

In ons land zijn Brussel, Antwerpen en Luik de steden waar jazz begon. Maar tijdens het toeristisch seizoen was onze kust het middelpunt van het jazzgebeuren: Knokke, Nieuwpoort, Blankenberge, maar vooral Oostende. De meeste orkesten kwamen uit Parijs, Londen en Berlijn.

Vergeet ook niet de nieuwe dansen die de jazzmuziek begeleidde. De Eerste Wereldoorlog had de maatschappij door elkaar geschud. De verhoudingen tussen jong en oud, man en vrouw veranderden. De wals, de polka, de two-step, de foxtrot, allemaal dansen met gratie en schoonheid, moesten ruimte geven aan nieuwe dansen zoals de one-step, de shimmy, de Charleston en Black Bottom.

De nieuwe dansen - vol energie, beweging en plezier, voor jonge mensen - werden uitgevoerd in dancings en cabarets. Er was opnieuw belangstelling voor de tango.

De oude dansen werden nog altijd gedanst. Bv. in het Casino-Kursaal in 1919 door Mouvet en Yahne Fleury. Zij dansten de wals, de foxtrot, de tango en de one-step.

Op 3 juli 1920 opende "Chez Pan" (voorheen Marchal) de deuren met als manager G. Besserer van het Carlton hotel (Londen) en het Hôtel de Paris (Monte Carlo). Er waren "Thés dansants" van 16.00 tot 19.00 uur en "Soupers dansants" van 22.30 tot 3.30 uur. De jazzband van Murray's club (Londen) speelde er, ook in 1921, en ook het klassieke orkest Welvis van het casino van Nice en de dansers Pagua Nova, Salvador, Andrée Flo, Valentino Adami en Mirador.

In 1920 waren de gebroeders Schnyder de managers in de Helder. Op het programma stond Mitchell's Jazz Kings (1), die tevens optraden in het Alhambra te Brussel. Ook de acrobatische danseres prinses Nadya Kady (Madiyah Kaly Saoudjah) en het orkest van Freddy Norbertsons stonden geprogrammeerd.

In de Royal Palace Hotel, in 1921, trad het orkest van Buddy Gilmore (drums) op.

Een artikel in Le Carillon van 4 augustus 1920, p.1, wil ik u niet onthouden. Het benadrukt de sfeer in 1920. Ik heb de Franse tekst behouden.

"Samedi soir au Boulevard. – C'est la foule, la grande foule qui circule au boulevard Van Iseghem, entre le Kursaal et la Terrasse. Foule composite, bariolée: messieurs corrects, en habit de soirée, le gardénia à la boutonnière; dames du grand ou demi monde, en élégantes toilettes et constellées de bijoux; il y a aussi les bons bourgeois, les braves ouvriers, qui, tandis que les gens huppés entrent Chez Pan, au Helder ou chez Savigny, déambulent lentement, interrompant leur promenade par de longues stations devant ces établissements ultra selects... Et la foule passe toujours, suivant du regard les Grands Ducs qui vont faire la traditionnelle tournée.

Chez Pan, c'est l'aristocratique rendez-vous de nos hôtes les plus huppés. Que de toilettes superbes, que de bijoux, de poiles et de gemmes et quelles belles épaules qui s'en adornent. Au Helder, on refuse du monde... La champagne coule à flots..."

Mijn grootmoeder vertelde mij: «Wij wandelden daar, stonden stil en keken ernaar», beleefd uitgedrukt.

In de Femina dancing speelde in 1921 Newton's band (Londen), onder leiding van Foscolo. Tijdens het seizoen van 1922 speelde in Maxim's het orkest van Hughes Pollard. Aangekondigd als: "Princes de la cacophonie harmonieuse, rois du Jazz-band". In Chez Pan speelde het orkest van Gordon Stretton en in hotel Splendid Braeckmans Jazz en ook Hughes Pollard. In Frolic's (ex-Femina) speelde de Amerigo's Jazz Band, een Brits-Braziliaans orkest met o.a. Amy Andrews (piano en vocaal) en Amerigo (drums en saxofoon) en Jazz Henry.

Een Oostendse aankondiging in Le Carillon van 25 februari 1922, p.5:

Grand Dancing du Belvédère

A l'occasion du Carnaval

Dimanche 26, Lundi 27
et Mardi 28 Février

Trois grandes matinées de gaia.

La direction a engagé spécialement pour ces journées le célèbre

Jazz Band BILLY

bien connu à Ostende. — M. Verbancq, chef d'orchestre, dirigera.

La Société Philanthropique LES JOYEUX PIERROTS
se fera entendre LUNDI 27, entre 5 et 6 h.

ENTRÉE LIBRE

Tombola gratuite Tirage LUNDI
le 27 février,
des LOTS importants offerts par la
Direction aux gagnants.

Tous les Dimanches et Jeudis **BAL** à grand orchestre

Maar Afro-Amerikaanse jazz had ook zijn tegenstanders. Naar aanleiding van het optreden van Amerigo's Jazz Band in de Frolic's schrijft Le Carillon van 10 mei 1922, p. 3 : "...Eh oui! Ce fut superbe! Le Jazz et quel Jazz! Nous avons toujours été ennemi de cette importation nègre, qui nous avait apporté les bruits sauvages de l'Equateur, les hurlements des fauves et les grondements de l'orage dans la brousse en feu. Mais il y a Jazz-Band et Chasse-Band. Le premier fase agréablement comme des oiseaux sur les pruniers, l'autre chasse le monde. Le Chasse-Band, nous en avons entendu tant, depuis quelque temps; organisation cuisinière aux sons de casseroles ou tempête enragée des cuivres, qui vous monte à la tête comme un 6e verre de Gueuse Lambic.

Mais, l'orchestre du Femina n'est pas de ceux-là..."

Vandaag is het onbegrijpbaar hoe men over jazzmuziek schreef in de twintiger en dertiger jaren. Een haat niet gericht tegen een individu maar tegen de nieuwe muziek van de Afro-Amerikaanse gemeenschap. Dit gebeurde zowel in de Amerikaanse als in de Europese pers.

In het Cabaret Montmartre speelde Jazz Band Johnson.

Een Oostendse aankondiging in Le Carillon van 20 september 1922, p.5:

Samedi 23 septembre à 9 heures
Grande SOIRÉE de GALA au
"FEMINA" Concert
Dancing

7, rue de Flandre. Nouvelle direction

*Orchestre sous la direction de MM.
Georges MOUQUET et Lucien CHEVRETOT
et leur batterie Jazz Band.*

**Consommations de 1er choix
à partir de 2 frs.**

Ouvert tous les soirs à partir de 9 h. Les dimanches
et jours de fête Thé dansant de 4 h 12 à 7 h.

In 1923 schreef Robert Pernet in zijn artikel: "Le Jazz à Ostende: 1920-1939" (1982): "Au cours de l'été 1923 la formation nouvellement créée par Arthur Briggs et qui s'appelait le U.S.A. Savoy's Syncop's Band vint une première fois à Ostende. Il y revint à plusieurs reprises jusqu'en 1925. La première présentation se déroule au Kursaal, quant au second engagement, il fut divisé entre le Casino et Chez Pan. Le Savoy Syncop's se produisit une troisième et dernière fois à Ostende au cours de l'été 1925".

Op het programma van het casino-kursaal op 5 juli 1925, stond een symfonisch concert uitgevoerd door het kursaalorkest onder leiding van François Rasse ter gelegenheid van de koloniale dag; ze speelden o.a. Charlestonia, een rapsodie voor orkest van Edmund Thornton Jenkins (1894-1926), voor de eerste maal uitgevoerd.

De componist was aanwezig tijdens de uitvoering en werd nadien met applaus begroet. (Le Carillon 6-7 juli 1925). Hij stierf in Parijs in 1926.

In de twintiger jaren vormden jazzmuziek en jazzdans één geheel. Daarmee bedoel ik dat jazzmuziek dansbaar was. Er waren uitzonderingen, zoals Paul Whiteman met zijn zogenaamde symfonische jazz. In 1926 was een optreden in het casino-kursaal aangekondigd, maar werd afgelast, wegens financiële onenigheid.

Een populaire dans in die periode en zeker ook bij ons was de Charleston. Een sociale dans uit de Verenigde Staten met Afro-Amerikaanse invloeden. De dans werd voor het eerst in het stadje Charleston in 1903 uitgevoerd en het maakte zijn intrede op de Haarlemse podia in 1913. In 1923 werd het geïntroduceerd in het Amerikaans theater. De vrouwen die de Charleston dansten, werden "flappers" genoemd. Ze werden zo genoemd door de manier waarop ze hun armen "flapten" en hoe ze als vogels rondliepen terwijl ze de Charleston dansten. "Flappers" droegen rokken tot juist onder de knieën.

De mannen die de Charleston dansten, droegen jassen van wasbeer en strooien hoeden. Vele "flappers" hadden korte haarcoupees genaamd "bobs" en ze droegen make-up. Weinig vrouwen droegen make-up vóór die periode. De meest gebruikte make-up bij de vrouwen waren rouge, poeder, eyeliner en lippenstift. Het was ook de periode waarin vrouwen begonnen te roken.

In 1926 werd de Charleston vervangen door de Black Bottom. Bij ons duurde het succes van de Charleston nog voort en drong door tot in de volksmuziek.

Zelfs de "Zigomars" organiseerden voor jong en oud met veel succes "Charleston"wedstrijden. (Le Carillon 16 november 1926, p. 2).

De Charleston en de geboorte van, Joséphine Charlotte, het eerste kind van Prins Leopold en Prinses Astrid, zorgden in 1927 voor een nieuw liedje. De melodie van het lied "Yes sir, that's my baby" leende zich hier uitstekend toe. (2)

Astrid heeft een baby, (2x)
Astrid heeft een baby, ja,
En Leopold,
Die is papie,
En Marie-José,
Die speelt ermee.

Nog een volkslied : "De Hond van Charleston"

En den hond van Charlestong
Hij heet Bobby,
En hij heft zijn pootje op
En hij doet pipi.
Wat kan dat beestje daar aan doen
Als het nu pipi moet doen.

Met als variatie :

Wat is dat toch een vuilen hond
't is den hond, 't is den hond,
't is den hond van Charelstong

Nadien heb ik in onze volksmuziek geen muziek noch teksten gevonden die jazzmuziek en jazzdans gebruikten.

Afro-Amerikaanse musici begonnen dikwijls onderaan de sociale ladder en succes betekende een stap opwaarts. Voorbeelden hiervan zijn Louis Armstrong, Josephine Baker, Ella Fitzgerald, Florence Mills. Dit zijn mensen die nooit hun afkomst zijn vergeten en zich hebben ingezet voor de minderbedeelden van hun gemeenschap.

Zo ook Florence Mills (1896-1927). Zij was één van de grootste entertainers en ook jazz-, zang- en dansartieste van haar tijd. Een ster van het zwarte theater en de eerste zwarte internationale vrouwelijke superster van de 20ste eeuw en een belangrijk figuur van de Harlem Renaissance. (3)

Zij was doorgedrongen in de tradities van op Afrikaanse gebaseerde muziek en dans, waaruit de spirituals, de blues, de ragtime en de jazz ontstonden en die aan de basis lagen van de hedendaagse populaire muziek.

Ze was een lieve, sociale en intellectueel bewuste vrouw die opkwam voor de rechten van haar gemeenschap. Florence Mills is voor het merendeel vergeten omdat de opnametechnieken in de vroege 20ste eeuw haar unieke stem niet konden opnemen. Ze is nooit gefilmd geweest en er zijn geen documenten van haar overgebleven.

Op 14 en 15 augustus 1926 trad ze op in het casino-kursaal met haar show "Blackbirds", een muzikale revue van Lew Leslie in een productie van Charles B. Cochran. Ze werd begeleid door de Plantation Orchestra onder leiding van Pike Davies (trompet). Het was een groot succes in Harlem (New York), Parijs, Oostende en Londen.

Zij stierf op 1 november 1927 in New York door een ziekte. Meer dan 5.000 rouwenden waren aanwezig op haar begrafenis in de Mother Zion A.M.E. Kerk in Harlem en meer dan 150.000 mensen troepten samen op de straten van Harlem als erebijstand. Het was de grootste begrafenis van die periode.

Vanaf 1927 stonden op de affiche van het casino-kursaal volgende artiesten :

Het Belgisch orkest van Albert Sykes gedurende 6 opeenvolgende jaren met o.a. Jean Omer ;
Nico Fusly's band (1927,1929) ;
Fred Hoffmann et son orchestre de Paris (1928) ;
Bert Firman (1929) ;
Fud Candrix en zijn "Caroline Stomp Chasers" (1929) ;
Les New Yorkers (1927) met o.a. Danny Polo ;
Jack O'Brien en Dave Tough.

Le Sykes-Jazz du Kursaal

Uit : Le Carillon 9 juli 1927 p. 5 (suppl. Les nouvelles balneaires)

In Le Perroquet de Charleston's sisters (1927,1928).

In 1929 de fameuze beurscrash van New York.

In het begin van de jaren dertig werden de Verenigde Staten getroffen door een stormachtige economische crisis, die het land verlamde. In 1932 was een vierde van de bevolking werkloos en logisch, ook de muziekwereld werd niet gespaard. Dit versnelde het ouder worden van de "hot" jazz, zoals die gespeeld werd in New Orleans, Chicago en New York... Optredens werden zeldzamer en de muzikanten kenden zoals bijna iedereen een harde tijd. Velen hielden op met musiceren en zochten ander werk. In ruwe tijden wil het publiek troost en zoekt daarom naar een zoeterige muziek.

Daarom het succes van "Guy Lombardo's Royal Canadians" met zijn honingzoete saxofoons en fluwelen strijkers, die je laten wegdromen.

Hierna volgt, in relatie met de economische crisis, enkele muziektitels die je met andere oren zult beluisteren : I'm in Seventh Heaven (1929) ; Let Me Sing and I'm Happy (1930) ; Wrap Your Troubles in Dreams (1931) ; How Deep Is the Ocean (1932) ; I've Got the World on a String (1933). In 1932 wordt de democraat F.D. Roosevelt als president van de Verenigde Staten gekozen

en met de goedkeuring van de syndicaten en het Congres werkt hij zijn "New Deal"-plan uit. In 1935 worden de resultaten voelbaar en men krijgt opnieuw hoop. Ook de muziekwereld herstelt zich, het swingtijdperk is geboren, gekristalliseerd in de muziek van Benny Goodman, de "King of Swing", Teddy Wilson en Lionel Hampton. Zij speelden de muziek vol levensvreugde in een soepele 4/4 maat, voorheen in een 2/4 maat.

Ook de dans veranderde. Hollywood bood een uitweg in een fantasiewereld gedanst door Fred Astaire en Ginger Rogers, zonder zich zorgen te maken om wat er "echt" gebeurde.

Wie herinnert zich niet hun gracieuze dansen, variaties op de foxtrot zoals in de film: "Flying down to Rio" (1933). Ook de Continental en de Carioca werden door hen bekend.

Eind de jaren dertig werden de latijns-amerikaanse dansen geïntroduceerd zoals de Conga en de Braziliaanse samba.

Maar een dans die echte roots had met de afro-amerikaanse dans was de "Lindy Hop". De dans van het swingtijdperk met invloeden van tapdansen en de Charleston.

De "Lindy Hop" ontstond eind de jaren twintig in de Savoy Ballroom in Harlem (New York) en werd bekend gemaakt door de dansers Shorty George Snowden, George Ganaway en Big Bea... De dans werd vernoemd naar Charles Lindberghs solo vlucht over de Atlantische Oceaan in 1927. De "Lindy Hop" is een typische Black Bottomdans, gedanst op de swingmuziek van de grote orkesten; daar het zeer nauw verbonden is met jazz maakt het ook ruimte voor improvisatie. Het is een dans die zich uit in communiceren en spelen met elkaar. Deze dans verspreidde zich over de hele wereld. Een blanke variant is de Jitterbug en nog andere variaties van swingdans zijn de Rock 'n Roll en de Boogie Woogie.

Hoe die veranderingen in de Verenigde Staten zich in Europa verspreidden en ook Oostende zal beïnvloeden, verschijnt in een volgend artikel.

-
- (1) Louis Mitchell (1885-1957) drums, zanger, entertainer. Tijdens de twintiger jaren was hij gehuisvest in Parijs en trad op in het Casino de Paris met zijn orkest Mitchell's Jazz Kings en begeleidde o.a. Mistinguett en Maurice Chevalier. In 1922 was de samenstelling van zijn orkest : Cricket Smith (trompet) ; Frank Withers (trombone) ; James Shaw (saxofoon) ; Fred Coxito (klarinet) ; Dan parrish (piano) ; Joe Myers (banjo) ; Walter Kildare (contrabas) ; Louis Mitchell (drums).
 - (2) Het groot Oostendsch liedtboek / Jef Klausning. Decock, 1991.
 - (3) Harlem Renaissance, verwijst naar de bloeiperiode van het Afro-Amerikaanse culturele en intellectuele leven tijdens de jaren 1920-1930.

19de eeuwse kadasterplannen en Mariakerkenaars (1864).

door Ivan VAN HYFTE

Toen de leden van het Mariakerks kerkbestuur aan Ch. Van Wassenhove de opdracht gaven een "Atlas der Eigendommen toebehoordende aan de Kerke Mariakerke" samen te stellen, was deze beëdigde landmeter met zijn opdracht klaar in de maand april van het jaar 1864.

Dit weinig of niet gekende naslag-werk zal wel ieder jaar door de kerkraad als instrument voor de opmaak van zijn begroting gebruikt geweest zijn.

Haarfijn en uiterst geografisch - nauwkeurig getekend is het een belangrijke historische bron voor al wie het negentiende eeuwse Mariekerke grondiger wil bestuderen. Het kan best wedijveren met de Popp-Kaarten. Alle eigenaars en gebruikers staan er op vermeld, wat me toeliet de meer of minder bekende (Mariakerkse) namen de revue te laten passeren.

Vanuit historisch perspectief is het best begrijpelijk dat kerk "kerkegrond" bezaten. Dit was ook het geval op "Sinte Mariakerke in de Watering van 's Heer Woutermans Ambacht". Naast eigendommen op Middelkerke, Wilskerke, Leffinge en Slijpe bezat de kerkraad, samengesteld uit pastoor Soenen, burgemeester Leopold Passchijn (cfr. huidige straatnaam), voorzitter Corneel Demonie, schatbewaarder Seraphin Peellaert en de leden Pieter Baeteman, Frans Declerq en Hubert Kesteloot, ook "land", "weide", "vettegras" of een "hof". Pachters waren ondermeer:

- Pieter Vanthuyne: een zeer smalle strook land, ten westen van het Oostends kerkhof dat op Mariakerke lag.
- Weduwe Jan de Beuckelaere: land dat aan het Zijdeling Geleed paalde.
- Vandycke: een weide in de Groote West Watering.
- de kinderen Inghelram.
- Laurent Passchijn: die 6 pachten had waaronder ene langs het Testerep Vlietken.
- Henri T'Jonck: een smalle strook "vettegras", ooit eigendom van de oude St.-Catherinekerk en palende aan Den Hoogen Dijkweg
- Leopold Passchijn: de toenmalige burgemeester en landbouwer pachtte land dat vlakbij "Den Steenschen Dijk" lag.
- Pieter Kesteloot: een weide in de onmiddellijke omgeving van de "Duine Weg".
- Henri Grijspeerd: "een weide en uitweg".
- Frans Declerck
- Engelbert Decroos: op de grens met Leffinge en Middelkerke.
- Johannes Praccke: zijn pachtland werd omschreven als "Plaets en grond van gebouw".
- Weduwe Henri Ryckaert: een "doeniengsje" met grond langs de duinenweg.
- Karel Vermeersch: op de hoek van de duinenweg en de "Steenweg van Mariakerke" (nu Dorpsstraat).
- François Corvelin (Corveleyn?).
- Louis Passchijn
- Louis Maes: naast het jongenschooltje (gesticht in 1854!) aan de duinenweg.

* * *

Interessant is ook de vermelding van de toenmalige eigenaars. Van Wassenhove heeft ze allemaal netjes ingevuld op zijn 16 kadastrale plannen:

- De onbetwistbare nummer één van de grondbezitters was een eigenaar uit Wetteren: Amedée Van Pottelsberghe-Declercq; liefst 29 percelen grond!
-
- Een andere Oostvlaming, eigenares uit Gent, schreef jaarlijks 14 pachtbrieven uit. Mevrouw de Douairière en kinderen/Mr. Charles Pycke-Delafaille hadden daarenboven nog twee hofsteden ook op Mariakerke.
-
- Nog een Gentse eigenaar, Eugène Hye-Hoys, had - naast een hofstede op Middelkerke - al zijn 10 percelen grond aan weerszijden van de Nieuwpoortsesteenweg.
-
- Uit Brussel, Philippe De Coullemont en erven Desmedt hebben 8 Mariakerkse bezittingen.
-
- Benevens een boerderij, aan het eind van een "voetwegel", hoorden ook nog 5 grote stukken landbouwgrond toe aan het Oostendse echtpaar Gabriel Jean-Jeanne Ocket.
-
- De Passchijn's, reeds in de 18de eeuw nadrukkelijk aanwezig in Mariakerke, zijn altijd een familie geweest van grondeigenaars, burgemeesters en landbouwers. Louis en Laurent hadden, deels samen, deels alleen, lappen grond ondermeer aan de Nieuwpoortsesteenweg.
-
- Gertrud de Beuckelare en Louis Maes bezaten elk 4 stukken land.
-
- Aimé Liebaert had 3 aan elkaar palende eigendommen, op de grens met Stene.
-
- Tot slot, ter wille van de volledigheid, vermeld ik nog een hele reeks "kleine" eigenaars: Joannes Van Heerswyngheles (uit Brugge), Henri Declercq, Alexander Beaucourt, de Oostendse notaris Felix Van Caillie, Joannes De Schepper, juffrouw Isabelle Ocker, Alberic Dubus Degisignies, de Kortrijkzaan Karel Vercruysse-Goethals, Louis Rycx, Karel de Deyser-Blontrock, Engelbert Decroos, Thomas Janssens en Emmanuel Van der Sweep en Antoon Monteyne-Blontrock.

2.3. Scotland, the brave !

Intussen is het op die gigantische scheepswerven niet allemaal koek en ei. De werkdruk is enorm (want de Britse vloot begint zware slagen te incasseren en er is dus een toenemende behoefte aan vervangingsnieuwbouw) maar daarentegen komt de Britse schatkist zwaar onder druk te staan als gevolg van de buitensporige oorlogsuitgaven. Of met andere woorden: er moet bezuinigd worden, terwijl anderzijds de productie moet opgedreven worden ! Concreet betekent dit dat er sociale conflicten in de lucht hangen, want de Britse vakbonden ("trade unions") zijn uitstekend georganiseerd en laten zich, ook in oorlogstijd, niet in de hoek drummen.

Vandaar dan ook dat, in een eerste fase, de directie van de scheepswerf enige bezuiniging ten laste van de "refugees" (tenslotte zijn het "foreigners" en bovendien niet aangesloten bij een vakbond) zoekt. Maar met de Belgen gaat dit minder vlot dan verwacht werd. Op vrijdag 5 november gaan de Belgische "rivetters" in werkstaking "voor het aftrekken van hulder loon". Tot dusver verdienen zij telkens 20 shillings voor het inslaan van 100 klinknagels van 6/8 inch (zij krijgen immers geen uurloon maar worden betaald volgens prestatie). Met ingang van 5 november 1915 wordt die geldelijke beloning teruggebracht naar 12 shillings voor hetzelfde werk. De Belgen nemen dat niet en gaan onmiddellijk in werkstaking. Bovendien dienen zij klacht in bij de arbeidsrechtbank (waarschijnlijk op aanstoken en met behulp van de Britse "trade unions" die ook wel beseffen dat de Britse arbeiders zelf de volgende aan de beurt zijn).

Van die onverwachte en mondige reactie is de directie zodanig geschrokken dat er vlug wordt ingebonden : "De Directeur van de fabriek liet ons bij hem roepen en hij zeide dat men beter niet zoude gaan naar het tribunaal, dat hij de achterstel ging bijleggen en dat wij weder aan het werk zoude gaan en dat hij zijn best ging doen voor ons vroegere prijs weder te bekomen".

Deze snelle toegeving van de directie hoeft niemand te verbazen want "de compagnie wist wel dat zij zoude verloren hebben want het werkvolk heeft hier in Scotland zooveel recht of de bazen en erbij 't is hier eendracht onder het Scotsvolk".

En Joseph geeft hierbij een voorbeeld: Op de "yard" waren er twee "scheepstimmermans" die werden ontslagen "voor wat te lui te zijn". Bovendien kregen zij een correctionele straf opgelegd van 4 dagen gevangenis en 2 pond boete, dit op grond van de Britse oorlogswetgeving die voorziet in een verplicht minimum van 54 werkuren per week. De vakbond van de scheepsbouwarbeiders van de Clyde (met 57.000 aangesloten leden) schreef hierop een brief naar de Britse regering in Londen, waarbij gedreigd werd met een algemene staking indien de twee mannen niet onmiddellijk werden vrijgelaten, incl. een kwijtschelding van de boete. Dit had dadelijk het gewenste effect : "In 7 uren hadden zij antwoord dat de 2 mannen op vrije voeten mochten staan. Zoo dat is wat anders of bij ons in Belgiëland. Als het wil is de werkman zelve meester".

Daarenboven is het werk op de scheepswerf zeer gevaarlijk. Op maandag 15 november beleeft Joseph een slechte dag : "ik heb dan gevallen van het schip waarop ik werkte, ik konde steenedood gevallen hebben had ik de kloekmoedigheid niet gehad van op zijde te springen en daarmede was het niet erger". Hij komt er van af met wat schrammen, kneuzingen, een verstuikte hand en een opgezwollen knie. Hij ligt twee dagen te bed en wanneer de derde dag de dokter hem komt onderzoeken "teekende hij een bon voor 3 weken thuis te blijven".

Vervolgens maakt hij kennis met een andere Britse sociale verworvenheid (toen eveneens nog onbekend in België), met name de arbeidsongevallenverzekering, en bovendien dan nog met bekwame spoed, want reeds op 1 december, dus nauwelijks twee weken na het ongeval, krijgt hij vanwege de verzekering een uitkering ten bedrage van 2 pond, 6 shillings en 7 pence, weliswaar geen fenomenaal bedrag maar voor die tijd toch het vermelden waard !

Intussen is Joseph stilaan aan de beterhand en gaat hij op wandel in de stad ("Bij de dagen als ik beter was heb ik gansch Glasgow rond gewandeld, wat een vuile stad is dat !"). Tijdens die gedwongen rustperiode heeft hij ook wat meer tijd om te denken aan vrouw en kinderen : "Het is triestig voor mij dat ik van niets weet of hoor van mijne vrouw en kinderen en mijn moeder. Ik heb al overal geschrijven, in de gazetten laten aankondigen. Ik heb al geschreven naar het groote committee van Londen, naar den Haag, Rosendaale, Holland". Maar het is allemaal vruchteloos.

Er is inderdaad in het schriftje van Joseph Noote een ingekleefd krantenknipsel bewaard gebleven, waarop een advertentie is afgedrukt in volgende bewoordingen : "DERAEDT, Angela, en kinderen, wordt door haren echtgenoot opgezocht, Joseph Noote, uit Oostende, Weezenhuisstraat 17, thans : 6, Broomloan Road, Govan, Glasgow (Scotland)". Het is verder niet duidelijk in welke Vlaamse krant deze advertentie is gepubliceerd, noch door welke internationale bemiddeling dit in bezet België is kunnen gebeuren (misschien via het Internationale Rode Kruis ? of via het neutrale Nederland ?).

Op woensdag 15 december hervat hij het werk op de scheepswerf, doch op maandag 20 december "mogte ik haast weder naar huis gaan, mijne maat (eene Antwerpenaar, eene halve wildeman) gaf mij eene slag van zijn hamer die uitgleiste juist op mijne mond, 4 tanden stonden los en mijne lippen waren zoo dik opgezwollen dat ik schier in geene 8 dagen heb konde eten gelijk het moest zijn". Het schijnt hier om een dispuut te gaan omtrent de verloning in ploegverband, een nieuwe manier om de productie op te drijven maar blijkbaar een bron van ruzie en ontevredenheid onder de arbeiders. Joseph geeft hierover in zijn dagboek een zeer gedetailleerde en technische uitleg, doch het lijkt in historisch opzicht niet relevant te zijn om dit hier over te nemen. Voor hem persoonlijk is die kwestie uiteraard wel belangrijk, want uiteindelijk levert heel die betwisting hem een bonus op van 26 shillings "waarvan ik geene hoop erop en hadde".

Intussen is de jaarlijkse Christmas-periode weer aangebroken. De Belgen stellen vast dat de Schotten daar niet zo hoog mee oplopen als de Engelsen. Anderzijds zijn zij uitbundige feestvierders bij het Nieuwe Jaar, en dit in tegenstelling tot de meer bezadigde Engelsen. In ieder geval betekent deze eindejaarsperiode dat de Belgen over vier dagen "holiday" kunnen beschikken. Na al de lichamelijke perikelen van de voorbije weken en dagen is dit voor Joseph een welgekomen gelegenheid om even weer op verhaal te komen ("4 dagen holidays zij kwamen mij wel te passen").

Aldus eindigt voor ons groepje Oostendenaars in Glasgow het tweede oorlogsjaar in een mineurstemming, ver in het hoge noorden, in een vuile en gore stad, in een ruw en gevaarlijk werkmidden, en bovenal zonder enig nieuws van het thuisfront. En intussen gaat de oorlog bestendig verder, zonder enig vooruitzicht op een spoedige vredesregeling. Deze tweede Kerstmis in oorlogstijd, normaliter het feest van de vrede, laat bij allen een wrange nasmaak.

't Jaar 1916 : "the army cares for you"

Het oorlogsdagboek van Joseph Noote is opvallend kort en bondig wat betreft het jaar 1916. Het leven en het werk op de scheepswerf slepen zich voort in grijze eentonigheid. De stad zelf is al even grijs en grijs. Glasgow behoort tot de meest bedrijvige maar tevens tot de meest grauwe,

monotone en uniforme industriesteden van Groot-Brittannië. Na het riant verblijf in het idyllische Devon is dit wel een totaal andere omgeving !

Het nieuws van het front is al evenmin erg opbeurend.. Het jaar 1916 is een jaar van grote en mensenverslindende offensieven die niets opleveren. De Duitsers pogen het Franse leger in een uitputtingsslag te verslaan bij Verdun, maar daardoor worden de Britten en de Russen ertoe gedwongen grote aanvallen te ondernemen om de druk op Frankrijk enigszins weg te nemen. Rusland weet heel eventjes het Oostenrijks-Hongaars leger gevaarlijk in het nauw te drijven, maar moet dan de nieuwe bondgenoot Roemenië ijlings ter hulp snellen wanneer deze door het Duitse Donau-leger wordt aangevallen en overrompeld. In maritiem opzicht is 1916 vooral bekend omwille van de onbesliste Slag bij Jutland op 31 mei, een moorddadig treffen tussen de Britse "Home Fleet" en de Duitse "Hochseeflotte". De Britten verliezen hierbij niet minder dan drie slagschepen, drie kruisers en acht destroyers, ten koste van één Duits slagschip, vier kruisers en vijf destroyers.

Die Slag bij Jutland is van groot belang voor de Britse scheepswerven. Niet alleen moet in ijtempo het nodige gedaan worden voor vervangingsnieuwbouw, maar ook moet het concept van het scheepstype totaal veranderd worden. Tijdens de zeeslag is immers gebleken dat door het ondoeltreffend concept van de bestaande schepen een aantal verwoestende interne explosies zijn veroorzaakt die hadden kunnen vermeden worden. Al met al betekent dit dat de werkdruk en het arbeidstempo op de werven verder opgedreven worden, des te meer daar de Duitse duikbootoorlog grote bressen slaat in de transportcapaciteit van de Britse koopvaardijvloot.

Op 25 mei 1916 wordt in Groot-Brittannië de "Military Service Act" uitgevaardigd. Alle mannen tussen 18 en 41 komen in aanmerking voor de militaire dienst, en zij die, voorheen werden afgekeurd om welke reden dan ook, moeten opnieuw medisch onderzocht worden. Ofschoon dit bedoeld is voor de Britse mannen, heeft dit toch tot gevolg dat op 29 mei alle vluchtelingen die in het Verenigd Koninkrijk verblijven, zich bij de Britse overheid moeten aanmelden voor het uitreiken van een identiteitskaart; En aldus geschiedt het ook in Glasgow: "moesten alle Belgen een paspoort van Glasgow hebben en eene Identity Book waarvoor men 1 schelling moest geven en dat ieder Belg moest 4 portretten hebben".

Vervolgens vermeldt Joseph in zijn dagboek: "in Juli was er spraak dat al de Belgen van 18 – 40 jaar gingen opgeroepen worden voor soldaat". En verder schrijft hij dat hij op 30 augustus "een bulletijn moet invullen van de Direction du Recrutement en moet laten aftekenen bij de police". Heel wat Belgen krijgen ook hun "conseul brief" (een oproeping voor het "conseul", d.i. de medische keuringcommissie) en daarna gaat het allemaal heel vlug : "zoo gauw het conseul gepasseerd, rechtuit weg naar Londen, gij krijgt de tijd niet van naar uwe vrienden of kennissen een goede avond te zeggen".

Aldus ziet Joseph op 9 november zijn vriend August Demeyer heengaan samen met nog twee andere Oostendenaars. Zij worden op luidruchtige wijze door de voltallige Oostendse kolonie van Glasgow uitgeleide gedaan, na bezoek aan een hele reeks "pubs". Na de sluitingstijd van de "pubs" zijn zij allen "langs de straten al zingende naar de station opgetrokken waar wij moesten afscheid nemen van ons vrienden, wij zongen al te zamen de Vlaamsche Leeuw en dan de Brabanconne".

Zelf lijkt hij al evenmin aan de militaire dienst te zullen ontsnappen. Bij zijn thuiskomst van het werk op 12 december vindt hij een brief waarin zijn militair immatriculatienummer wordt medegedeeld, namelijk nr 00.3529, hetgeen betekent dat hij reeds onmiddellijk in militaire dienst staat, met uitstel evenwel van drie maanden.

Met het vooruitzicht van een spoedige inlijving in het leger wordt Nieuwjaar 1917 gevierd alsof het de laatste keer zou zijn, ofschoon toch gehoopt wordt "met het jaar 1918 in ons bemind Belgeland beter te mogen vieren dan in Scotland". Er valt trouwens ook in materieel opzicht steeds minder te vieren, want het voedseltekort begint overal in Groot-Brittannië nogal nijpend te worden. Zelfs de aardappelen worden gerantsoeneerd en "van 1 februari kunt men maar moeilijk pataten meer krijgen, zij kosten 2 schelling per stone of 3 kilo en het zal komen dat er geene pataten meer te krijgen zijn, zegde men".

Kort daarop is dit inderdaad ook zo. Op woensdag 7 maart is het "de 1ste" maal dat men geene pataten meer konde krijgen in Glasgow, men moet ons content stellen met brood en vleesch, nu wij mogen content zijn dat wij dat van eten hebben". Intussen is Joseph blijkbaar nog steeds niet volledig hersteld van het arbeidsongeval, want op 10 maart noteert hij "Ik had gemeent van mijn verjaardag goed te vieren omdat het juist op eene zaterdag kwam, maar 't sloeg tegen, ik was verplicht in mijne bedde te kruipen van de pijn in mijne rug en in mijne hoofd, mijne 39ste jaardag was zoo reeds uitgevierd". Op 30 maart verergert zijn toestand en krijgt hij hoge koorts ("zoo bezweet dat men mijne baai konde uitwringen van 't zweet, ik heb er 3 weken mede thuis gezeten").

Merkwaardig detail : op 24 februari stort hij 5 pond voor de "War loan" (Britse oorlogslening) "waarvoor wij alle week 2 schellingen moeten laten staan en ik zal het terug krijgen als de oorlog zal gedaan zijn met ofwel een per cent of 5 ten honderd".

Intussen breekt de Paasperiode aan en meteen ook de lente. Joseph voelt zich opnieuw werkbekwaam en gaat terug aan de slag op de scheepswerf. Maar het noodlot blijft hem achtervolgen. Op 21 mei is hij aan het werk op het dek van een in aanbouw zijnd schip en glijdt hij plots uit en valt "met mijne scheenbeen op eene ijzeren bare". Hierdoor is hij opnieuw enkele dagen werkonbekwaam.

Van werkonbekwaamheid gaat het vervolgens naar werkstaking. De sociale verhoudingen op de scheepswerven zijn gaandeweg verslechterd omdat de directie steeds hogere prestaties eist bij een gelijkblijvend of soms zelfs verminderd loon. De directie (en allicht ook het Britse oorlogskabinet) rekent blijkbaar op de vaderlandsliefde van de Britten in de zeer moeilijke periode die Groot-Brittannië en de geallieerden in 1917 doormaken. In Rusland is immers in maart een revolutie uitgebroken, waardoor steeds meer Duitse troepen kunnen vrijgemaakt worden voor het westelijk front.

Aan dat front ontstaat muiterij in het Franse leger, zodat de Britten aan het westelijk front gedurende enkele weken vrijwel alleen komen te staan. Het Italiaans leger is bijna totaal verslagen. Enig lichtpunt : de USA-regering verklaart op 6 april 1917 de oorlog aan Duitsland, doch het duurt nog enkele maanden vooraleer een Amerikaanse troepenmacht van enige omvang op het Europees strijdtoneel kan ontplooid worden. Voorts begint de onbepaalde Duitse duikbootoorlog voor Groot-Brittannië, en meer bepaald voor de bevoorrading van het land, een cruciaal en beangstigend probleem te worden.

Het is dan ook begrijpelijk dat de Britse regering – met de rug tegen de muur – in dergelijke omstandigheden niet veel oren heeft naar sociale eisen en verzuchtingen. Maar zo hebben de machtige Britse vakbonden van de scheepsbouwsector het niet begrepen. Zij kennen de Britse patroons en zij vrezen dat van de gelegenheid gebruik wordt gemaakt om de sociale klok weer achteruit te draaien. Ook begint het – spijs de censuur – tot de gewone man door te dringen dat de belabberde toestand van 's lands schatkist deels te wijten is aan "mismanagement" en verkeerde of

ondoordachte beslissingen met desastreuze financiële gevolgen (naast uiteraard het enorm verlies aan mensenlevens en een toenemend aantal oorlogsverminkten en zwaargewonden), en hij wenst daarvoor niet langer op te draaien. In de "pubs" wordt er hierover tussen pot en pint fel gediscuteerd, met als resultaat dat er op 26 juni een algemene staking uitbarst op al de "yards".

Om de staking te breken, reageren de werkgevers hierop met een "lock out" op 12 juli, en zij houden dit vol tot 24 juli. De Belgen worden buiten dit sociaal conflict gehouden : zij krijgen te horen dat zij "met verlof zonder loon" zijn, maar anderzijds krijgen zij een soort van "huisarrest", in die zin dat zij Glasgow niet mogen verlaten, ook al hebben zij na die lange en ijzige winter nu wel eens zin om in de omgeving wat te genieten van de zomerse dagen. Bij de Belgen valt dit vanzelfsprekend niet in goede aarde en zij beginnen de Britse overheid met een scheef oog aan te kijken ("De Belgen worden hier in Glasgow slechter aanzien of een Duitsman").

Gepaaid door vage beloften gaan de arbeiders op 25 juli weer aan het werk, doch wanneer blijkt dat er van die beloften niets in huis komt, gaan zij van 7 tot 14 september andermaal in staking, met ditmaal zelfs een eis tot loonsverhoging. Die laatste stakingsperikelen maakt Joseph niet mee omdat hij op 6 september opnieuw uit de circulatie is wegens een werkongeval waarbij een duim en vinger worden verpletterd. Waarschijnlijk als gevolg van dit ongeval worden er daarna tijdens de resterende maanden van 1917 geen aantekeningen meer gemaakt in zijn oorlogsdagboek.

Voor de historicus is het relaas van deze algemene werkstaking uiteraard zeer belangrijk. Berichtgeving hierover werd gecensureerd en de oorlogspropaganda gaf van de vastberadenheid en de eensgezindheid van het Britse volk niet altijd een beeld dat met de werkelijkheid strookte.

Overigens ontstond in alle landen oorlogsmoeheid.

(wordt vervolgd)

DE LOTGEVALLEN VAN NOG ENKELE "REFUGEEES"

Verwijzend naar De Plate, maart 2008, blz. 77: "Oostendse 'refugee' tijdens W.O. I" ontvingen wij van mevr. Victoire **Hermans-Ponjaert**, een Plate-lid, volgende aanvulling.

Bovenvermeld artikel eindigt met "Over de inwijking en inburgering in Schotland was tot dusver weinig of niets bekend".

Ik kan de lezers daarop mededelen dat ook mijn grootouders met hun zes kinderen in 1914 (?) in Glasgow terecht kwamen

Deze familie was samengesteld uit: Frans Lauwereins 1878-1954, Valerie Bauts 1878-1926, Frans Lauwereins 1898-1970, Pierre Lauwereins 1900-1974, Esther Lauwereins 1901-1934, Victoire Lauwereins 1905-1983, Valerie Lauwereins 1907-1967 en Marie-Louise Lauwereins 1909-1994.

Veel bijzonderheden heb ik niet, enkel wat mijn moeder mij daarover verteld heeft en zij was toen nog maar 9 jaar.

Mijn grootvader was visser maar op het ogenblik dat de oorlog uitbrak werkonbekwaam tengevolge van een open beenwonde. Zoals de meeste Oostendse vissers, trok hij met een boot naar Engeland, vergezeld van vrouw en kinderen.

Zij werden daar goed ontvangen, kregen kost en slaapgelegenheid. Op een bepaald moment zaten ze te eten in een grote zaal (in welke stad weet ik niet) toen er gevraagd werd of er families met veel kinderen naar Schotland wilden vertrekken.

Vermits mijn grootvader niet naar zee kon, tengevolge van zijn wonde, heeft hij zijn naam opgegeven.

De familie werd op de trein gezet(waar? wanneer?) en afgehaald in Glasgow.

Samen met nog een gezin uit Zemst, werden ze naar een groot gebouw gebracht. Op de bovenste verdieping van het gebouw (de zolder) waren 2 appartementjes gemaakt; Dat grote gebouw was het slachthuis van Glasgow.

Mijn groot ouders en hun kinderen hebben daar heel de rest van de oorlog doorgebracht en de werklieden van het slachthuis stonden elke week een deeltje van hun loon af om die twee families te onderhouden.

De twee oudste zonen (mijn ooms), die toen respectievelijk 16 en 14 jaar waren, konden in het slachthuis werken. De vier dochters (12, 9, 7 en 5 jaar) gingen naar school bij Belgische nonnetjes die daar ook terecht gekomen waren en een meisjesschool hadden opgestart.

Toen mijn oudste oom 17 of 18 jaar werd, moest hij naar het leger. Hij werd ingezet bij het Belgisch Leger in West-Vlaanderen, waar hij, in 1918, het grote offensief heeft meegemaakt.

Mijn moeder was altijd vol lof over het verblijf in Glasgow: hoe goed ze het hadden en hoe vriendelijk iedereen was.

* * *

Ik weet dat er ook een neef van mijn grootvader (Prosper Laneres, een wees) naar Glasgow gegaan is (Hoe, wanneer?). Hij was ook visser en is daar in een fabriek of op de scheepswerven gaan werken.

Hij is er getrouwd met een Ierse, die daar ook werk gezocht had, en is steeds in Glasgow blijven wonen.

Na de oorlog 1940-1945 is hij een paar keer bij ons thuis komen logeren om mijn grootvader en de rest van zijn familie terug te zien.

GEMEENTEPENNINGEN. (zogenaamde betaalmunten, ook "TOKENS" genoemd): 1979 - 1983

door Roland VERSLUYS

In de jaren 1979- 80 -81 - 82 - 83 hebben in België: ongeveer 300 gemeenten /steden een "eigen tijdelijke betaalmunt" uitgegeven. Ook andere organisatoren van grote evenementen waren gebaat bij het gebruik van die betaal(munten) penningen(Bell Telephone). Sommige gemeenten werkten samen (Bredene-Middelkerke-Koksijde) ,ook de Provinciën sloegen meerdere penningen. Ook sporten deden er aan mee.(Olympische Spelen).

De prijs die men vroeg was niet min :tussen Frank) en 450 BF (Leuven) Sommige gemaakt van Alcappa; dit is een legering %) ,zink (23-24%) en nikkel (12%) ook hotelzilver,nikkelzilver,nieuw zilver of genoemd. Sommige hotel- en restaurantbenodigdheden zijn er in kunnen verzilverd, verguld en nog andere ondergaan zonder problemen. Ook zijn er (Ag) en zelfs in goud (Au). Soms, als men op rommelmarkten een zilveren penning gevonden worden. Merendeels zijn ze in geel of rood verkoperd staal. In brons zijn er: verzilverd en of verguld. Ook geel koper is gebruikt en enkele zijn geslagen met gepolijste stempels.

60 BF(Belgische stukken waren van koper(64-65 soms Berlijns zilver

vervaardigd en bewerkingen geslagen in zilver kenner is, kan er

Een naam hadden ze ook:

Florijn, lovenaar, mallers, torentjes, nila, mannekes, boerinnekes, dufflia, affliegemmer, allekes, dukaten, klodde, leeuwnaar, pistoles, patards, bracenter, westvlaander, stuiver, vlaander, enzovoort... In Wallonië nog vele andere" Franstalige" benamingen.

Omloopwaarden : 1-5-10-25-50-100-250-500 enz.

Momenteel zijn ze niets meer waard en weinigen verzamelen ze. Op rommelmarkten en veilingen zijn er zeer velen te vinden; prijs ongeveer : € 1.

Uit mijn, regionale numismatische verzameling; twee penningen

-Oostende Koninklijke stad (205) 100 stuiver 1982 uitgegeven 1.7 tot 30.9.1982. diameter 35,25mm -gewicht 18,4 gram. alpacca, slagaantal 75.000stuks. Een variante is te vinden = schip met vlag en schip zonder vlag. Verkoopprijs:150 BF.

-West-Vlaanderen (66): Bredene-Middelkerke-Koksijde , 25 Westvlaander 1981.Thema "STRANDGENOEGENS" slagaantal:40.000 stuks,uitgegeven op 11juli en geldig tot 22 augustus 1981.Metaal rood verkoperd staal diameter 30,2 mm gewicht 7,7 gram. Verkocht voor 35 BF.

In een volgende bijdrage meer over de uitvoerder en uitleg over meerdere penningen uit de regio.

TWEE OOSTENDSE SPECIALITEITEN UIT DE PERIODE 1880-1914: van l'Amer d'Ostende tot l'Elixir d'Ostende

door Yves DINGENS

In l'Echo d'Ostende vinden we tussen juni 1881 en maart 1883 geregeld volgende advertentie voor de likeur l'Amer d'Ostende. Het gaat om een bitter alcoholisch drankje op basis van diverse kruiden waarvan de samenstelling uiteraard geheim bleef. Misschien zou de bittere smaak kunnen te danken zijn aan de toevoeging van kina, zoals dit bij de bekende Franse Amer Picon het geval is? (1).

De likeur waarvan de prijs per fles 4 frank en per halve fles 2,5 frank bedroeg (niet zo goedkoop want dit is toen meer dan het dagloon van een industricarbeider), was verkrijgbaar bij Patisserie R. Broekaert-De Busschere, helling van de Vlaanderenstraat te Oostende. Waar het goedje precies werd vervaardigd (ter plaatse of niet) is niet geheel duidelijk. Deze drank werd voorgesteld als een passend souvenir of geschenk voor de toerist die Oostende bezocht en getuigt dus van de internationale uitstraling die onze badstad genoot op het einde van de negentiende eeuw. Na maart 1883 vinden wij deze publiciteit evenwel niet meer terug. Mogelijks is men dan gestopt met de fabricatie? Gebeurde dit misschien wegens onvoldoende succes? Wij kunnen alleen maar gissen.

Wel is het zo dat vanaf juni 1883 en tot oktober 1883 Patisserie Kick en Broekaert, Vlaanderenstraat 34, de Elixir d'Ostende aanbiedt, waarvan zij dephoudster is. Gaat het hier om een nieuw product of is het bestaande alleen van naam veranderd? Men kan het zich afvragen als men de afbeeldingen van flessen in de respectievelijke publiciteit bekijkt: ze zien er gelijkaardig uit, misschien was dit ook het geval met de inhoud?

Precies tien jaar later verschijnt in de kranten alweer publiciteit voor l'Elixir d'Ostende, dan in depot bij Then Bergh's Wine Store, Galerie Léopold II (d.i. de huidige James Ensorgalerij). Dit drankje wint trouwens enkele jaren later verscheidene prijzen: een gouden medaille op de Tentoonstelling van Brussel in 1897 en twee erediploma's in Lyon 1898 en Leuven 1898, en op de Wereldtentoonstelling 1900 te Parijs waar het Elixir bekroond werd met de gouden medaille in klasse 61 (sirops, liqueurs, etc.) (2). Het Elixir wordt dan geproduceerd door de stoomstokerij Ch. Cambier-Decombel (3). Later associeert Charles Cambier zich met Paul Courtot (tevens Peugeot-vertegenwoordiger in Oostende). De stokerij was gevestigd in de Romestraat nr. 52 (thans Banketbakkerij De Korenbloem), de burelen van de firma waren in de Jozef II-straat nr. 9 waar ook allerhande wijnen en geestrijke dranken konden worden gekocht (4).

Na het gebruikelijk onderzoek de commodo et incommodo (28 mei tot 11 juni 1898) voor de exploitatie van een stoomketel, werd het nieuwe bedrijf in het najaar van 1898 in gebruik genomen (5). Ter gelegenheid van de reclamestoet van Halfvasten op 17 maart 1901 schonken de heren

Cambier en Courtot aan het filantropisch werk "La soupe scolaire" 5.000 kleine flesjes van hun Elixir d'Ostende (6) die konden verkocht worden voor het goede doel. Ook voor de Crèche Louise-Marie werden bij diverse gelegenheden flesjes Elixir geschonken. Publiciteit verscheen regelmatig in de kranten en voor het laatst op 1 augustus 1914. Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd de productie allicht gestaakt.

De naam Elixir d'Ostende doet uiteraard denken aan het bekende Elixir d'Anvers, gefabriceerd door F.X. de Beukelaer te Antwerpen: een goudkleurige, vrij zoete en zeer sterk geurende drank met 37 % alcoholgehalte, gemaakt van 32 in wijnalcohol geweekte kruiden, planten, wortels en vruchten, waarvan de gele kleur aan saffraan te danken is. Dhr. de Beukelaer had reeds in 1863 het recept ervan uitgedacht (7). Of de twee elixirs ook qua smaak te vergelijken waren is maar de vraag. Misschien had een meer zoete smaak meer succes bij het publiek dan de bittere smaak van l'Amer d'Ostende?

Het Elixir d'Ostende is er wellicht ook gekomen door analogie met l'Elixir de Spa (8), een wat zoete drank die reeds sinds de 12de eeuw door de kapucijner monniken op basis van een 40-tal planten en kruiden uit de omgeving werd samengesteld. Sinds 1858 gebeurde dit in de plaatselijke stokerij Schaltin, Pierry et Co. In 1956 kocht de Beukelaer het Elixir de Spa op. Spa en Oostende waren op het einde van de 19de eeuw immers de twee grote kuurcentra van ons land. De eerste gekende publicitaire affiche voor een elixir is er evenwel één voor Elixir de Chaudfontaine (1873-74), nog een kuuroord (9).

Het is overigens vooral in de "Belle Epoque" dat elixirs allerhande een verhoogde bijval kennen. In deze periode wordt de nadruk gelegd op de gevaren voor de gezondheid van een te groot alcoholverbruik: welnu, dit elixir bevat minder alcohol dan jenever. Bovendien dacht men dat dit product, doordat het samengesteld was op basis van kruiden, misschien wel een gunstige invloed op de gezondheid kon hebben. Zo zou het Elixir d'Anvers een gunstige werking hebben tegen menstruatiepijnen en buikklachten. Ook bij vee stelde men soms een verbetering in de ziekte-toestand vast wanneer een dergelijk elixir werd toegediend. Bij renpaarden wordt bv. Elixir d'Anvers aangewend tegen kolieken (10).

In Oostende speelde men dus blijkbaar handig in op een succesvolle trend (11).

ELIXIR D'OSTENDE

Liqueur Fine Recommandée

Dépôt général à la Grande Pâtisserie KICK & BROEKAERT,
RAMPE DE FLANDRE, 34, OSTENDE

et dans toutes les bonnes maisons

ELIXIR D'OSTENDE

Liqueur Fine Recommandée

Dépôt général à la Grande Pâtisserie KICK & BROEKAERT,
RAMPE DE FLANDRE, 34, OSTENDE

et dans toutes les bonnes maisons.

Demandez partout L'ELIXIR d'OSTENDE

Médaille d'or : Exposition de Bruxelles 1897. 2 Diplômes d'honneur : Lyon 1898, Louvain 1898.
DISTILLERIE A VAPEUR : rue de Rome. — BUREAUX : rue St Joseph, 9.

Succès

L'ELIXIR D'OSTENDE, rivalisant avec les meilleures liqueurs françaises vient d'obtenir au Grand Concours International de Lyon 1898 le **Diplôme d'Honneur** avec félicitations du Jury.
Liquor de table par excellence se trouve partout.

CH. CAMBIER-DECOMBEL, Ostende

Distillerie de
L'ELIXIR D'OSTENDE
VINS, LIQUEURS ✦
SPIRITUEUX

N° 52
Rue de Rome
Téléphone 26

N° 9
Rue Joseph II
• Téléphone 69 •

CAMBIER & Co

DÉPOT de
L'EAU MINÉRALE
de
BEL VAL

✦

NOTEN

- (1) Amer Picon (21% alcoholgehalte) bestaat sinds 1837 en is samengesteld op basis van sinaasappelschillen, gentiaan en kina.
De firma Cambier-Decombel was in 1891 al concessiehouder voor Bitter Sibérien (E.O. 12/07/1891) en in 1896 kon men het aperitief Amer Bardin vinden bij depothouder Epicerie Centrale L. Modave, Groentemarkt 3 (Car. 15/08/1896).
- (2) Le Carillon 20/08/1900.
- (3) Charles Cambier, geboren te Gistel in 1850, aanvankelijk bakker, huwde in 1873 met Rosalie Decombel (www.vrijwilligersrab.be). Hij was later ook korporaal van de 3e Compagnie van de Burgerwacht (E.O. 10/05/1883) en secretaris-penningmeester van de Cercle Dramatique Le Phare (E.O. 11/12/1898). Het echtpaar Cambier-Decombel had een dochter Delphine (geboren in 1880, E.O. 03/10/1880) die op 29/09/1901 huwde met René Courtot, zoon van vennoot Paul Courtot (Car. 03/10/1901).
- (4) Ze beschikten in hun kelders over een voorraad van 20.000 flessen (La Saison d'Ostende 29/09/1901).
- (5) L'Echo d'Ostende 02/06/1898. De firma Cambier was ook bekend voor haar met prijzen bekroonde limonades en was ook depothouder van het mineraalwater Bel Val.
Voor een beschrijving van de nieuwe stokerij Cambier-Courtot, geopend in 1898, zie L'Echo d'Ostende van 11/12/1898, waarvan hier een samenvatting:
Door een inrijpoort komt men op een achter de woning gelegen grote binnenplaats met vóór zich het stookgebouw. Het ruime en goed verluchte gelijkvloers herbergt de stokerij. Deze beschikt als eerste in België over een distilleertoestel met koelingsspiralen en tevens over de apparatuur voor het vullen en afsluiten van de flessen. Daarnaast is er nog de installatie voor de fabricatie van limonades. Dit alles wordt aangedreven door een stoommachine van 6 PK.
Op de eerste verdieping is de productie van het huis ondergebracht in 8 enorme vaten en een groot aantal kleinere. Een muur van de zaal is volledig bezet met gevulde flessen.
Op de zolder bevindt zich een enorme hoeveelheid kisten, manden en verpakkingen voor de verzending van de producten.
Een bijgebouw bevat een reeks aromatische planten die aan de diverse likeuren smaak en aroma verlenen. De paardenstallen bevinden zich in de grote kelder onder het gebouw, waartoe een draaiende lichte helling toegang verleent. Hier worden ook lege flessen en verpakkingsmanden gestapeld; een ander deel van de kelder dient voor de bereiding van gist, eveneens een belangrijke verkoopswaar van de firma. Er ligt nog een andere kelder onder de binnenplaats, waar niet meer gebruikte kisten, manden, flessen, enz. worden ondergebracht.
- (6) Le Carillon 16/03/1901.
- (7) A. Lichine, Wijn- en Drankenencyclopedie, 1995.
- (8) Elixir, Brugge, Van de Wiele, 2005. In l'Echo d'Ostende van o.m. 24/06/1886 verschijnt ook publiciteit voor l'Elixir de Spa.
- (9) *ibid.*
- (10) *ibid.*

- (11) Voorheen wees reeds Emile Smislaert, in een korte aanzet, op dit fenomeen. Zie: "Elixir d'Ostende: een heel vluchtig verschijnsel", in: De Plate; 2002, p. 232-233.

BRONNEN

- L'Echo d'Ostende (afgekort E.O.).
- La Saison d'Ostende (afgekort S.O.).
- Le Carillon (afgekort Car.).
- Alexis Lichine: Wijn- en Drankenencyclopedie, Kosmos, 4^e druk 1995.
- Elixir, Uitgeverij Van de Wiele, Brugge, 2005 (coördinatie Joanie Dehullu). Uitgegeven n.a.v. een gelijknamige tentoonstelling in het Nationaal Jenevermuseum te Hasselt van 10 september tot 31 december 2005. Daarin o.a. Yves Segers en Bieke Verhalst: Elixir in België 1850 tot vandaag. De beide Oostendse dranken worden er evenwel niet in vermeld.

SOUVENIR D'OSTENDE

GOUTEZ
L'AMER
D'OSTENDE.

ELIXIR
DE
Table
ET
D'AGRÉMENT

DÉPOSÉ.

Le flacon 4 fr., le demi-flacon fr. 2-50

Combien de touristes sont embarrassés du choix d'un objet qui leur rappelle les lieux qu'ils ont visité! Les amateurs de villégiature trouveront dans l'Amer d'Ostende un souvenir utile et agréable de leur visite à cette station balnéaire.

L'Amer d'Ostende est, en effet, un délicieux *Elixir de Table et d'Agrément*, distillé des plantes exotiques les plus renommées pour leur *délicieux arôme*, ainsi que pour leurs qualités *saines, réconfortantes* et essentiellement *digestives*.

C'est un précieux stimulant pour les baigneurs sortant du bain. (237)

DÉPOT GÉNÉRAL

Grande Pâtisserie **R. Broeckart-De Busschere**

RAMPE DE LA RUE DE FLANDRE A OSTENDE

et dans les principales maisons d'Ostende, Belgique et Europe.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

 **COCK
CAMERA
SERVICE**

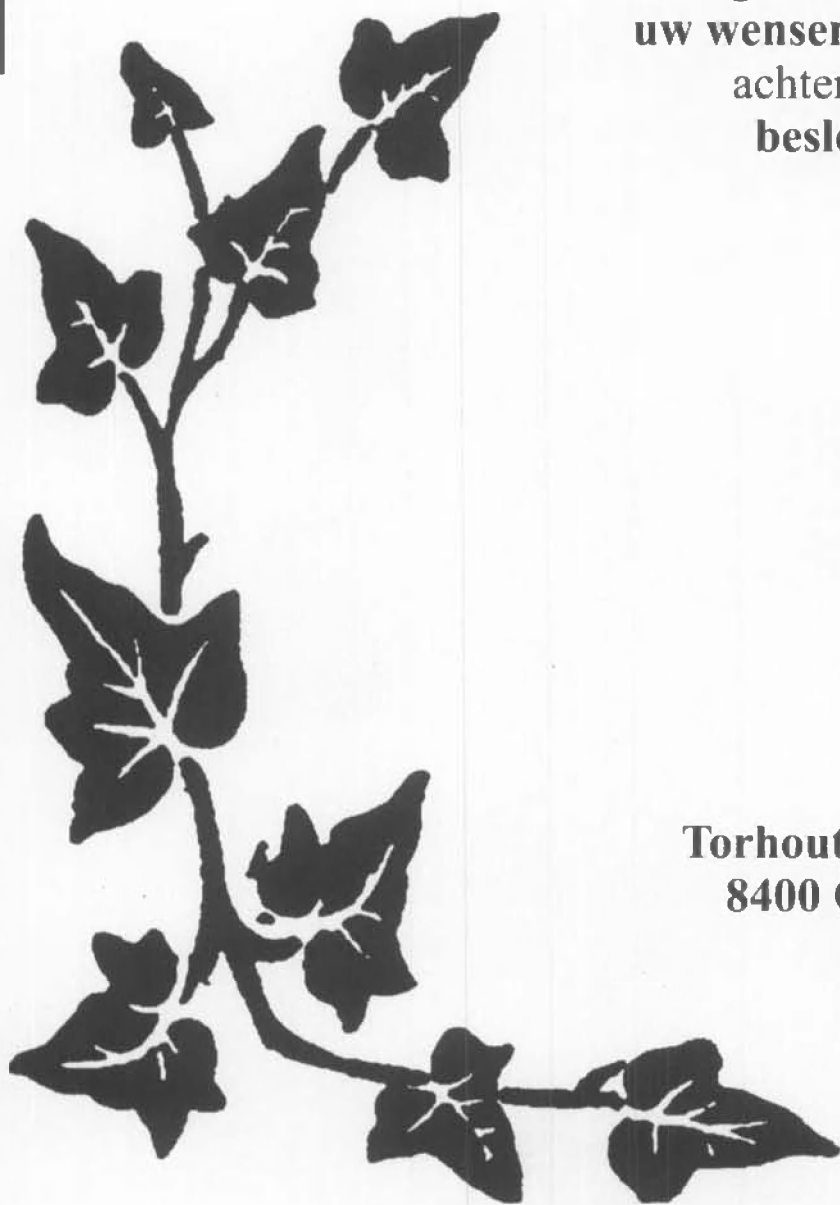
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

*Waar kwaliteit nog
vakmanschap is*

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vorming- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovernamen toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 5

MAAND mei 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 110: **F. GEVAERT:** De metamorfose van de Oostendse haven (deel 15).

blz. 118: **R. TIMMERMANS:** Ik weet nog hoe het was.

blz. 122: **R. JANSOONE:** De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I (deel 6).

blz. 125: **S. IPPEL:** Belforten en Oostende.

blz. 127: **R. VERSLUYS:** Wie weet hier meer over?

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Ferdinand GEVAERT: Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

Roger TIMMERMANS: Sint-Sebastiaanstraat 24, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Simon IPPEL: Verenigingstraat 161, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene

MEI EN JUNI ACTIVITEITEN

De Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten :

MEI ACTIVITEIT

Donderdag 29 mei om 14.30 uur en 20.00 uur

CINEMABAAS EN EEN LIJKBIDDER HOE RIJMEN WE DAT TESAMEN

Jean Pierre **FALISE** spreekt met uitvaartverzorgers op rust Jan **NUYTEN**

Het is waarschijnlijk een uniek gegeven dat een begrafenisondernemer zijn activiteiten culmineerde met die van een bioscoopuitbater. Onze voorzitter zal proberen het hoe en het waarom te achterhalen, of beide exploitaties compatibel en combineerbaar waren en hoe de Oostendenaars daarop reageerden.

Immers, zijn gesprekspartner behaalde zowel het diploma Uitvaartverzorgers bij de Stichting Vakopleiding Uitvaartverzorging te Den Haag, als het diploma van cineast aan het Institut National Supérieur des Arts du Spectacle et des Techniques de Diffusion te Brussel.

Ook zal er gepeild worden naar de invloed van het Vaticaanse Concilie, de ontkerkelijking, de groeiende onverschilligheid en de immigratie, op de uitvaartplechtigheden en allerlei vormen van lijkbezorging.

Gezien het succes van de TV, de steile opgang van de DVD, de steeds groter wordende TV-schermen, zal hem gevraagd worden of er nog toekomst is voor de bioscoopexploitatie zoals we ze nu kennen.

En om de sfeer wat op te vrolijken zal onze voorzitter proberen zijn gastheer te overhalen het publiek te vergasten met enkele anekdotes en markante gebeurtenissen uit zijn loopbaan.

Kortom, Jean Pierre zal hem de "oren van het lijf" vragen.

Uiteraard krijgen de aanwezigen het laatste woord, onze gast zal na afloop van het gesprek de aanwezigen graag te woord staan.

Het interview zal dus zowel in de namiddag als 's avonds plaats vinden zo krijgt iedereen zeker de kans om de heer Jan Nuytten de lijkbidder of de cinemabaas beter te leren kennen.

1ste JUNI ACTIVITEIT

REIS NAAR AALST

We vertrekken op zondag 1 juni 2008 om 08.30 uur stipt vanaf het Canadaplein, rechtover het Gerechtshof.

Na nog geen uurtje rijden komen we aan te Aalst waar onze gids ons zal opwachten en ons naar het nieuwe buurtcentrum "De Brug" op Aalst linkeroever zal brengen waar de koffie klaar zal staan.

Na de koffie kijken we naar een videovoorstelling over de stad.

Om 10.30 uur bezoeken we de dekanale St. Martinuskerk en de belangrijkste historische gebouwen van het stadscentrum.

Om 12.30 uur bekijken we de zuilengalerij van de "Borze van Amsterdam" op de Grote Markt en stappen er binnen voor het middagmaal.

De Kring biedt U het aperitief aan en dan ziet het menu er als volgt uit :

Ajuinsoep met kaas en croûtons
*
Konijn "op Vlaamse wijze" met appelmoes en kroketjes
*
Huisbereide Aalsterse Vlaaien
*
Koffie

Om 15.00 uur worden we verwacht aan het Stedelijk Museum waar 2 gidsen ons zullen begeleiden en we tijd genoeg hebben om te luisteren en te kijken.

Om 16.30 uur stappen we de bus op voor een sightseeing door de Faluintjesstreek met als eindpunt de Abdij van Affligem waar we een woordje uitleg krijgen en natuurlijk iets... drinken in d' Oude Brouwerij.

Daarna laatste opstap om rond 20.00 uur terug aan het zeetje te zien.

De prijs per persoon bedraagt 40 euro. In deze prijs is inbegrepen de autocar, koffie bij aankomst, middagmaal, toegangsgelden, gidsen en fooien.

Enkel de dranken aan tafel 's middags en na 17.00 uur zijn voor eigen rekening.

Inschrijven kan door storting van **40 euro** per persoon op rekening **380-0096662-24**

De Plate – Oostende

met vermelding "Plate reis X personen"

De inschrijvingen moeten binnen zijn tegen 20 mei. Er zijn maar 57 plaatsen beschikbaar waarvan er al twee gereserveerd zijn, één voor de chauffeur en één voor de reisleader.

NU reserveren door onmiddellijk te storten.

Uw reisleader
Valère Prinzie

2de JUNI ACTIVITEIT – HULDE AAN PASTER PYPE

Het Herdenkingscomité Paster Pype, dat onder de vleugels van onze Kring werkt, nodigt onze leden uit om op

dinsdag 03 juni om 10.30 uur

deel te nemen aan de jaarlijkse hulde aan Paster Pype.

De plechtigheid begint om **10.30 uur** met een bloemenhulde aan zijn monument in de plantsoenen van de Sint-Petrus- en Pauluskerk, Jozef II-straat.

Daarna gaan wij naar het Paster Pype-kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg waar, **om 11.00 uur**, door het Stadsbestuur, de afvaardigingen uit de visserij- en zeevaartmiddens en het Herdenkingscomité Paster Pype bloemen op zijn graf gelegd worden.

Zo brengen wij hulde aan de man die gedurende meer dan 40 jaar zoveel voor onze vissersbevolking heeft betekend.

INDEX 2007

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op het voorbije jaar.

U kunt ze bestellen door € 3,75 te storten op rekening 380-0096662-24 van De Plate met de vermelding "Index 2007". De index is reeds gedrukt en wordt u, na betaling, onmiddellijk overgemaakt.

DE METAMORFOSE VAN DE HAVEN VAN OOSTENDE (deel 15).

door Ferdinand GEVAERT

Het "arsenaal" van het Zeewezen (later Regie voor Maritiem Transport) op de oosteroever van de haven, (deel 1)

In deel 12 van deze reeks handelend over het Zeewezendok, hebben we reeds vermeld dat in 1850, vijf jaar na het instellen van de staatspakketbotenlijn tussen Oostende en Dover, (1845/1846), een eerste werkhuis voor het onderhoud van de pakketboten werd opgericht aan de Stoombotenkaai (1).

Aan deze kaai legden de pakketboten aan vooraleer in 1866/1870 een nieuwe pakketbotenkaai en zeestation werd gebouwd zuidelijk van de Visserskreek en ingang tot de zeesluis van de handelsdokken, de huidige inplanting.

Het eerste werkhuis, genaamd "smederij" ('t zal wel "forge" of "chaudronnerie" geweest zijn), mat 18 bij 9,75 m en huisvestte zes smidsevuuren, twee draaibanken, een boormachine en enkele "werkbanken" met bankschroef. Niemand kon voorzien dat na zo een bescheiden begin de "Génie Maritime", zoals men het toen noemde, zou uitgroeien tot een waar "arsenaal". Een groot complex van kantoren, werkhuizen, magazijnen, stapelplaatsen, werfterreinen, afwerkings- en oplegkaaien, een vlotdok met sluis (Zeewezendok) en uitgerust met een drijvend droogdok. Waar in bepaalde perioden van het jaar tot 700 personeelsleden instonden voor het onderhoud, instandhouding, eventueel herstel en bestendig moderniseren van de schepen en walinstallaties van het Zeewezen en de Regie voor Maritiem Transport. Dit laatste om de schepen en installaties te laten beantwoorden aan de jongste en courante eisen, reglementen, bepalingen, en trends van veiligheid, comfort en service aan boord van de zeegaande schepen. Waarbij de installaties van het bedrijf, de toegepaste technieken disciplines, bestendig aangepast en vervolledigd werden overeenkomstig de laatste "state of the art" (de stand van de techniek) en om het hoofd te bieden aan de steeds wijzigende eisen van de markt van de veerdiensten op het Kanaal tussen de Britse eilanden en het vasteland, deze met inbegrip van het verhandelen van reisgoed en behandelen van de reizigers, met inbegrip van de "catering" en het "shopping gebeuren".

Daarnaast werden diensten gecreëerd waar studies werden gemaakt voor nieuwe schepen en walinstallaties, het specificeren, de opvolging, inspectie en toezicht op nieuwbouw en herstellingen buitenshuis, de administratie en beheer van de voorraden en de bevoorrading in goederen en diensten en de technische administratie van het onderhoud van schepen en installaties.

Het eerste werkhuis werd in 1867 uitgebreid, doch reeds in 1868 werd het Zeewezen verzocht het werkhuis te slopen om ruimte te scheppen voor de bouw van een schuildok voor de visserij, het huidig Montgomerydok. (1)

Het Zeewezen had in 1867 gronden toegewezen gekregen op de oosteroever van de havengeul die vrijgekomen waren na het opheffen van Oostende als vestingstad, (1865). Het kroonwerk aldaar werd ter beschikking gesteld en uiteindelijk helemaal geslecht. Vanaf 1869 werden de werkhuizen en hersteldok (Zeewezendok) op de oosteroever gebouwd.

In 1882 bestonden de installaties reeds uit, (zie fig. nr. 122):
-een dok met enkelvoudige zeesluis,

- een kantoorgebouw,
- een sanitair blok,
- een centraal magazijn,
- een kleiner magazijn,
- een loods voor buiten gebruik gestelde materialen en materieel (Commissie van Herziening),
- een smidse,
- een paswerkerij,
- een ketelhuis, met stoomketel, stoommachine en elektrische dynamo,
- een sluiswachters woning,
- een huisbewaarderswoning,
- het geheel ommuurd met afsluitbare poorten.

Tussen 1882 en 1914 werd het aantal werkhuizen en gebouwen verder uitgebreid. Dit ten gevolge van de uitbreiding van de vloot te onderhouden schepen. Niet alleen de pakketboten moesten onderhouden en hersteld worden, doch ook de loodsboten (tot 1914 waren deze uitsluitend zeilschepen), de sleepboten, lichtschepen, visserijwachtschepen, de hydrografische schepen, betonningsvaartuig, reddingsboten en andere vaartuigen van de Belgische Staat, zoals o.m. schoolschepen, stationair of niet. Daarnaast de vuurtorens en andere bakens, boeien en vele walinstallaties zoals Zeestation, loodswezengebouw met kantoren voor de Zeegroep der Kust, Waterschoutsambt, Zeevaartinspectie, Scheepsmeetdienst, reddingsbootloodsen en uitkijkposten, tijseinposten, zeevaartscholen, diverse dienstwoningen en andere.

De pakketboten werden groter en de inrichtingen aan boord werden steeds groter, luxueuzer en complexer en vergden meer en gespecialiseerder onderhoud en gebeurlijk herstel. Niet alleen voor het onderhoud en herstel van voortstuwingsinstallaties en scheepsrompen en stalen en houten bovenbouw, maar ook voor de met stoom aangedreven mechanische dekwerktuigen (meer- en ankertuig), stoomverwarming, hygiënische sanitaire voorzieningen, elektrische verlichting, uitgebreide keukens en spijszalen, luxueuze en ruimere passagiersruimten.

Ten gevolge kwamen er op de "Génie Maritime" naast smeden, ketelmakers, paswerkers en scheepstimmerlui, meubelmakers, polijsters, schilders, elektriciens, zeilmakers en andere disciplines, zoals o.m. fijn-mechanici voor de lichten en vuren (bebakening, toen met gasinstallaties), uurwerken en instrumenten zoals scheepstelegrafen.

Tijdens W.O.I (1914-1918) werd de "Génie Maritime" overgenomen door de Duitse Kaiserliche Kriegsmarine en vervolgens ingericht en gebruikt als "Marine-Bauwerft" voor het onderhoud en herstel van de duikboten en torpedoboten van het Marinekorps Flandern, dat nogal wat operaties uitvoerde tussen Vlaamse banken, het Nauw van Kales, het Kanaal en de wateren van de Engelse oostkust (2).

Hiervoor werden bijkomende gespecialiseerde werkhuizen en installaties gebouwd en het Zeewezendok werd aanzienlijk uitgebreid (3). In het dok werd een drijvend droogdok gemeerd en op de oostelijke oever van het dok werden twee droogdokken gebouwd ten behoeve van het herstel en onderhoud van duikboten (4).

Tijdens de oorlog werden door de geallieerden meerdere beschietingen en luchtaanvallen uitgevoerd op de installaties van "Marine-Bauwerft". Alle werkhuizen, magazijnen en andere gebouwen werden beschadigd, zo niet vernield (2).

Na W.O. 1 werden de werkhuizen, van wat men later ingevolge de taalwetten van 1930 en de daaropvolgende uitvoeringswetten en -besluiten de "Scheepsbouwdienst" zou gaan noemen, heropgebouwd en heringericht met o.m. een aantal nieuw werkhuizen en gebouwen en werd de infrastructuur voor het inwendig transport geoptimaliseerd door de aanleg van een smalspoornetwerk met dito wagonnetjes voortgestuwd door mankracht ('t kwam op geen "manoeuvre" - "handlanger"). De nieuwe inplanting en structuur werd ontworpen en aangepast aan de nieuwe noodwendigheden die zich al een tijd opdroegen. Dit in hoofdzaak door de introductie van nieuwe technieken en middelen aan boord van de nieuwe schepen die in lijn gebracht waren en werden.

De raderschepen (paddleschepen), waarvan de laatste tot in 1928 in de vaart bleef (S.S. Princesse Clémentine), werden vanaf 1905 vervangen door turbineschepen (t.s. Princesse Elisabeth) die aangedreven werden door stoomturbines en uitgerust waren met gesofistikeerde stoomketels met grote stoomproductie en hoge stoomdrukken.

Het onderhoud en herstel vergden een hogere technische kennis, vakbekwaamheid en nauwgezetheid (precisie) van het personeel en middelen die ingezet werden bij onderhoud en herstel. Het werd een bestendig aanpassen van de structuren, personeel en middelen.

Vanaf 1929 werden de toen nieuwe turbineschepen gebouwd met een stookinrichting die werkte op gasolie (mazout) in plaats van de tot dan toegepaste kolenstook (briketten) wat ook gevolgen had op de haveninfrastructuur (geen verhalen meer naar de bevoorradingsposten op de oosteroever van de voorhaven). De "koolbranders" werden één na één uit de vaart genomen of omgevormd.

Zo verdwenen een aantal specifieke "jobs" op de oosteroever. Ketelreinigers, rooster- en vuurhaardreinigers, assendragers (ontschepen assen afkomstig uit ketels, vandaar: "hij werkt in den asschen", d.w.z.: hij werkte op de oosteroever bij het ontschepen van assen en inschepen van briketten - bunkeren). Het laatste schip met kolenverbranding, de "Ville de Liège" (omgevormde tot carferry en omgedoopt tot "t.s. London-Istanbul"), werd bij de ombouw in 1936 omgevormd tot gasoliestook.

Op hun beurt werden de stoomboten vervangen door schepen aangedreven door dieselmotoren. Niet alleen de pakketboten, doch ook de loodsbotten, sleepboten, betonningvaartuig (diesel-electrische aandrijving) en andere. Wederom een aanpassing van de structuur, het personeel en middelen volgens de "noodwendigheden van de dienst".

Nog net vóór het uitbreken van W.O.2 (1939 (1940) - 1945) werd nog een nieuw werkhuis gebouwd, een smederij met aanpalend een kettingplein waar ankerkettingen gereinigd werden door het branden en het opnieuw interen met warme teer, (conserveren).

(1) R. Vancraeynest, De installaties van het Zeewezen te Oostende vanaf het ontstaan tot omstreeks 1930, in: De Plate, jg. 29, blz. 2000-77/87, 2000-91/106, 2000-160/170.

(2) F. Gevaert en F. Hubrechtsen, Oostende 14-18 deel 2, De Klaproos, Koksijde, 1996, blz. 32-43.

(3) F. Gevaert, Metamorfose van de deel 12, De Plate, jg. 36, 2007, blz. 2007-72, fig. nr. 78.

(4) idem.

(wordt vervolgd)

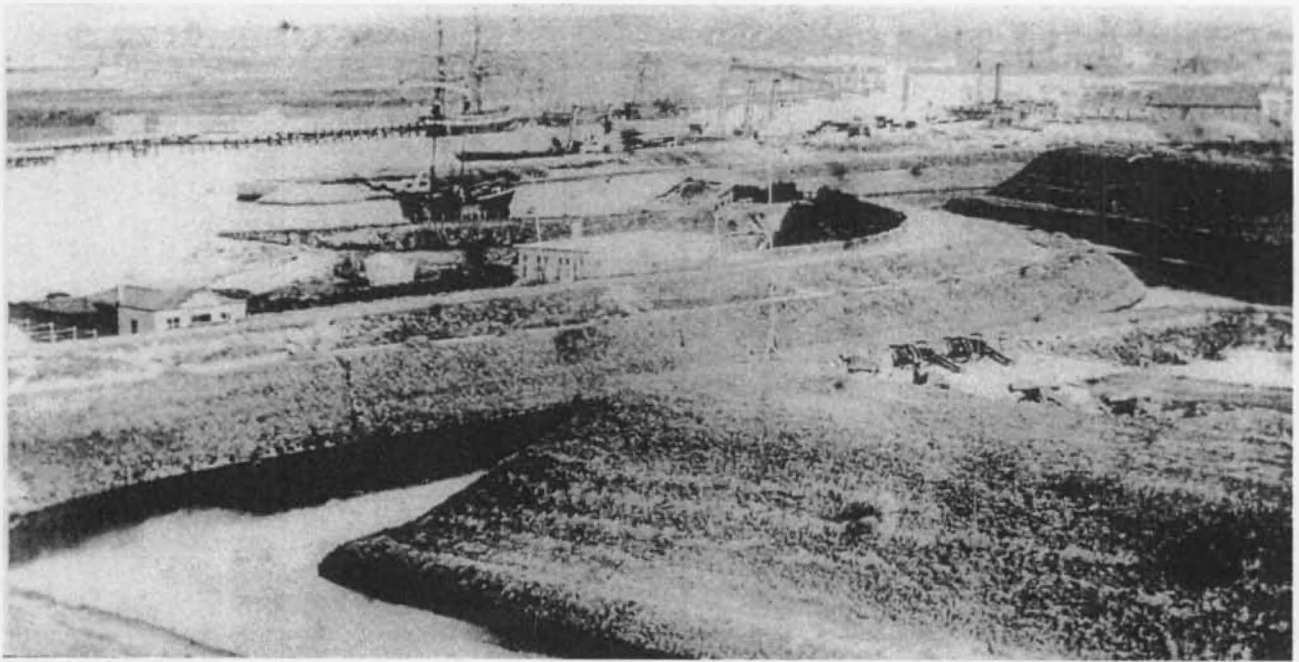

Fig. nr. 120. Haven Oostende, omstreeks 1863. Zicht op de havengeul en vestinggracht van de vestingstad Oostende. Links de oesterput van Musin, Rechts, kanonnen opgesteld op Bastion nr. IIII. In de achtergrond de havengeul en oosteroever met het kroonwerk aldaar gelegen. Midden, de Stoombotenkaai met een viertal aangemeerde pakketboten (Britse en Zeewezen vaartuigen). Helemaal rechts op de aanzet van de Stoombotenkaai (nu "Carferrykaai") het eerste werkhuis van het Zeewezen

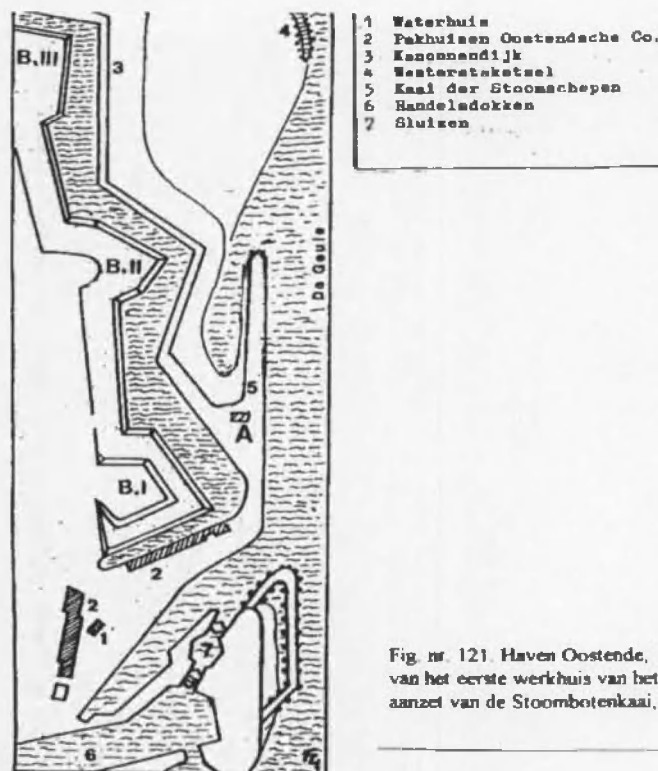

Fig. nr. 121. Haven Oostende, 1859. Inplanting van van het eerste werkhuis van het Zeewezen op de aanzet van de Stoombotenkaai, (zie "A").

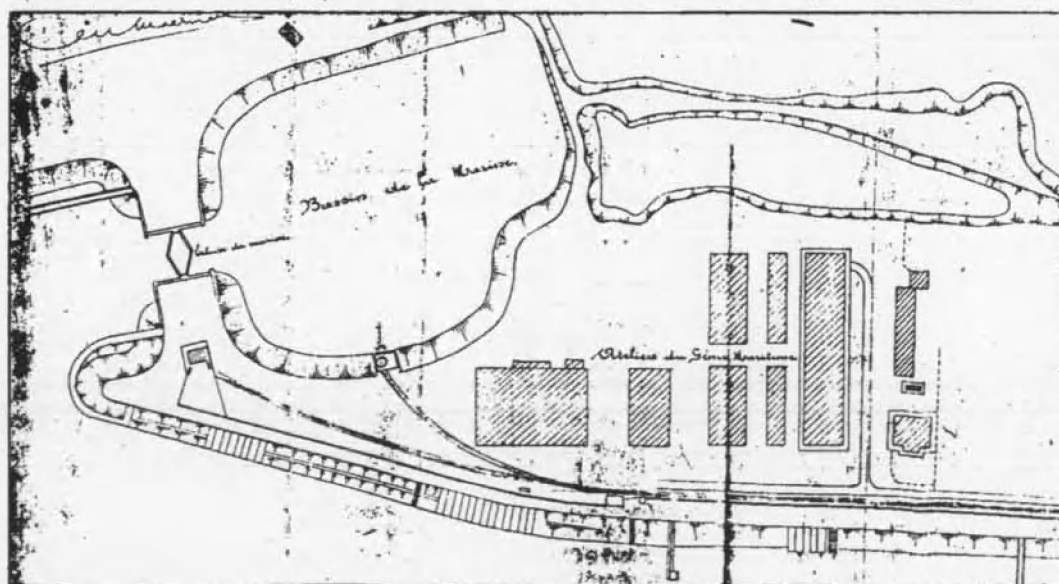
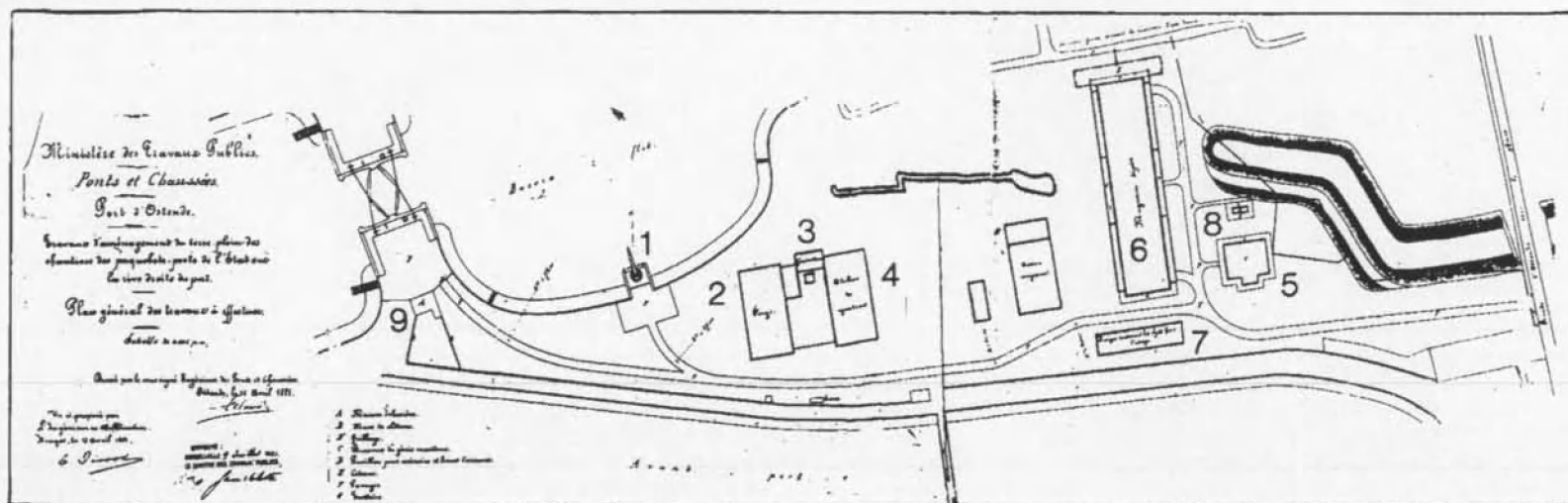

Fig. nr. 122. Haven Oostende, 1881. Algemeen plan van de installaties van de "Genie Maritime" op de oosteroever.

1. Hijskraan, 2. Smederij, 3. Ketelhuis, 4. Paswerkerij, 5. Kantoor, 6. Centraal Magazijn, 7. KvH, 8. Sanitaire blok, 9. Huisbewaarder Zeewezenhuis.

Fig. nr. 123. Haven Oostende, 1914. Algemeen plan van de installaties van de "Genie Maritime".

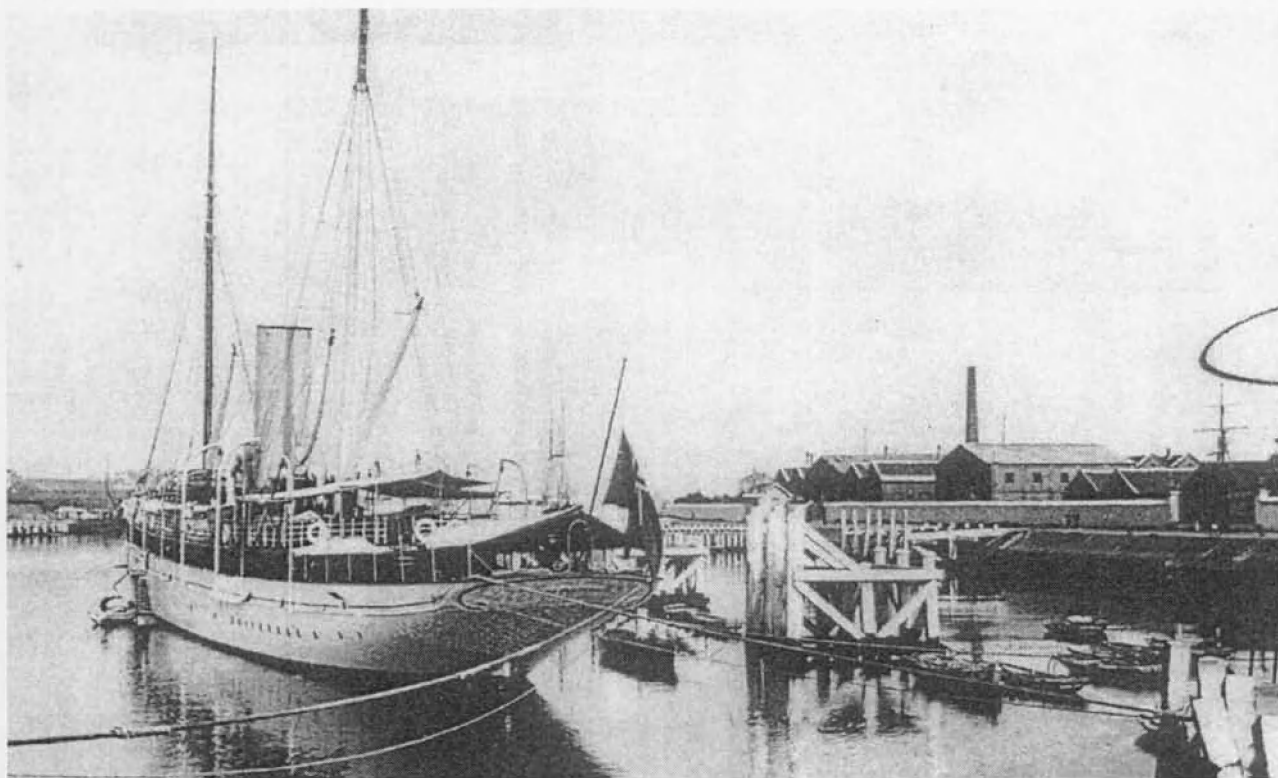

Fig. nr. 124. Haven Oostende, 1900. Zicht op de oosteroever vanaf de Militair sluis (achteraf gesloopt); Rechts de werkhuizen van het Zeewezen met de omheiningsmuur. Op het voorplan het jacht "Alberta" gecharterd door Z. M. Koning Leopold II.

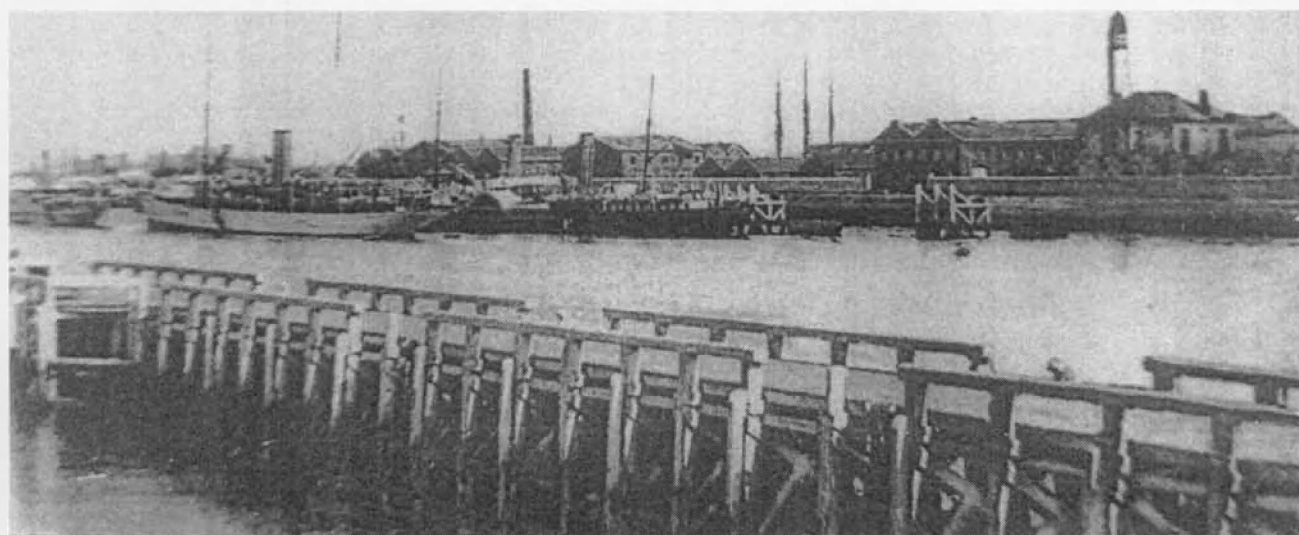

Fig. 125. Haven Oostende omstreeks 1906. Zicht op de oosteroever van de haven. Met globaal zicht op de werkhuizen van het Zeewezen. Uiterst links de paswerkerij en uiterst rechts het kantoorgebouw. Gemeerd aan de dukdalven van de oosteroever de paddelpakketboot "La Flandre". Gemeerd in de havengeul, het jacht "Alberta".

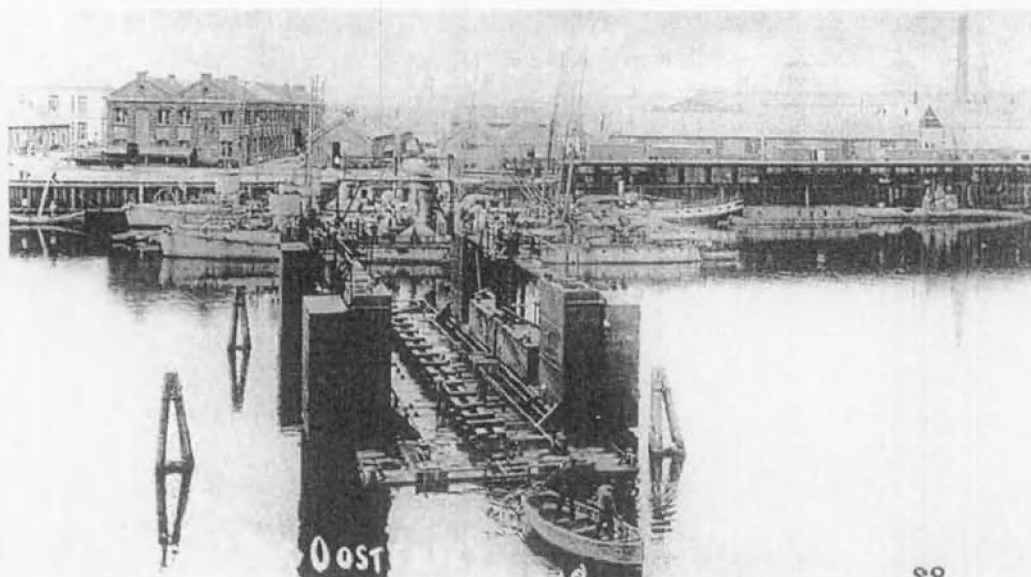

Fig. nr. 126. Haven Oostende, 1915 (1916). Zeewezendok. De achtergrond wordt gevormd door de werkhuizen van het Zeewezen, uitgebreid met nieuwbouw werfketen gebouwd door de "Marine Bauwerft" van de Kriegsmarine. Gemeerd in het dok een Duits drijvend droogdok. De kaaimuur waaraan de Duitse duikboten en torpedoboten gemeerd liggen, was gebouwd door de Kriegsmarine.

Fig. nr. 127. Haven Oostende. Foto genomen kort na het einde van W.O.I van het Zeewezendok met de twee Duitse gegraven droogdokken op de oostelijke oever. Rechts de verbunkerde en links het normaal droogdok.

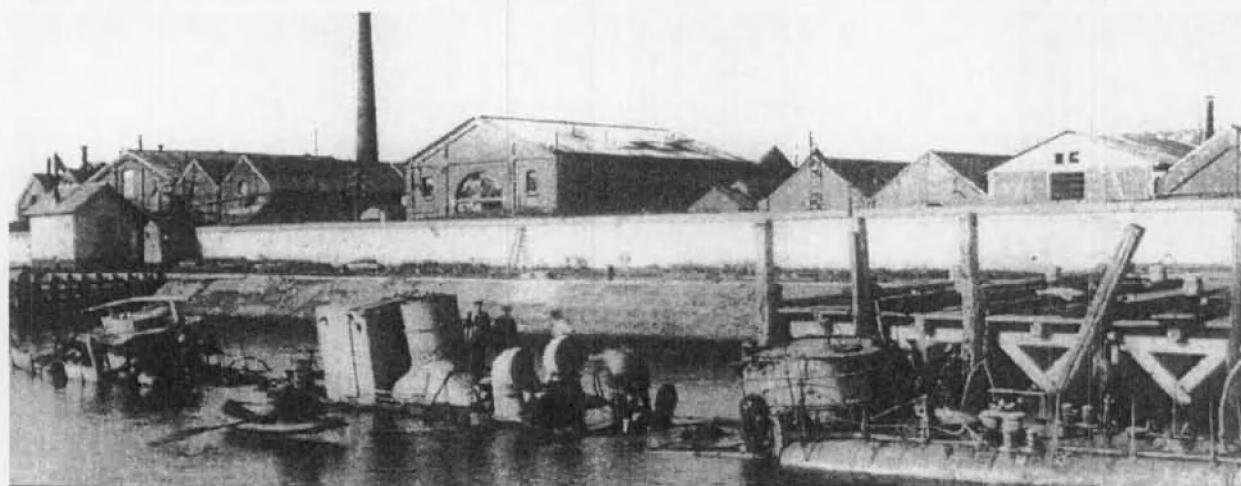

Fig. nr. 128. Haven Oostende, 1917. Een Duitse torpedoboot afgezonken op het kalfaatrooster van de werkhuizen van het Zeewezen in de havengeul. Links de smidse en paswerkerij.

Fig. nr. 129. Haven Oostende, omstreeks 1929. Midden, de werkhuizen van de Scheepsbouwdienst van het Zeewezen. Rechts de bevoorradingsposten voor de pakketboten van de Oostende-Doverlijn op de oosteroever. Het Zeewezendok is reeds gedeeltelijk uitgebreid (de oostelijke betonnen kaifuur is reeds gebouwd). Bemerkt dat de oude Vuurtorenwijk nog niet volledig gesloopt is.

Fig. nr. 130. Haven Oostende, omstreeks 1936. Midden de werkhuizen van het Zeewezen. Op de voorgrond de toen nieuwe vismijn. Bemerkt aan de Pakketbotenkaai de toen nieuwe (eerste) dieselpakketboot m.s. "Prince Baudouin". Aan de kaai van de Scheepsbouwdienst een stoomturbinepakketboot van de "Prins"-klasse.

...IK WEET NOG HOE HET WAS...(1)

door Roger TIMMERMANS

Met bovenstaande titel refereer ik aan een bekend chanson indertijd gezongen door de talentrijke en populaire cabaretier Wim Sonneveld.

Die tekst schoot mij te binnen na het lezen van het interessante artikel "Caddy-Tailors in de Kapellestraat" door Michel Capon. Daarin heeft hij het over de huizen genummerd 50 en 52 in de Kapellestraat (De Plate, januari, p. 2008 - 12/16). Onwillekeurig moest ik terugdenken aan mijn kinderjaren toen we het pand Kapellestraat 50 bewoonden.

"Het zegt u waarschijnlijk niets
Maar het is waar ik geboren ben" (1)

Enkele jaren na de Eerste Wereldoorlog begonnen mijn ouders er een schoenenhandel. Het was een heel gewoon pand, enigszins beperkt in oppervlakte maar wel met voldoende ruimte in de hoogte. Het huis bestond uit een woonkamer, de winkel en drie verdiepingen; (Afb. 1). Mijn zuster en ik zijn er, op de bovenverdieping, met behulp van een vroedvrouw ter wereld gekomen. Ik vermoed dat alleen in probleemgevallen de huisdokter bijgeroepen werd. Enkele jaren later verhuisden we naar de Adolf Buylstraat.

Na ons, en nog gedurende de Tweede Wereldoorlog, werd ditzelfde huis bewoond door mijn oom en tante, B. Laureins, en hun drie kinderen (twee zonen en een dochter). Daar we een goede familieband hadden, kwam ik er toen ook nog dikwijls over de vloer. Trouwens mijn twee neven en ik waren speelkameraden die het goed met elkaar konden vinden.

"Ik was een kind, hoe kon ik weten
Dat dat voorgoed voorbij zou gaan" (1)

OORLOG

Mei 1940. Luchtbombardementen richtten enorme schade aan in Oostende. Ook de Kapellestraat kreeg het hard te verduren. Bijzonderlijk voor de strook tussen de St.-Paulusstraat en de Witte Nonnenstraat werd het een ware ramp.

In dit straatgedeelte bleven, aan de kant van de pare nummers, slechts drie huizen overeind. nl. het nr. 52, hoek Sint-Paulusstraat, herenkledij "Caddy", het nr. 50, schoenhandel B. Laureins (mijn oom), en het nr. 48, textielzaak "Noma". Hier een kleine correctie bij het artikel van Michel Capon. De textielzaak "Aux Variétés" werd op het nr. 48 uitgebaat in de dertiger jaren, dus vóór de oorlog. In 1940 was de textielzaak "Noma" er gevestigd. (afb. 2). De overige huizen, tot aan de Witte Nonnenstraat, waren vernield of zo zwaar beschadigd dat ze, om veiligheidsredenen, dienden gesloopt te worden. Aan de overzijde van de straat, kant met de onpare nummers, was het niet beter. Hier bleven slechts een viertal huizen staan, nl. het huis nr. 63, dat hoek vormde met de Sint-Paulusstraat, betrokken door de familie Kalter, een textielzaak. Daarnaast de fel gehavende handelszaak "Grands Magasins A l'Innovation" op het nr. 61. En verder, in het volgende huizenblok, voorbij de Ooststraat, het nr. 31 boekhandel ABC, uitgebaat door André Boussy-Cattoire en het nr. 33. Beide huizen waren ook beschadigd, maar werden hersteld, en staan er nu nog als vooroorlogse getuigen die de vernieling overleefd hebben (Afb. 3).

De oorspronkelijke huizenrij zoals ze er uitzag in 1917, en bleef bestaan tot mei 1942.

Nr. 52: hoek Sint-Paulusstraat

Nr. 50: mijn geboortehuis

Nr. 48 – 46 – 44 – enz.

Wat overbleef van bovenstaande huizenrij na de luchtbombardementen.

Uiterst rechts nr. 52: hoek Sint-Paulusstraat: herenkleding "Caddy".

Nr. 50: Schoenenhandel B. Laureins – nr. 48 textielzaak "Noma"

Twee panden bleven verweesd achter tussen het puin.
Rechts nr. 31 Boekhandel ABC en links nr. 33

Zicht op de vernielde Kapellestraat , tussen Ooststraat en Sint-Paulusstraat.
Centraal achteraan: de "Peperbusse"

NA 1945

Het pand nr. 50 was na de oorlog nog slechts een kort leven beschoren. Hierover vernam je reeds meer in bovengenoemd artikel, p. 2008-13. "Veranderingswerken". De nummers 50 en 52 werden gesloopt en vormden samen een nieuwe en grotere kledingzaak "Caddy".

Hierdoor was ook mijn geboortehuis uit het straatbeeld verdwenen. Een nostalgische Wim Sonneveld besluit met de volgende, hier ook toepasselijke woorden:

....., het is voorbij
Dit is al wat er bleef voor mij
Een ansicht en herinneringen" (1)

NOTA

Van de hele huizenrij (Afb. 1) tussen de Sint-Paulusstraat en de Witte Nonnenstraat, is het nr. 48 het enige vooroorlogse, tot nu toe, bewaarde pand.

BRON

(1) Tekst uit het chanson "Het Dorp" door Wim Sonneveld.

ILLUSTRATIES

- Afb. 1 - Foto Drüppel 294 W'Hafen.
- Afb. 2 - Fotograaf onbekend.
- Afb. 3 - Fotograaf onbekend.
- Afb. 4 - Uitgave: De Meester Oostende.

De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I

door Roger Jansoone

't Jaar 1918 : terug van weggeweest

Nieuwjaar 1918 verloopt in Glasgow nogal woelig omdat de overgang van oud naar nieuw valt te midden van de zoveelste staking, uitgebroken op 27 december 1917 en aanslepend tot 9 februari 1918, tot grote woede van enerzijds de Britse arbeiders en van anderzijds de werkgevers en de Britse regering, die het been stijf houden. Het komt aldus niet tot een akkoord en op 10 februari gaat iedereen weer aan de slag, aan precies dezelfde werkvoorwaarden ("aan de gewonen prijs van vroeger"). Op de scheepswerven blijft de stemming lusteloos en gespannen, en Joseph Noote krijgt allengs schoon genoeg van dit werkmidden. En hij begint uit te zien naar ander werk.

Tijdens die staking moet Jan Borrey op 8 januari een heelkundige bewerking ondergaan. Hij blijft tot 31 januari in het hospitaal, waarna hij nog 14 dagen herstelverlof krijgt. Het gezin Borrey krijgt nog en andere tegenslag te verwerken wanneer de zoon Gustaaf op 13 mei wordt binnengeroepen in het Belgisch leger. In dat vijfde oorlogsjaar heerst er nergens nog veel animo om een soldatenplunje aan te trekken, maar de arm van het Belgisch leger reikt tot in het verre Schotland en verzet hiertegen is nutteloos. Gelet op zijn leeftijd verwacht Joseph zelf zich niet meer aan een militair oproepingsbevel.

Op 14 augustus dient hij zijn ontslag in op de scheepswerf. Vanwege een bouwondernemer in Bristol heeft hij een werkaanbieding ontvangen, waarop hij wenst in te gaan, samen met een andere Belg, Jos Voet, die er in Glasgow eveneens de brui aan gegeven heeft. Op 24 augustus nemen zij de nachttrein naar Bristol, waar zij de volgende morgen om 6 u. arriveren. Het is een zondag en bijgevolg kunnen zij niets uitrichten, tenzij "wat rondlopen". Op maandagmorgen gaan zij zich eerst aanmelden bij de politie voor formele registratie en vervolgens op het "Labour office", het plaatselijk arbeidsbureau. Zij worden tewerkgesteld op een reusachtige bouwwerf waarop een grote zinkfabriek in aanbouw is evenals "een fabriek voor vergifte gaze te maken" (een fabriek voor gifgas). De metsers zijn mannen doch de "dienders" blijken vrijwel allemaal vrouwen te zijn omdat in dat vijfde oorlogsjaar alle nog "weerbare" mannen onder de wapens zijn geroepen. Nu zij weg zijn uit de ruwe en keiharde mannenmaatschappij van de scheepswerven beginnen de beide Belgen pas goed te merken in welke mate de vrouw alomtegenwoordig geworden is in bijna alle sectoren van de Britse industrie.

Zij vinden onderdak in Avonmouth, een dorpje in de buurt van Bristol, in een logement waar ook nog andere Belgen verblijven, de meesten zijn Walen. Op de werf werken er trouwens opvallend veel Walen en de werkleider is een Belg, afkomstig uit Luik. Het logement is eigenlijk slechts een barak en een echt bed is er niet, enkel een strozak tussen vier planken ("planken voor doodkisten van te maaken, nu 't is oorlog, niet aan te doen"). Gereedschap moet iedere metser maar zelf aankopen, en dat kost hem al onmiddellijk 37 shillings ("dat was nog de helft van mijn gereedschap niet voor zooveel geld"). Het werk is bijzonder zwaar en vermoeiend, vooral wanneer je niet echt van de stiel bent ("gij kunt wel peisen dat ik moei was 's avonds").

Maar op 18 oktober 1918 is er dan toch het al zo lang verhoopte en verwachte nieuws: de bevrijding van Oostende ! In de krant leest Joseph "dat onze beminde zeestad Oostende ontnomen was van den Duitsman en dat onze Belgiesche soldaaten in den stad Oostende zijn aangekomen den 17 October". En hij noteert in zijn dagboek : "Na lijden komt verblijde, maar 't is slechter voor degene die 4 jaar onder 't juk der barbaren gedompeld zijn geweest". De daaropvolgende dag stuurt hij een aangetekende brief naar Oostende, naar het adres waar hij met zijn gezin verbleef tot zijn vlucht uit

Oostende. Daar hij niet zeker is dat zijn vrouw daar nog verblijft, stuurt hij insgelijks een aangetekende brief naar "Mijnheer Sorel die met den zuster van mijn vrouw getrouwd is".

Van enige repatriëring naar België is er echter vooralsnog geen sprake, wel integendeel. De Britten gaan gewoon verder met hun bouwprogramma, en al de Belgen blijven ingeschakeld alsof er niets aan de hand is. Wat eigenlijk vanuit Brits standpunt nogal begrijpelijk is vermits, zolang de Britse mankracht nog grotendeels onder de wapens is, vanwege de "refugees" nog enige hulp en bijstand verwacht wordt in de zeer moeilijke tijd die Groot-Brittannië doormaakt. Op 4 november worden Joseph samen met enkele andere Belgen op transport gesteld naar Cardiff (Wales) aan de overkant van de Severn, en aldaar aangekomen moeten zij overstappen in een trein die hen verder voert in het binnenland van Wales. De dorpjes dragen er onmogelijke en onuitsprekelijke namen. Zij komen er terecht in een afgelegen dorp waar zich een cokesfabriek bevindt. Sommige ovens zijn gebarsten en moeten gesloopt worden. Het werk is vuil en lastig en van de aanvankelijke vreugde bij de bevrijding van Oostende, is er nu niet veel meer overgebleven.

Doch op 8 november is er plots om halfzeven 's avonds overal groot rumoer en geloei van sirenes. "Wij meenden dat er een ongeluk gebeurd was maar zij zeiden War is over!". De oorlog was dan toch uiteindelijk voorbij! Het is inderdaad zo, dat die dag het bericht zich verspreidt dat de daaropvolgende dag, 9 november, de Duitse keizer aftreedt en vertrekt in ballingschap naar Nederland. Maar er is nog ander goed nieuws: diezelfde dag ontvangt Joseph een brief van zijn vrouw met daarbij een foto van vrouw en kinderen en zijn moeder, "'t was juist gelijk ik aan den grond genageld was". Onmiddellijk doet hij navraag "als ik geene geld kond opsturen naar Oostende" maar "'t was geen avance, moest nog wat geduld hebben". Terstond stuurt hij zelf ook een brief naar Oostende "met mijn portret erin".

Op 11 november is er nog grotere beroering: de wapenstilstand op het westelijk front, waarover vier dagen werd onderhandeld in Compiègne, gaat in vanaf 11 u. Het geduld van de Belgen wordt nu wel heel erg op de proef gesteld, want vanzelfsprekend wil iedereen nu zo vlug mogelijk terug naar huis ("Die dag was het 1480 dagen dat ik mijn familie niet meer gezien heb. 't Is te hopen dat men nu gauw naar Oostende zullen mogen optrekken").

Op 15 november ontvangt Joseph nogmaals een brief uit Oostende doch "volgens ik zien hebben zij nog geene brief van mij ontvangen". Kort daarna, op 26 november, wordt hij gevelde door de griep ("de influwance", influenza, misschien de Spaanse griep die dan overal toeslaat?). Op 27 december zegt hij zijn werk op "uit oorzaak van slecht weder, wij konden het niet meer volhouden". En op oudejaarsavond, 31 december 1918, neemt hij de nachttrein naar Londen, waar hij de volgende dag arriveert om 13 u. Op Nieuwjaardag is het centraal kantoor van het "Refugees Committee" gelukkig niet gesloten maar "waar wij verwachten waren voor terecht naar Oostende op te komen, maar mis, wij konden nog niet weg". Aldus ziet hij zich ertoe verplicht te logeren in het "Refugees Camp" in Earls Court, en dat voorlopig verblijf sleept aan gedurende 27 lange dagen. Meteen is het voor hem ook een eerste kennismaking met het nijpend voedselgebrek, vooral in de Britse steden: de lunch omvat er enkel nog "1 patat en een teerling vleesch", en 's morgens en 's avonds moet men zich tevreden stellen met een sneetje brood "en daarmee afgeloopen". Bovendien worden de "refugees" allen geplaagd door diarree ("hebben wij met rond de 500 personen met den schieterij gelegen, 't was een schoon werkje voor de nurse"). Maar op 18 januari 1919 komt er eindelijk beweging in de zaak: de Oostendenaars krijgen orders om hun bagage in te pakken. Op 27 januari is het zo ver: in het "Prince Albert Dock" worden zij ingescheept aan boord van een schip met bestemming Antwerpen, H.M.S. "Manton". Er is immers nog geen rechtstreekse scheepvaartverbinding naar Oostende, tenzij heel sporadisch, maar "men wilde niet meer wachten voor den Oostendsche boot".

Wegens het gevaar voor mijnen verloopt de tocht zeer langzaam en volgens een uitgestippelde reisroute. Ter hoogte van Westkapelle ziet hij Britse mijnenvegers aan het werk, die mijnen doen ontploffen. Op 28 januari te 16 u. gaat het schip voor anker ter hoogte van Hoek van Holland om het hoog tij af te wachten en om vervolgens via een "ontmijnde" route zijn weg voort te zetten naar Vlissingen waar het 's avonds laat voor anker gaat. De volgende morgen wordt de Schelde opgevaren richting Antwerpen, waar het schip 's middags aanmeert. Dit opnieuw betreden van de vaderlandse bodem, op 29 januari 1919, is voor onze Oostendenaars uiteraard een zeer emotionele belevenis. In Antwerpen worden zij opgewacht en onthaald door een Belgisch vluchtelingencomité van wie zij "eene verfrissing ontvangen". Vanuit de haven worden zij overgebracht naar een gemeenteschool in de Bredastraat, waar zij kunnen overnachten ("en waar wij allen hebben goed geslapen, 't was 3 dagen dat wij geene oog kunnen toe doen hebben van den koude en den honger"). Reeds de volgende dag blijken zij te kunnen verder reizen. Zij worden vervoerd met al hun bagage naar het station Antwerpen-Zuid. Daar is het eindeloos wachten op de trein naar Brussel, die ten slotte om middernacht vertrekt en drie uur later arriveert in Brussel. In tegenstelling tot in Antwerpen, kan men in Brussel brood kopen en men kan er in het station zelfs een kop koffie bekomen, zeker geen luxe, al is het maar om zich een beetje op te warmen in de ijzige winterkou. En reeds te 5 u. 's morgens zitten zij in een vroege trein naar Oostende, weliswaar "een trein zonder ruiten". Het is een stoptrein, die een halte heeft in ieder station en stationnetje onderweg, zodat zij pas om 2.10 u. 's namiddags ten slotte aankomen in Oostende "versteeven van de koude". Hoe dan ook, op 1 februari 1919 zijn zij eindelijk terug in de stad waarnaar zij meer dan vier jaar intens verlangd hebben !

Joseph Noote had een telegram gezonden naar zijn vrouw om haar vooraf te verwittigen van zijn komst, maar blijkbaar heeft zij niets ontvangen want niemand staat hem op te wachten in het station van Oostende. Hij gaat dan maar naar het huis, Nieuwpoort steenweg 18, het nieuw adres van vrouw en kinderen, nadat zij de vorige woonst in de Wezenhuisstraat hadden verlaten. Wanneer hij aanbelt, is het zijn dochter die de deur opent "maar ik kende haar niet meer, stond geheel verstomt, konde niet spreken".

Hiermee eindigt dit oorlogsdagboek : "Zoodus dat was 1562 dagen dat ik van mijn vrouw gescheiden geweest hebt geweest. Alles is wel en alles is vergeten. Gesloten op den 2 Februari 1919". Ondertekend "Jos Noote". Wel volgt er hierna nog, enkele maanden later, een postscriptum : "Angela Deraedt met haar twee kinderen is weggelopen 14 December 't jaar 1919". Tragische ontknoping van een tragische oorlogsepisode uit het leven van een eenvoudige arbeider

(wordt vervolgd)

Belforten en Oostende.

door Simon IPPEL

Vooreerst: ontstaan van het woord BELFORT.

Oorspronkelijk zou men het als woord "Berg-fritha" moeten neerschrijven en vandaar uit zijn er twee mogelijkheden. "Frithu" is het stamwoord voor vrede en "berg" is zowel verwant aan burg (versterking) als aan barg (korenschuur). Als schuur heeft het woord lang stand gehouden, zodat er enige verwarring is ontstaan met versterking.

Vanuit haar oervorm kwam het in het Frankisch terecht en vandaar in het Romaans en het Middellatijns. Daar nam het de vorm aan van "Bergfredus" waarna de Franse naam ontstond van "berfroi" dat reeds in de 13e eeuw voorkomt.

In Vlaanderen maakte men er "beelfroet" en "belfroit" van, deze twee woorden kan men vinden in oude handschriften, maar het woord is veel later gekomen dan het gebouw.

Als we echter teruggaan naar de oudheid, zien we dat bij de verovering van Jeruzalem (door de kruisvaarders) deze gebruik maakten van een soort gevechtstoren die ze (toen in 1220) "belfragio" noemden. Louter militair gezien gaf men aan de hoektorens van de stedelijke omwalling ook de naam "belfroid". Wat duidelijk op het woord versterking terug slaat.

In vele steden van Vlaanderen, Henegouwen en Artesië treft men belforten aan. Men komt er geen tegen waar de kerkvorst voor het welzijn van zijn burgers instond.

Na het Beleg van Oostende moesten de nieuwe inwoners aan verschillende voorwaarden voldoen o.a. het katholiek geloof praktiseren. Dat is waarschijnlijk ook de reden dat men te Oostende geen belfort heeft opgericht. Een feit staat vast nl. dat de kerktoren van de bijzonderste kerk steeds de hoogste toren moest hebben in een stad of gemeente. Na het verplaatsen van het schepenhuis naar de plaats waar nu het Feest- en Cultuurpaleis staat, is er toen een toren gebouwd. Deze toren is verschillende malen, hetzij vernield door beschietingen hetzij afgebrand geweest. De laatste maal gebeurde dit tijdens de oorlog 40-45, maar steeds heeft men in de toren een beiaard ondergebracht.

Na een omweg als bewaarder van de "stadsklok" en de "stadsprivilegiën" (14de en 15de eeuw) werd het belfort het symbool van de stedelijke vrijheid en autonomie, om ten slotte in de 16de eeuw alleen nog als decoratief element in het stadsbeeld te dienen. Een belfort zal eveneens ontbreken waar de stad slechts laat in bloei kwam, daar deed de kerktoren dienst als belfort, toch wat het ophangen van de klok(ken) betreft. Meestal waren de belforten in hout opgetrokken en onderhevig aan brand (Brugge 1280). De oudste types van hoektorens in versterkingen zijn de belforten die tevens dienst deden als toegangspoort tot de stad (15de eeuw te Luchaux, Fr). Belforten kunnen ook vrijstaande gebouwen zijn of deel uitmaken van een stadhuis of van stadshallen.

Wat betreft de bezetting van een belfort kan men zeer kort zijn.

- De kelders dienden meestal voor het herbergen van gevangenen en tevens de plaats waar ook de cipiers en eventueel de beul(en) verbleven. (naar alle waarschijnlijkheid ook te Oostende)

- Op het gelijkvloers was meestal de vergaderzaal van de schepenen om later geleidelijk over te gaan naar een plaats in het stadhuis (Sluis, aangebouwd aan de toren). Van dan af diende deze schepenzaal als arsenaal of als wachthuis voor de torenwachters, maar soms ook om de archieven en de onafhankelijkheidsdocumenten te bewaren in een stevige koffer met veel sloten, waarvan iedere schepen één exemplaar in zijn bezit had. (Brugge).
- Ook de bovenzaal diende meestal als bergplaats voor krijgsmateriaal. Deze wapens dienden om aan de burgers uit te delen bij het "ten wapen" roepen. (In het "Roelandt-lied" spreekt men van "stormt in 't Vlaamse land").
- Hogerop had men de klokkenzaal en het mechanisme van het uurwerk (14de eeuw is het ontstaan van het uurwerk in de toren, eerst met één wijzer, zie Maastricht) en de loge der wachters van dienst. Deze permanente torenwachters werden aangesteld om de stad te vrijwaren van onheil (brand, storm of aankomst van grote belegeringslegers) en zij moesten de bevolking door de "trompen te steken" (op de trompet te blazen) of de banklok te luiden en zo de bevolking te verwittigen.

De banklok kon ook dienst doen als werkklok en/of als uurklok. Meestal kreeg ze dan ook een naam (bv. klokke Roelandt) en was ook het symbool van de vrije burgers van die stede.

- Meestal was de toren afgedekt met een spits met windwijzer. Onze Oostendse beiaardtoren draagt een windwijzer in de vorm van een zeemeermin.

Nu ons Feest- en Cultuurpaleis in private handen is overgaan, zou het kunnen dat één van onze historische sites (beiaard) verdwijnt en tevens de link naar ons zo mooi verleden. Dit zou spijtig zijn. Naar het schijnt (volgens de dagbladen) zou de beiaard alleen ter nazicht en restauratie even verwijderd worden! (Maar zeker zijn we niet!!!). Volgens de Technische Stadsdienst kost het teveel (volgens de aanbesteding).

Zoals men kan zien is er veel verscheidenheid wat betreft het gebruik van de toren. Meestal was het de bouwmeester die in opdracht werkte van de stadhouders die hun wensen kenbaar maakten. Veel belforten werden echter van elkaar gekopieerd (die van Doornik werd overgenomen door Gent, Valenciennes, Kamerijk en nog enkele andere steden). Meestal waren de spitsen zeer eenvoudig, maar minder sobere komt men tegen in Calais, Middelburg en St.-Winnoksbergen. Ze waren gelegen in het midden van de stad, in de buurt van de bijzonderste markt of hallen.

Geraadpleegde werken:

- Rijksarchief Brugge.
- Bibliografie van A. Van de Walle en Battard
- Verschillende regionale tijdschriften.

Wie weet hier meer over?

door Roland Versluys.

Onlangs heb ik deze penningen aangekocht op een ruilbeurs.

Voorzijde.

3 X vergroot

Ware grote 22 mm

Volgens de heer Erevoorzitter Omer Vilain werden deze penningen gebruikt, door het bedienend personeel, als betaalmiddel. Waarschijnlijk in een etablissement of een inrichting van vermaak met de naam "America".(in de Van Iseghemlaan, omgeving "Wit Paard").

Keer- of muntzijde.(waarde ?)

Diameter 22 mm

Waarden in bezit: 40-60-75-100

Metaal niet magnetisch.

Penning telkens andere kleur

Graag meerinfo:juiste plaats - periode van gebruik - andere zaken die penningen gebruikten.

Eerder heb ik een penning gezien van : "Het Waterhuis Oostende" waarde : 1 ½.

Of nog: was dit een controlesysteem? Of wantrouwen tegenover het bedienend personeel? Kasregisters bestonden nog niet ?Wie weet er meer over?

Graag een E-mail naar Rolandversluys@skynet.be of naar plate.oostende@telenet.be

Jetons AMERICA (vergroot)

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt

Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

 **COCK
CAMERA
SERVICE**

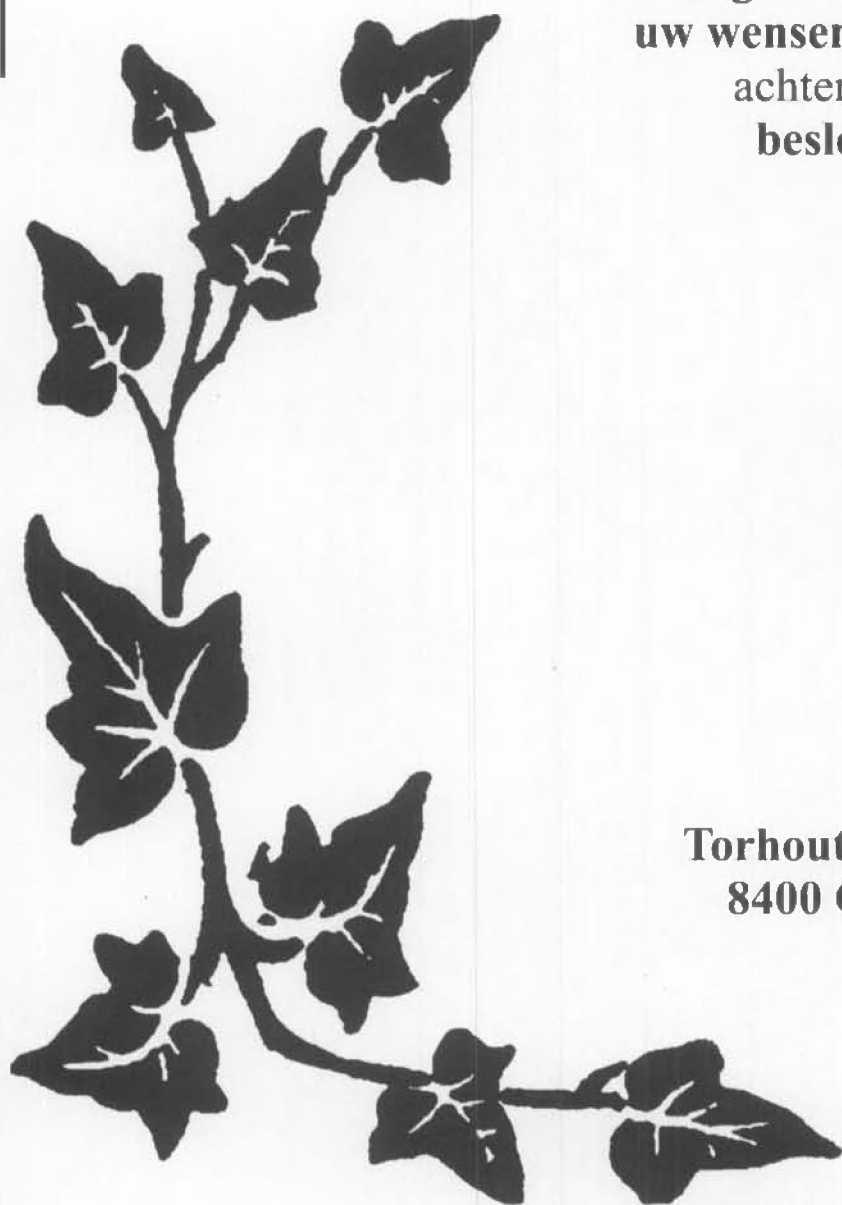
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

JUNI 2009

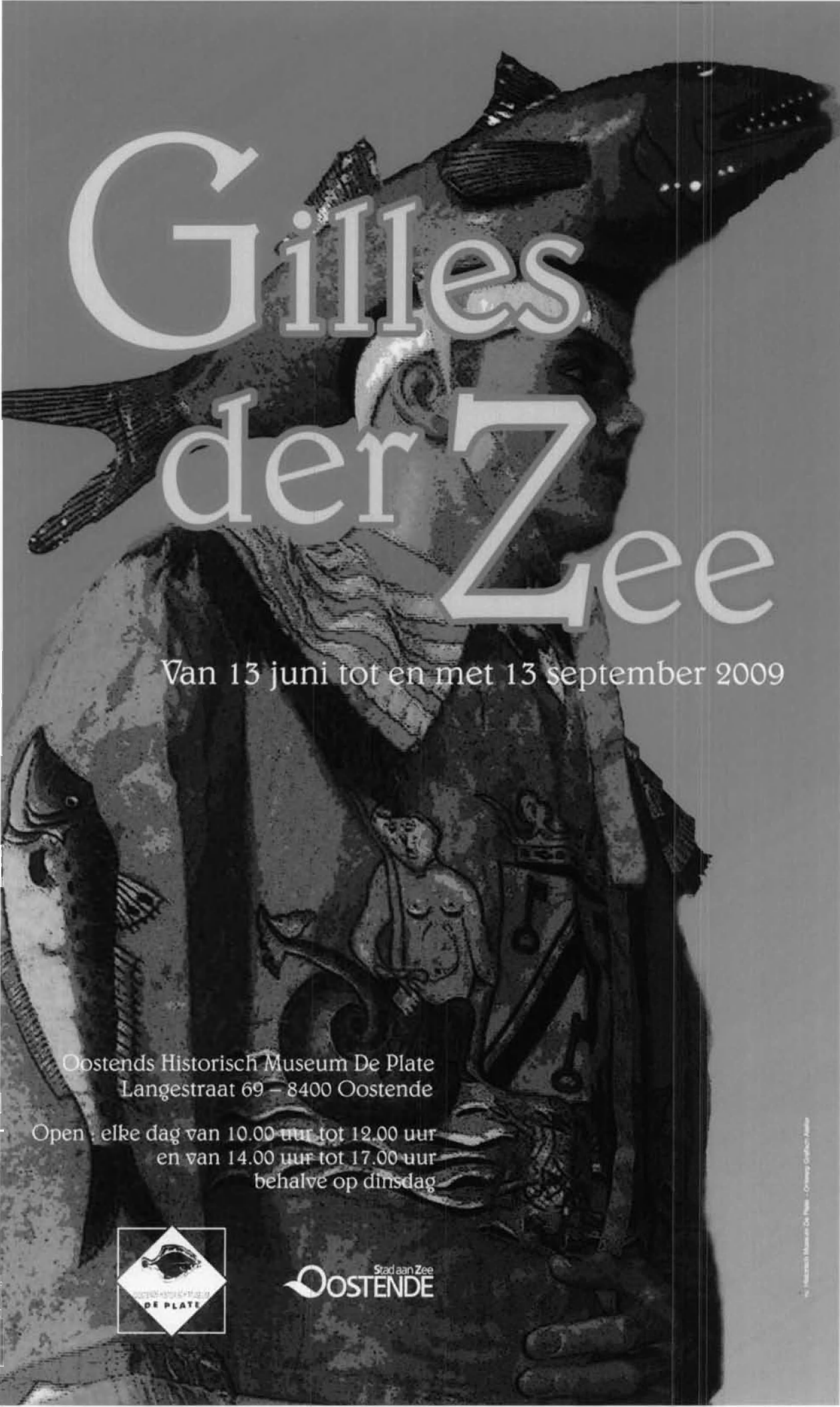
VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

Gilles der Zee

Van 13 juni tot en met 13 september 2009

Oostends Historisch Museum De Plate
Langestraat 69 – 8400 Oostende

Open : elke dag van 10.00 uur tot 12.00 uur
en van 14.00 uur tot 17.00 uur
behalve op dinsdag

Stad aan Zee
OOSTENDE

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 38

NUMMER 6

MAAND JUNI 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 139: **I VAN HYFTE**: De eerste huizen aan het Prinses Clementinaplein.

blz. 144: **G. DESSEYN**: Hôtel-Brasserie "du Parc": mijmeringen van een oudgediende (deel 3).

blz. 153: **R. VERSLUYS**: Oostende numismatisch.

blz. 155: **R. JANSOONE**: Het voorspel tot het Beleg van Oostende (deel 4).

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

000-0788241-19

Website: www.deplate.be

e-mail: de.plate@telenet.be

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES, Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg (waarnemend).

Schreven in dit nummer:

Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Gerard DESSEYN: Zeelaan 6, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53A, 8450 Bredene.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

De eerste huizen aan het Prinses Clementinaplein

door Ivan VAN HYFTE

Het zal de aandachtige lezer van ons tijdschrift wellicht niet ontgaan zijn dat ik in mijn artikelenreeks over oudere Oostendse huizen steeds uitga van een herkenbare bestaande situatie.

Dit keer focus ik mij op een stukje stil-residentieel Oostende van kort na de eeuwwisseling dat mede door de aanwezigheid van groen zeer in de markt ligt. Het gaat om een aantal typische herenhuizen (1) rondom een idyllisch parkje, het Prinses Clementinaplein.

Over die "square" die er eigenlijk geen is – hij is driehoekig en niet vierkant – , is nog niet veel gepubliceerd. Al in 1794 was daar op drassige poldergrond (cfr. Moerasstraat) een begraafplaats. Op een plan van 1883, gedrukt bij J.DEVELUY, "Ostende, agrandissement de la ville/ Plan officiel, mai 1883" is dit nog te merken, al was de site reeds 30 jaar verlaten voor een nieuwe locatie aan de Nieuwpoortsesteenweg (1852).

Vanaf 1891 onderneemt baron GOFFINET, op vraag van Leopold II, de nodige stappen voor de aankoop van gronden, nodig om 2 publieke hovingen aan te leggen. Hiervoor moesten zelfs enkele stadseigendommen en gronden van de Kerkfabriek onteigend worden (2). Het parkproject kwam er, volgens de plannen van de Franse landschapsarchitect E. LAINÉ.

Toen Leopold zijn aangekochte gronden opnieuw van de hand deed, waren er weinig kandidaat-kopers: tussen 1893 en 1899 werden slechts 19 percelen verkocht, een gemiddelde van 3 per jaar. In de keuze van de kandidaten en bouwvoorschriften had Leopold steeds het laatste woord. Niet zo verwonderlijk van deze urbanist die vanop een arduinen zuiltje nog altijd toekijkt op het plein.

De oudste bron die ik gevonden heb omtrent de eerste bewoners, is de vaak geraadpleegde "Le Nouvel Annuaire, année 1902" van Auguste STRACKÉ. Toen reeds had het Oostends stadsbestuur gekozen voor de definitieve pleinnamen als huldebetoon aan de koningsdochters Stephanie en Clementine. Op pagina 130 staan 5 bewoonde panden met hun respectievelijke huisnummer vermeld:

- n°. 1 = Leconte J., ingénieur
- n°. 2 = Villa Germaine, Breyne P. veuve, sans profession
= Breyne C.E. sous-institutrice communal
- n° 3 = Villa Lamouche, Sioen Marie
- n° 4 = Dekeyser T., concierge et menuisier
- n° 24 = Villa Linda-Beatrice

Op 24 december 1906 worden de onroerende goederen (3) van de "Fondation de la Couronne" overgedragen aan de Onafhankelijke Congostaat met het engagement van laatstgenoemde "...de afgestane goederen in hun bestemming van aankoop te bestendigen en de erfdienstbaarheden van openbaar nut te eerbiedigen...". Concreet voor Oostende betekent dit dat de gronden gelegen langs de Torhoutsesteenweg, Koninginnelaan, Prinses Stefanieplein en Prinses Clementinaplein mogen verkocht worden op voorwaarde dat de bouwplannen van nieuwe huizen door een koninklijk besluit worden goedgekeurd (waar later vaak niet zal naar omgekeken worden). Het gaat hier om 1 ha 80 ca.

Twee jaar later, in 1908, staan in de "Annuaire d'Ostende – Agence Pilaeis", nu al 7 huizen en nieuwe bewoners:

- n° 1 = Smitmans Armand, officier
 n° 2 = Feytmans Gust, professeur athenée
 n° 3 = Heyndrickx Jean, négociant
 = Cambrelin Maurice, officier
 n° 4 = Veuve Jules Dosigny
 n° 5 = Constant R., officier
 n° 17 = Golbin Jean, entrepreneur (bedoeld wordt: GOBIN)
 n° 18 = Liebaert Auguste, négociant (de latere burgemeester)

Toen de Belgische Staat in 1909 de Kolonie overnam, moest ze ook “in de rechten en verplichtingen van den Onafhankelijke Congostaat treden”, wat in moderne bewoordingen betekent dat ze de vroegere domaniale gronden mocht verkopen. Alzo kon de verkoop van de resterende percelen van Square Clementine van start gaan met de openbare verkoop van 17 loten bouwgrond en 1 villa.

Loten	oppervlakte	instelprijs	loten	oppervlakte	Instelprijs
1	106m ² 97	3210	10	124m ² 22	4970
2	203m ² 35	6100	11	130m ² 40	5220
3	199m ² 75	6000	12	114m ² 10	4570
4	120m ² 57	3620	13	114m ² 10	4570
5	121m ² 11	3640	14	105m ² 95	4240
6	115m ² 63	3470	15	105m ² 95	4240
7	224m ² 67	8990	16	101m ² 87	4080
8	167m ² 11	9200	17	89m ² 65	3590
9	83m ² 58	4600	18	Villa 89m ² 65	9600

Op 3 april 1911 worden de loten 1, 4, 5, 6, 15, 16 en 17 verkocht (zie plan).

LOT 1 - koper is Abel CARETTE, een industrieel uit Etterbeek.

- op 9 september 1911 wordt vastgesteld dat hij bezig is met bouwen op het nr. 20, zonder toestemming weliswaar.

LOT 4 - opnieuw is Abel CARETTE koper.

- Charles PIL tekent voor hem een villa die ondanks het “aspect architectural satisfaisant) niet goedgekeurd wordt door de bevoegde overheid (proces-verbaal van 20-11-1911).

LOT 5 - luitenant bij de Staatsmarine Adolphe LAUWEREINS wordt de nieuwe eigenaar.

- hij bouwt maar is niet in orde met het lastenboek (overtreding van 30-6-1911).

LOT 6 - Oostends handelaar Ernest HUYGHE heeft 3470 franken veil voor dit stuk.

- Op 10 oktober 1912 verkoopt hij de 115 m² aan een Oostendse onderwijzer, P. CAENEN, die dan op de Nieuwpoortsesteenweg 33 woont.
- Het bouwproject is “quelque peu médiocre”; wellicht is dit de reden waarom hij pas in 1913 aan de slag kan.
- Nu staat daar de zg. “Villa Heidebloem”.

LOT 15 - Robert VERSCHELDE, “commies bij het Zeewezen”, P. Benoîtstraat 10, mag zich de nieuwe eigenaar noemen.

- noch de plannen, noch de wettelijke hoogte zijn in orde; gevolg: proces-verbaal 29-7-1911.

LOT 16 - dokter Joseph HOEBRECHTS, die een praktijk heeft in de Euphrosina Beernaertstraat 90, is de koper.

- hij wacht zelfs niet op de toestemming van de stedelijke administratie om te bouwen (proces-verbaal 28-12-1911).

LOT 17 - Bureauchef op het Oostends stadhuis, August DANIELS verwerft het laatste lot.

- Op amper 89 m² bouwt hij een villa die in 1912 huisnummer 8 had.

Zoals blijkt, niet alles werd meteen aan de man gebracht. Op 17 juni 1911 koopt aannemer François LINGIER het lot 14 met de intentie er een villa op te bouwen. Voorwaarde is wel dat zowel de Torhoutsesteenweg als het Prinses Clementinaplein het uitzicht krijgen van een keurige voorgevel. Hij wacht de vergunning niet af en krijgt een P.V. aan zijn been.

Op 11 augustus komt LOT 2 aan de beurt.

- enkel het oostelijk deel van dit lot koopt Léon DECEUNYNCK, Oostends rentenier die het, nog hetzelfde jaar, doorverkoopt aan een Luikse dokter, Louis FOCQUET;
- de arts bouwt zonder goedgekeurde plannen (proces-verbaal van 22-11-1911).
- het westelijk deel van LOT 2, 98m² 30 groot, zal op 17 oktober 1911 gekocht worden door Flore BLONDIAU, een Aalsterse handelaarster en weduwe van Guillaume DESMEDT;
- architect Charles PIL zal er voor haar een villa bouwen, vlak naast een bestaand gebouw, de "Villa Blanche", ook haar eigendom (ZIE plan).

3 november 1911. Henri DEHOUCK, ontvanger van Domeinen, in uitvoering van de wet van 10 augustus 1909, verkoopt de percelen 3 en "en bloc" 7, 8, 9, 10, 11, 12 en 13 (ZIE plan).

Juffrouw Jeanne DEGRAEVE, "propriétaire", wonende Velodroomstraat 66, koopt alles op. Ze bouwt zelf en handelt in onroerend goed:

LOT 3 - zonder toestemming (proces-verbaal, 30-12-1912) bouwt ze eind 1911 twee enkelhuizen volgens spiegelbeeldschema.

- de witbeschilderde bakstenen gevels zijn nu het eclectisch samenstel nrs. 42-44.

LOT 7 - op het grootste lot (224 m²) bouwt ze, eveneens zonder toestemming (proces-verbaal 23-11-1912) een woning die uitgeeft zowel op de Torhoutsesteenweg, de Grensstraat als het Prinses Clementinaplein).

LOT 8 en 9 - laten we buiten beschouwing omdat die niet palen aan de "square".

LOT 10 - met zijn aankoop bouwt François DEKEYSER, onderwijzer en woonachtig Gerechtsplein 37, in 1913 een villa.

LOT 11 - A. DE WOLF, een marine-officier, koopt het perceel (akte, 27-12-1912) en zal er later een villa op bouwen.

LOT 12 - bouwmeester Charles PIL mag zich de nieuwe eigenaar noemen, maar, schrijft hij in een veelzeggende brief van 5 januari 1914, "...à cause de la crise financière qui sévit depuis près de 2 ans..." heeft hij niet gebouwd.

- pas in 1925 (het jaartal staat er nog steeds) ontwerpt hij een eclectisch appartementsgebouw met garage, op nummer 26 (4).

LOT 13 - voor Edmond BRYs, aannemer op de Rogierlaan 2, moet Charles PIL, eind 1912, hierop een villa bouwen.

- Het uitblijven van goedkeuring van plannen vindt hij "pure taquinerie".

(collectie Ivan Van Hyfte)

Volledigheidshalve vermeld ik graag de andere "vroege" bewoners. Ten oosten van LOT 1 bouwt Omer DEMULDER, werkopzichter bij de Staatsspoorwegen en wonende Amsterdamstraat 52, een villa (1911) op de grond die hij van de staat koopt (akte, 22-10-1910) voor 3479,20 frank. Naast hem komt een stijlvol herenhuis met voortuintje dat er nu nog steeds staat, grotendeels in zijn oorspronkelijke toestand (nr. 58). De gekende architect en eigenaar ervan, André DANIELS, woonachtig Kapellestraat 31, kocht de 220 m² 49 grond voor 6613 frank (akte van 6-9-1910). Daarnaast lag een terrein van 104m² 53 die de Duitse kunstschilder en lid van de Cercle Artistique d'Ostende, Oscar HALLE (5) aankocht (akte van 16-6-1910) en doorverkoocht aan de reeds vermelde Abel CARETTE (akte van 16-2-1911). Laatstgenoemdes huis wordt later een PIL-realiseatie (nu nr. 60, maar ondertussen een appartementsgebouw). Zijn geboor wordt Jules Guillaume LORAL, een adjunct bij de Genie aan wie de Staat 108m² 65 grond verkoopt (akte van 26-2-1910). De eminente architect DELACENSERIE schets de voorgevel van zijn villa. Helemaal aan het eind van de straat staat al de reeds geciteerde "Villa Linda-Beatrice" van een zekere THOMA. Mooie burgerarchitectuur waarbij de kelders bewoonbare keukens waren. Samen met de "Villa Blanche" van Flore BLONDIAU, 6 huizen verderop, zijn het de oudste, bebouwde eigendommen aan de zuidkant.

Tot slot, aan de andere zijde westwaarts, noteren we achtereenvolgens: ten noorden van LOT 17, koopt Joseph DEBROCK, bediende bij Bruggen en Wegen, 89m² 63. Zijn nieuwe buur wordt Charles WETS-HAUCHARD die zijn eigendom heeft gekocht aan kapitein CONSTANT die al geruime tijd ernaast woont. Dan het LOT 18: een villa die de Oostendse notarissen BERGHMAN en FAICT openbaar verkopen (akte van 19-6-1911). De latere liberale Schepen en architect Thomas Henri Antoine DUJARDIN (6) haalt met 9600 frank het hoogste bod. Naast hem woont Léon PANNIER, van wie verdere gegevens me ontbreken.

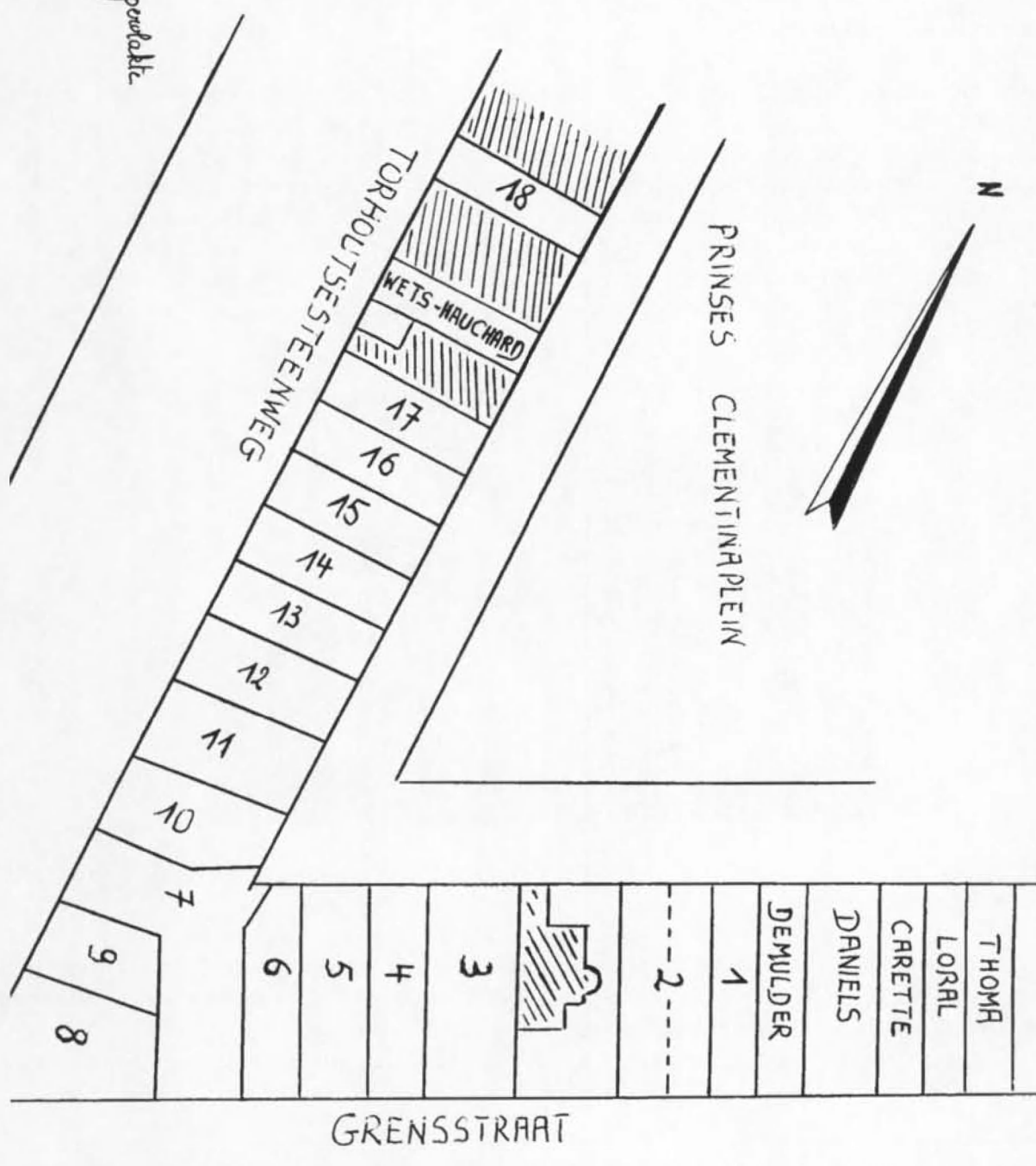
(1) Eind januari 2009 telde ik nog 17 van die huizen.

(2) P. LOMBAERDE "Léopold II Roi-Batisseur", 1995, p. 78.

(3) Die had Leopold II bij akte van 8 november 1904 aan de Koninklijke Stichting verkocht.

- (4) In 1924 was dit het laatste perceel aan de squares dat nog niet bebouwd was. Architect PIL is hier in deze rijbebouwing opvallend aanwezig met meerdere eclectische breedhuizen waarvan nu nog 4 met zijn naam gesigeneerd zijn: nr. 4, 28 ("Les Hirondelles"), 46 en 48.
- (5) N. HOSTYN "De kunstschilder Oscar Halle", De Vrienden van de Stedelijke Musea Oostende, 1991.
- (6) Niet te verwarren met architect Antoine DUJARDIN, die zijn broer was.

* De getekende oppervlakte van de percelen is niet exact.

DEEL 3: DE BRASSERIE

+++++

EEN EERSTE LIEFDE VERGEET JE NOOIT ...

Zo klinkt het in een Frans liedje. Ik vroeg aan de heer Blontrock die de zaak had overgenomen, of er voor mij geen plaats als garçon in het café vrij was? Jawel, ik kon voorlopig beginnen met Pasen. Nadien zien we wel, dacht ik. En voelde me alsof ik thuis kwam: ik kende nog vele gezichten en allen waren bereid de mogelijkheid te geven om mij in te werken. Ik trof in Michel Muylle een vriend die barman was toen ik werkte als commis. Wij zijn altijd goeie vrienden gebleven. Het toeval wilde dat een garçon, na het seizoen, zijn werk opzegde en ik in december direkt mijn nieuwe job kon verderzetten.

Het zou meer dan twintig jaar duren! Ik ondervond, dat een garçon *restauranteur* meer respect krijgt van de klant om zijn culinaire kennis. Daarentegen: een garçon *limonadier*, och, denkt men smalend: pinten bestellen is toch niet moeilijk? Doch er komt veel meer bij kijken.

Ik beschouwde mijn werk als een "roeping". Ge zijt beter een goeie schoolmeester dan een slechte onderpastoor ... Ik heb dagen gekend, net als gij, dat mijn werk heerlijk smaakte, als een suikerbroodje in mijn mond.. Andere dagen dat het plakte en rolde in de mond, ja dat je het had uitgespuwd. Wij kenden werkzekerheid, wij verdienden ons brood, wij vormden één band als goeie collega's en, vooral, de zin voor humor waren alles samen de drijfveer om vol te houden in het harde werk dat wij deden.

Over de baas hadden wij niet te klagen. Hij liet ons gerust ... Wat moet je doen, als jij het goed doet? Wel, voortdoen!

Wij werkten in de winter met twee garçons (de derde was dan 'technisch werkloos'). Tijdens het seizoen waren wij met vijf. August Muylle was het jaar vóór ik begon op pensioen gegaan. Maurits Adam werkte nog als 'zomerkelner'. Roland Billiet (broer van oud-voetballer bij A.S.O. en gewezen internationaal) was overgestapt naar de "Ypriana", een etablissement op de Albert I-promenade (Zeedijk).

Jaren hebben wij gewerkt in zwarte smoking met ondervest. Dit gaf een zekere standing aan het huis en het straalde ook op ons af. Het bezorgde het 'gewone volk' een zekere drempelvrees. Dit droeg ertoe bij dat wij geen 'plebs' over de vloer kregen. De zaak steunde, ook nu nog, op een *deftig welstellend klantenbestand*. Veelal gegoede Oostendenaars: ambtenaren, bedienden, rijke burgerij en in de zomer daarbij nog de toeristen.

LIEVER NIETS OVER DE WIEZEFEESTEN ...

... noch over de Engelse **Wiezebeesten** die de Wiezefeesten bezochten. En met hun dronkemansgezing en -gedrag de orde verstoorde.. Major King, Major Sharp, Mister Parmenter en nog meer vaste klanten bleven dan weg. Ieder weekend (september-oktober) was het zover.

In een café leer je MENSEN KENNEN en krijg je ook ONGEWILD RELATIES.

VREEMDE VOGEL

"Hei, menère de garçon" ... Ietwat geprikkeld draaide ik me om, want ik ben niet gewoon zo aangesproken te worden. In een moment van onachtzaamheid had ik deze, op het eerste zicht *rare vogel* niet zien binnenkomen.

"Mag ik een Rodenbachje?", vroeg hij. Dat hij zichtbaar niet thuis hoorde in de 'stijf-deftige' zaak waar ik als kelner werkte, had ik nu eerlijk gezegd wel door. Maar: wát doe je? Hoé reageer je? Beleefd was hij alleszins. Iets te luidruchtig, misschien? Doven spreken toch ook iets luider dan gewone mensen? Of hij gedronken had, kon ik niet direkt uitmaken. De Politie beschikt daarvoor over de nodige apparatuur.

Ik handelde in geweten ... Na hem het gevraagde bediend te hebben, toverde hij uit een diepe vestzak een sigaar te voorschijn. En had moeite om deze uit de cellofaanverpakking te krijgen ...

"Hei, Menère de garçon, wil je hem eens 'pluimen'?", Ik begreep zijn vraag en, terwijl ik de verpakking losmaakte, viel me niet alleen de lengte en het merk op, maar ook de prijs. "'t Zal witte as zijn", sprak hij. Van sigaren scheen hij iets te kennen. "'k zin naar een begravinge geweest", vertelde hij verder en "'k heb nog nieuwe schoenen moeten kopen ook", vervolgde hij.

Mijn blik gleed naar beneden en onder tafel zag ik inderdaad een schoenmaat 46 (zes en veertig) staan. Het waren geen kalfslederen schoenen, integendeel, ze hadden iets rubberachtig. "En ze kosten achthonderd frank", praate hij door ...

"Hei, Menère de garçon, mag ik nog een Rodenbachje?". Ik voldeed aan het gevraagde, begrip opbrengend voor de gemoedstoestand waarin hij verkeerde. "'k Zin van Koolkerke", ging hij verder, "ken je dat?".

Hij stoorde intussen merkbaar de Frans sprekende dame, gezeten achter een hoge zilveren filter aan de tafel naast de zijne. Een paar anderen amuseerden zich heimelijk. En ik? Ik liet hem begaan ...

De baas stond te gesticuleren om mijn aandacht te trekken. Dat ik hem gerust moest laten, opdat hij zou vertrekken.

"Hei, menère de garçon, nog eentje, alstublieft, en ik zal je betalen als 't je past en als 't gaat". Beleefd was hij zeker.

Zijn haar welke tien centimeter over de kraag van zijn jas hing, maakte van hem geen nette verschijning. Hij had daarbij handen als koolschoppen. Het was hem goed aan te zien dat hij een handarbeider was.

Uit zijn binnenzak nam hij zijn brieven tas, en "gaat het?", vroeg hij. Ik kreeg een brief van ... 5.000 (vijfduizend frank, 124 euro!) ter betaling. Correct werd alles afgerekend. En hij maakte aanstalten om de zaak te verlaten.

"Hei, menère de garçon, als je eens naar Koolkerke komt, spring dan eens binnen in 't café "De Ketel", bij Petra, ze kennen me daar". Ik beloofde zulks te doen en, terwijl ik hem in zijn overjas hielp, vroeg ik ondeugend of hij nu "naar waar anders" ging?

“Van hier recht naar de statie”, verzekerde hij me. Waarop ik hem nog de raad gaf toch goed uit te kijken voor het verkeer! “Te naaste keer dat ik naar Oostende kom, spring ik eens binnen”, was zijn repliek. “Zoals ge wilt, ge zijt altijd welgekomen”. In ’t buitengaan, vertrouwde hij me toe: “maar ’t zal niet voor direct zijn, rond Pasen misschien. Tenware ik eerder en opnieuw in de streke moet zijn ... “voe e begravinge” ...

VOGELS VAN DIVERSE PLUIMAGE

* Meneer Roger de Ramée, toen *grote baas* van het nabij gelegen *Kursaal*, kwam vrij regelmatig in de namiddag en in gezelschap van zijn dame, koffie drinken in het salon. Bij het weggaan was het een hoffelijk gebruik, dat de kelner die de klant bediend had, ook de jassen aanreikte. Zo wilde ik ook handelen, maar “Meneer de Ramée” (+ Lyon, 1974) nam mij de jas uit handen en sprak: “Ma femme, je l’habille et je la déshabille moi-même” (“mijn vrouw kleed en ontkleed ikzelf”) ...

* Een gezelschap van Brusselaars. Eén vroeg er mij: “hoelang werk jij hier al?”. Antwoord: “bijna twaalf jaar, Meneer”. “Ja”, was zijn besluit, “ik heb het begrepen, gij zijt reeds lang binnengespeeld, zeker”. Or, ik deed de “stiel” vijf jaar en had genoeg verdiend. Ik was geprikkeld en vroeg beleefd “of hij niet kwaad zou zijn als ik hem van antwoord diende”. “Mais pas du tout”, verzekerde hij mij. Ik sprak als volgt: “Meneer, er zijn inderdaad veel mogelijkheden. Ofwel trouw je met de dochter, of je “foefelt” met Madame. Of je zit met uw vingers ‘in ’t schof”. Hij begreep me uitstekend, rekende af en vertrok ...

KISS ME

Een Oostends groothandelaar in vis (in- en uitvoer) kwam frequent in de namiddag koffie drinken, in gezelschap van zijn mooie jonge vrouw. Ja, ze was een ware schoonheid. Rank en slank, lief en zacht klonk haar stem. Terecht was hij wat jaloers als je haar een “complementje” durfde te maken. Op een namiddag kwam zij binnen met een jong hondje in armen. Een geschenkje van haar man die haar niets kon weigeren. Wij betoonden meer dan normale belangstelling voor het lieve beestje ... En vroegen hoe het heette? Het luisterde naar de naam “*Kiss me*”.

Wij deden ons werk verder. Maar in de drukte was het kleine mormel van haar schoot gesprongen, al snuffelend en riekend, van tafel naar tafel ... Zij riep het bij naam, maar ’t beestje vertikte het en kwam niet.

Het klonk steeds luider: “Kiss me, kiss me”. Tot mijn collega Michel schalks antwoordde: “un instant, madame, j’arrive!” (een ogenklik, Mevrouw, ik kom).

HOE MIJN FOTO IN AMERIKA VERSCHENEN IS

Het was in juli 1981, herinner ik me, dat ik een uitgeweken, Oostendse familie bediende. “Ouvry” was de naam. Een kloek koppel met hun kleindochter (schoon meisje, beetje aan de mollige kant zoals veel Amerikaanse vrouwen). Nu, deze familie wilde absoluut een foto van ons en samen. Zij drongen aan: “’t is voor een dagblad”. Uiteindelijk zwichtte ik, maar stelde één voorwaarde: dat ze me dan een exemplaar van dat dagblad zouden opsturen!

Ja, begin oktober (drie maanden later) bezorgde de Post mij een grote, bruine omslag (de kleur van een belastingsbrief!), met poszegels op van Amerika. Ondankbare die ik was, die mensen was ik intussen helemaal vergeten. En jawel, ik las goed: de *Gazette van Detroit* alwaar ik binnenin mijn foto in terug vond. Fijn toch, in mijn straat zijn er geen twee die zo iets kunnen voorleggen!

TEXAS

Op een middag kwam een Amerikaan koffie drinken. Zelf heb ik een “oor” voor dialecten en ik kan, zonder boffen, het Engels van een Engelsman onderscheiden van het Engels van een

Amerikaan. Hij verklaarde, dat hij naar de “race horses” (paardenkoers) ging. Nieuwsgierig als ik was, wenste ik te weten of hij kwam van Noord- dan wel van Zuid-Amerika?

Hij lachte fijntjes (zeker een man met humor?). “Look under the table”, wees hij mij aan.. En, sapristi, wat zag ik daar, Aan zijn voeten een paar fijne, korte lederen laarsjes van elegant model ... Ik riposteerde, zonder aarzelen: TEXAS! Hij weer aan het lachen, wat aanzwol tot een geschater: “You’re right, man!”.

Hij bleef acht dagen in Oostende. En vóór hij naar de paardenwedrennen trok, dronk hij dagelijks bij ons zijn koffie. Met steeds een babbeltje. En bij afscheid een “presidential” fooi.

Gewis, een *gentleman farmer*!

HOE IK EEN ROLLS-ROYCE MISTE, MAAR EEN ... BOLHOED KREEG

De heer Jan Vanlooocke – toen bouwheer, thans kunstexpert – heb ik graag ‘besteld’. Toen hij nog bouwpromotor was, kwam het, zo maar en eens, ter sprake dat ik op de wijk waar ik woon, jaarlijks een rondgang maakte als ... Sinterklaas.

Nu, dat jaar waren er wel wat probleempjes met het vervoer van die Heilige Man. Mijn collega Michel M. raadde mij aan om dhr. Van Looocke daarover aan te spreken. Deze zakenman reed toen met een prachtige Rolls-Royce, met een lichtgrijs dak ...

“Hewel, ’t is goed”, was Jans reactie, “als ’t maar voor een paar uren is, dat kan”.

Verbaasd trok ik me terug. Wie gaat ‘daarmee’ rijden? Dát durfde ik niet aan ...

“Als ik er een chauffeur moet opzetten, zal het je 1.000 Fr. (€ 25) kosten”, verwittigde hij.

Oei, ons toenmalig ‘Sinterklaasfonds’ was niet zo rijk. En de *Rolls* rolde mijn neus voorbij ...

DE BOLHOED

Op een andere keer, in de vooravond, kwam diezelfde Jan Vanlooocke terug van een zakenreis naar Engeland. En vóór het naar huis gaan, wilde hij nog een goeie, sterke koffie gebruiken.

Jan had een prachtige, bleekbruine bolhoed aan. Ik van mijn kant voelde direct aan: dát zal hij hier nooit dragen in Oostende ...

Terecht complimenteerde ik hem met zijn prachtig hoofddekseel. “En, vind je hem goed?”, vroeg hij mij. “Als je hem van de hand doet, ben ik liefhebber”, was mijn antwoord. Ik verzamelde toen namelijk hoofddekseels.

Een paar dagen later. Jan opnieuw in ’t café, ditmaal *zonder* bolhoed. Ik vroeg hem hoe het was met die hoed? “Hij ligt in de kast”, aldus Jan. Nog bij latere bezoeken bleef ik navraag doen naar die hoed.

“Ik weet dat jij hem graag wil. Als ik nog eens binnenspring, breng ik hem mee en je krijgt hem van mij cadeau”.

Op een avond, mijn dienst zat er bijna op, kwam Jan binnen, jawel *mét* de bolhoed. “‘k heb ze je beloofd, hier zie, ze is van jou. Op één voorwaarde: dat je haar opzet wanneer je naar huis fietst!” . “Aanvaard!”

Zijn vrienden –café kennissen zagen mij vertrekken en hadden veel leute. Aan het kruispunt Petit Paris gekomen, hoorde ik een “olijkoard” zeggen: “Kiek kiek, nog e zot”. Gggrrr. Wat kon het mij schelen en bommen!

De bolhoed van Jan Vanlooocke, ha, die prijkt nog steeds in mijn inkomhall. Aan de binnenkant van dit chique hoofddekseel kan je lezen: “Harrods, Oxfordstreet, England”.

TERUG NAAR (HET EX-HOTEL) “BEAU SÉJOUR”

De lift, weet je nog, die was aldaar nog steeds. En de truc van het op en neer, weg en weer gaan van die lift, ze werkte nog altijd. Er waren wel nieuwe activiteiten. De *Dienst der Belastingen* was er sedertdien gevestigd.

Op een dag diende ik me te "presenteren". Immers, een overijverige bediende was tot de vaststelling gekomen dat mijn aangifte-van-inkomsten niet correct was ingevuld ...

- "En wat doe je met de '*surplus*' die je van de klanten krijgt? Eén voorbeeld maar: stel, een klant moet je 185 Fr. (€ 4,59). Je geeft hem 15 Fr. (€ 0,37) terug. En hij schuift die jou toe. Dat is toch, naast jouw aangegeven kasregister, een bijkomende inkomst?!".

Ik stond scherp en was niet van plan ook maar één strobreed toe te geven!

- "Dit is géén bedieningsgeld", wedervoer ik, "maar een *appreciatie* van de klant om een correcte, vlugge en goede bediening. En, als gij op café gaat, dan schuif jij ook nu en dan zoiets toe, niet?".

Hij was een 'taaie' en hij stelde me voor om daarin een *forfait* te nemen. Ik bleef weigeren, met volgend argument.

- "Dit is *drinkgeld*. Geld, niet bestemd voor huishouding of inkomsten. Het woord zegt het duidelijk: '*drinkgeld*'".

Of hij de discussie beu was, of mijn volharding moe: hij besloot de zaak zo te laten.

Opgelucht verliet ik het gebouw. En bekeek voor het laatst de prachtige lift. Tevreden om het bereikte resultaat en over mijzelf. Ik beschouwde het als een overwinning op een bediende, '*katholiek*er dan de Paus'!

"BON APRÈS-MIDI, MONSIEUR LE MAIRE ..."

Gedurende de korte middagpauze zaten wij rustig uit te blazen op onze tabouret. Tot er plots een Franse wagen stopte vóór de deur. Drie heren, met oren als beroepsworstelaars, stapten uit. De vierde kende ik, ha ja, vanop de televisie. Een por in de zij van collega Michel, al fluisterend:

- "Kijk, dat is Le Pen" ...

- "Gij, gij denkt altijd iemand te kennen, of een vedette te zien".

- "Wedden dat ..."

Toen zij binnentraden, stapte ik recht op hem af en begroette hem aldus:

- "Bon après-midi, Monsieur le Maire".

Hij keek me niet begrijpend aan:

"Vous me connaissez donc?"

Ik antwoordde hem in het Frans: "Wie kent er niet Monsieur Le Pen, (toen) Burgemeester van Marseille".

- "Bon, waar mag ik me installeren?".

Op zulke momenten en in onverwachte ontmoetingen vond ik mijn plezier.

Ook Paul Van den Boeynants, uit Brussel en een gewezen Eerste Minister, kregen wij eens 'over de vloer' (maar die stak de rest van het wisselgeld ... in z'n zak).

Aan Minister Willy De Clercq (uit Gent, toen Vice-Premier en Minister van Financiën) heb ik een betere herinnering. Toen hij 'de zaak' verliet, zei ik luidop (want aanwezige klanten hadden hem niet herkend): "Dank u, Mijnheer De Clercq". Ik kreeg van hem een *dikke* fooi. Dat hij toen Minister van Financiën was, het doet er niet toe. Dat hij het kon?

Ik heb er velen gekend die het *konden* maar het *niet deden* ...

LUISTERVINKEN ...

Heb ik nooit gedaan. Maar kon ook niet verhinderen dat ik oren aan mijn hoofd had.

Op een keer: twee personen aan een tafeltje die gemoedelijk zaten te praten. Plots werd ik opmerkzaam, toen "die Hollander" de "andere" de vraag stelde: "wat is dan uiteindelijk uw bediening aan het hof?".

Ik begreep direct dat hij geen "hovenier" kon zijn. Deze meneer antwoordde: "ik regel de binnenlandse en buitenlandse verplaatsingen van de Koning; ik sta ook in voor de opportuniteit ervan".

Na meerdere bezoeken heb ik met deze man persoonlijke gesprekken gehad en gevoerd. Hij vroeg me of ik kinderen had, of zij studeerden, en zo meer. Mijn dochter volgde toen aan de Rijksuniversiteit Gent haar derde jaar Rechtswetenschappen. "Mijn zoon volgt ook 'Rechten', maar wel in Engeland. Wanneer uw dochter afgestudeerd is, praten wij wel eens verder", beloofde hij.

Helaas, toen mijn dochter slaagde in haar opzet en het gegeerde diploma in ontvangst nam, was de brave man overleden! In het T.V.-journaal heb ik hem nog gezien: op de trap naar het vliegtuig, naast Koning Boudewijn. Wat jammer, hoe spijtig dat een dergelijk eenvoudig, intelligent en goed mens zo vroegtijdig het leven werd ontnomen.

TOCH ENGELSEN

Rond de 'tijd van het aperitief' – altijd een drukke periode, weet je – zat een Engelsman op het druk bezette terras, met vóór zich een 'Stella'-biertje. Druk bezig zijnde, had hij reeds tweemaal mijn aandacht proberen te trekken, maar ik wist niet wàr eerst kijken ...

"Look, waiter, look", herhaalde hij steeds weer.

Tot ik halt hield aan zijn tafel, en ... wat zag ik? Een *vlieg* in zijn bijna leeg glas. Wat moest ik daarmee aanvangen? Hij vroeg geen nieuw glas. Ik stak mijn wijsvinger en middelvinger in zijn glas, kneepte de zwemmende vlieg daartussen en zwiepte deze op het terras.

Lachend stond hij op en wandelde verder.

HALVE 'BEER'

Engelsen zijn in heel wat opzichten anders dan wij. Zij rijden links, wegen met ponden, de lengtemaat is *foot* (mv.: *feet*) en afstanden noemen zij *miles*. Liter, die kennen zij ook niet, dat zijn *galons*. Onze rechtspraak berust op de '*Code Napoléon*'. De hunne op ... Bref, bij hen is het allemaal *averechts* en *anders*.

Neem nu bier drinken. Hun bier drinken zij zonder schuimkraag, zo plat als een 'pannenkoek'; daarbij denken zij dat *zij* het kunnen. Och arme, velen zijn reeds na vier, vijf pinten boven hun theewater ...

Eens bediende ik een Engelsman die een 'Duvel' besteld had, d.i. een bepaald soort Belgisch bier dat geschonken wordt met een romige schuimkraag. Ik bracht het gevraagde en vroeg hem de toen gangbare prijs: 80 Fr (€ 2). Hij lei 40 Fr. op tafel en ... voegde er een "All right" aan toe. Mijn protest kwam 'sebiet': "No Sir, another 40 Fr., please". Ik drong aan en hij, hij deed alsof hij mij niet begreep. Uiteindelijk wist hij zich te redden, met 'Half a beer, half a price'!

WIST JE DAT ...

Oud-Minister (en ex-Oostendenaar) Louis Major begonnen was als loopjongen. Nadien werkte hij als elektricien. Menige keren mocht ik hem bedienen.. Louis M. was een grapjas.

Major bestelde altijd voor zijn vrouw en hemzelf thee in een potje, maar met het zakje er naast. Zijn vriend Theo Dehaene (uit de Kapellestraat) deed hetzelfde. Dit betekende vier theezakjes.

Op zekere namiddag riep hij mij aan zijn tafel en fluisterde in mijn oor: "als jij thee wilt *schoepen* (stelen), dan moet je slimmer te werk gaan". Niet begrijpend en vragend, keek ik hem aan. "Wel ja", zei hij, "kijk naar uw linkervestzak". Ik betastte deze in een reflex en warempel, daaruit bengelde het label van het theemerk aan het fijne koordje. Ik had niets gemerkt van zijn handeling. De sloeber! Major had deze ongemerkt in mijn zak gestopt. Ik, Gerard D., was "in de zak gezet".... Hij en ikzelf, wij hebben er samen hartelijk om gelachen.

WEGLOPEN ZONDER BETALEN

't Gebeurde op de avond dat de Spaanse charmezanger Julio Iglesias, in het Kursaal en voor het eerst, een voorstelling verzorgde. Wij kregen een massa volk over de vloer. Veel jonge vrouwen, giechelend als tienermeisjes ...

Velen wilden nog een hapje van het koud buffet, garnalenkroketten, enz. alvorens het spektakel een aanvang nam. Kortom, wij werden overrompeld. Het werd chaotisch. In deze drukte van komen en gaan, was er een '*tafel*' de plaat gepoetst. Weg zonder betalen ...

Ik was razend. Dit betekende voor mij een grote '*zak*' (d.w.z. een gat in mijn kas). Een heer, achter in de zaal, vroeg me stilletjes: "en moet gij dat dan betalen?". "Zeker, Meneer! werk dan als de slaven" ... Het bedrag was tamelijk hoog (vier personen, kroketten en drank). "Kalmeer u", suste hij. Hij had "schone klappen", ik was de *pineut*. Werken als de beesten en je verdiende loon op zo'n manier mislopen. Tja, dat was het risico van het vak.

Toen de drukte stilletjes aan wegebde, riep die Meneer mij naar zijn tafel en sprak: "Ik heb gezien hoe je gewerkt hebt; schandelijk dat zoiets moet gebeuren. Hoeveel was dit bedrag?". Ik noemde het cijfer. "Wel kijk", besloot hij, "ontspan je en vergeet het voorval; ik zorg dat je geen loonverlies zult lijden".

Even later wilde hij zijn consumptie betalen, terwijl hij zei: "reken het bedrag van die ramptafel daarbij". Ik stond als aan de grond genageld. Dit was de enige keer dat mij zoiets overkwam in mijn loopbaan. Ik heb vrijgeveige klanten gekend, ook "krebbebieters". Die persoon echter, ik kende hem niet eens, noch wist wat hij 'deed'.

Nu en dan kwam hij nog eens binnen. Ik durfde geen vragen stellen. Hij knikte eens naar mij, en daar bleef het bij.

Ja, ik heb ondervonden, dat er mensen bestaan met een gevoel voor eerlijkheid en voor rechtvaardigheid.

LA PRINCESSE DE CROY

Deze dame logeerde, tijdens de zomermaand augustus, drie weken bij ons in het hotel. Zij was een afstammeling van Prins de Croy, van hoge adel, die zelf ooit meegedongen heeft naar het Belgisch Koningschap (1830). Waarom zij Oostende als seizoenstad verkoos, dat weet ik niet. Wel, dat zij een appartement in Parijs betrok en dat haar personeel aldaar in de maand augustus met verlof was. In gezelschap van haar gouvernante kwam zij dan naar de Belgische Kust. Zij betrokken bij ons twee van de mooiste kamers met balkon, zicht Marie-Joséplein en Koningsstraat

In de namiddag kwam de edelvrouw in het salon thee drinken met een "toast confiture" ('*légèrement toasté* = niet te hard gebakken). Meestal was ik de "serviteur". Ik deed zulks graag en zoals de etiquette het voorschrijft, trok ik me steeds achterwaarts stappend terug. Aan mensen 'met blauw bloed' in de aderen, toont ge uw 'achterkant' toch niet? Zij was toen van hoge leeftijd, zwaarlijvig en nors van uitzicht. "Merci, c'est bien" was genoeg ...

EEN SPIEGEL VLEIT NOCH LIEGT

Wie in een dienstverlenende sector werkt, komt – ongewild, vroeg of laat – in aanvaring met een klant. Meer dan twintig jaar werkte ik als kelner in een stijlvolle Brasserie; het was er steeds druk.

Mevrouw Elly was een mooie, vriendelijke, wat oudere Hollandse dame. Dagelijks, omstreeks hetzelfde uur, koos en nam ze dezelfde tafel in. Op een morgen was er een studiedag voor verpleegkundigen in het nabije Kursaal. Mevrouw Elly bestelde als naar gewoonte een koffie samen met een kannetje water. Nauwelijks had ik haar koffie op tafel gezet of er stroomde een massa verpleegsters de zaak binnen. Zij allen wensten dadelijk bediend te worden ... Ik kreeg ineens werk, van het goede teveel! Mevrouw Elly maakte intussen mij erop attent, dat ik haar 'warm water' vergeten was te serveren. Ikzelf probeerde mij doorheen de toevloed van klanten te worstelen, wat niet helemaal lukte.

Een tweede keer vergat ik het gevraagde. Zij kreeg het op haar zenuwen; ikzelf had het al een tijdje ... "En mijn kannetje warm water," klonk het plots luid te midden van die drukte. "Ja, mevrouw", beantwoordde ik haar verzoek en maakte daarbij een strijkbeweging met mijn linkerhand over mijn rechterarm ... Zij wist kennelijk heel goed wat dit gebaar betekende. "Wat!", krijste zij ineens, "jij zegt dat ik een *zaag* ben?!"

Ik voelde me 'gepakt' "Mevrouw", was mijn repliek, "dát moogt gij niet zeggen. Ik heb mijn mond niet open gedaan". Wat waar was. "Ik heb het gezien in de spiegel", riposteerde zij.

Meteen gingen voor mij 'alle deuren dicht'. Ik was me bewust van mijn blunder ...

Ik bracht haar direct het gevraagde en bood mijn excuses aan. Maar zij sprak geen woord. Later, bij het afruimen, vond ik het gepaste geld, en een fooi was er niet bij. Zij was kwaad weggegaan ... 's Anderendaags géén Mevrouw Elly te bespeuren.

De volgende dag, op het gewone uur, deed zij de deur open en nam plaats aan haar tafel. Zij noemde mij bij mijn voornaam, wat voor mij een opluchting was. Zelf was ik zo diplomatisch om geen vragen te stellen. Ik had vroeger al geleerd om nooit in discussie te treden met een klant.

De afrekening gebeurde in goede sfeer en een fooi kwam erbij.

Ik voelde dat mijn blunder vergeven was.

En onthield de les: '*Een spiegel vleit noch liegt*' ...

ENKELE NUTTIGE WENKEN

Zelf heb ik de tijd meegemaakt, dat bedieningsgeld **niet** in de consumptieprijs verrekend was (de B.T.W. was nog niet 'uitgevonden'). Toen heb ik ondervonden dat er meer mensen zijn die niet kunnen rekenen dan wel. "Maar jongen toch", zegden ze, "reken dat erbij" ...

- neem niet te veel **fooi** op jouw vork, dat was onze stelregel! Indachtig een Chinees gezegde: 'wie een kip doodt die eieren legt, is de kip kwijt, doch krijgt ook geen eieren meer';
- let op jouw **kledij**. Ga niet als garçon werken met sportschoenen aan;
- Verzorg jouw **uiterlijk voorkomen**, maar gebruik geen sterk storende parfums;
- blijf **correct** en **eerlijk**;
- **buig niet** als een knipmes;
- als je aan de **tafel** van de klant komt: leg nooit beide handen of zelfs maar één ervan op zijn tafel; ga er zeker niet op steunen!
- bewaar steeds een **afstand** tussen u en hem: hij blijft een klant, beschouw hem niet als vriend;
- zet je **dienblad** niet op zijn tafel, maar houd deze in de hand;
- neem nooit het **glas** vast langs de bovenrand, maar in het midden van dit glas;
- zorg dat je **vingertoppen** of **duim** nooit in aanraking komen met zijn drankje;
- **serveren**, een kunst en een kunde: zet het glas zó neer, naar hem toe, dat hij het biermerk of label, op het glas gedrukt, kan lezen;
- laat hem **klagen** over zijn ziek-zijn. Als jij klaagt dat je jezelf niet 'lekker' voelt, dan loop je de kans dat je als antwoord krijgt: "blijf dan thuis ..."

Een jongere collega sprak me eens aan over: "Ik merk, dat ge meer drinkgeld krijgt dan ik. Hoe doe je dat?"

Mijn antwoord: *geef voldoende kleingeld terug, zo gééf je hem de pap in de mond.*

BELANGRIJK: je geld.

Wees steeds *attent* als de klant je betaalt. Hou best het biljet tussen vinger en duim, of tegen uw portefeuille. Slechts als *alles* geregeld is, steek je het biljet in je brieventas. Dit is van groot belang. Immers, zó ben je de klant vóór als hij beweert: "garçon, je geeft me wisselgeld op 500 Fr. en ik heb je 1.000 Fr. (€ 25) gegeven". Dan krijg je gegarandeerd boel!!

GELD ZIEN LIGGEN

'Geld zien liggen' betekent oprapen. Dat leek niet zo simpel. Als jij nog jouw eerste broek draagt, dan raap jij het op. En aan de mensen, naast je aan tafel waar jij het vind, vraag jij: "is dit van u, Mijnheer?". Deze antwoordt, direct: "o ja, dank u". Maar ... spreekt hij waarheid, of niet?

Ik handelde als volgt: als je geld hoort *rollen* op die keramieken **vloer**, kijk je wààr het rolt en raap je het (pas) op als de klant weg is. Vloerbekleding van tapijt zorgt niet alleen voor verhitte voeten, maar je hoort de *centen* niet meer rollen ...

Daarom kijken veel kelners met stijve nek strak naar beneden. Zijn het biljetten? Dan lieten wij onze servet vallen – juist gemikt, dààr waar het briefje ligt – frutselden aan onze schoenveter, raapten onze servet op en, natuurlijk, óók het biljet.

Geld vinden in een **brieventas**, dàt is wat anders. Het is mij voorgevallen: 's morgens, toen ik de tafels en stoelen van het terras 'uitzette', zag ik in een hoek iets liggen, - als een zwart zakje, met

afval misschien?, achteloos weggegooid. Ik raapte het op en het bleek een brieven tas, met een som geld erin, te zijn. Ik keek nader wat deze inhield: ja, d'r stak een redelijke som geld in en bovendien, daarbij keek een klant van het huis mij lachend aan. Hoe? u raadt het: op de pasfoto van zijn identiteitskaart. Ik telde het geld en borg alles veilig weg in mijn schuif (lade).

Geen tien minuten later zag ik onze onfortuinlijke klant, zoekend en slenterend, onze terras 'afdweilen'. Opgewekt begroette ik hem, maar ik merkte direct dat er iets 'scheef' zat.

"Zwijg", begon hij zijn verslag, "gisteren heb ik een 'goed' paard gespeeld op de koers, een glaasje gedronken en, 'godv ...', mijn portefeuille verloren ... "Mijn vrouw, die weet er nog niets van", besloot hij op klagerige toon, wat voor hem de zaak nog pijnlijker maakte.

Zóiets "in je zak moffelen en houden", dat beschouw ik als diefstal.

"Een momentje", suste ik hem, "ik ben seffens terug". Ik nam zijn bezit uit mijn schuif en overhandigde hem zijn eigendom.

Zijn gemoedsstemming veranderde, vlugger dan de barometer. Zijn gezicht krulde in een lach en hij klopte mij op de schouder van 'contentement'. Ik kreeg een "dikke" beloning.

Maar zijn blijdschap gaf mij meer plezier.

Hij is een *trouwe klant gebleven ...*

OOSTENDE NUMISMATISCH

door **Roland VERSLUYS**

Meer en meer komen "Oostendse" penningen-medailles-jetons in speciale verkooplijsten in de numismatica en worden te koop aangeboden. Volgende informatie kan nuttig zijn:

In deze bijdrage: **MEDAILLES**. :beschrijving en vraagprijs.

-**Buste van Leopold I 1839** –medaille voor moed en toewijding 10 januari 1839 –met draagoog-verguld zilver Ø55mm ontwerper: Braemt JP Prachtig - vraagprijs € 380

-**Buste van naakte vrouw met palmtak**,bazuin en vaandel XXXVIII e Festival - met draagoog Ae ontwerper: Calle Prachtig - vraagprijs € 35

-**Staande vrouw met penselen**/School voor schilderskunst Brussel Directeur A.Vanderbelen toegekend aan L.Verbeke Oostende Ø75mm AeG–ontwerp:Tombay A –
Zeer fraai - vraagprijs € 190.

-**Buste van Leopold II** –onthulling van standbeeld Leopold II –Oostende 19-7-1931 –met draagoog—Ø50mm- Ae /AeU/AeG – ontwerp: Devreese Godefroid
Prachtig - vraagprijs :€45/€65/€75

-**Inname van Oudenaarde** Oostende & Nieuwpoort door Lodewijk XV -1745 Ae ontwerp F.M. (?) Prachtig - vraagprijs:€230

-Ontscheping van de koningin Victoria van Engeland 13 september 1843 te Oostende-Ø55mm
Aeu - ontwerp Hart Oostende Prachtig - vraagprijs €95 Ae / €120 AeU

-Buste van Leopold III in halve lauwerkrans XXXXIe Festival 1934 Oostende met draagoog AeU
Ø 60mm ontwerp Heusers Oostende -- Prachtig - vraagprijs:€45

-Spotpenning = regeling van de troonopvolging van Karel VI door Maria Theresia van Oostenrijk-
1742- "De prachmatique sanctie beloofd en nou van erveland beroofd" /"Ede en verbonde
gebrooken ent vuur alomme aan gestooken" Ø42mm-ontwerp:?

Zeer fraai - vraagprijs:€75

-Leopold I & Louis d'Orléans - lauwerkrans 1843 - Ae - Ø41mm - ontwerp:?
Prachtig - vraagprijs:€95

-Gent & Oostende 1879 Ag (zilver)-"Het Vancrombrugghe's Genootschap"---"Herinnering aan de
Plechtige intrede onzer Tooneelafdeling na de Prijskamp te Oostende op Zondag 1 Juny 1879"
Gegraveerde en gekroonde medaille aan decoratief draagoog -Ø58mm-ontwerp:? Zeer fraai: €190

-Etui met 3 medailles,ter gelegenheid van de inhuldiging van het standbeeld Leopold I 1831-1865
-wapenschild Oostende - origineel etui met goudopschrift 69/51X42mm - Ae+AeG+AeU
Prachtig - vraagprijs: € 350.

-Buste Leopold II -wapenschild Oostende -halfnaakte vrouw met palmtak "festival 1905" - met
draagoog 60X40mm -ontwerp Sienon Joseph -Ae

Prachtig - vraagprijs: €35

-Buste van Albert I -"Muziekinstrumenten Festival 1911" - met draagoog - AeU-ontwerp:
Vander Aa Oostende - Prachtig - vraagprijs: € 50

-Buste van Leopold II -wapenschild van Oostende-ontwerp Wiener Charles - AeG
Prachtig - vraagprijs: €40

Ae = brons----AeG = verzilverd brons----AeU = verguld brons.

Nu is het ogenblik aangebroken: om zolder-kelder en dozen en/of andere plaatsen te doorzoeken
om te zien hoe rijk men is. Zelf nooit gedacht aan deze prijzen. Beter daarin te verzamelen dan in
aandelen ????

Bron = www.fleurdecoin.be

.HET VOORSPEL TOT HET BELEG VAN OOSTENDE:

Politieke en militaire rol en betekenis van Oostende tijdens de 2^e helft van de 16^e eeuw (deel 4)

door **Roger JANSOONE**

EEN GORDEL VAN FORTEN

Om verder enig verweer op te bouwen tegen de strooptochten vanuit Oostende werd uiteindelijk een "landwacht" opgericht in vrijwel ieder dorp in het Brugse Vrije, zoals dit ook reeds gebeurd was in de andere Vlaamse kasselrijen. Maar ook dat was weerom een maat voor niets. Deze landwacht, vooral bedoeld als "nachtwacht", werd samengesteld uit plaatselijke boeren die volgens een beurtsysteem de wacht moesten optrekken en tijdig alarm slaan in geval van onraad. De boeren waren immers weinig of niet gewapend en uiteraard niet bedreven in de krijgskunst, zodat het zeker niet de bedoeling was dat zij strijd zouden leveren tegen flink gewapende beroepssoldaten. De enige landwacht die behoorlijk functioneerde was de stadswacht van Brugge, die dag en nacht op de wallen stond en die zelfs 's winters wanneer het vroom (en het waren toen zeer strenge winters) voortdurend het ijs brak in de stadsgrachten zodat iedere verrassingsaanval kon voorkomen worden.. Op de halletoren stond bestendig een uitkijkpost die vuursignalen kon doorgeven naar de omliggende dorpen. Op die manier mislukte in 1593 een onverhoedse stormloop van prins Maurits tegen Brugge, want het spreekt vanzelf dat deze waakzame stadswacht ook bedoeld was voor het beletten van meer grootschalige overvallen. Maar in het algemeen gaf dit beveiligingssysteem geen voldoening zodat ten slotte moest worden uitgezien naar een ultiem en sluitend verweermiddel, namelijk het bouwen van een gordel van forten omheen Oostende.

Een eerste fort werd in 1584 gebouwd in Oudenburg. Het was een grote bouwwerf waarop meer dan duizend arbeiders werden tewerkgesteld. Het fort had een omtrek van ongeveer 800 meter en was gelegen op de restanten van de abdij. Het was een klassiek vierkant fort met op elke hoek een bolwerk met veldgeschut. Wat verder in Plassendale werd vervolgens een schans gebouwd en daarna een kleiner fort in Snaaskerke. Waar de Ieperleet en de IJzer samenvloeien, werd het fort Nieuwendamme gebouwd, en in Gistel werd de bestaande burg uitgebreid en versterkt.

Het bouwprogramma viel dan even stil bij gebrek aan fondsen, want de bouwkosten – vooral ten laste van de stad Brugge – vielen uiteraard aan de hoge kant. Bovendien was het legeren van vaste garnizoenen ten laste van Brugge en het Brugse Vrije, en dat was eveneens het geval wat betreft onderhouds- en herstellingswerken. Tevens waren die garnizoenen vaak ook een overlast wegens baldadig en soms ook misdadig gedrag van garnizoenssoldaten.

Maar hoe dan ook, men had nu (noodgedwongen) de smaak te pakken. Op het traject Scheepsdalebrug (Brugge) – Plassendale werden vervolgens nog twee forten opgericht, namelijk in Stalhille (1590) en in Nieuwege (1594). Tussen 1587 en 1590 ontstond intussen een nieuwe keten van forten langs de lijn Brugge-Blankenberge, namelijk in Meetkerke, Zuienkerke en Blankenberge.

Een derde keten van forten was niet gericht tegen Oostende doch tegen de "vrybuuters" uit Zeeland en situeerde zich dan ook ten noordoosten van Brugge. Tussen al die forten werden ook nog op diverse plaatsen verschansingen en versterkingen opgeworpen, zodat uiteindelijk een afsluitingsgordel ontstond van forten, schansen, redoutes en wallen, allen gelegen op strategische plaatsen. Maar was dit een hermetisch gesloten gordel? Kennelijk niet, want tussenin waren er hier en daar vrij grote gapingen. Het feit dat de forten gebouwd waren langs ondiepe afwateringskanalen en grachten was ook al geen bijdrage voor een sluitend geheel. De "Staatsen" maakten overigens in toenemende mate gebruik van de "springstok" (een polstok, overgenomen uit Holland) waardoor zij zich snel en ongehinderd konden verplaatsen over sloten, grachten, kreken, waterlopen en overstroomde polders.

KONVOOIEN

De doorgaans slecht en onregelmatig betaalde garnizoenssoldaten waren zelf ook een deel van het probleem. Bovendien werden zij nogal vaak in de steek gelaten door hun officieren die het primitief en ongezellig verblijf in een fort weinig of niet op prijs stelden. Een en ander had tot gevolg dat het Stadsbestuur van Brugge al vlug tot de bevinding kwam dat heel dit systeem eigenlijk slechts "cleyne profyte" kon opleveren.

Maar vanuit het centraal bestuur in Brussel zag men dat wel enigszins ruimer en meer op termijn, in die zin dat dit voor de landvoogd een eerste stap betekende in de richting van een grootschalige belegering van Oostende. Ook kon die gordel van forten, gelegen langs waterlopen, een aanzienlijke bijdrage leveren tot het herstellen van het goederen- en handelsverkeer via de binnenwateren. En in Brugge werd dat ook wel ingezien want Brugge was voor zijn bevoorrading vrijwel volledig aangewezen op aanvoer via waterlopen. Dit was voor Brugge van zo'n vitaal belang dat, zoals destijds voor de haringbuizen op zee, vanaf 1584 een "konvooibescherming" werd georganiseerd, zodat het transport te water en allengs ook op het land gebeurde in bewapend konvooiverband. In geval van een overval kon meestal in spoedtempo versterking aanrukken vanuit een nabijgelegen fort. De financiering hiervan gebeurde door een heffing ("convooighelt") per koopman of reiziger en naargelang het volume en soms ook de waarde van de vervoerde goederen of bagage. Wegens de onbetrouwbaarheid en de hebzucht van de begeleidende soldaten schakelde Brugge in de mate van het mogelijke een eigen "convooidienst" in via een escorte van Brugse poorters.

DE RING SLUIT ZICH VERDER

Intussen had men in Oostende plots ontdekt dat de stad langs de havenkant onvoldoende beveiligd was. In de lente van 1585 ondernam generaal La Motte, opperbevelhebber van de Spaanse troepen in Vlaanderen, een "aftastende" aanval op de havenverschansingen ten einde de kwetsbare plaatsen op te sporen. Geleerd door deze ervaring ondernam hij in de zomer een nieuwe poging met een verrassingsaanval waarbij de havenwacht werd overrompeld en de Spanjaarden de havenbuurt binnendrongen. Vandaar wilde hij naar de nieuwe stad doorstoten met inderhaast aangevoerd veldgeschut ... maar intussen hadden zijn soldaten zich in de stad verspreid en begonnen zij de huizen te plunderen! Dit klinkt thans nogal ongelooflijk maar in de 16^e eeuw was dit een hardnekkige kwaal waarmede iedere legeraanvoerder wel eens kreeg af te rekenen. Intussen was het Oostends garnizoen al weer bekomen van de verrassing en werd een massale tegenaanval ingezet. Vier uur later waren de Spanjaarden al weer in zee gedreven met achterlating van hun geschut en van een groot aantal doden en gekwetsten ... en van de buit uit de geplunderde woningen (dit was ongetwijfeld de kortste bezetting die Oostende ooit heeft gekend!). Het onmiddellijk gevolg was uiteraard dat de kwetsbare havenkant terdege werd versterkt en uitgebreid met aanvullende verschansingen.

Doch de Spanjaarden lieten zich hierdoor niet ontmoedigen. Vanaf 1586 richtte Madrid weer zijn volle aandacht op de Vlaamse kust en meer bepaald op Oostende en Sluis, en dit in het kader van de grootscheepse operatie "Armada". Vooreerst zou Sluis aangepakt worden, een vestingstadje dat voor een belegeraar een taaie brok leek te zijn. Maar de landvoogd Farnese nam de belegering zelf in handen. Hij ontdekte al vlug de zwakke plek van Sluis, namelijk de kant van het Pas, de havengeul van Sluis naar het Zwin, trouwens de enige mogelijkheid tot bevoorrading in geval van belegering. Bijgevolg blokkeerde Farnese het Zwin met een scheepsbrug. In Londen werd het gevaar hiervan ingezien en Lord Leicester, bevelhebber van het Engels expeditiekorps, ondernam een poging tot ontzet maar deze poging viel te zwak uit tegenover de overmacht van Spaanse troepen. Hierna kon gouverneur Groenevelt een eervolle overgave en aftocht bedingen, waarna Sluis eindelijk in handen viel van de Spanjaarden.

Doch na de val van Sluis werd niet dadelijk een poging gedaan om nu ook nog definitief af te rekenen met Oostende. Voor Spanje was dit nu niet meer zo dringend en alle aandacht ging thans naar de strijd tegen Engeland. Het stadsmagistraat van Brugge trok hieruit zijn conclusies, en, gelet op de zeer moeilijke sociaal-economische situatie in Brugge, werd in 1590 dan maar besloten onderhandelingen aan te knopen met de gouverneur van Oostende ten einde tot een "modus vivendi" te komen. In de praktijk betekende dit het erkennen van de eigen nederlaag ... en concreet ook dat onvermijdelijk, zoals reeds in het Brugse Vrije, een "contributie" zou moeten betaald worden aan Oostende.

Queen Elizabeth

De onderhandelingen hierover waren reeds aangevat in het voorjaar van 1589, maar vooralsnog waren het enkel "gesprekken" omdat Oostende toen in een soort van gezagsvacuüm verkeerde. Ofschoon officieel een "Staatse" vestingstad, waren het in werkelijkheid de Engelsen die in Oostende de lakens uitdeelden. De Queen in Londen beseftte immers zeer goed het militair en politiek belang van Oostende in het kader van de Engelse buitenlandse politiek die prioritair gericht was op het beveiligen van haar land tegen een Spaanse invasie en op termijn ook moest bijdragen, o.a. via Oostende, tot een financiële en economische aderlating en uitputtingsslag ten nadele van Madrid. De gouverneur was dan ook steevast ofwel een Engelsman ofwel een vertrouweling van de

Engelsen. Zoals reeds eerder vermeld, waren die gouverneurs doorgaans corrupt en hebzuchtig (in die tijd trouwens een algemeen verschijnsel). Doch voor de Queen was dat eigenlijk geen bezwaar. Door het gedeeltelijk wegvallen van de oude katholieke adel en burgerij (met fijnbesnaarde en gecultiveerde notabelen zoals Thomas More) moest zij zich in toenemende mate omringen met omhooggefallen avonturiers, geldhaaien, machtswellustelingen en tafelspringers ... van wie zij echter zeer handig gebruik wist te maken en die zij ten andere te allen tijde (letterlijk of figuurlijk) een kopje kleiner kon maken. Maar soms gingen die gouverneurs wel eens hun boekje flink te buiten, zodat het klachten regende in Londen. In 1589 was dit nu het geval met Sir John Conway die door de Queen teruggeroepen werd. Hierop volgde een spelletje touwtrekken tussen de "Privy Council" in Londen en de Nederlandse Staten-Generaal die nu eindelijk medezeggenschap wilde verkrijgen in de aanstelling van een nieuwe gouverneur. Ten slotte gebeurde dat pas in september 1590 in de figuur van Sir Edward Norris, wiens enige verdienste tot dusver erin bestond dat hij een gunsteling was van Queen Elisabeth. Maar intussen was de stemming bij het Brugse stadsmagistraat en in de Raad van Vlaanderen weer veranderd ... en werd een algemeen verbod tot het betalen van "contributies" uitgevaardigd.

Soldaten van Queen Elizabeth in Opmars

Oostende had hier (ongewild) een unieke kans laten ontlopen om zijn militaire en politieke betekenis te bevestigen en zelfs te versterken, zodat een belegering misschien nooit nog zou worden overwogen en Oostende nog lang een vooruitgeschoven enclave had kunnen blijven van de Staten-Generaal. Die kans zou nooit meer terugkeren, wel integendeel. De ring omheen Oostende zou zich voortaan steeds strakker sluiten.

GOUVERNEUR NORRIS LAAT VAN ZICH HOREN

De nieuwe Engelse gouverneur van Oostende had uit Londen duidelijk aanvalsplannen meegekregen, dit om de Spaanse druk op Engeland te verlichten. Het garnizoen van Oostende werd aangevuld met vierduizend man. Reeds op 25 oktober 1590 begon het offensief met een krachtige aanval op het fort in Oudenburg. De aanvallers konden het fort binnendringen, er werd zeer hard gevochten maar toen Sir Norris vernam dat gealarmeerde Spaanse troepen in aantocht waren, liet hij het fort ontruimen en keerden zijn troepen terug naar Oostende. Doch twee dagen later kwamen zij onverwacht terug en thans werd het fort volledig ingenomen en vervolgens in brand gestoken.

Hierdoor kreeg Norris de smaak te pakken. Hij deed een gewaagde en totaal onverwachte aanval op Harelbeke (dus vrij ver van de uitvalsbasis) evenals op enkele dorpen langs de IJzer, om alzo een golf van paniek te doen ontstaan in Vlaanderen. Dit doel werd ruimschoots bereikt, want overal vluchtten de boeren met have en goed en vee binnen de poorten en de muren van de steden. Even zag het eruit dat ook het huidige Frans-Vlaanderen in de brokken zou delen toen Norris een overmoedige poging deed om ook een aanval tegen Duinkerke (toen nog in Spaanse handen) te ondernemen. Doch dit was wel wat te ver gemikt en in de streek achter de IJzer kon men weer opgelucht adem halen.

In Den Haag werd die evolutie met belangstelling gevolgd omdat de opbrengst van "contributies" grotendeels een weg vond in die richting zodat iedere uitbreiding van het "contribuerende gebied" bij die "teghenwoordighe goede geleghentheiden" altijd mooi meegenomen was. De belastingontvangers werden dan ook ertoe aangespoord ten volle gebruik te maken van "alle hostiliteit van den Gouverneur opt Vrije". Maar in werkelijkheid hadden zij het meer gemunt op Brugge dan op het Brugse Vrije (waar nog slechts bitter weinig op te rapen was). En Brugge, andermaal in het nauw gedreven, ging bijna opnieuw door de knieën en begon opnieuw "gesprekken" aangaande een eventuele "contributie" of een "rantsoen" (een afkoopsom). Dit kwam echter de Spaanse landvoogd Mansfeld ter ore en deze stuurde naar Brugge een strenge "reprimande", wat bij het Brugse stadsmagistraat uiteraard nogal wat onrust veroorzaakte.

De landvoogd had vanuit het verre Madrid duidelijke richtlijnen gekregen in verband met die kwestie van contributies aan de vijand. Op zichzelf was dit principieel een laakbare zaak, maar natuurlijk waren hieraan ook enkele praktische aspecten aan verbonden. Ieder stuk klinkende munt dat verdween in de Haagse geldkoffers kwam in mindering van het broodnodige kapitaal voor de economische wederopbouw van de door oorlog geteisterde Vlaamse gewesten en betekende meteen ook een versterking en financiering van de vijandelijke oorlogsinspanning. Maar Madrid dacht ook aan de financiering van de eigen troepen in de Spaanse Nederlanden en ook hier was het "alle hens aan dek" omdat in het begin van de jaren negentig de Spaanse schatkist weerom op de rand van het bankroet stond. Bovendien was het ook zo, dat het langdurig betalen van contributies onvermijdelijk allengs een band van loyaliteit deed ontstaan ten overstaan van de vijand en dit ten nadele van de eigen vorst. En in het feodaal stelsel – gebaseerd op wederzijdse trouw – was men daarvoor zeer gevoelig en schermde men al vlug met de beschuldiging van "hoogverraad" bij een vermoeden van wisselende loyaliteit. Niet voor niets vermeldt het "Wilhelmus" de voor veel Nederlanders nogal rare zin "Den cooninck van Hispanjen heb ick altyd geert", want Willem van Oranje heeft nooit willen aanvaarden dat hij beschuldigd werd van hoogverraad. Ook speelde de

achteruitgang van de "waere religie" in de contribuerende gebieden hierin een rol, achteruitgang ingevolge een voorkeurbehandeling van protestantse predikanten en een minder goede behandeling van priesters en kloosterlingen, iets wat de zeer katholieke koning van Spanje zeker niet kon dulden.

Er dreigde ook nog een ander gevaar voor het centraal bestuur, namelijk de bevoorrading van de steden vanuit het platteland. Indien die bevoorrading volledig zou wegvallen, dan was uiteraard het gevaar niet denkbeeldig dat ook de steden, bedreigd met uithongering, zich noodgedwongen zouden moeten scharen aan de kant van het opstandige Noorden (de Republiek der Verenigde Provinciën werd slechts in 1648 - dus op het einde van de Tachtigjarige Oorlog - officieel door Spanje erkend en bleef al die tijd "een oproerig nest van rebellen, ketters en verraders").

Voor het centraal bestuur was er nog een ander probleem van bevoorrading, met name de regelmatige toevoer van "verse" troepen en niet in het minst ook de (min of meer) regelmatige toevoer van "vers" geld. Dit was in beide gevallen hoofdzakelijk een kwestie van transport en reisroutes. Met de uitschakeling van de "onoverwinnelijke" Armada en met het wegvallen van de havens van Oostende en Kales was verder overzees transport vrijwel onmogelijk geworden en moest er dus dringend worden uitgezien naar een landroute. Die route bestond reeds enigszins, namelijk de reisroute die werd gebezigd voor vervoer van vrouwen en kinderen en voor hen die niet bestand waren tegen een ruwe zeereis. Maar dit ging niet over verharde wegen (de eerste "chaussées" werden pas gebouwd in de 18e eeuw, ten tijde van het Oostenrijks bewind) en struikrovers en bandieten vormden onderweg een bestendige bedreiging. Doch uit dit "karrespoor over berg en dal" ontstond noodgedwongen de "Spaanse route", vanuit Genua, via Savoie, Franche-Comté en Lotharingen tot in de Spaanse Nederlanden. Een andere volgweg vertrok eveneens vanuit Genua, liep over Milaan en de Alpen, bereikte de Rijn bij Bregenz of in Waldshut en ging dan insgelijks verder over Lotharingen tot in de Nederlanden. Die andere route had vooral een praktisch nut: onderweg konden Duitse "landsknechten" en Zwitserse huurlingen geronseld worden, want het Spaans leger was (zoals toen ieder ander leger) een bont allegaartje, vooral samengesteld uit Spanjaarden, Italianen, Duitsers en Zwitsers. Meteen was dan ook het probleem van het geldtransport geregeld (wat toen, zoals ook nu nog, heel wat beveiliging vereiste), want de geldkoffers hadden op die manier een indrukwekkende militaire escorte!

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES :

- Queen Elizabeth
- Engelse troepen in opmars

VERBETERING

Op blz. 2009-136, onder de foto, lezen: "ziet men het westerstaketsel" i.p.v. "het nu afgebroken westerstaketsel". Het is inderdaad het oosterstaketsel dat werd afgebroken! (met moeite zichtbaar op de foto).

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

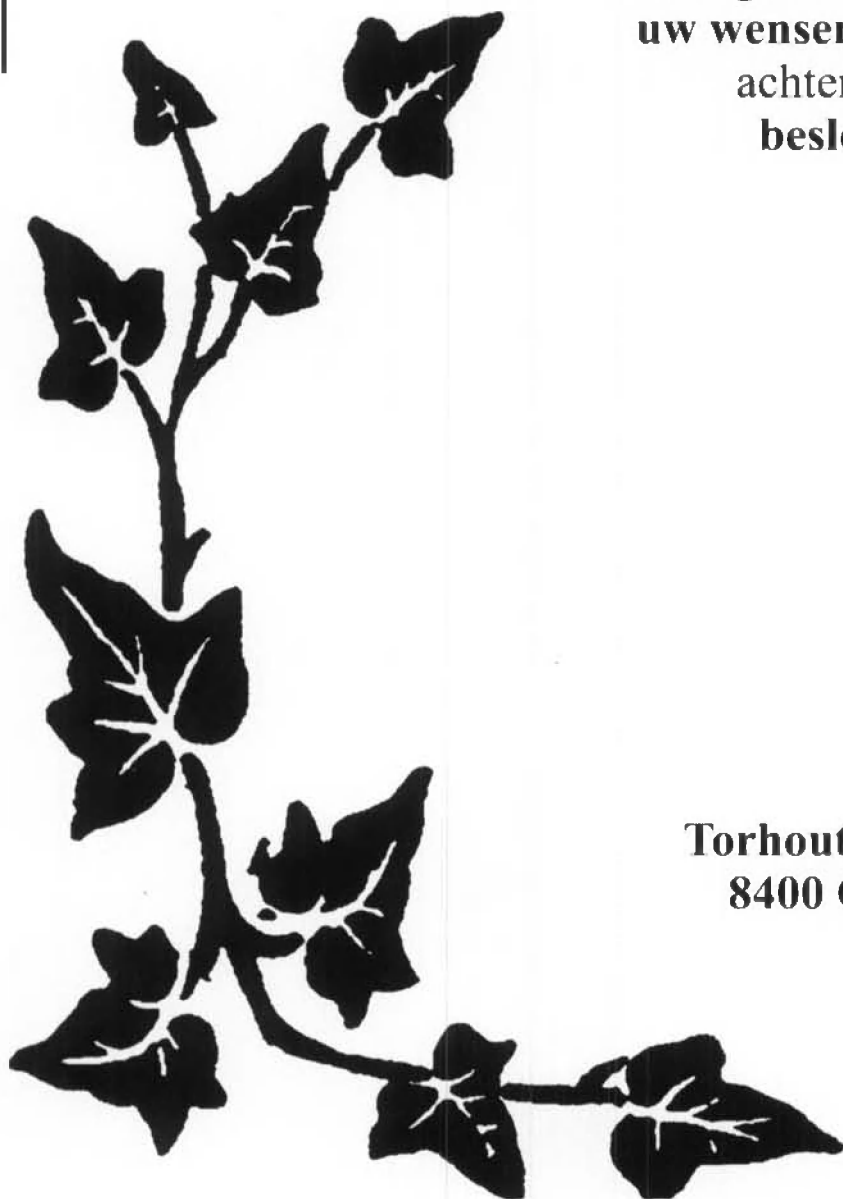
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het uitvaartkontra^kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

SEPTEMBER 2009

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

Historiek van het Oostends Marionnettentheater

Kallemoeie

D E P L A T E

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovernamen toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 7-9

MAAND juli-augustus-september 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 164:**Dr. G. DANIËLS:** Geschiedenis van het Leopoldpark.

blz. 169:**P. VANSLAMBROUCK:** Een stukje strand van Oostende op het graf van Henri Storck.

blz. 170:**R. JANSOONE:** Het voorspel tot het Beleg van Oostende (deel 5).

blz. 175:**R. TIMMERMANS:** Betreffende de Square.

blz. 180:**I. VAN HYFTE:** Ex.libris: "over vrijbijters en quaetdoenders" een boek over terreur op het Vlaamse platteland, eind 16^e eeuw.

blz. 182:**R. WEISE:** De Vuurtorenwijk in de Ite Wereldoorlog (deel 1).

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Dr. Gerard DANIËLS: Muscarstraat 25, 8400 Oostende.

Patrick VANSLAMBROUCK: Fortuinstraat 6, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Roger TIMMERMANS: Sint-Sebastiaanstraat 24, 8400 Oostende.

Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Rudolf WEISE: Voorhavenlaan 1/14, 8400 Oostende.

SEPTEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

Donderdag 24 september om 20.00 uur

In de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

**Onderwerp: HISTORIEK VAN HET OOSTENDS MARIONETTEN THEATER
KALLEMOEIE.**

Spreker : dhr Jan HOSTYN

De oprichting van Kallemoeie gaat terug tot 1928 en valt uiteen in vier generaties. Het Marionettentheater werd opgericht door vijf leden van de Katholieke Vlaamse Burgerbond met als initiatiefnemers de Atheneumleerkrachten Armand Felix en Edmond Debrauwer. De eerste vertoning met "Smidje Smee" had plaats op kerstdag 1928.

Kallemoeie speelde met een jaarlijks vernieuwd programma in gans de provincie en ook in Gent, Leuven, Mechelen, Brussel en zelfs Frans-Vlaanderen en Nederland.

Tijdens de oorlogsjaren was het onmogelijk het gezelschap bijeen te houden. Kallemoeie geraakte in de vergetelheid.

In 1954 slaagden Gerard Vermeylen en Jerome Hostyn erin Kallemoeie te recupereren vanonder het oorlogspuin en nieuw leven in te blazen. De hergeboorte was van korte duur, want drie jaar later zette het theater opnieuw alle activiteiten stop.

In 1972 was er een nieuwe aanpak met twaalf vaste medewerkers en 150 originele marionetten en in 1978 kon het gouden jubileum gevierd worden.

In 1986 verdween Kallemoeie in de catacomben van het Westerkwartier, de kelders van de H. Hartkerk .

Op vraag van de handelaarsbond van de A. Buylstraat werden enkele maanden geleden een aantal marionetten uitgelend voor in de etalages en een 40-tal grote foto's gemaakt door Kim Vlaeminck tentoongesteld.

Laatste optreden was o.a. Poppen aan zee, Buyl Art, tijdens de Paulusfeesten was er een workshop "spelen met marionetten" en eind verleden maand de deelname aan "Fin de saison".

Dit Oostends Marionetten theater zal via een power point presentatie door dhr. Jan Hostyn die nu met Walter Hostyn de "touwtjes" in handen heeft voorgesteld worden. Het spreekt vanzelf dat ook heel wat marionetten meekomen om zich van dichtbij te laten bewonderen.

En zoals altijd is de toegang tot deze Plate voorstelling gratis voor de leden en de niet leden zijn ook steeds welkom en hoeven ook niet te betalen.

GESCHIEDENIS VAN HET LEOPOLDPARK.

door Dr. Gerard DANIELS

Oorspronkelijk kende Oostende een klein park, La plaine St. S2bastien geheten, op de plaats waar nu het Leopoldpark gelegen is. Eigenlijk was het een groot grasperk met enkele bomen waar vooral de jeugd kwam spelen en huismoeders hun wasgoed te drogen legden. De stad zelf was nog omgeven door stadsmuren die naar het oosten toe opgetrokken waren ongeveer waar nu het staketsel loopt, ten zuiden waar nu het Mercatordok en het stadhuis zich bevinden en ten westen ter hoogte ongeveer van het gerechtsgebouw naar het huidige postgebouw toe. Daar was ten andere de Westpoort gelegen die toegang verleende tot de stad. Het gebied buiten de westmuur was militair en dus verboden terrein.

POLITIEREGLEMENT;

Bij het opkomen van het toerisme rond 1850 ontstond de behoefte naar een wandel-parkgebied waar ook bezoekers zich konden ontspannen. Na diverse heroïsche discussies verkreeg het Stadsbestuur in 1860 de toelating dit militair gebied over te nemen met de bedoeling er een stadspark te creëren. Dit werd verwezenlijkt in 1861 en toegankelijk gesteld, met bijhorend politiereglement vanaf 1862. Het besloeg nog een beperkte oppervlakte, met rotstuin, grasvelden en bomen. In het begin was toegangsgeld vereist: 1,5 fr per persoon of 5 fr per familie voor Oostendenaars terwijl de vreemde gasten gratis toegang kregen. Deze discriminerende toegangsprijs voor eigen ingezetenen zorgde voor heel wat heibel zodat de Stad besloot die maar snel af te schaffen. Elke avond werd het park gesloten (18u in de winter en 22u in de zomer) omdat dan ook de nog aanwezige stadspoort toeging als beveiliging voor de stad. Er werden concerten en feesten ingericht en stoelen verhuurd. Het politiereglement stipuleerde overigens dat paarden, ezels en geiten er niet binnen mochten en ook spelen met ballen, hoepels of vliegers was er verboden. Een strikt taboe gold eveneens voor dronkaards en prostituées !

Bij het ontmantelen van de stadsmuren (1865) kwam een veel groter terrein vrij en kon aan uitbreiding van het park gedacht worden. Bij beslissing van de gemeenteraad van 28 september 1870 werd een totaalplan van architect Fuchs aangenomen. Dit omvatte een indeling in romantisch engelse stijl met grote vijver (restant van de vestigingsgracht), eiland, bruggetjes, wandelpaden en een diversiteit van plaatseigen flora. Het werd meteen een succesvol element in het toen nog ontwikkelend toerisme.

DE KIOSK.

Regelmatig werd dit park met ingrepen en kunstwerken verruimd en verrijkt. In 1863 reeds was een houten kiosk opgericht waar concerten werden uitgevoerd door de stedelijke harmonie of door een muziekkapel in garnizoen in de stad of uit Brugge afkomstig. Bij een vuurwerk afgestoken in de avond van 14 augustus 1878 in de nabijheid van de kiosk kwam een genster terecht op het strodak van dit gebouw dat volledig in de vlammen opging. Dit voorval had voor gevolg dat men er onmiddellijk aan dacht een nieuwe kiosk in gietijzer op te trekken wat slechts 9 jaar later zou gebeuren. Intussen werd een eenvoudig houten, niet overdekte estrade geplaatst waarop musicerenden konden plaats nemen. Gevolg gevend aan de talrijke klachten van optredende muziekkorpsen besliste de gemeenteraad op 20 april 1885 over te gaan tot het optrekken van een stevige kiosk op gemetste onderbouw. Het ijzeren gebinte van het bovengedeelte werd aangekocht te St. Sauveur-lez-Arras in Frankrijk voor de som van 5500 fr. Op zondag 14 juni 1885 werd deze stemmige muziektent ingehuldigd met een concert gegeven door de harmonie "Euterpe" onder de leiding van dirigent Pierkot.

In 1899 werd de kiosk omgeven door hovingen. Voor de aanleg van de omheining werd gebruik gemaakt van bakstenen en arduin afkomstig van de afbraak van de toenmalige koninklijke stallingen of vroegere kazerne waar het door Alban Chambon ontworpen theatergebouw (1899) zou opgetrokken worden.

Het luchtbrugje dat de verbinding tussen de Trinkhall en de fontein mogelijk maakte. Afgebroken rond 1960 (kaart van rond 1900)

OOSTENDS WATER EN SPORT

In 1858 was een artesische put aangeboord in de zoektocht naar eigen drinkwatervoorziening. Het water bleek echter ondrinkbaar maar wel geschikt voor geneeskundige doeleinden. Meteen de oorsprong van het lange tijd gerenommeerde oostends mineraal water. Rond die bron werd een "Pavillon Royal" gebouwd, later in "Trinkhall" herdoopt. Het was de bedoeling hier een thermaal instituut te ontwikkelen met mogelijkheid tot mineraal baden. Hevige debatten ontstonden omdat het park zelf hierdoor dreigde te verdwijnen. Wereldoorlog I stelde een einde aan de discussies en redde uiteindelijk het park. Met de bouw van de Thermen op een andere plaats (1933) werd de Trinkhall herleid tot een cafetaria met biljartspelen en vóór de oorlog (40-45) kwamen er openbare stortbaden bij. In 1960 werd ook dit typische gebouw afgebroken.

In 1888, ter gelegenheid van een internationale tentoonstelling "Hygiëne en Veiligheid", werden in het park een stenen leeuw en een stenen hert geplaatst. De stenen leeuw bevindt zich nu nog op de restanten van de oorspronkelijke stadsmuur.

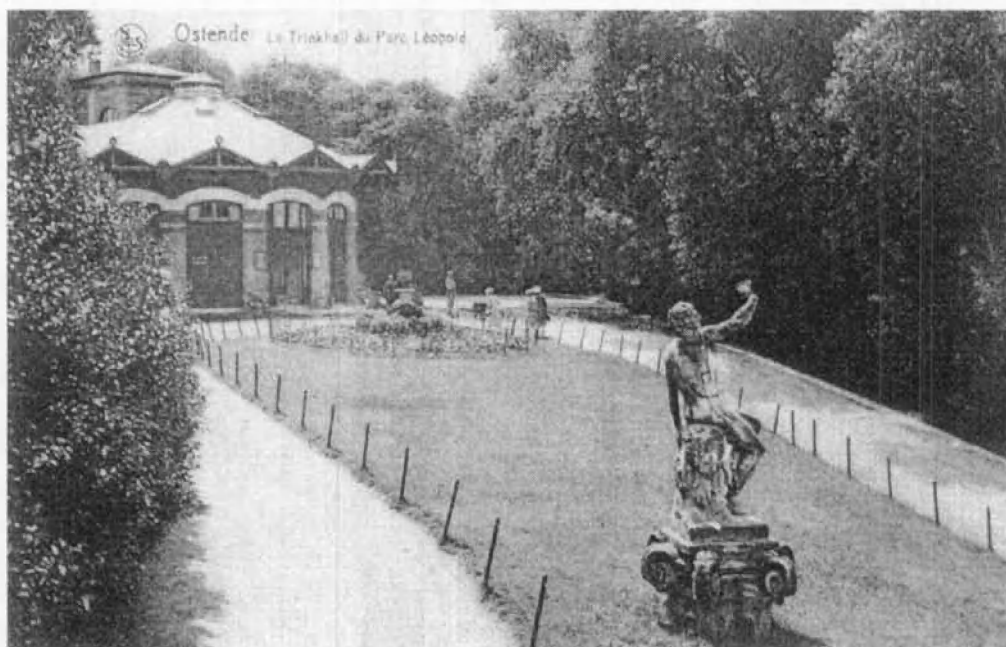
Vanaf 1895 werden speelvelden aangelegd waar thans het minigolf-terrein gelegen is; deze speelvelden omvatten de eerste oostendse tennisterreinen, croquetvelden en volleybalvelden. In de vijver werden vanaf 1905 waterpolo en zwemwedstrijden ingericht en op de open grasvelden kwamen schermoefeningen en damesbalspelen. Soms grepen grote waterfeesten plaats met waterballetten en duikwedstrijden (tot 1930).

OOSTENDSE FIGUREN.

Op 23 september 1923 werd een grote waterfontein (20m hoog) met kleurverlichting ingehuldigd om de pas verwezenlijkte waterverbinding tussen Wallonië en Oostende te vieren. In 1927 krijgt de

Oostendse musicus Edmond Lapon een beeldplakket op een zuiltje tegenaan de grote vijver. Het verdween weldra en werd later bij een ruimbeurt uit het water opgevist; vandaag wordt dit bewaard in het Heemmuseum De Plate. Ook in 1927 werd het authentiek scheepje van ontdekkingsreiziger Stanley in het park geplaatst. In 1932 verhuisde het naar een plaats bij de sluis Demey in de haven, vanwaar het in 1949 naar het Koloniaal museum van Tervuren werd overgebracht; in 1956 werd het aan Kinshasa (Zaire) uitgeleend vanwaar het nooit meer terug kwam.

In 1930 werd in de hovingen van het Kursaal het borstbeeld van de grote Oostendse kunstschilder James Ensor onthuld in tegenwoordigheid van de meester zelf. Het kwam naderhand in het Leopoldpark terecht maar werd er in 1985 weggenomen en naar het Ensorhuis overgebracht omdat het door de spreekwenuitwerpselen te veel werd aangetast. Een afgietsel kreeg wel een plaats ter hoogte van de Koninklijke Galerij op de zeedijk waar het weldra moest wijken voor het standbeeld van Koning Boudewijn en hernieuwde dan maar het parkverblijf van zijn voorganger. In dezelfde jaren dertig werd een gedenksteen van de in Oostende geboren (1862 – zelfde geboortedatum van het park) Jules Malfeyt, vice-gouverneur van Belgisch Congo onder Leopold II, in de hovingen geplaatst.

De "Trinkhall", alwaar men mineraal water kon drinken en stortbaden nemen, werd gebouwd in 1877 en afgebroken rond 1960. Vooraan het Bacchusbeeld, de god van de wijn.

HET BLOEMENUURWERK

In 1933 werd voor de eerste maal het bloemenuurwerk, met 12.000 bloemen en elk jaar volgens een actueel thema uitgetekend, aangebracht op de plaats waar nu "Dikke Mathille" is gelegen. Het uurwerk werd begiftigd met een bronzen klok die gegoten werd in 1748 en afkomstig is uit de toren van de oude St. Pieterskerk die in 1898 afbrandde. In 1956 kwamen er ingrijpende veranderingen wegens het aanleggen van een aftakking van de autostrade tot aan het Kursaal (beslissing gemeenteraad 2 december 1955 na verhitte discussies). Het park dat tot tegen het postgebouw reikte, werd hierdoor ruim ingekort en het bloemenuurwerk moest worden verlegd naar de plaats waar het vandaag ligt (1963). De grootse waterfontein, achter het uurwerk gelegen, overleefde die ingreep niet. Op de oorspronkelijke plaats van het bloemenuurwerk kwam het liggende beeld "De Zee", een meesterwerk van Georges Grard, en zeer vlug door de oostendenaars met de naam "Dikke Mathille" betiteld. Kenmerkend is dat dit zich strekkende beeld op de grens van twee parochies ligt zodat St.-Jozef zich op het hoofd, de armen en de borst kan beroemen terwijl St.-Petrus en Paulus

zich tevreden moet stellen met de buik, de billen en de benen. Eigenlijk een mooi compromis want St. Jozef heeft wel het mooiste deel maar St. Petrus en Paulus bezit toch zeker territoriaal overwicht

Versieringen in het stadspark, die 's avonds werden verlicht. Rechts een Venusbeeld dat men wegens haar naaktheid op een nacht vernielde. In het midden een namaakgondel als rustplaats voor de eenden en links een hert. Dit laatste als herinnering aan een tentoonstelling over hygiëne die in 1888 in het park plaats vond.

RESTAURATIE;

Sinds 1980 werd de nood gevoeld het door de oorlog en overstroming (1953) aangetaste park terug in zijn vroegere glorie te herstellen. De vijver kreeg een geslaagde ruimbeurt waarbij heel wat verroeste fietsen en ander slukstort werden bovengehaald. Midden de waterplas kwam een waterspuwende vis, heden vervangen door een hoog opspuitende fontein. In 1984 werden de restanten van de oude stadsmuur terug bloot gelegd en de door klimop overgroeide stenen leeuw van takken ontdaan, verguld en van avondverlichting voorzien. Het bloemenuurwerk werd verrijkt met een dagkalender wat vooral bij toeristen bijval geniet gezien de dag van hun verblijf op de vakantiefoto nu bevestigd wordt. Ook pas gehuwden maken er gretig gebruik van om het album van hun huwelijk origineel te dateren. De oude bronzen klok boven het uurwerk werd voorzien van een nieuw slagmechanisme zodat het elk uur terug zijn woordje kon meespreken (ondertussen alweer defect).

In 1985 greep een verfrissende snoeibeurt plaats waardoor meteen de hinderlijke spreuwenplaag aan de straatkant verdween. Een uitgebreide boomplantingsactie door schoolkinderen bracht een verscheiden assortiment van nieuwe en meer ziektebestendige bomen bij. Ook de zanderige paden, bij regenweer steeds in slijkerig moes herschapen, werden verhard om het veilig wandelen in alle omstandigheden mogelijk te maken. De kiosk en de typische bruggetjes werden onder handen genomen en van een nieuwe verflaag voorzien.

Innoverend sinds 1990 is zeker de ontworpen beeldenroute met de bedoeling een link te creëren tussen het ondertussen gefusioneerde stedelijk museum (Wapenplein) en het provinciaal museum voor moderne kunst (Romestraat). Typisch hierbij is dat vooral beroep werd gedaan op standbeelden die elders om allerlei redenen moesten verwijderd worden en in het park een tweede onderkomen vonden: "James Ensor" (De Valeriola – replek van Duriez) terug van weggeweest en

oorspronkelijk in het prieel vóór het Kursaal, "De Wind" (Bulcke) vanuit het Vuurkruisenplein, "Vier allegorische koppen" (Copers) vanuit een depot in Frankrijk, "Zeemeermin" (Kreitz) vanuit het Feestpaleis, "Ruimtelijke zelfstandigheid" (Holmens) vanaf de Albert I promenade.

Toen het Leopoldpark nog groot was. Een zicht vanop het Postgebouw (circa 1910)

EPILOOG.

In 2011 zal het Leopoldpark 150 jaar bestaan. Het heeft al die tijd de bouwwoede in de stad grotendeels overleefd en als zodanig zijn functie ongeschonden bewaard. Met de jaren werd het wel aangepast aan sommige tijdsgebonden voorkeuren (behalve het minigolf-domein dat te afgesloten ligt en beter zou moeten ingepast worden door bv. de hoge omheining te vervangen door een ringgracht met toegangsbruggetje).

Veel heeft het park ondertussen beleefd: twee oorlogen weerstaan, Oostende onder water doorzwoomen, ondergrondse garages aan zijn wortels gevoeld, zilte zeelucht en stormen getrotseerd, een kioskbrand bedwongen, geslaagde en minder gelukkige ingrepen ondergaan, de dreigende boomziekte (olmenziekte) overleefd, voedende biotoop gebleven voor zwemmende, vliegende of kruipende fauna, maar vooral kijkgenot en rust bezorgd aan zoveel generaties wandelaars. De talrijke bezoekers van vandaag blijven architect Fuchs dankbaar om die parel in het midden van de Stad aan Zee !

BRONNEN.

- (1) C. Loontjens: Ostende monumentale et pittoresque, 1^e partie (Ostende; Imprimerie de la Cour).
- (2) V. Foutry: Merkwaardige bladzijden uit de geschiedenis van Oostende (1938).
- (3) C. Vermaut: Oostende onder water - Oostende, 2003 - (Oostendse Historische Publicaties; nr. 10)
- (4) O. Vilain: Den Hof, in: Langs de kateien (1974).
- (5) A. Vandenaauwele: Gas, electriciteit en water te Oostende (1981).
- (6) J. Wattelle: Leopoldpark 125 jaar: interne dienstnota (Oostende 1986).
- (7) R. Desnerck & F. Vandenbussche: Oostende binnenste buiten (1987).

- (8) N. Hostyn: Leopold II en Oostende – Antwerpen: VTB. 1984 – (Vlaamse Toeristische Bibliotheek; nr. 287).
- (9) J.G. De Brouwere: Waarom hebben wij nog een park midden in de stad? in: De Plate, februari 1991.
- (10) S Ippel: Uit mijn oude doos, in: De Plate, maart 1998.
- (11) W. Rabau: Voor Koningin geboren (2000).
- (12) Braet: Beeldhouwwerken in steen: brochure “Steen” (2003).
- (13) E. Smissaert: Het doorsteken van de “autostrade” doorheen het Leopoldpark te Oostende: 1ste helft 1956, in: Open Monumentendag Oostende 2004 (brochure).
- (14) E.Smissaert: Openbare uurwerken in Oostende, in: De Plate, juni 2008.
- (15) Verklarende borden bij diverse standbeelden in de stad (Cultuurdienst Oostende).

EEN STUKJE STRAND VAN OOSTENDE OP HET GRAF VAN HERNI STORCK

door Patrick VANSLAMBROUCK

Tien jaar geleden, op 17 september 1999, overleed Henri Storck te Brussel. Na een uitermate actieve carrière als cineast met internationale faam (ten bewijze hiervan de ongeveer 70 films die hij draaide in 60 jaar), koos hij voor een laatste rustplaats op het kerkhof van Elsene te midden van zijn naasten – zijn moeder en zijn eerste echtgenote. Zonder daarbij te vergeten zich een stukje van de biotoop uit zijn Oostendse jeugd toe te eigenen: dat van het strand. Een beeld, zo gegrepen uit zijn “Beelden van Oostende” (1929). *Ik zou af en toe best willen ondergedompeld zijn in de oceaan, genieten van de vredige slaap van de dood, dromen van vissen, algen en haarlokken van sirenen* (H. Storck).

HET VOORSPEL TOT HET BELEG VAN OOSTENDE:

Politieke en militaire rol en betekenis van Oostende tijdens de 2^e helft van de 16^e eeuw (deel 5)

door Roger JANSOONE

ZEELAND: "LUCTOR ET EMERGO"

De succesvolle "hit and run actions" van Sir Norris gingen uiteraard ook in Brussel niet ongemerkt voorbij, wel integendeel. Reeds op 22 november 1590 kwam generaal Karel van Mansfeld, zoon van de landvoogd, ijlings naar Brugge om er op het stadhuis met alle betrokken overheden overleg te plegen aangaande mogelijke tegenacties. Hijzelf wilde Oostende geleidelijk insluiten met een binnenring van forten, min of meer parallel met de reeds bestaande gordel van forten ter verdediging van het Brugse Vrije. Die binnenring zou nu van meer offensieve aard zijn, een eerste stap tot de belegering van Oostende. Dat was echter vooralsnog "wishful thinking" want de nodige gelden voor de financiering van dit grootschalig project ontbraken volledig. Bijgevolg bleef het bij "ze dronken een glas, ze p.... een plas en ze lieten de zaak zoals het was".

De nare werkelijkheid was dat niet alleen het Brugse Vrije maar ook Brugge zelf aan het einde van hun krachten waren. De jarenlange terreur en economische oorlogvoering vanuit Oostende had de (voor Oostende) gewenste resultaten bereikt, zelfs enigszins te veel want het moment was aangebroken waarop men de kei het vel niet kan afstropen ... Het Oostends garnizoen was immers voor zijn "bevoorrading" en zijn "zelfvoorziening" in grote mate aangewezen op strooptochten in het hinterland, mede als compensatie voor het nogal veelvuldig uitblijven van (tijdige) betaling van soldij. De Spaanse troepen in de fortengordel omheen Oostende bleven insgelijks vaak verstoken van soldij, waarna zij zich dan maar eveneens gingen "bevoorraden" in het omliggende ... en alzo eigenlijk hetzelfde effect bereikten als de Oostendse "raiders", namelijk de volledige teloorgang van landbouw, handel en bedrijfsleven in grote delen van West-Vlaanderen. De gouverneur van Oostende en de Raadspensionaris in Den Haag zagen ook de vetpot van de "contributies" snel slinken, daar in de "contribuerende" gewesten de "sauvegardes" niet veel meer om het lijf hadden wegens de algemene economische ontwrichting en ontreddeering.

Anderzijds had die benarde economische toestand in het Zuiden een zeer gunstige weerslag in het Noorden, ... of "de een zijn dood is de ander zijn brood!". Vooral Zeeland, de naaste buur van het graafschap Vlaanderen, profiteerde aanzienlijk van deze situatie. Tijdens de periode 1585-1590 groeiden de bevolking en de handel in Middelburg nog sneller dan in het nochtans opbloeiende Amsterdam, en dit vooral dank zij inwijking van (zoals men het nu zou kunnen noemen) "economische asielzoekers" uit Vlaanderen en Brabant. Heel wat Vlaamse ambachtsheden uit de textielsector weken uit naar Middelburg en Vlissingen en vervolgens ook naar Leiden. Door al die toegenomen economische bedrijvigheid begon ook de overzeese handel van Vlissingen en Middelburg flink te groeien. De Staten van Zeeland wensten dan ook allerminst een economisch herstel in het Zuiden. Het gekke van de zaak is evenwel dat Zeeland nadien een economische stagnatie en zelfs achteruitgang zou kennen, niet ingevolge een heropleving in het Zuiden (die er trouwens niet gekomen is) maar heel eenvoudig door de enorme groei van Amsterdam die vrij snel Zeeland en de rest van Holland heeft overvleugeld (overigens in niet geringe mate het werk van ingeweken Vlaamse calvinisten, merendeels uit Antwerpen!).

Uit vrees voor muiterij van zijn eigen troepen, begon gouverneur Norris in mei 1591 de maandelijksse contributies op eigen gezag en voor eigen rekening te innen. Dit lag eigenlijk volledig in de logica van de steeds nijpender omstandigheden waarin ook het Oostends garnizoen moest gaan leven. Uiteraard kwam dit de relaties tussen Norris en de Staten-Generaal niet ten goede, want de enige compensatie voor het gebrek aan Staatsmedezeggenschap in Oostende was precies de opbrengst van die contributies. Sir Norris moest al vlug weer inbinden, ook al omdat men in

Londen het bondgenootschap met Den Haag niet wilde in gevaar brengen. De soldij van de Engelse soldaten werd bijgevolg voortaan op een min of meer regelmatige basis uitgekeerd, maar het feit dat er naast die soldij niet veel meer te versieren of te "organiseren" was, bleef vanzelfsprekend een aanslepende reden tot ongenoegen in het garnizoen van Oostende.

Ofschoon Zeeland een economisch en industrieel kerkhof in Vlaanderen zeker niet ongenegen was, bleef de haven van Brugge toch nog enig belang hebben voor Zeeland wat betreft doorvoerhandel en import van goederen uit Frankrijk en Spanje. Het hoeft dan ook geen verbazing te wekken dat op 21 oktober 1591 het stadsmagistraat van Brugge en de Staten van Zeeland een bilateraal handelsakkoord afsloten, met o.a. een vrijwaringsclausule tegen "vrybuuters te waeter of te lande". Het stemt tot nadenken dat in oorlogstijd twee subalterne overheden van de strijdende partijen een onderling handelsakkoord konden afsluiten! Het waren inderdaad vreemde tijden en vreemde toestanden ... waarbij af en toe het gezond verstand en de goede koophandelsgeest toch de bovenhand haalden! Het was ook kenschetsend voor de absurde en uitzichtloze toestand waarin alle partijen nu beland waren.

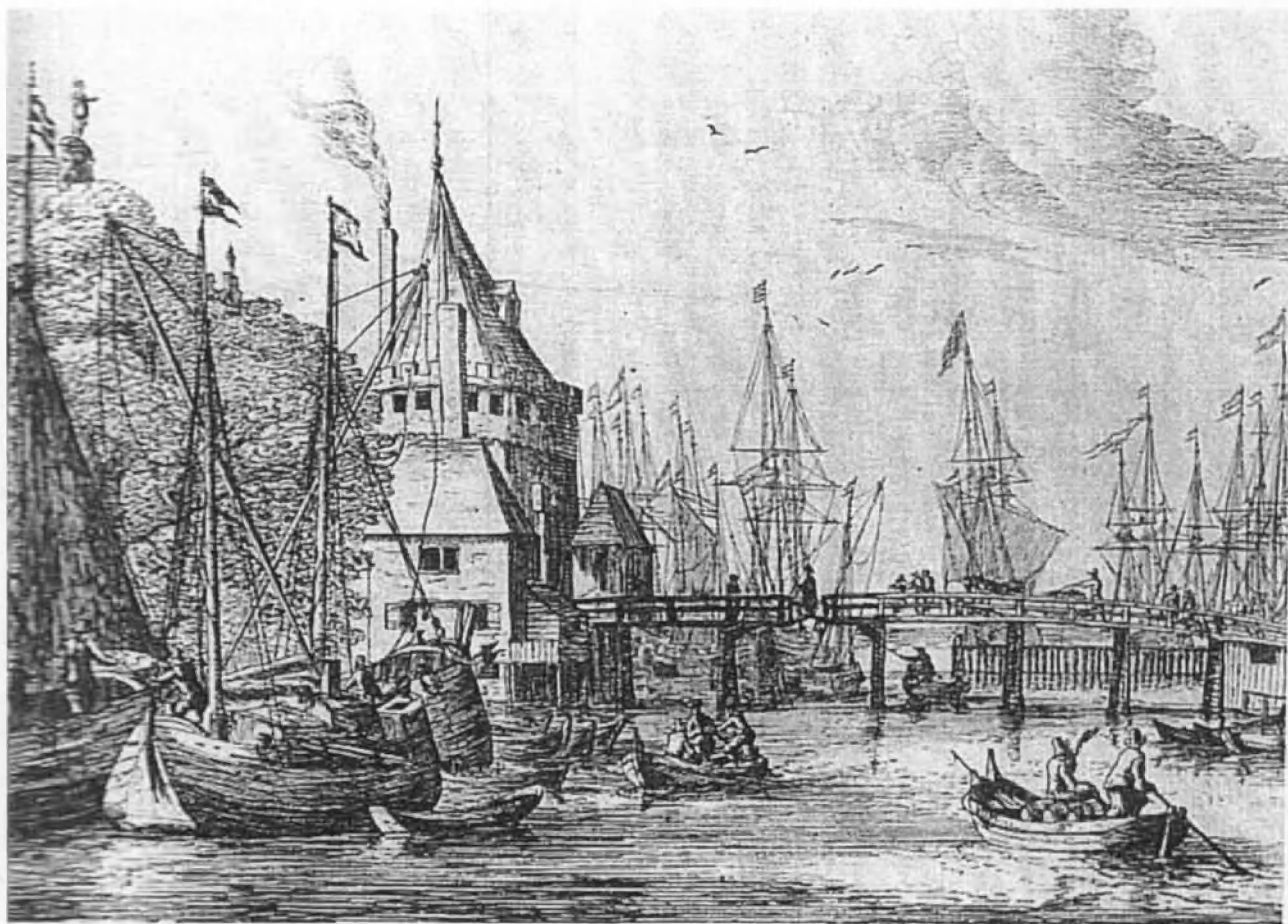
OOSTENDE IN DE AANVAL !

Gouverneur Norris, geconfronteerd met groeiend ongenoegen in eigen rangen, zag al vlug geen andere uitweg dan een "expansie van de contributies", d.i. het aanboren van nieuwe "goudmijntjes" in gewesten die tot dusver niet te lijden hadden van Oostendse strooptochten. Hij liet hierbij in eerste instantie zijn begerig oog vallen op de kasselrijen van Ieper en Oudenaarde. Dat was behoorlijk ver verwijderd van zijn uitvalsbasis, maar, gewoon aan het afleggen van grotere afstanden in Engeland, had hij hiertegen geen bezwaar. Hij wist ook wel dat hij heen en weer kon trekken doorheen een militair niemandsland waarin nog slechts weinig Spaanse aanwezigheid te bespeuren was. Hij liep dus weinig risico te worden afgesneden of omsingeld. En hij begon weldra tot in alle uithoeken zodanig openlijk de plak te zwaaien dat de Staatse belastingontvanger Michiel Everwyn aan Den Haag kon rapporteren dat "seer corts in plaetse van een secrete contributie den vyant gedwonghen sal syn ene generaele ende openbaere toe te staen".

In werkelijkheid zat bijna heel het graafschap Vlaanderen tussen twee vuren. Enerzijds was het centraal bestuur - hierin voortdurend aangespoord door Madrid - een radicale voorstander van het verbod van ieder vorm van contributie (maar kon dit vooralsnog militair niet waar maken!) en anderzijds ondernam gouverneur Norris, hierin gesteund door Londen en Den Haag, voortdurend pogingen om aan steeds meer dorpen en steden contributies op te dringen. Wegens de machteloosheid van het centraal bestuur was men in Vlaanderen uiteraard maar al te graag ertoe geneigd om via een contributie de nodige "sauvegardes" af te kopen, eenvoudig bij gebrek aan enig valabel alternatief. De diverse kasselrijen hadden nu reeds genoeg geweld en plundering moeten incasseren en kozen dus voor de weg van de minste weerstand.

Tegenover de koning van Spanje begon de roekeloze Norris nu echt met vuur te spelen. Hij ondernam steeds meer en verdere aanvallen. Aan Londen en Den Haag vroeg hij een "substantiële" uitbreiding van het garnizoen, liefst met ruitery voor snelle "interventies". Koningin Elisabeth, nooit beroerd om Spanje verder op stang te jagen, stemde hiermede in en zond alvast een kornet ruitery naar Oostende onder bevel van Sir Pouley, een ervaren cavaleriecommandant.

Het aandringen van Norris op het zenden van troepenversterkingen hield ook verband met de hardnekkige geruchten omtrent een nakende Spaanse aanval op Oostende. Die geruchten waren allicht niet gegrond maar werden in elke geval door Norris niet ontkend of tegengesproken. In Den Haag werd er niet veel geloof aan gehecht, maar in Londen zag men dit wel enigszins anders en nam men het zekere voor het onzekere.

Amsterdam ca 1600, een wereldhaven en een financieel centrum in wording

Intussen bleef Norris niet bij de pakken zitten en ondernam hij in 1593 een verrassingsaanval tegen Nieuwpoort, met de bedoeling om nadien door te stoten naar Rijsel en zelfs naar Sint-Omaars. Dit vermetel plan mislukte en zijn woede ging hij dan maar bekoelen door een spoor van vernieling te trekken door de kasselrijen van Kortrijk en Ieper, om vervolgens af te zwenken naar Veurne-Ambacht. Het hoeft geen betoog dat men hierover in Brugge en in Brussel hevig was opgeschrikt. Het zag ernaar uit dat de gouverneur van Oostende hard op weg was om gans Vlaanderen te overheersen! De landvoogd zond in allerijl versterkingen in de hoop het tij te keren. Maar ingevolge de gelijktijdige inval van Staatse troepen in het Land van Waas, zag hij niet de kans om zijn krachten te bundelen tegen Norris.

Door die ongelooflijk toegenomen militaire (en bijgevolg ook politieke) rol en betekenis van Oostende, begon de toestand er voor Spanje zeer bedenkelijk uit te zien. En in het buitenland sloeg de koning van Spanje uiteraard een modderfiguur: Spanje, de grootste mogendheid op dat moment, was niet ertoe in staat om, na al die jaren, een kleine vijandelijke enclave op eigen bodem te bedwingen en uit te schakelen! Koningin Elisabeth was hierbij "very pleased" omwille van haar eigen initiatief en overigens "very amused" wegens de smaad en spot die haar aartsvijand werd aangedaan. De intuïtieve en gedurfd zetten die zij plaatste op het internationaal politiek schaakbord, kunnen misschien als typisch "vrouwelijk" gezien worden. Men kan zich in elk geval moeilijk voorstellen dat een (bedachtzame) koning zich ooit hiertoe had laten verleiden. Maar - zoals eerder aangestipt - ze liet zich bewust omringen door mannen van allerlei allooi en motivering (tweederangsfiguren en zogenaamde "gunstelingen") maar die wel, allen samen

genomen, de “dynamische” elementen waren die zij hard nodig had om haar gewaagde politiek door te drukken ...

STEEDS MEER DRUK OP OOSTENDE

Deze verregaande Oostendse provocatie kon vanzelfsprekend niet zonder een krachtadig antwoord blijven vanuit Madrid. Hier stond immers het prestige van het Spaanse koningshuis op het spel ! Bijgevolg werd generaal Karel van Mansfeld met een strafexpeditie naar het Oostends bolwerk gezonden, en dit met een Spaans leger dat was aangevuld met Duitse Landsknechten, want plots bleek er opnieuw voldoende geld te zijn in de Spaanse schatkist.

In Bredene, recht over Oostende, liet hij een fort bouwen en het fort in Blankenberge, intussen vervallen en verwaarloosd, liet hij terdege herstellen.

In Oostende begon men het gevaar te beseffen en bezon gouverneur Norris zich op passende tegenmaatregelen. Om een verrassingsaanval aan de westkant te voorkomen, liet hij aldaar een bres slaan in de dijk. Maar deze Engelsman was uiteraard geen expert in kunstmatige inundaties (en al evenmin iemand anders in het garnizoen van Oostende) en hij liep nu het risico van een “Oostende oender woater” avant la lettre! De klimatologische en atmosferische omstandigheden op dat ogenblik speelden evenwel in zijn kaart, zodat het wassende water niet verder trok dan de verschansingen.

Intussen had Mansfeld een groot leger van ruim tienduizend man samengetrokken rond Oostende. In de nacht van 20 op 21 oktober 1593 deed hij een eerste aanval, eigenlijk – zoals toen wel meer gebruikelijk – om de zwakke plekken in de vijandelijke verdedigingsgordel op te sporen. De aanval mislukte, maar Mansfeld en zijn stafofficieren waren tevreden over de lessen die hieruit konden getrokken worden. Hij was in ieder geval niet van plan om het daarbij te laten!

Een nogal “curieuze” maar toch interessante bron van inlichtingen in die periode zijn de rapporten die de Staatse belastingontvanger Everwyn plichtsgetrouw regelmatig zond naar Den Haag.

Vanwege een fiscus zou men dit nog niet zo vlug verwachten en als fiscaal ambtenaar hield hij zich trouwens zeer strikt aan het louter innen van belastingen en contributies. Maar toch kan de historicus uit die rapportering veel afleiden over de evolutie van de toenmalige politieke en militaire toestand. Zo wist hij (kennelijk verontrust) in november 1593 te rapporteren dat het Brugse Vrije had ingestemd met een "bede" (een verzoek om financiering via belastingen) ten bedrage van liefst 50.000 gulden per maand, bedoeld om de kosten van een belegering van Oostende te financieren.

In Den Haag had men intussen via spionnen vernomen dat vanuit Duinkerke een eskader van acht fregatten zou worden uitgezonden om over te gaan tot een blokkade van Oostende langs de zee kant. Hierdoor opgeschrikt, zonden de Staten van Zeeland aanvullende troepen en extra-munitie naar Oostende, terwijl ook Koningin Elisabeth troepenversterkingen stuurde.

Maar uiteindelijk was er voor Oostende nog geen echte reden tot ongerustheid. Mansfeld kwam immers tot de conclusie dat hij niet over de nodige middelen beschikte om tot een langdurig en allicht mensen- en materiaalverslindend beleg over te gaan. De aanvals- en belegeringsplannen werden dus weer voor een tijdje opgeborgen en de Spaanse troepen begonnen zich terug te trekken.

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES

- Amsterdam ca 1600, een wereldhaven en financieel centrum in wording
- aankomst van een schip uit Nederland

* * *

BEZOEKT TOT EN MET 13 SEPTEMBER ONZE PRACHTIGE TENTOONSTELLING
"DE GILLES DER ZEE"

BETREFFENDE DE SQUARE

door Roger TIMMERMANS

I. BOUWGRONDPRIJZEN AAN DE SQUARE

De "Square", dat zijn, voor de oudere Oostendenaren althans, de twee pleintjes langs weerszijden de Koninginnelaan, tussen Petit Paris en het Maria-Hendrikapark. Aangelegd ca. 1893, op initiatief van koning Leopold II, kregen ze de naam "square Clémentine" en "square Stéphanie". Nu zijn dit het Prinses Clementinaplein en het Prinses Stefanieplein.

Rondom die pleintjes werd bouwgrond voor villa's voorzien. Daartoe werd het terrein in een zestigtal kavels verdeeld, volgens plan opgemaakt door M. Reynaert, landmeter.

Naargelang de auteurs lopen de prijzen van die percelen sterk uiteen, wat ze nogal ongeloofwaardig doet overkomen. In haar boek "Léopold II Urbaniste" schrijft Liane Ranieri (p. 231) dat in een periode van zes jaar, 1893-1899, de grondprijs zou gestegen zijn van 11fr/m² naar 65fr/m². Een fabelachtige en niet realistische prijsstijging van maar liefst 490,90% in een tijdspanne van zes jaar, voor gronden die slechts mondjesmaat verkopen. Inderdaad, in die zelfde periode werden volgens de auteur amper 19 percelen verkocht. Die beperkte verkoop en het grote aanbod kunnen zo'n geweldige prijsstijging niet verantwoorden. Acht jaar later, in 1907, zou het twintigste perceel verkocht zijn aan 135fr/m². Een nieuwe prijsstijging van maar liefst 107,69% ten opzichte van 1899, voor bouwgrond waar praktisch geen vraag naar was. Spijtig genoeg geeft de auteur niet aan waar ze haar verkoopprijzen vandaan haalt.

Piet Lombaerde, in zijn boek "Leopold II Koning - Bouwheer", verwijst (p. 79) op zijn beurt naar de verkoop van hetzelfde twintigste perceel. Volgens hem zou het verkocht geweest zijn aan 80fr/m². Hoe komen de twee auteurs tot zo'n groot prijsverschil voor hetzelfde stuk bouwgrond? Hier klopt duidelijk iets niet. Verder schrijft P. Lombaerde (p. 95) dat in 1904 de gronden aan de Koninginnelaan en de beide squares verkocht werden aan gemiddeld 20fr/m². Begrijp wie kan.

Eigenaardig genoeg, na de dood van Leopold II (1909), komt er enigszins schot in de verkoop van de resterende percelen. In de drie daaropvolgende jaren 1910, 1911 en 1912, worden er meer verkocht dan in alle voorgaande jaren samen. Alle loten vinden tenslotte een koper. Al stonden de kopers nog niet te dringen om een perceel te verwerven.

In 1910 worden enkele loten verkocht aan de twee squares. Op 03/04/1911 grijpt de openbare verkoop plaats van de 17 resterende percelen en 1 villa aan de Square Clémentine. Veel kandidaat-kopers komen evenwel niet opdagen. Volgens het verslag opgemaakt op 06/04/1911 door de kantoren van de notarissen Berghman en Faict te Oostende, werden slechts zeven loten verkocht. Het verslag eindigt met de woorden: "les autres lots n'ont pas trouvé amateur". Op 17/06, 10/08 en 17/10/1911 worden nog eens drie loten verkocht. Ten slotte daagt op 03/11/1911, een koopster op voor de zeven resterende loten. Deze koop gebeurde duidelijk met speculatieve bedoelingen. Met haar twee broers, aannemers van bouwwerken, was ze goed geplaatst om er een lucratieve zaak van te maken. Ze liet minstens drie villa's bouwen die ze daarna doorverkocht. Andere percelen werden herverkaveld en opnieuw verkocht. Men zou deze mensen kunnen beschouwen als voorlopers van de huidige bouwpromotoren.

Volgens de officiële overeenkomsten opgemaakt door de Ontvangers van de Domeinen te Oostende, handelend in naam van de Belgische Staat, werden de kavels verkocht aan vaste prijzen. De percelen, palende achteraan aan de Grensstraat, werden verkocht aan 30fr/m². Deze achteraan grenzende aan de Torhoutsesteenweg aan 40fr/m². Waarom dit prijsverschil voor twee tegenover

elkaar liggende terreinen? De meerprijs zou kunnen verklaard worden door de betere oriëntatie. Het terrein begrensd door de Torhoutsesteenweg is oostengericht. Hierdoor zullen de te bouwen villa's van 's morgens vroeg tot in de namiddag kunnen genieten van de zon op hun voorgevel. De voorgevels van de villa's aan de overkant, naar het noorden gericht zijnde, blijven heel die tijd in de schaduw. Slechts in de late namiddag genieten ze nog wat van de zon, als deze reeds naar het westen neigt. Twee percelen aan de Torhoutsesteenweg, hoek vormend met de Grensstraat, die geen zicht hadden op de square Clémentine, werden beschouwd als bouwgrond voor handelspanden en verkocht aan 55fr/m². Ten slotte, de villa, ingesteld aan 8.000 fr, werd door de notarissen Henri Berghman en Jean Faict, op 19/06/1911 verkocht aan 9.600 fr. Wat, bij een oppervlakte van 89,65 m², neerkomt op 107,08fr/m², prijs van de villa inbegrepen.

Bij iedere verkoop werd aan de koper een forfaitair bedrag van 10% op de koopsom aangerekend voor rechten en kosten. Ook voor wat betreft de square Stéphanie werden door de Ontvanger van de Domeinen, op verschillende data, overeenkomsten afgesloten voor de verkoop van meerdere percelen bouwgrond. Op 04/02/1911 werd een lot verkocht aan 30fr/m². Voor een minder gunstig gelegen perceel in de zuidoosthoek van de square Stéphanie en grenzend aan de Koninklijke Stallingen, betaalde de koper slechts 20fr/m² op 24/04/1911. Een ander perceel werd, op 11/05/1912, verkocht aan 27fr/m². Bij openbare verkoop op 11/07/1912, werden een zevental loten verkocht. Hier schommelde de prijs, naargelang de ligging, tussen 22fr/m² en 42fr/m².

Uit wat voorafgaat valt af te leiden dat de verkoop van de villa-gronden aan de twee squares geen onverdeeld succes was. Inderdaad, het duurde 19 jaar, van 1893 tot 1912, vooraleer alle percelen een koper gevonden hadden. De laatste jaren is dan ook nooit sprake geweest van prijzen, zoals deze die aangehaald werden door beide voornoemde auteurs.

NOTARIËLE AANKONDIGINGEN.

Bij openbare verkoop door notaris Faict te Oostende werd, op 20/06/1911, een villa met 286 m² erf, gelegen square Stéphanie 12, ingesteld aan 21.200 fr of 74,12 fr/m² (Le Carillon 24-25/06/1911). Bij openbare verkoop door notaris Van Caillie te Oostende werd de villa Léopold, met mooi tuin, groot 286 m², gelegen square Stéphanie 13, ingesteld aan 18.600fr of 65,03fr/m². (Le Carillon 27-28/08/1911).

Deze lage instelprijzen laten vermoeden dat de uiteindelijke verkoopprijs van de villa's hooguit ca. 100 fr/m² zal bedragen, zoals de villa aan de square Clémentine.

Met dank aan Ivan Van Hyfte die me, voor het samenstellen van dit artikel, inzage gaf in zijn documentatie.

II. SQUAREVARIA

IS EEN SQUARE ALTIJD VIERKANT?

Square = carré = vierkant

In de periode rond 1900 was Frans de dominante voertaal in de administratie, en kregen straten en pleinen uitsluitend franstalige benamingen. Zo ook de twee pleinen langs weerszijden de Koninginnelaan. Het werden "square Clémentine" en "square Stéphanie". Het gebeurt wel meer dat je de opmerking hoort of leest dat square Clémentine een foute benaming zou zijn daar het plein driehoekig is en niet vierkant.

Behalve vierkant geven de Fransen aan het woord "square" nog een tweede betekenis als het gaat om een plein dat voldoet aan welbepaalde normen, ongeacht de vorm.

- SQUARE (en France) - jardin public généralement peu étendu, entouré d'une grille, au milieu d'une place.

Dictionnaire de la langue du XIXe et du XXe siècle.

- SQUARE - jardin entouré d'une grille qui se trouve au milieu d'une place publique. Emile Littré: Dictionnaire de la langue française.

Ook de "Nouveau Petit Larousse Illustré" en de "Dictionnaire Quillet" geven gelijkaardige omschrijvingen.

Brussel telt meerdere pleinen met de naam "square" die een willekeurige vorm hebben. Op het stadsplan van Parijs heeft de "square Gambetta", om maar één voorbeeld te noemen, een langgerekte onregelmatige vorm.

Met een "driehoekige square" Clémentine was dus niks mis. De benaming "square" was correct vermits het plein voldeed aan de franse definitie: een tuin midden een openbaar plein, omringd door hekken.

Als derde in de rij had je ook nog de "square Marie-José", in het centrum, "...sans aucun doute le plus beau square d'Ostende." (1). "Place" was de naam voor alle andere stadspleinen. Zo had je Place d'Armes, Place Léopold I, Place de l'Ancienne Minque, Place Vander Sweep (nu Ernest Feysplein), enz.

HUISNUMMERS - 1

Huisnummers kunnen belangrijk zijn voor wie een vastgoed wil lokaliseren of om eventueel te weten waar indertijd een bepaald persoon gewoond heeft. Hier dient echter rekening gehouden te worden met het feit dat, in de loop der jaren, de huisnummers aan beide pleinen gewijzigd werden. Oorspronkelijk hadden beide squares elk een afzonderlijke reeks opeenvolgende nummers: 1, 2, 3, 4, 5Gedurende of onmiddellijk na de eerste wereldoorlog kwam daar verandering in. Square Stéphanie kreeg de onpare nummers: 1, 3, 5...terwijl Square Clémentine de pare nummers: 2, 4, 6...toegewezen kreeg. Zo is het nu nog altijd.

HUISNUMMERS - 2

De oorspronkelijke gevelrij aan de Torhoutsesteenweg, vanaf de Koninginnelaan tot vier huizen vóór de Grensstraat, werd oorspronkelijk gevormd door de achtergevels van de villa's aan het Prinses Clementinaplein, en hadden geen huisnummer. De Torhoutsesteenweg evolueerde echter tot een meer commerciële straat. De achterhuizen van de villa's werden vernieuwd of verbouwd tot handelspanden. Het probleem was dat deze winkels geen huisnummer hadden. Nieuwe nummers dienden dus ingepast te worden in de reeds bestaande reeks. Om niet alle nummers tot aan Stene te hoeven wijzigen, werd geopteerd voor een andere oplossing. Een tiental zaken kreeg het huisnummer 88 gevolgd door een letter. Het hoekhuis werd 88B, gevolgd door 88C, 88D en zoverder tot 88J. Daarop volgde nummer 90 tot 90G. Dan 92, 94, 96 en 98 voor het hoekhuis aan de Grensstraat. Zo konden de daaropvolgende huizen hun nummer behouden, (zie kadasterplan).

In de Grensstraat hebben de achtergevels van de villa's aan het Prinses Clementinaplein nog steeds geen huisnummers.

NOTARIS JEAN FRANÇOIS FAICT

Een van de indertijd belangrijkste bewoners aan de square Stéphanie was ongetwijfeld notaris Jean François FAICT. (°Leffinge 06/06/1854 +Oostende 15/11/1929). Aanvankelijk begonnen als notaris in Oudenburg, trad hij in het huwelijk met Henriette VERREBOUT (°1864 +1888) die op 24-jarige leeftijd overleed. Zijn tweede echtgenote werd de 18 jaar jongere Marie Melanie VAV VYVE (°Oudenburg 05/03/1872 +Gistel 06/02/1951) (rusthuis).

Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren in Oudenburg: Madelaine °1893, Marie °1898, en Jean Joseph °1903.

Omstreeks deze periode kwam het gezin zich vestigen te Oostende aan de Sint-Petersburgstraat, nr 10, (nu Leon Spilliaertstraat) en betrok er een statige herenwoning, Villa Eugène(2) (3). Notaris Faict had er ook zijn studie.

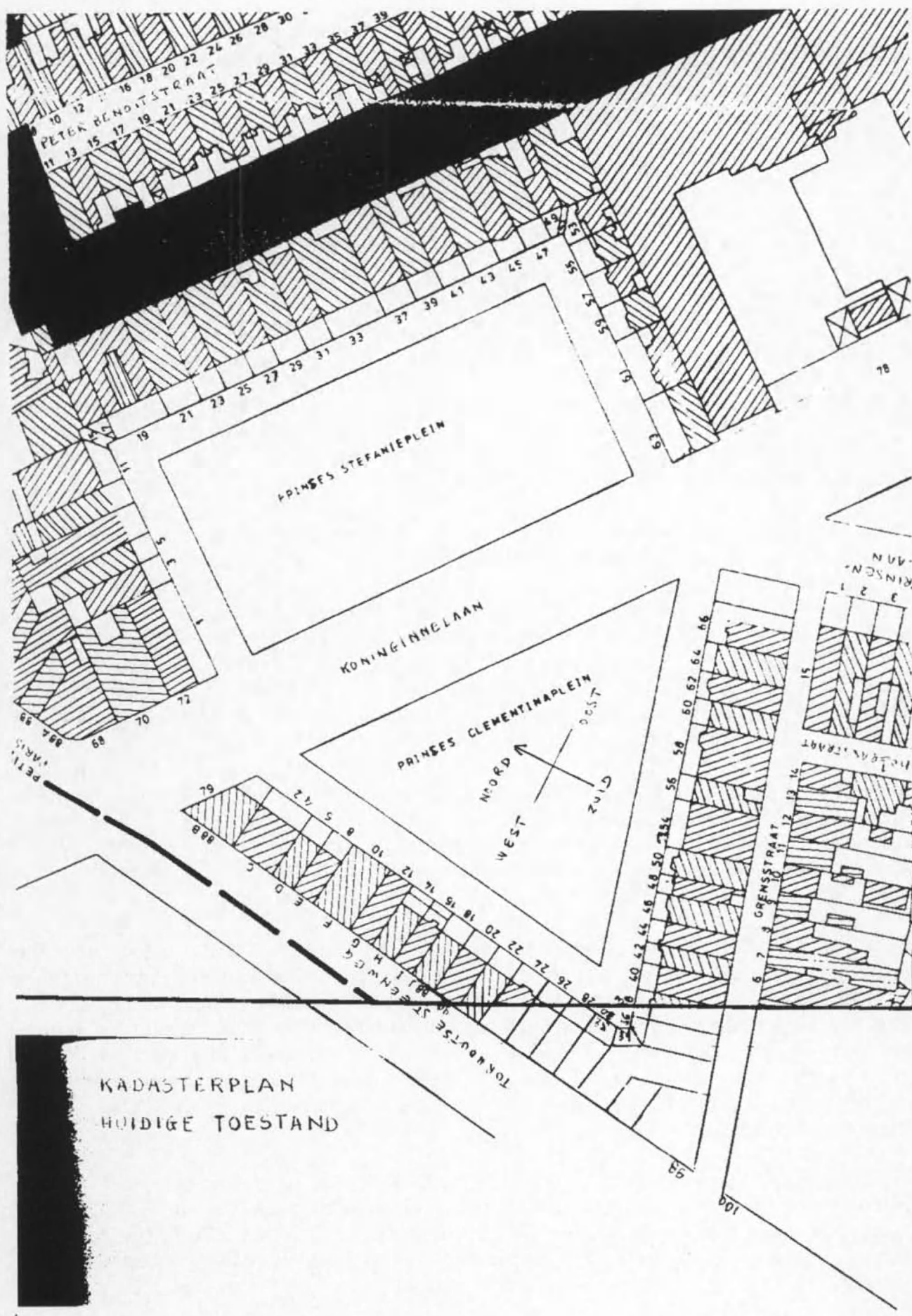
Enkele jaren later, in 1909, verhuizen ze het privégedeelte naar de square Stéphanie, nr 14 Villa Raymond (4). Het notariaat blijft op zijn oorspronkelijke plaats. Het wijzigen van de huisnummers brengt mee dat het huisnummer 14 verandert in nr. 29. Het is één van de vier nog overblijvende villa's (bouwjaar 1897) uit de beginperiode van de square Stéphanie, en wordt thans bewoond door Dr. Rombaut en zijn gezin (5).

Samen met notaris Henri Louis Berghman (°Oekene 18/03/1854 +Oostende 18/10/1919) (6), vertrouwenspersoon van koning Leopold II, verkocht notaris Jean Faict, in naam van de Koninklijke Schenking, een groot gedeelte van de bouwpercelen aan de twee squares.

Zijn notariaat had een heel goede naam in Oostende en omliggende. Gedurende vele jaren was hij voorzitter van de Kamer van Notarissen van het arrondissement. Notaris Faict was een sympathiek figuur en goed gekend in de turfmidde, was ridder in de Orde van Leopold en drager van de Orde van Sint-Gregorius de Grote. Jean François Faict overleed thuis op 75 jarige leeftijd aan de gevolgen van een hartstilstand. De begrafenisplechtigheid, bijgewoond door talrijke prominente personen, had plaats in de St Jozefskerk. Hij werd begraven in de familiegrafkelder in Oudenburg. (7).

VERWIJZINGEN

- (1) C. Loontjens: Oostende monumentale et pittoresque, p. 178.
- (2) Bouwen door de eeuwen heen: inventaris van het bouwkundig erfgoed – deel 1A, p. 263.
- (3) C. Loontjens: O.C., p. 246.
- (4) Bouwen door de eeuwen heen: inventaris (...) – Deel 1B, p. 381.
- (5) J.B. Dreesen: Een toekomst voor ons verleden: merkwaardige gebouwen te Oostende, in: De Plate; 1978, p. 69-69.
- (6) I. Van Hyfte: Henri-Louis Berghman, vriend en notaris van de koning, in: De Plate; april 2007, p. 106-108.
- (7) Le Carillon; 16/11/1929 en 20/11/1929.

Ex-Libris: "Over vrijbuiters en quaetdoenders"
een boek over terreur op het Vlaamse platteland, eind 16de eeuw

door Ivan VAN HUYFTE

De historicus Tim PICEU heeft met dit werk een prestatie neergezet die, vanuit zijn historische context en zijn "Oostendse" duiding, een vermelding in ons tijdschrift waard is.

In deze pas verschenen studie (2008) bij Uitgeverij Davidsfonds (Leuven) neemt hij ons mee op strooptocht in Vlaanderen, dat toen op het einde van de 16de eeuw door Oostende en Sluis gegijzeld werd. De hoofdpersonages zijn vrijbuiters die ongestraft roofden, vee stalen, moordden, plunderden en verkrachtten. Het resultaat van al dit bestiale en criminele laat zich zo raden bij de plattelandsbevolking...

Wie waren eigenlijk die "vrijbuiters"? De historische bronnen benoemden hen vaak met de naam van hun uitvalsbasis: "Oostendenaers, Slusenaers, die van Vlissinghe of di van Axele". Bepaald geen koorknapen die boeren beroofden, rijke dorpelingen tegen losgeld ontvoerden of voedseltransporten plunderden.

Over die "quaetdoenders" hebben al heel wat historici zich gebogen, maar nog nooit is onderzoek verricht naar de organisatie van en achtergronden bij de vrijbuitery. Met enige fierheid lees ik dat pionierswerk hieromtrent werd geleverd door onze Oostendse historicus Edward VLIETINCK, die 40 bladzijden lang, met veel pathos de terreur, die Oostendse vrijbuiters zaaiden, beschrijft. "Het oude Oostende" schrijft PICEU "... is sindsdien niet meer geëvenaard..." Graag genoteerd.

Inderdaad, over die complexe periode tussen de opstand (1584) en het Beleg (1601) is niet zoveel te vinden in onze plaatselijke, wetenschappelijke biografieën. De auteur bezorgt ons hierop een vlot leesbare aanvulling met documenten uit Belgische, Nederlandse archieven, bibliotheken en musea.

De onzen - zo gaan we ze maar noemen - waren niet altijd solcaten die in dienst waren van het Staatse leger (wat historici tot hier toe aannamen) maar Vlamingen die de erbarmelijke levensomstandigheden in hun dorp of stad ontvluchtten, alles kwijt geraakt waren door de ineensstorting van de economie en hoopvol een vooruitzicht hadden op soldij en buit, met als geografische achtergrond Het Brugse Vrije.

In 1583 begint FARNESE aan de herovering van Vlaanderen. Brugge verzoent zich, Gent moet zijn koppigheid met een hard vredesverdrag bekopen, maar Oostende en Sluis willen niet meestappen en hun garnizoenssoldaten beginnen aan hun vrijbuitersactiviteiten, wat het economisch leven in Het Vrije nóg diepgaander ontwricht. Zo moest de Duinenabdij die grond verpachtte aan boeren, pachtovereenkomsten opstellen op maat van de Oostendse plunderingen. Hoe meer schade, hoe lager de pachtsommen. De "Vlaamsche Kronijk" noemt onze stad "dat uvalligh nest ende roofcot van Oosthende"; andere bronnen spreken van "grypvogels" en "springhanen". Beeldrijke taal met een besmeurd imago!

Wie de beklijvende reeks gravures van Jacques CALLOT, "Les misères et malheurs de la guerre" kent, begrijpt tenvolle wat het betekent: gevangenen nemen. Een geschokte arbeider vluchtte uit Oostende omdat hij niet langer de gruwelen kan aanzien als "...zommeghe de kele afghesneden, andre ghehanghen, andre in dycken ghesmeten, met stokken zo onder twater ghehouden totterdood..." (p. 76).

Of het roven van vee; Oostendenaars verkochten soms hun vangst aan dezelfde boeren die ze eerder hadden beroofd. Of het overvallen van konvooien; in december 1584 brachten "...den rebellen van Oosthende 22 waghen - peerden om, latende de zelve doot ligghen in de straten...". Over de barbaarse moordpartijen wil ik hier niet uitweiden.

Zelfs pogingen van Karel van Mansfeld en koninklijk bevelhebber LA MOTTE om de rebelse stad in te nemen, mislukten. Oostende was gewoon te sterk. Merkwaardig is dan weer dat vanaf 1590 de Oostendse "grypvogels" vleugellam leken geworden te zijn. Waar was plots dat brutaal Oostends geweld dat voor kort de veestapel van hele dorpen naar haar uitvalsbasis dreef? Auteur PICEU is de mening toegedaan dat door een maandelijks betaling van de Vlaamse dorpen, een contributieheffing, de vrijbuiters verdween. Het Vrije kocht daarmee vrijstelling van rooftochten door vrijbuiters af. Over deze contributies wijdt de auteur zeer uitvoerig uit (p. 99-184). Nogal moeilijk van materie, maar lezerswaard, al was het maar om de Oostendse context die met heel wat realia belicht wordt.

Met de gekende items als de fortengordel, Den Tocht in Vlaenderen, Het Beleg en de val van Sluis eindigt deze fel afgeslankte versie van PICEU's licentiaatsverhandeling. Alvast een aanrader of een laat nieuwjaarscadeau dat op de Ostendiana-boekenplank zeker niet zou misstaan.

* * *

KENT U ONZE VERNIEUWDE WEBSITE AL?

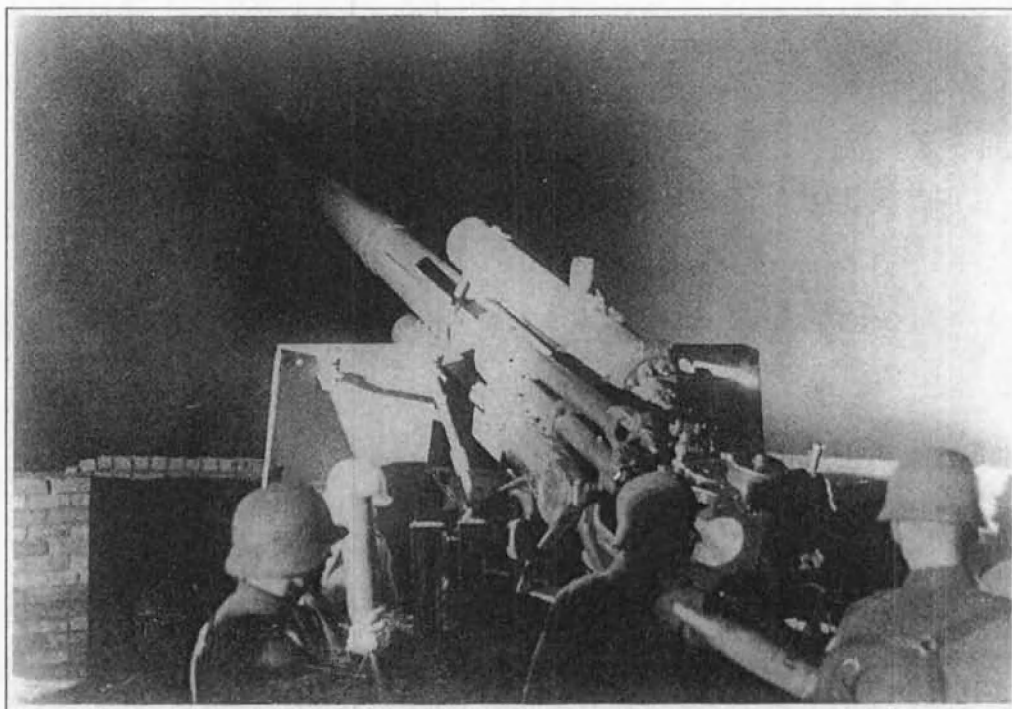
SURF NAAR: WWW.DEPLATE.BE

door Rudolf Weise

Opgedragen aan de bevolking van de Vuurtorenwijk.

10 MEI 1940 - OORLOG

Op 10 mei 1940 om 04.25u breekt voor ons land de IIe Wereldoorlog uit. Zonder oorlogsverklaring bombardeert en mitrilleert een sterke Duitse 'Luftwaffe' vliegvelden, stations en spoorwegverbindingen, havens, bruggen en communicatiecentra. Ons leger is volledig verrast. Reeds vanaf de eerste minuut had de Duitse luchtmacht een overweldigende overmacht. De helft van de Belgische luchtsrijdkrachten wordt vernietigd op de grond. Op 11 mei worden negen *Fairey Battles*, elk drager van acht bommen van 50kg (!?), ingezet om alsnog de bruggen van Vroenhoven en Veldwezelt, die ongeschonden in Duitse handen vielen, te vernietigen. Beide bruggen bestaan uit gewapend beton. Ze worden geëscorteerd door zes *Gloster Gladiator* jachtvliegtuigen. Een zelfmoordopdracht. Zes *Fairey Battles* en vier *Gloster Gladiators* werden door Duitse FLAK en *Messerschmidt ME109* jachtvliegtuigen neergeschoten. Daarna pogen dertien Franse bommenwerpers met jachtescorte en geladen met bommen van 100kg dezelfde opdracht uit te voeren. Ze mislukken. Tenslotte zullen op 12 mei vierentwintig *Blenheims* van de *Royal Airforce* (RAF) er ook niet in slagen de twee bruggen te vernielen. Beide aanvallen leiden tot de bijna volledige vernietiging van de geallieerde escadrilles. De 'Panzerdivisionen' stromen ons land binnen. In een niet te stuiten 'Blitzkrieg' drijft de Duitse invaller Belgische en ter hulp gesnelde Franse en Engelse troepen voor zich uit. Het Belgisch leger en zijn geallieerden vechten onder een luchtruim dat volledig door de Duitse 'Luftwaffe' gedomineerd wordt.

FLAK 88 mm in actie

DE VUURTORENWIJK IN DE BRANDING

Was de oude en verdwenen Vuurtorenwijk in de Ie Wereldoorlog een reeds vaak beschoten en gebombardeerde wijk waar veel slachtoffers vielen, dan onderging haar *alter ego* in de IIe Wereldoorlog hetzelfde lot. De wijk ligt midden een oorlogszone, gekneld tussen haven, duinen en

Spuikom en omringd door luchtafweerbatterijen en militaire steunpunten. Ze is dag en nacht het slachtoffer van hevig afweergeschutvuur. Er vallen duizenden stukken schrapnel. Vijand en vriend droppen er brand- en brisantbommen die haar niet alleen teisteren maar die haar bewoners naast angst en ongemak ook soms dood en vernieling brengen.

1940

In mei 1940 is Oostende een onbeschermd stad. Er staat geen afweergeschut noch is er bij luchtaanvallen tussenkomst van geallieerde of eigen luchtmacht. De *Luftwaffe* heeft hier dus niets te vrezen. Ze kan ongestraft de weerloze stad aanvallen. Het zal echter tot woensdag 15 mei duren eer ze hier voor de eerste maal bombardeert en mitrilleert. Het is het begin van een lange reeks destructieve aanvallen op onze stad en haven waarbij de Kapellestraat, hart van onze stad, en zijn omgeving in een vuurpoel herschapen en zwaar beschadigd worden. De Vuurtorenwijk is bij de eerste slachtoffers. Om 21.15u werpen gevechtsvliegtuigen bommen op het Fort Napoleon. Ook op de broeikassen van de Beplantingsdienst die grote schade oplopen en de *Car Ferry* (Istanbul). Hierbij breken de ruiten in het Visserskwartier en worden sommige huizen beschadigd. De bommen treffen het fort niet maar vallen en ontploffen er dichtbij in het duinzand. Ze veroorzaken er toch heel wat schade. Tengevolge van de luchtdruk worden deuren en vensters uitgerukt. In het museum worden uitstalramen vernield, beelden omgeworpen en afsluitingen stuk geslagen. Boeken met geschiedkundige waarde worden beschadigd door rondvliegende glasscherven. Het museum vertoont na deze aanval een beeld van algehele verwoesting.

De aanval grijpt plaats op een mooie meiavond. Wij staan aan de deur van ons huis, Fortstraat 130, samen met onze burens te babbelen over de oorlog wanneer de vliegtuigen aanvliegen. Bij de eerste bominslagen vluchten we naar binnen. Wanneer ik de voordeur dichtwerp zie ik de flitsen van de ontploffende bommen aan het fort door het deurvenstertje. Ik neem snel mijn kleine zus (° 1938) uit haar bedje in de voorplaats. Samen met moeder schuilen we in het keldertje onder de trap. Het is onze eerste oorlogservaring. Het zal spijtig genoeg niet de laatste zijn.

Op dinsdag 21 mei om 18.45u vallen opnieuw talrijke brand-en brisantbommen op de Vuurtorenwijk. Ze komen terecht in de Aimé Liebaert-, Jacob Besage- en Schietbaanstraat en op de Bredensesteenweg. Twee huizen worden door voltreffers vernield. Er vallen voor het eerst ook talrijke slachtoffers.

Worden gedood:

Havermaet Elodie, geboren te Bredene op 20 februari 1893. – Schietbaanstraat, 50.

Neirynek Mathilde, echtgenote van Louis Vanhoucke, geboren te Oostkerke op 21 juni 1886.- Bredense Steenweg, 20.

Rosseel Flavie, geboren te Blankenberge op 17 september 1890.- Schietbaanstraat, 46.

Rouzée Arthur, geboren te *Swansea* (Engeland) op 21 januari 1916.- Schietbaanstraat, 50.

Schroyen Margriet, geboren te Oostende op 11 augustus 1919. – Schietbaanstraat, 50.

Zwaenepoel Eugenie, geboren te Dudzele op 30 juni 1886.- Bredensesteenweg, 21.

Zwaenepoel Leonie, geboren te Dudzele op 23 december 1882.- Bredensesteenweg, 21.

Van Loo Octavie, geboren te Oostende op 01 mei 1918.- Bredensesteenweg, 20. (Ze overlijdt in het hospitaal aan haar verwondingen).

Worden zwaar gewond:

Bruneel Georgette, Aimé Liebaertstraat, 10.

Decock Lisette, Schietbaanstraat, 59.

Dekeyser Albert, Jacob Besagestraat, 53

Dekeyser Marguerite, Jacob Besagestraat, 53.

Despieghelaere Lilianne, Congolaan, 113..

Devriendt Georgette, Jacob Besagestraat, 30.
Devriendt Lucienne, Jacob Besagestraat, 30.
Dewaele Henri, Handzamestraat, 8.
Schroyen Maria, Aimé Liebaertstraat, 10.
Zwaenepoel Albert, Meesstraat 15.
Zwaenepoel Edmond, Meesstraat 15.

Op zaterdag 25 mei, om 14.15u, wordt de wijk opnieuw geteisterd. Een 35-tal *Stuka's JU87* bombarderen in verschillende golven de wijk en haar omgeving. Verschillende gebouwen staan in lichtelaaie. Toch kan de Brandweer een ganse rij huizen in de Eduard Hammanstraat redden. Op de Rederijkaai (huidige Henri Baelskaai) branden de gebouwen en benzinetanks van Radia en Cie, *Ostend Stores & Ropeworks* en de *Froid Industriel* (ijsfabriek). De gebouwen van de firma's *Valcke Frères*, Seghers, Lambrechts, Ghys en de *Pêcheries à Vapeur* worden beschadigd. Twee pompiers, adjudant Plovie en Marcel Moermans, slagen erin de drie benzinetanks van Radia en Cie af te sluiten. De gebouwen van de telegrafie (Mr. Dumortier), de Oostendse rederij en Texaco worden eveneens beschadigd door scherfbommen. Ook de Vismijn, de gebouwen en werkhuisen van het Zeewezen lopen beschadiging op. Een stilstaande trein met benzinetanks brandt.

De 27e om 00.30u, vallen opnieuw bommen op de Vuurtorenwijk. In de Thomas Vanloostraat waar de huizen van de families Demeyer, Schockaert, Verbiest en Vieren, reeds beschadigd zijn. Nu worden ook de stadsjongens- en de broederjongensschool zwaar getroffen. Een brisantbom valt aan de achterkant van *Ciné Opex* en slaat er een groot gat in de muur.

De wapenstilstand op dinsdag 28 mei maakt automatisch een einde aan de Duitse luchtaanvallen. Ondertussen is Oostende reeds zwaar gebombardeerd en erg togetakeld. Er worden 273 woningen volledig vernield, 52 gedeeltelijk, 189 zwaar en 1030 licht beschadigd. Ook vallen er 154 dodelijke militaire- en burgerslachtoffers, waarvan 35 in het militair noodhospitaal '*Hotel de la Plage*' en 24 in de Consciencesschool. Onder de 154 slachtoffers zijn er 35 Oostendenaars. Ons historisch stadhuis is vernield. Het brandt volledig uit met verlies van veel onvervangbare documenten en circa 400 kunstwerken. In de bibliotheek verbranden 30000 boeken. Oostende wordt dezelfde dag per vergissing nog eens door de '*Luftwaffe*' gebombardeerd. Daarbij sneuvelen ook 20 à 30 Duitsers. De verantwoordelijkheid voor dit ultiem en deze keer hoofdzakelijk voor de Duitsers nefast bombardement ligt bij het *IV Fliegerkorps* van de *Ile Luftflotte*. Blijkbaar is deze niet op de hoogte gebracht van de wapenstilstand. Ondertussen wordt Oostende bezet.

Tussen de N34, Koninklijke Baan, en het strand oostelijk van Oostende bakent de bezetter een '*Sperrgebiet*' af. Het omvat ook de Oostendse haven. Dit gebied zal tijdens de ganse oorlog ontoegankelijk zijn voor de bevolking. Alleen diegenen die van de Duitsers toelating bekomen hebben om er te werken worden er toegelaten. Ze krijgen daartoe de nodige papieren.

In de nacht van zondag 07 op maandag 08 juli bombarderen geallieerde vliegtuigen voor de eerste maal onze regio. De Vuurtorenwijk mag weer de spits afbijten. Op verscheidene plaatsen vallen brisant-en brandbommen. Het gesticht Godtschalck, tehuis voor oude vissers en zeelui, wordt met brandbommen bestookt. Meerdere van hen treffen doel. Er valt één slachtoffer. De heer Frans Vandenest, een Bruggeling die te bed ligt, wordt door een brandbom in een brandende toorts herschapen. Deze is doorheen de kamer van een andere kostganger bij hem binnengevallen. Hulp wordt dadelijk geboden. Daarbij onderscheiden politieinspecteur Adriaan Sweetlove en douanebeambte August Ketels zich. In allerijl wordt de zwaar verbrande man naar de kliniek overgebracht. Hij zal er weldra overlijden. Er vallen ook brandbommen op het daartegenover liggende nonnenklooster van het Militair Hospitaal op de hoek van de Godtschalckstraat.

Panorama van de Vuurtorenwijk

In de nacht van zaterdag 07 op zondag 08 september vallen bommen in het spergebied en rond de Vuurtorenwijk. Zo ook in de nacht van zondag 08 op maandag 09. In de Thomas Vanloostraat wordt een huis totaal vernield.

In de nacht van woensdag 11 op donderdag 12 september vallen opnieuw brand- en brisantbommen op de wijk. In de Congolaan (huidige Dr.Eduard Moreauxlaan) worden twee huizen van vissersfamilies door brand vernield. De tramlijn wordt stukgegooid ter hoogte van de watertoren. In de nacht van vrijdag 13 op zaterdag 14 vallen bommen in en tussen de Jacob Besagestraat en de Thomas Vanloostraat. Daarbij wordt het huis Thomas Vanloostraat nr.59 en huizen in de onmiddellijke omgeving beschadigd. In de nacht van zondag 15 op maandag 16 regent het bommen op de wijk. De Vismijn en andere nijverheidsinstellingen worden getroffen. Ook het gesticht Godtschalck en de Tilburykaai worden getroffen. Hierbij vallen er gelukkig geen slachtoffers. Op zaterdag 21 worden twintig huizen in de Jacob Besagestraat en in de Voorhavenlaan beschadigd of vernield.

Ondertussen heeft de Duitse FLAK (*Flugabwehrkanone*) boven Oostende en in de Oostendse regio reeds enkele Britse bommenwerpers neergeschoten. In de nacht van maandag 09 op dinsdag 10 september, even na middernacht, stort een tweemotorige *Hampden* bommenwerper van het 50^e RAF-squadron neer op de Spuikomdijk. Het kwam van vliegbasis *Lindholme*. Twee bemanningsleden, de piloot *Flight-Lieutenant* (kapitein) Robert James Reed, 26 jaar en de piloot-bommenrichter *Pilot-Officer* (onderluitenant) Peter William Roylance, verliezen het leven. De boordschutter en de radio-operator die met hun parachute het vliegtuig verlaten hebben, worden krijgsgevangen gemaakt. Het is het eerste vliegtuig dat boven Oostende neergeschoten wordt. In de nacht van woensdag 11 op donderdag 12 september, omstreeks 04.00u, valt een *Wellington* bommenwerper van het 38^e RAF-squadron op de kaai achter het politiebureau aan het Ernest Feysplein (Hazebras) en ontploft. Het kwam van vliegbasis *Marham-Norfolk*. De zes bemanningsleden komen om. Het zijn: *Flying-Officer* (Luitenant) Richard Allen, piloot, *Pilot-Officer* C.T.Dufton 2^e piloot, sergeant Eric James waarnemer, sergeant Charles Mathews schutter, sergeant James Johnstone en staartschutter sergeant Frederic Noakes. In de nacht van zaterdag 07 op zondag 08 december raakt, bij een aanval op het vliegveld van Stene aangeschoten, een

Wellington bommenwerper van het 9^e RAF-squadron telefoonkabels. Het stort om 21.50u neer op de Meiboom waar het toestel het huisje nr.132 raakt. De bewoners blijven ongedeerd. De bemanning komt om. Het zijn: *Flight-Lieutenant* Desmond G.Stanley, 23 jaar, sergeant Robert C.Parker 2^e piloot, sergeant Anthony A.Rogers, 26 jaar, radio-operator, sergeant Joseph A.Crocott, 20 jaar, schutter, sergeant William H.Pontin, 20 jaar, schutter en sergeant John J.Nanson waarnemer. De *Wellington* was opgestegen van vliegbasis *Honington*.

Op zondag 22 september, 's nachts om 03.30u, valt een zware bom in de munitieopslagplaats van de Vismijn. Deze vliegt met een reusachtige dreun in de lucht. Er zijn daar onder meer veel zeemijnen gestockeerd. Door de luchtdruk worden op de Vuurtorenwijk daken, deuren en vensters zwaar beschadigd. In het Militair Hospitaal, waar veel mensen van de Groenendijk en omgeving waaronder mijn grootouders, mezelf, mijn moeder en zusje (vader is nog in krijgsgevangenschap) iedere avond een veilig onderkomen zoeken in de stevige kelders, vliegen er pannen van het dak en breken er ruiten. Het personeel is verder de ganse nacht druk in de weer. Dit laat veronderstellen dat er Duitse slachtoffers zijn. Ook in de nacht van vrijdag 27 op zaterdag 28 vallen bommen op de Vismijn. Er breekt een hevige brand uit.

In de nacht van maandag 07 op dinsdag 08 oktober vallen bommen op de Rederijkaai en de haven met stoffelijke schade tot gevolg. In de avond van dinsdag 05 november treed het afweergeschut in werking om 19.45u, 21.00u en 22.00u. Bommen beschadigen opnieuw het Fort Napoleon in het spergebied en het zeemanstehuis Godtschalck. Ook op de Vuurtorenwijk vallen op 08 november tussen 20.00u en 07.00u 's morgens weer brisantbommen. Ze veroorzaken er andermaal grote schade. Op vrijdag 15 tussen 20.00u en middernacht vallen bommen op de Halve Maan. Op zaterdag 23 vallen tussen 19.30u en 21.30u brand-en brisantbommen in het spergebied.

In de morgen van 10 december vallen brandbommen op de Vismijn, de Werkhuizen van het Zeewezen en op de Groenendijk. Om 22.30u en 23.30u 's avonds valt ook een zware bom op de Vuurtorenwijk in de nabijheid van café Tivoli. Er vallen brandbommen op het nonnenklooster en de kapel in de Stokerstraat die door de nonnetjes in samenwerking met de vrijwilligers van de Passieve Luchtbescherming (LB) geblust worden. Ook in de Thomas Vanloostraat worden een aantal brandbommen spoedig geblust.

Het jaar besluit met een bombardement in de nacht van zaterdag 21 op zondag 22 december 1940 wanneer om 23.30u nog een aantal bommen op de wijk en in het spergebied terecht komen. Het 'stort', een zandige vlakte tussen de Vuurtorenwijk en de Groenendijk, ligt reeds vol met half uitgebrande zilverkleurige vijfkantige brandbommen. Ze zijn in het zand verstikt en gedooft. Ze waren oorspronkelijk 80cm lang.

1941

Reeds in de nacht van donderdag 02 op vrijdag 03 januari 1941 vallen weer bommen aan de *yachtclub*, op de Vuurtorenwijk, in het spergebied en rond de *Seenotflughaven* (watervliegplein).

In de nacht van maandag 10 op dinsdag 11 wordt door de *Royal Navy* voor de eerste en enige maal uit zee ingeschoten. Een 40-tal granaten van 38mm vallen in het spergebied en op de Vuurtorenwijk. Eén te ver afgeschoten obus raakt hierbij de linkerbeuk van de St.Antoniuskerk. Het slaat er een groot gat en vernielt gedeeltelijk het interieur. De kerk is zwaar beschadigd. In de grote, schaars verlichte crypte onder de kerk, ook 'de bunker' genaamd, schuilen op dat ogenblik een 200-tal mensen. Ze komen er gelukkig met de schrik van af. Eén obus valt vóór de kerk op een braakliggend stuk grond tussen de huizen en slaat er een grote put. Opnieuw is er die nacht in het Militair Hospitaal een grote activiteit waar te nemen. 's Anderendaags worden stukken beton en ijzer teruggevonden, tot op de Conterdam en Meiboom.

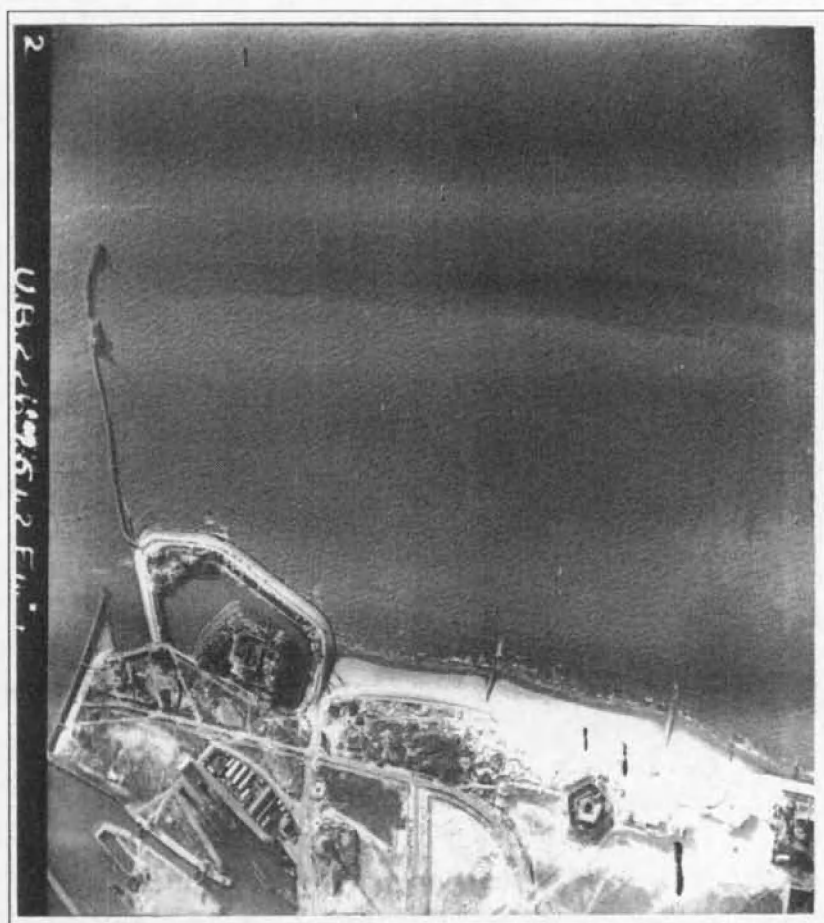
In de nacht van vrijdag 14 op zaterdag 15 vallen bommen in het spergebied van de Vuurtorenwijk en op het watervliegplein in de Spuikom. Gedurende de volgende nachten herhaalt zich dit scenario op de wijk, de haven en in de duinen. Talrijke Duitsers sneuvelen.

Op maandag 10 maart wordt te Oostende de permanente dienst Passieve Luchtbescherming (LB) opgericht. Ze is hoofdzakelijk samengesteld uit vrijwilligers. De heer Milo Devisscher krijgt de leiding. In de nacht van zondag 20 op maandag 21 april om 00.15u vallen weer brandbommen op de Vuurtorenwijk en nabij de watertoren. Ze worden spoedig gedoofd.

Reeds op maandag 21 april wordt de dienst Passieve Luchtbescherming hervormd en uitgebreid. Er wordt nieuw personeel aangeworven en de leiding wordt overgedragen aan de heer Henri Grossé.

In de maand mei krijgen we weer af te rekenen met nachtelijke aanvallen. In de nacht van zaterdag 03 op zondag 04 vallen bommen op het spergebied. In de nacht van dinsdag 06 op woensdag 07 vallen brisantbommen op de wijk. Ook in de nacht van zaterdag 10 op zondag 11. In de nacht van dinsdag 13 op woensdag 14 opnieuw. Er vallen er ook in de omgeving van de *Car-Ferry*.

Op maandag 16 juni om 01.10u vallen brandbommen op de wijk. Twee ervan branden op straat uit. Een derde dringt binnen in een huis in de Eduard Hammanstraat. Een vierde in het huis nr.15 Aimé Liebaertstraat. Ze worden door de bewoners onschadelijk gemaakt.

Bommen over het Fort Napoleon op 07 mei 1942. Bemerkt de drie brisantbommen van 500 pond (227kg) links boven in het beeld, de twee bommen uiterst rechts in beeld en de drie bommen boven het fort. Deze bommen vielen op Sas-Slijkens achter de elektriciteitscentrale en op de aanliggende woonwijk waar men zes dodelijke slachtoffers betreurde. Het bombardement werd uitgevoerd door zes Boston bommenwerpers van het 226^e RAF-squadron van vliegbasis Swanton-Morley. (Zie ook CIRCUS 164 in 'De Plate' van Augustus 1995).

In de nacht van woensdag 25 juni veroorzaken scherfbommen op de wijk weer stoffelijke schade. In de nacht van maandag 07 op dinsdag 08 juli vallen nogmaals bommen in het spergebied en op het Militair Hospitaal. In de nacht van vrijdag 11 op zaterdag 12 om 01.50u vallen bommen in het spergebied. Om 02.50u op en rond de Vismijn. In de nacht van dinsdag 22 op woensdag 23 vallen tussen 00.20u en 00.55u bommen op de wijk die er weer slachtoffers maken. Enkele brisantbommen en talrijke brandbommen vallen ook in het spergebied. Er vallen brandbommen over de ganse lengte van de Congolaan. In het huis Congolaan 257 valt een brandbom door het dak vlak in het gelaat van de heer Henri Jozef Andries die te bed ligt. De man wordt gedood. Zijn vrouw en zoon worden gewond. Ook op het huis nr.48 in de Noord Edestraat en op café Tivoli op de hoek van de Thomas Vanloostraat en de Congolaan komen brandbommen terecht. Ze worden door tussenkomst van de Luchtbescherming (LB) geblust.

Op het huis van de heer Michel D'Hooghe in de Voorhavenlaan nr.55 valt een brisantbom. Ze slaat de volledige voorgevel weg. Mevrouw D'Hooghe-Claereboudt en haar driejarig dochttertje Liliane die in de kelder schuilen, worden gedood. Men heeft tot 06.30u gewerkt om de twee slachtoffers te bergen. De waterleiding was gesprongen en de ondergelopen kelder moest eerst leeggepompt worden. Er vallen nog zeven bommen in een weide langs de Congolaan. Eén valt nabij de tramlijn Oostende-Blankenberge. Er vallen bommen op de huizen Congolaan 61 en 62. Op het achterhuis van weduwe Van Hyfte Noord Edestraat, 43 valt een brisantbom. Een brandbom slaat in bij de heer Victor Vrancken in de Noord Edestraat nr.12. Zijn echtgenote, Lentens Adolphine, zijn zoon Raymond en zijn schoonmoeder Espérance Van de Kebel worden gekwetst en door dokter Vandenweghe uit Bredene-Sas-Slijkens verzorgd. Er vallen ook brandbommen op verschillende andere huizen in de Noord Edestraat. Ze kunnen echter snel geblust worden.

Worden gedood:

Andries Henri Jozef, geboren te Leuven op 4 februari 1897, wonende Congolaan, 257.

Claereboudt Anne, echtgenote D'Hooghe Michel, geboren te Vlamertinge op 29 oktober 1907, wonende Voorhavenlaan, 55.

D'Hooghe Liliane, geboren te Oostende op 14 april 1938, 3 jaar oud, wonende Voorhavenlaan, 55.

Worden gewond:

Lentens Adolphine, geboren te Oostende op 25 september 1900, wonende Noord Edestraat, 12.

D'Hooghe Michel, geboren te Dikkebus op 20 november 1910, wonende Voorhavenlaan, 55.

Van de Kebel Espérance, wonende Noord Edestraat, 12.

Van Praet Elisa, geboren te Ledeberg op 8 mei 1901, wonende Congolaan, 257.

Vrancken Raymond, geboren te Oostende op 15 februari 1922, wonende Noord Edestraat, 12.

De maand augustus verloopt in het algemeen rustig. In de nacht van zondag 31 augustus op maandag 01 september om middernacht vallen echter alweer bommen tussen het Fort Napoleon en het Militair Hospitaal. De volgende nacht, van maandag 01 op dinsdag 02 september en in de nacht van zaterdag 20 op zondag 21 september vallen brisant-en brandbommen in het spergebied van de Vuurtorenwijk. In de nacht van vrijdag 10 op zaterdag 11 oktober vallen bommen op de wijk en rond het militair hospitaal zonder schade aan te richten.

Op maandag 27 Oktober 1941 te 09.25 u. overvliegen acht Britse *Hurricane* jager-bommenwerpers van het 615e RAF-squadron, opgestegen van vliegbasis *Manston*, in scheervlucht de stad. Met hun boordwapens bestoken zeven ervan binnenlanders op het kanaal Brugge-Oostende, de UCB-Zandvoorde waar een gasketel in brand geschoten wordt, de werkhuizen van Béliard en Crighton, terwijl de *Seenotflughaven* insgelijks hun bezoek krijgt. De achtste *Hurricane* gepiloteerd door *Flying-Officer* Claude.P. Strickland die zich van zijn escadrille afgezonderd heeft wordt, terwijl hij een lange tram met Duitse militairen mitrailleurde ter hoogte van de Koerslaan te Bredene, getroffen door licht afweergeschut van de Flakberg. Hij raakt met zijn vleugel een trampaal en stort neer in de

duinen ter hoogte van Bredene-Hippodroom. De piloot verliest het leven en wordt begraven te Bredene-Dorp naast de kerk waar hij heden nog rust.

Ik sta in het bureel van onze schooldirecteur, de heer M.Savonie, voor het ontvangen van een beloning wanneer de aanval begint en men plots hevig begint te schieten. Een paar vrouwen stormen gillend het schoolgebouw binnen: 'De Engelsen vallen het watervliegplein aan!'. Er is een hels lawaai van afweergeschut en laag vliegende, mitrillerende vliegtuigen. Twee, op de Spuikom afgemeerde, *Heinkel HE59* vliegtuigen gaan na beschieting gedeeltelijk in vlammen op. Een vliegtuig dat op de dijkhelling getrokken is voor nazicht wordt in flarden geschoten. Een ander in een loods wordt samen met zijn behuizing doorzeefd. Even snel als ze gekomen zijn, zijn ze weer weg. Ik loop vlug tot tegen de Spuikomdijk naast de school. Er is vuurwerk te zien. Vuurpijlen uit de brandende watervliegtuigen vliegen overal in het rond. Op een deel van de Nukkerwijk en te Bredene aan Zee zijn de daken, vensters en deuren van tientallen huizen doorschoten.

Op de watervliegtuigbasis sneuvelt August Helzer *Flieger* geboren op 01-10-1905. Een schildwacht wordt zwaar gekwetst. Op de Blankenbergse tram sneuvelen de matroos Kurt Marzi geboren op 11-12-1923 en Frits Witt geboren op 01-04-1922, *Gefreiter* (korporaal). Ze behoren beiden tot de 18^e *Vorpostenbootflottille* met standplaats te Oostende. Zes andere matrozen worden gekwetst. In de sperzone worden vier arbeiders zwaar- en twee arbeiders licht gewond. Een tweede Engelse sergeant jachtpiloot, Potts, wordt in zijn *Hurricane* om 09.40u, 500m westelijk van het weststaketsel, door FLAK in zee geschoten. Op dinsdag 28 brengt de Engelse '*Daily Express*' verslag uit van deze raid (originele tekst):

RAF swoop on Ostend: seaplane base shot up.

Hurricanes, flying to Ostend yesterday through rain, shot up the seaplane base, destroyed two Heinkel 59s at their moorings, blew up a holder and attacked a factory and barges.

The pilots took the seaplane base by surprise. A FREE FRENCH flier silenced two gunposts while an HE 59 on the slipways was damaged. Then two moored seaplanes were hit and a sergeant-pilot reports that he saw one literally disintegrated. The French pilot saw the other on fire. A SOUTH AFRICAN silenced a gunpost next the hangars which was still firing at our men. An AUSTRALIAN pilot shot up the barges and the factory, then silenced another gunpost.

Eén van de aanvallende piloten is de Franse aas Commandant René Mouchotte DFC (*Distinguished Flying Cross*). Op 27 augustus 1943 wordt hij in een luchtgevecht boven St.Omer door een *Focke-Wulf* afgeschoten. Hij valt in zee en spoelt op 03 september aan te Westende. Hij wordt begraven te Middelkerke en in november 1949 overgebracht naar het kerkhof '*Père Lachaise*' te Parijs.

In de nacht van vrijdag 07 op zaterdag 08 november vallen bommen op het spergebied en in en om de Spuikom. Het afweergeschut is in werking van 20.35u tot 02.30u. In de nacht van maandag 10 op dinsdag 11 werpt men bommen op de Vuurtorenwijk en de Groenendijk en opnieuw in het spergebied. In de nacht van woensdag 26 op donderdag 27 om 21.00u vallen er brisantbommen ter hoogte van de watertoren van de Vuurtorenwijk en op de tramlijn Oostende-Knokke. De maand eindigt met een bombardement van donderdag 27 op vrijdag 28. Reeds om 07.55u vallen een aantal brandbommen rond het Militair Hospitaal en rond de elektrische centrale. Later ook op de Groenendijk.

Op zondag 07 December cirkelt de *Spitfire* W4711 van het 121e *Eagle squadron Royal Canadian Airforce* boven de stad. Door het afweergeschut getroffen stort het, om 14.45u, neer op het strand te Bredene ter hoogte van het *Hôtel de l'Espérance*. De piloot, *Flying-Officer* Richard Fuller Patterson, een Amerikaan uit *Richmond Virginia*, sneuvelt. Hij wordt te Bredene-dorp bij de kerk begraven. Gedurende de nacht is het afweergeschut niet minder dan zeventien maal in actie. Te 01.40 uur wordt een *Blenheim* bommenwerper van het 82e RAF-squadron opgestegen van vliegbasis *Watton-Norfolk* getroffen. Hij stort brandend neer op het grondgebied van Zandvoorde.

De inzittenden komen om het leven. Het zijn: *Pilot-Officer* Thomas Wilson piloot, sergeant Robert Johnston, 26 jaar, een Australiër en sergeant Frederick C. Hubbard 20 jaar, radiooperator-schutter. Ze worden in Zandvoorde begraven. Het afweergeschut is in werking van middernacht tot 07.37 uur.

Op Donderdag 11 december om 19.50u wordt andermaal een viermotorige *Halifax* bommenwerper van het 35^e RAF-squadron opgestegen van vliegbasis *Linton-on-House* gevangen door zoeklichten en boven de Vuurtorenwijk door het afweergeschut neergehaald. Hij komt brandend in zee terecht rechtover onze vuurtoren. De zevenkoppige bemanning komt om. Het zijn: *Pilot-Officer* H.D. Buckley piloot, *Flight-Sergeant* I.R. Bell waarnemer, sergeant F.W. Cracker radioöperator-schutter, sergeant G.L. Grigg 2^e piloot, sergeant R.W. Kent boordmechaniker, sergeant Laurence William Ketteringham schutter en sergeant M.V. Wakeling radioöperator-schutter. Sergeant Ketteringham (°1920) spoelt op 15 december omstreeks 10.00u aan op het strand te Bredene ter hoogte van Home Astrid. Hij ligt bij de kerk te Bredene-dorp begraven.

Dezelfde dag om 20.48u stort een tweemotorige *Hampden* van het 50^e RAF-squadron opgestegen van vliegbasis *Skellingthorpe* brandend in zee ter hoogte van het Militair Hospitaal. De vierkoppige bemanning sneuvelt. Vóór de *crash* afgeworpen brisantbommen vallen aan de watertoren op de Vuurtorenwijk. Ze beschadigen het wegdek. De tramlijn Oostende-Blankenberge wordt ter hoogte van Congolaan nr.113 stukgegooid. Eén bemanningslid wordt uit zee opgevist en te Oostende binnengebracht. Het is de 20-jarige sergeant-piloot William John Young uit Noord-Rhodesië.

1942

De maand januari verloopt opvallend rustig. Amerika is sedert 07 december 1941, de aanval op *Pearl-Harbour*, nu ook in oorlog met de As-mogendheden. De Amerikaanse luchtmacht zal in de loop van het jaar bij dag tegen Duitsland opereren vanuit Engeland. Na een aantal nachten intens afweergeschut en veel overvliegende vliegtuigen, werpen ze in de nacht van 10 op 11 maart 1942 brisantbommen op het spergebied Vuurtorenwijk. Het afweergeschut is sporadisch in werking tussen 22.20u en 23.45u en van 00.02u tot 01.12u. De 15e om 16.20u wordt te Bredene een jachtvliegtuig een vleugel afgeschoten. Het stort neer op het strand ter hoogte van de Parklaan. De piloot sneuvelt. Op 04 mei in de voormiddag vallen brisantbommen op de Vuurtorenwijk en het spergebied zonder veel schade aan te richten. Op 31 januari wordt de schade aan de onroerende goederen in de stad Oostende, met uitzondering van de sperzone, reeds geschat op 350 miljoen frank.

In de nacht van 14 op 15 april rond 03.35u valt een *Wellington* van het 301^e Poolse RAF-squadron in zee vóór Oostende. Het toestel wordt afgeschoten door het gecombineerd vuur van de batterijen 'Saltzwedel Alt', 'Saltzwedel Neu' en de 'Stabsbatterie MAA 204'. Twee bemanningsleden verdrinken. Het zijn Z.F. Zamoyski 33 jaar en Mieczyslaw Rzemysk. Eerstgenoemde wordt op 24 april uit zee opgevist. De tweede spoelt op 12 juli aan te Middelkerke. Ze worden respectievelijk te Oostende en Middelkerke begraven. Drie anderen springen met hun valscherms. Twee ervan worden op het vliegplein van Raversijde gevangen genomen. Duitse troepen spoorden de derde op.

Op 27 april om 14.45u wordt een tweemotorige Boston bommenwerper van het 226^e RAF-squadron opgestegen van vliegbasis *Swanton-Morley* door de FLAK zwaar getroffen ter hoogte van zijn achterste geschutpost aan bakboordzijde. Het vliegtuig maakt een geslaagde buiklanding op een veld te Stene aan de 'Kromme elleboog'. De 19-jarige piloot *Warrant Officer* (Adjutant) William 'Billy' Keech († 15 sep 1996), een Canadees, wordt licht gekwetst. Zijn Canadese waarnemer springt met zijn parachute en landt ongedeerd op het vliegplein van Raversijde waar hij krijgsgevangen gemaakt wordt. Zijn staartschutter sergeant Donald Handford, 21 jaar, is door de granaatinslag echter zwaar gewond. Hij wordt door de Duitsers naar het *Marinelazarett* van

St.Idesbald overgebracht waar hij nog dezelfde dag overlijdt. Het vliegtuig maakt deel uit van een formatie van zes die als opdracht heeft de elektriciteitscentrale van Bredene-Oostende te bombarderen. Deze opdracht mislukt. Sergeant Handford ligt te Oostende begraven op het ereperk van het kerkhof Stuiverstraat.

Grafteken van slachtoffers van het bombardement van 07 mei 1942 op de elektriciteitscentrale van Bredene-Oostende.

In de maand mei komen iedere avond en nacht vliegtuigen over en vuurt het afweergeschut. Op 07 mei in de late namiddag bombarderen zes Bostonbommenwerpers van het 226^e squadron de elektriciteitscentrale van Bredene-Oostende. Ze treffen de centrale niet maar het gros van hun bommen komt op de woonwijk Sas-Slijkens terecht waar ze slachtoffers maken. (voor een verslag van dit bombardement verwijs ik naar 'Circus 164' in 'De Plate' van augustus 1995).

Op 01 juni sneuvelt de Vlaamse piloot Georges Livijns, een Wevelgemnaar, van het 350th Belgian squadron RAF. Na een Circus-operatie op Brugge en een luchtgevecht met twintig Focke-Wulfs, waarschijnlijk van Jagdgeschwader JG26, wordt zijn Spitfire samen met die van zijn vriend R.Hansez vóór Oostende vermist. Een derde Belgische piloot, R.Laumans, wordt om 15.00u vóór Oostende in zee geschoten. Hij wordt door de Duitsers krijgsgevangen gemaakt nadat hij twee dagen en drie nachten in zijn dinghy (rubberboot) rondgezwalpt heeft. Een trieste dag voor het Belgisch squadron dat in één dag drie van haar piloten en evenveel jachtvliegtuigen verliest. Het afweergeschut blijft zeer actief. Er wordt gemitrailleerd op banen en kanalen waarbij soms slachtoffers vallen.

We moeten nu tot 29 augustus wachten vooraleer op de wijk weer iets ernstigs gebeurt. Die dag treedt het afweergeschut om 11.24u in werking. Het beschiet een escadrille van een twaalfstal bommenwerpers met jachtescorte die over de stad vliegt en zijn lading uitgooit boven het Hazegras en de Vuurtorenwijk. Er vallen bommen op de Voorhavenlaan en in het spergebied. In de Stokerstraat valt een bom naast de zusterschool die schade oploopt. Een tweede bom valt in dezelfde straat tussen de huizen nrs.50 en 54 waarvan het achtergedeelte beschadigd wordt. Ook

vallen enkele brisantbommen naast de stadsschool zonder slachtoffers te maken. Verder vallen er brisantbommen op het havengedeelte bij de Marineschool. Een schip dat daar afgemeerd is, wordt getroffen.

Op 18 september om 16.45u mitrilleren acht jachtvliegtuigen in scheervlucht Duitse versterkingen en geschutsposten in de duinen. Vóór Oostende beschieten en zinken ze een voorpostenboot.

De laatste maanden van het jaar verlopen verder zonder bombardementen op de woonwijk. De bevolking wordt alleen bij dag en nacht geplaagd door het alomtegenwoordige Duitse afweergeschut dat permanent laag-of hoog overtrekkende vliegtuigen beschiet. Het regent granaatsplinters. De mensen blijven echter alert. Ze slapen in hun kelders of houden een avondlijke *exodus* naar diverse schuilplaatsen. Men weet nooit wat er zal gebeuren. Iedere dag weer wordt ons grondgebied overvlogen door een menigte vliegtuigen op weg naar Duitsland. 's Nachts worden regelmatig lichtfakkels afgeworpen. Bij dag trekken ze soms cirkels in de lucht zoals ze dikwijls doen boven een doelwit als ze gaan bombarderen. Er wordt nog aangevallen, gemitraillerd en gebombardeerd in de omgeving. Wanneer is het weer onze beurt?

Op 06 december laten zware inslagen vermoeden dat er bommen gevallen zijn in de haven en het spergebied bij de vuurtoren. Op 08 december om 08.20u worden binnenlanders op het kanaal Oostende-Brugge en in de vaart Plassendale-Nieuwpoort gemitraillerd door laagvliegende jachtvliegtuigen. Verschillende schepen worden ernstig beschadigd. Een schippersvrouw, Leonie Pellemans, 42 jaar, echtgenote van schipper Oscar Hoffman van de 'Mathilde' uit Anderlecht wordt gedood. Ze is zwaar getroffen in borst en buik, Het wielhuis wordt versplinterd door hoogexplosieve HE 20mm granaten en het schip loopt zware schade op. Dergelijke aanvallen blijven op diverse plaatsen in de omgeving plaatsgrijpen tot 22 december.

Het dagelijks rantsoen schrik stapelt zich langzaam op. Luchtafweer, bommen, mitrilleren, neerstortende vliegtuigen, het is wat van het goede te veel. Veel bewoners verlaten dan ook de wijk en trekken naar veiliger en rustiger oorden.

Wordt vervolgd.

=====

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

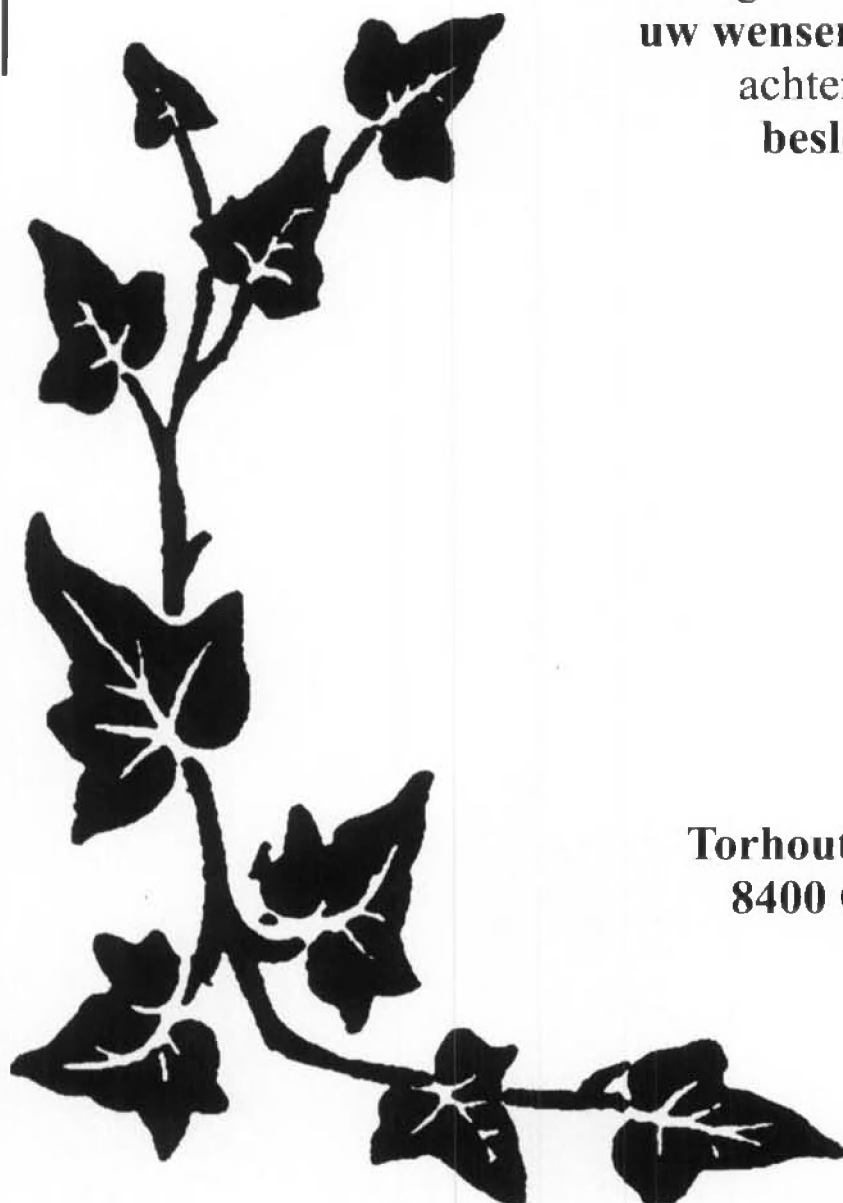
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontrakt**
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

OKTOBER 2009

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

DE VUURTORENWIJK EN ZIJN BEWONERS

het veranderde straatbeeld van de wijk

Samengesteld door het Davidsfonds Vuurtoren

Van 03 oktober tot en met 29 november 2009

Oostends Historisch Museum De Plate
Langestraat 69 – 8400 Oostende

Open: op zaterdag van 10.00 uur tot 12.00 uur en
van 14.00 uur tot 17.00 uur

Tijdens de herfstvakantie elke dag behalve op dinsdag

Stad aan Zee
OOSTENDE

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 10

MAAND oktober 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 196: **Y. DINGENS:** Vermaak op en buiten de foer." Montagnes russes" in Oostende (1926).

blz. 199: **R. JANSOONE:** Het voorspel tot het Beleg van Oostende (deel 6).

blz. 207: **R. WEISE:** De Vuurtorenwijk in de Ite Wereldoorlog (deel 2).

blz. 215: **L. PINCKET:** Het derde dok en de oude scheepswerven te Oostende.

blz. 220: **G. DESSEYN:** Strandjutter.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Yves DINGENS: Leopold II-laan 6, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Rudolf WEISE: Voorhavenlaan 1/14, 8400 Oostende.

Louis PINCKET: Kerkstraat 21/1, 8400 Oostende.

Gerard DESSEYN: Zeelaan 6, 8400 Oostende.

OKTOBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

donderdag 29 oktober om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

Onderwerp: **ALLEN DIE WILLEN NAAR ISLAND GAAN ...**

Spreker: dhr. **Joris SURMONT**

Joris SURMONT doorliep de Stedelijke Visserijschool John Bauwens te Oostende. Hij is houder van de brevetten van aspirant schipper en van motorist ter zeevisserij.

Op 15 jarige leeftijd monsterde hij aan als scheepsjongen op de O.32, een kotter van de Oostendse bootsjouwerij. Later bedreef hij de 'grote' visserij op IJsland alsook de bokkenvisserij op de Keltische en Ierse zee.

Na een carrière bij de zeevisserij stapte hij over naar Defensie, waar hij na zijn studies als Industrieel Ingenieur, actief was als technisch officier aan boord van de fregatten Westdiep, Wielingen en Wandelaar. Korvetkapitein Joris SURMONT is actueel werkzaam als hoofd van dienst toezicht contracten varende personeel.

Hij brengt een overzicht van de IJslandvisserij vanaf de 19de eeuw tot en met 1994, het jaar waarin de Amandine, de laatste Oostendse IJslandtreiler uit de vaart werd genomen.

De IJslandvaart spreekt vaak tot de verbeelding. De ruwe zeeën op de Atlantische Oceaan ter hoogte van Pentland Firth , ten noorden van Schotland enerzijds en het harde werk in guur weer verstoken van elk comfort anderzijds, zijn aanleiding tot een heel apart wedervaren waar de spreker uitgebreid over vertelt.

Gaat het nu goed of slecht met het visbestand? Zijn de visquota's echt effectief? Waren de protectionistische maatregelen van de IJslandse regering wel verantwoord? Ook op deze vragen krijgen we deze avond een antwoord .

De voordracht wordt gevolgd door een film opgenomen in de periode 1975-1976 door de spreker aan boord van de IJslandtreiler O.182 Caesar, die toen op de IJslandse zuidkust viste.

Wie de voordrachten "De Oostendse IJslandvisserij" van Henri Laplasse (nov 2001) en " Wat de IJslandvaarders vertelden" van Willem Lanszweert (april 2008) heeft gevolgd zal nu ook deze avond willen komen luisteren en kijken naar de avonturen van Oostendenaar Joris SURMONT.

En zoals altijd bij De Plate is dit alles gratis zowel voor de leden als niet-leden.

Elk zegge het voorts.

Vermaak op en buiten de foor: "Montagnes russes" in Oostende (1926)

door Yves Dingens

Een spectaculaire nieuwigheid op de oktoberfoor van 1926 was de "Majestic Railway", een "montagnes russes" (roetsjbaan of achtbaan) uitgebaat door een Nederlander, een zekere Benner, die tijdens het interbellum ook met andere attracties (zoals in 1932 bv. de "American Auto-Skooter") de Oostendse foer aandeed (1). De achtbaan stond op het Sint-Petrus en -Paulusplein, alwaar nu tijdens de foer o.m. het reuzenrad verrijst.

"Montagnes russes" zijn steeds zeer populair geweest (:) door de heel speciale sensatie, het angstgevoel en de adrenalinekick die ermee gepaard ging. Buiten het jaarlijkse foorgebeuren om, werd reeds op zaterdag 4 augustus 1888 een permanente "montagnes russes" opengesteld in de Koningstraat (tot 1888 "rue de Paris" genoemd) (2). De ingang bevond zich evenwel op de Zeedijk (thans Albert I-promenade), naast "Hôtel Beau Rivage" (dat huisnummer 66 droeg en gelegen was tussen "Hôtel de la Plage" en "Hôtel Splendid") (3). Voor 30 centimes kon men er een ritje op maken, zoals enkele maanden voordien reeds met zoveel succes gebeurde op de Wereldtentoonstelling te Brussel. De Luikse burgemeester d'Andrimont waagde het als eerste. De Oostendse "montagnes russes" waren een groot succes en talrijke bezoekers van de renbaan gunden zich nadien een ritje. De spoorweg was gebouwd volgens het Thompson-brevet (L.A. Thompson Switchback Railway, C.I.) waarover dadelijk meer. De twee directeurs waren de heren Grumwaldt uit Sint-Petersburg en de Oostendenaar Victor Van Isacker (4).

Hoe moeten wij ons nu deze eerste Oostendse "montagnes russes" voorstellen? Helemaal nog niet als de technisch zeer geperfectioneerde coasters die wij heden ten dage kennen.

De eerste volledige omloop was die op Coney Island (New York), de "Switchback Railway" die ontworpen was door LaMarcus Adna Thompson (1848-1919) in 1881 en door hem gebouwd werd in 1884 (Thompson had reeds op 20 januari 1865 een brevet verkregen voor de eerste roetsjbaan. Op 13 juni 1884 werd de baan in werking gesteld. De in hout opgebouwde structuur bestond uit twee parallel lopende hellingen met aan beide uiteinden een laadstation op 15 meter (50 feet) hoogte. Personeel droeg de lege karretjes telkens naar boven voor een volgende rit naar beneden. De passagiers klommen tot bovenop een platform en reden dan, gedreven door de zwaartekracht, in een rijtuig met zijdelings opgestelde zitbanken, het 600 feet (180 m) lange parcours naar de top van de andere toren. Vervolgens werd het rijtuig overgeschakeld ('switch') naar het tweede parallelle spoor waarop de passagiers de weg terug reden.

De baan haalde maar een snelheid van 6 mijl per uur (9,7 km/h), maar werd toch een groot succes. De rit duurde amper één minuut en een toegangskaartje kostte 5 cent. Tot 1600 passagiers konden per uur worden vervoerd en de wachttijd kon soms oplopen tot 3 uur. De 80 miljoen dollar die voor de bouw nodig waren geweest, werden al snel terugverdiend (5).

Waarschijnlijk was het op die manier dat de "Switchback Railway" die te Oostende stond opgesteld, functioneerde (mogelijks reeds met één of meer van de verder aangehaalde technische verbeteringen?). Wij beschikken niet over een afbeelding van deze attractie, maar, aan de hand van volgende tekening van de allereerste baan op Coney Island (N.Y.), kan men zich een vrij goede voorstelling maken van hoe die er kan uitgezien hebben.

Hoelang deze Oostendse "montagnes russes" voorkwamen, hebben wij niet kunnen achterhalen (6). Evenmin is trouwens bekend hoelang de eerste baan op Coney Island in werking was: men vermoedt evenwel dat dit niet langer heeft geduurd dan één of twee seizoenen. Allicht waren ook de Oostendse "montagnes russes" geen zeer lang leven beschoren, vermits het nog om een vrij

rudimentair ontwerp ging dat technisch aldra voorbijgestreefd was: dit maakt dat de nieuwigheid er vlug af was, vooral door de elkaar zich zeer snel opvolgende technische verbeteringen. Enkele maanden na Thompson's "Switchback Railway" bouwde Charles Alcock zijn coaster ook op Coney Island in een volledig ellipsvormig parcours, de "Serpentine Railway". In de lente van 1885 ontwierp Philip Hinkle een liftsysteem in zijn "Gravity Pleasure Railway", waarbij de trein naar de top getrokken wordt met behulp van een kabel of een ketting. Waar vroeger de passagiers zijdelings op niet zo comfortabele banken dienden plaats te nemen, kan men nu vooruit kijken en een veel hogere, steilere en snellere rit meemaken.

L.A.. Thompson liet zich ondertussen niet onbetuigd en in 1886 nam hij een patent op zijn ontwerp van coasters waarbij - door het inschakelen van donkere tunnels, dramatische lichteffecten en geschilderde decors (dioramas) - de passagiers de indruk moesten krijgen dat zij een reis door een landschap maakten. Hij bouwde nog vele dergelijke roetsjbanen die hij "The L.A. Thompson Scenic Railway" noemde. Sommige bleven in gebruik tot 1954, maar veel vroegere roetsjbanen werden afgebroken en vervangen door grotere.

In Engeland kwam de eerste roetsjbaan er in de populaire badplaats Skegness in Lincolnshire (volgens de meeste bronnen in 1885), gevolgd door Blackpool, Bridlington en Folkestone. De eerste "Scenic Railway" kwam er in 1887 in Atlantic City (U.S.A.) (7).

Zo is de basis gelegd voor de verdere ontwikkeling, [iets] waarop wij hier niet zullen ingaan en die bijvoorbeeld zou leiden tot de "Majestic Railway" waarover wij het in het begin hadden.

Roetsjbanen zijn sindsdien een quasi onmisbaar ingrediënt gebleven, zowel van pretparken (8) als van alle kermissen, ... mét inzonderheid van onze eigen, jaarlijkse Oostendse oktoberfoor!

NOTEN EN BRONNEN:

(1) *Le journal de la côte* (17/10/1928, afbeelding), *Le Carillon* (02/10/1926), *L'Echo d'Ostende* (05/10/1932).

(2) *La Saison d'Ostende* (08/08/1888), *L'Echo d'Ostende* (05/08/1888).

(3) Het "Hôtel Beau Rivage" was geheel vernield tijdens de Tweede Wereldoorlog en werd op 07 maart 1946 verkocht.

(4) Victor Van Isacker, wiens familie afkomstig was uit Antwerpen, woonde in de Leopoldlaan nr. 5. Hij baatte in de Werfstraat nr. 7 (rue du Carénage, thans Hendrik Serruyslaan) een fabriek van mineraal water en sifonflessen uit. Nadien week hij uit naar de Verenigde Staten van Amerika, alwaar hij zich vestigde in Rochester (New York). Daar bekwam hij, door tussenkomst van E.H. M. Notebaert (directeur van de Belgische parochie), een mooie betrekking bij "Bausch en Lomb", fabrikant van optiekapparaten. V. Van Isacker overleed er 25 jaar later, op 5 juli 1932 (*L'Echo d'Ostende*, 27/07/1932 en 30/11/1932, alsook A. Stracké, *Almanach du Commerce et de l'Industrie de la Ville d'Ostende*: 1888).

(5) Thompson nam een patent op zijn "Roller coaster structure" (US patent 310966) en zijn "Gravity switchback railway" (US patent 332762) in december 1885. Hij vroeg meer dan 30 brevetten aan voor achtbanen tussen 1884 en 1887. In de periode 1884-1888 had hij ongeveer 50 dergelijke railroads gebouwd in de V.S. en in Europa.

En toch, Thompson is niét de eigenlijke uitvinder van de roller coaster. Die eer komt toe aan John G. Taylor die een patent nam onder de naam "Inclined Railway" (zie: www.bookrags.com/wiki/LaMarcus_Adna_Thompson).

Voor een andere afbeelding van de "Gravity Pleasure Switchback Railroad" uit 1884 en van de "Scenic Railway", zie op: www.foundation.telefonica.com/.../imagenes/47.jpg. Een portret van L.A. Thompson vindt u op de site: www.britannica.com/coasters/i_thomp.html. Beide afbeeldingen kunnen wij hier niet afdrukken, om redenen van mogelijk copyright.

- (6) De populariteit van de "montagnes russes" in Oostende blijkt ook uit het feit dat, per Ministerieel Besluit van 15 april 1891, twee uitvindersbrevetten worden afgeleverd aan een zekere heer R. Crosse uit Oostende voor twee biljartspelen, genoemd "Jeu des montagnes russes" en "Jeu du Phare". Mogelijks bestonden de "montagnes russes" nog op deze datum? Zie de kranten: *L'Echo d'Ostende* (17/05/1891) en *Feuille d'Ostende* (25/05/1891).
- (7) Veel interessante informatie over ontstaan en geschiedenis van de "montagnes russes", met inbegrip van de wetten van de fysica in verband hiermee, is te vinden op volgende website, waaraan wij een aantal historische gegevens ontleend hebben:
http://fr.wikipedia.org/wiki/montagnes_russes
<http://www.8baan.com/pages/8banen:geschiedenis.php>
En: - URBANOWICZ, Steven J.: *The Roller Coaster Lover's Companion*. Kensington New York: Citadel Press, 2002;
- RUTHERFORD, Scott: *The American Roller Coaster*. Wisconsin: MBI Publishing, 2002.

Waarom spreekt men over: "montagnes russes"?

In de 17de eeuw werden in Rusland met ijs bedekte houten constructies gebouwd, waarop men met een slede naar beneden glijdt, vooral in de omgeving van Sint-Petersburg. Deze glijbanen zijn erg populair en dus worden er steeds grotere en betere versies gebouwd, heuveltjes worden toegevoegd, enz. Omstreeks 1784 werden wieltjes aan de sleden bevestigd, waardoor de attracties heel het jaar door open konden blijven. Soldaten van Napoleons leger namen het idee, bij hun terugkeer naar Frankrijk, mee. En ... waarschijnlijk komt de naam "montagnes russes" hiervandaan. Ook in het Engels wordt de achtbaan "**Russian mountains**" genoemd.

- (8) Thans bestaan in ons land 21 permanente achtbanen in de pretparken "Walibi Belgium" (7), "Bobbejaanland" (6), "Plopsaland" (4), "Bellewaerde" (2), "Boudewijnpark" (1) en "Télécoo" (1).

HET VOORSPEL TOT HET BELEG VAN OOSTENDE:

Politieke en militaire rol en betekenis van Oostende in de 2e helft van de 16e eeuw (deel 6)

door Roger JANSOONE

SCHERMUTSELINGEN

Op 29 november 1593 werden in Oostende nog negen nieuwe compagnies soldaten aangevoerd. Op deze toevloed van soldaten was deze niet zo grote garnizoenstad niet berekend, maar het was ook niet de bedoeling er "kazerneratten" van te maken, wel integendeel. Sir Norris had nu immers definitief de smaak te pakken van opwindende en succesvolle strooptochten tot ver in Vlaanderen, zodat zijn soldaten niet veel kans zouden lopen om een "zittend gat" te krijgen. Kandidaten voor deelname aan strooptochten waren er trouwens toch altijd genoeg, want dit betekende een welkome aanvulling van een soldij die, zelfs indien tijdig betaald, steeds aan de magere kant bleef. Doch het bleef niet bij dergelijke uitstapjes, want in toenemende mate werden er ook echte krijgscampagnes ondernomen

Op 14 december 1593 werd het fort van Plassendale overrompeld, maar door het invallen van de winter kon Norris niet verder doorbreken. Van deze gedwongen gevechtspause maakte hij gebruik om even wat "vakantie" te nemen in Londen, waar hij met veel eerbetoon werd ontvangen als een roemvolle veldheer. Het was hem intussen wel een zorg dat intussen het water in de straten van Oostende stond als gevolg van de bres die hij had laten slaan in de zeedijk om de Spanjaarden op afstand te houden. De herstellingswerken van deze zeewering vielen tenslotte - zoals altijd - ten laste van de Staten-Generaal, die dit vervolgens trachtten te recupereren via contributies in het Brugse Vrije ... ofschoon die dorpen, volgens de Raad van State, "noch qualycke tot contributie" konden gedwongen worden daar zij "door d'oorloghe soo verarmt ende verwoest syn".

Met de lente kwam Norris weer in actie. Op het einde van april 1594 ondernam hij een aanval tegen het fort van Snaaskerke. De ter hulp toegesnelde Spaanse soldaten werden verdreven en daarna werd het fort met de grond gelijk gemaakt. In een reactie hierop werd te Heist een nieuw fort gebouwd met daarin een afdeling ruitery voor snelle interventies in de omgeving. De landvoogd kreeg ook weer enige hoop toen hij vernam dat koningin Elisabeth op het einde van mei enkele Engelse compagnies terugtrok uit Oostende om ze in te zetten in Frankrijk ter ondersteuning van de aanvoerder der Hugenoten, Hendrik van Navarra. Ter compensatie stuurden de Staten van Zeeland, zeer tegen hun zin en met heel wat vertraging, een compagnie soldaten. Hierdoor ontstond er in het Oostends garnizoen voor het eerst een zeker evenwicht tussen het aantal Staatse en Engelse soldaten, zodat Oostende niet langer op weg was om een overwegend Engelse stad te worden.

Intussen werd het Spaanse leger voortdurend geplaagd door mouterijen wegens het uitblijven van soldij. Toen er ook in Duinkerke een mouterij uitbrak, was er voor het Oostendse garnizoen een reële kans om door te breken tot ver achter Veurne-Ambacht, doch die kans werd niet aangegrepen, vermoedelijk omdat er een zekere "verzadiging" en oorlogsmoeheid was ingetreden. "Le repos du guerrier" bleef inderdaad duren, ook nog in 1595, en dit omdat Norris het steeds meer aan de stok kreeg met het Oostendse stadsmagistraat dat niet langer vrede nam met het eigengereid en dictatoriaal optreden van de gouverneur.

NIEUWE ONTWIKKELINGEN

In de loop van 1595 behaalde het Spaanse leger enkele overwinningen in Luxemburg en in Frankrijk. In oktober werd Kamerijk ingenomen en dat was zo wat het orgelpunt van deze succesvolle campagne. Iedereen leerde hieruit dat het Spaanse leger nog niets van zijn slagkracht had verloren en dat eigenlijk het enige probleem met dat leger die eeuwige kwestie van de soldij

was. De Staten van Zeeland volgden met argwaan en bezorgdheid het verloop van de gebeurtenissen en zij eisten afschaffing van de "sauvegardes" in Vlaanderen en Brabant "om den vyandt alle middel te beneemen van de commoditeyt dien hy daeruyt treckt". Bovendien viel Calais op het eind van april 1596 in Spaanse handen.

Door al die Spaanse successen ontstond er nu opnieuw een mogelijkheid om de Spaanse oorlogsinspanning te richten tegen Oostende. Het Spaanse leger moest trouwens dringend weg uit Frankrijk, meer bepaald uit Artesië dat door de woeste en niets ontziende Spaanse soldateska vrijwel volledig was kaal geplukt en leeggeplunderd zodat het "victorieuse" leger dreigde zonder "bevoorradig" te vallen. Begin juni deed de landvoogd dan ook formeel de toezegging omtrent een komende belegering van Oostende.

Hierop anticiperend ondernam de gouverneur opnieuw strooptochten vanuit Oostende, want de beste verdediging is de aanval! Hij botste hierbij op weinig of geen weerstand. Parallel hiermede steeg het vertrouwen van belastingontvanger Everwyn op nieuwe contributies! Doch intussen kwam Stadhouder Prins Maurits persoonlijk naar Oostende voor een inspectie van de wallen en verschansingen, en dit na de val van Calais ... die bij hem een aantal vraagtekens had doen rijzen. Die inspectie bracht hem niet in een goede stemming want de fortificaties leken nogal sterk te zijn aangetast door weer, wind en water. Ook bleek er onvoldoende proviand en munitie te zijn om de eerste fase van een belegering te kunnen doorstaan.

Hierop volgde een algemene mobilisatie van middelen en manschappen. Op vrij korte tijd werd de stad in staat van verdediging gebracht. Soldaten en burgers werden aan het werk gezet voor het herstellen en versterken van wallen en verschansingen. De magazijnen werden gevuld met proviand, wapens en buskruit. Dit gebeurde allemaal nog net op tijd, want op 19 juni 1596 stond het Spaanse leger plots voor de stadsmuren. Gedurende tien dagen werd de vesting zeer aandachtig en zorgvuldig bekeken door een groep stafofficieren en militaire ingenieurs en hun conclusie was unaniem: er waren nog niet voldoende doeltreffende middelen voorhanden om een belegering met enige kans op succes thans aan te vatten. De landvoogd was zeer teleurgesteld en nam dan maar genoegen met de belegering van Hulst dat na een korte maar hevige belegering werd ingenomen, hetgeen duidelijk een algemene repetitie was voor het komend beleg van Oostende.

Na de val van Hulst ontstond in Oostende en in Den Haag opnieuw de vrees voor een spoedige belegering van Oostende. Die vrees was echter niet gegrond, omdat de landvoogd en zijn legerstaf twijfelden aan de haalbaarheid hiervan, maar zij hielden dat angstvallig voor zichzelf en trachtten integendeel de indruk te wekken dat een belegering nog slechts een kwestie van tijd was (wat eigenlijk ook wel waar was ... doch niet op korte termijn).

Het jaar 1596 was dus een jaar van aftasten van de wederzijdse posities. De belegering van Oostende was niet langer uitgesloten maar was vooral een kwestie van tijd en van middelen. In ieder geval, het uur van de eindafrekening kwam naderbij.

STILTE VOOR DE STORM

Op 19 november 1597 werd in Oostende een moordpoging gepleegd op gouverneur Norris en zijn sergeant-majoor. Algemeen werd dit gezien als een signaal van een nakend beleg. Reeds twee weken eerder had Norris vrouwen en kinderen uit de stad laten evacueren, richting Zeeland. Dankzij die evacuatie zouden die vrouwen en kinderen ontsnappen aan de totale vernieling en uitroeiing van Oostende tijdens de daaropvolgende belegering. Achteraf stonden zij garant voor de voortzetting van de bevolking bij hun terugkeer in een verwoest Oostende.

Een regiment Spaanse huurlingen verscheen in Oudenburg en via spionnen werd vernomen dat de landvoogd plannen maakte om de haven te blokkeren. Maar verder gebeurde er in 1597 niet veel omdat de landvoogd het te druk had in Frankrijk, meer bepaald tijdens de lange strijd om Amiens. Intussen betaalden heel wat dorpen contributies aan de belastingontvanger in Oostende, hetgeen er op wijst dat het garnizoen nog steeds een stevige greep had op grote delen van Vlaanderen en dat men er weinig geloof hechtte aan een spoedige belegering van Oostende. Bijgevolg schreven de belastingontvanger en de controleur van belastingen verder "brandbrieven" (aanslagbiljetten) naar diverse dorpen, waarbij de bestemmelingen vriendelijk maar beslist ertoe werden aangemaand de gevraagde contributie onverwijld te betalen, op straf van een "rigoureuse executie". Een afgelegen dorp in Oost-Vlaanderen dat zich meende aan de contributie te kunnen onttrekken, werd gewaarschuwd dat "al tardeert d'executie, soo comt sy toch noch ...". Zo'n "executie" was geen lacheding want het moest ook dienen als verwittiging voor "sy die sulckx niet alleen slaen in den windt maar oock houden voor spot". Zo werden bijvoorbeeld in Dudzele in 1598 een tiental mannen zo hard aangepakt dat "sy niemermeer sterckte ende ghesondheyt gheraecken souden". En in Blankenberge werden vrouwen "naeckt uut den kindercraem ghejaecht ende niet sonder groote verschrieken". Wel diende te worden vermeden dat "jonghe vrouwen lichtelyk moghen quaelick vaeren met verderf van hunne vruchte, het welcke ons causeren soude eene groote knagynghen ende belastinghe der consciencie". Men kan de schrijfstijl van die tijd soms nogal grappig vinden, maar de nare werkelijkheid is dat het er vaak zeer brutaal aan toe ging!

Opmerkelijk ook is het feit dat die "brandbrieven" al vlug niet meer geschreven maar gedrukt werden, en dit via voorgedrukte formulieren met, indien nodig, in een randschrift enkele aanvullende opmerkingen. Dit vroegtijdig gebruik van gedrukte formulieren – zo kort na het invoeren van de boekdrukkunst – was een administratieve "primeur" die al vlug navolging kende. De Oostendse belastingontvanger Everwyn was alleszins een modelambtenaar, steeds ijverig, praktisch, oplettend, creatief en inventief, een fiscus "streng maar rechtvaardig".

Ook in 1598 was er een gewapende vrede (of een "koude oorlog"), want het machtsoverwicht van het Oostendse garnizoen bleef onaangetast, omdat de koning van Spanje en de landvoogd hun geld en troepen hard nodig hadden op andere krijgstonelen. Dit betekende natuurlijk niet dat zij Oostende uit het oog hadden verloren, maar dit was (noodgedwongen) niet zo direct een topprioriteit. Intussen beviel het hun geenszins dat Oostende contributies begon te innen in een straal van zowat 50 kilometer, en dit op een vrij regelmatige basis. Maar zowel voor Oostende als voor de Spanjaarden gold de nieuwe slogan "Bellum se ipsum aleat" (de oorlog voedt zichzelf, of, met andere woorden, een leger moet tijdens een veldtocht "zelfbedruipend" zijn, ... en, tot Napoleon, zou dit nog een paar eeuwen zo blijven). Het innen van contributies in vijandelijk gebied kon (zelfs zonder plundering of rooftochten) alzo een conflict zeer lang doen aanslepen omdat de krijgsverrichtingen gaandeweg een eigen leven begonnen te leiden, weinig afhankelijk van financiering vanuit het thuisland. Dit is dan ook de tijd van langdurige oorlogen zoals de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) in de Spaanse Nederlanden met daar tussenin de verwoestende Dertigjarige Oorlog (1618-1648) in Duitsland.

DE OOSTENDSE VESTINGEN

Nu de belegering kennelijk naderbij kwam, ging steeds meer aandacht uit naar onderhoud en herstelling van bolwerken, wallen, vestingen, kazematten en verschansingen. Voor een stad aan zee kwamen daarbij uiteraard ook nog bestendig werken aan dijken en zeeweringen (die tevens een defensieve en beschermende functie hadden wat betreft de fortificaties). Alles samen vormde dit een enorm kostenplaatje! Dat de Oostendse belastingontvanger zo ijverig was, hield vanzelfsprekend in grote mate verband met deze onverzadigbare financiële slokop.

Een hevige storm in januari 1589 had zoveel vernielingen aangericht dat de stad "ten allen canten open light ende in seer groote peryckelen van by den vyant overvallen te worden". Nog vooraleer het nodige geld kon bijeengebracht worden om de herstellingswerken aan te vatten, werd Oostende in september van datzelfde jaar andermaal overvallen door een verwoestende storm. De Staten van Zeeland, die normaal hadden moeten opdraaien voor de herstellingswerken, riepen nu de hulp in van de Staten-Generaal, die eerst poogden de andere kant uit te kijken maar die vervolgens, onder zware druk uit Londen, dan toch maar besloten ook hun duit in het zakje te doen. Het was voor Londen en Den Haag een echte meevaller dat Spanje toen financieel en economisch zo zwak stond dat geen gebruik kon gemaakt worden van deze buitengewone gelegenheid om Oostende te overrompelen.

Met ingang van 1590 werd de opbrengst van contributies, heffingen en andere fiscale ontvangsten prioritair en overwegend besteed aan de Oostendse fortificaties en zeeweringen. Eigenlijk is het zo, dat dit (ongewild) grotendeels door Spanje werd gefinancierd via de contributies die werden geïnd door Staatse belastingontvangers in de Spaanse Nederlanden! De politieke en militaire toestand was immers zo verward dat een duidelijke scheidingslijn en nog minder een frontlijn of een grens kon getrokken worden tussen de strijdende partijen, met als gevolg allerlei absurde en gekke situaties die nochtans ergens een eigen logica hadden.

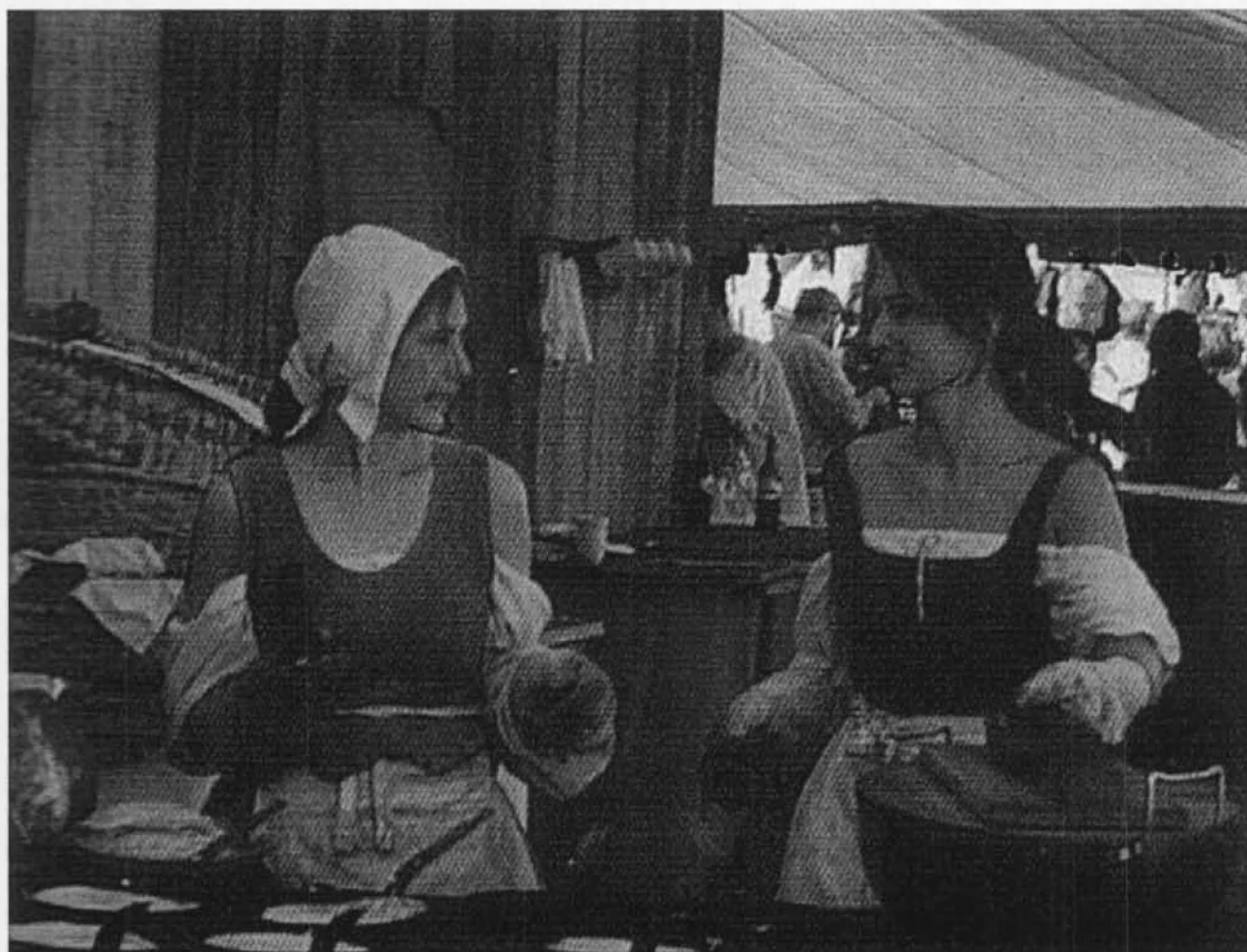
Maar in september 1590 verscheen ook de nieuwe gouverneur Norris op het toneel. Hij had geen bezwaar tegen onderhouds- en herstellingswerken, wel integendeel, maar het probleem was dat hij maar al te graag meesnoepte van de fiscale vetpotten! Er bleef zoveel aan zijn vingers hangen dat hij vlug in botsing kwam met Den Haag. Een eerste "reprimande" op 8 januari 1591 was gericht aan de Oostendse baljuw De Zouttere (onrechtstreeks eigenlijk aan Norris) en hij diende voortaan "des Raads bevelen ende niet des Gouverneurs nae te coomen". Toen dit niets opleverde, volgde een maand later een reprimande rechtstreeks aan Norris, gevolgd door nog vijf andere reprimandes binnen enkele maanden, doch zonder resultaat. Niet alleen verdween heel wat klinkende munt in zijn zakken maar hij begon ook een sluikhandel van Oostendse vis naar Brugge! Bovendien hief hij een persoonlijke tol op de handelsroute tussen Brugge en Diksmuide. Den Haag had het in een brief aan de "Privy Council" in Londen dan ook over "tijdens deze oorlog nooit geziene of getolereerde toestanden". Baljuw De Zouttere, die in een zeer ongemakkelijke positie verkeerde, berichtte aan de Staten-Generaal "het gaet hier alle daghe als tot ergher ende quaelicker".

Sir William Cecil, de voornaamste adviseur van koningin Elisabeth, was vooral bekommerd om het garanderen van een goede staat van verdediging van de Oostendse vesting en bijgevolg wou hij dat Norris wat zou inbinden. De gouverneur werd naar Londen geroepen "voor overleg" maar in werkelijkheid voor een serieuze terechtwijzing. Maar eens terug in Oostende, gedroeg hij zich verder als een oppermachtige seigneur die gewoon deed waar hij zin in had. Het probleem voor Den Haag was al die jaren het ondraaglijk feit dat Oostende theoretisch een enclave was van de Republiek doch in feite een Engels militair bruggenhoofd op het Europese continent en meer bepaald in de Spaanse Nederlanden, en dit gesteund op een belangrijke militaire aanwezigheid, in schril contrast met de Staatse militaire afwezigheid. Bijgevolg regeerde Sir Norris als "le petit roi dans son petit royaume".

In de jaren 1592, 1593 en 1594 werd Norris minder geldzuchtig omdat zijn rooftochten in Vlaanderen hem nu heel wat meer opleverden, zonder risico op klachten uit Den Haag of Londen. Dit kwam de versterking van de Oostendse fortificaties zeer ten goede, zodanig zelfs dat de gouverneur de indruk wilde verwekken dat die eer hemzelf toekwam. Het enige wat hij in Oostende niet wou prijs geven was het monopoliseren (via tussenpersonen) van de nog bestaande kleine kustvisserij en de desbetreffende sluikhandel, een "gat in de markt" gelet op de grote vraag naar vis in het door voedselschaarste geteisterde Vlaanderen. Hij had zelfs een soort van visserscorporatie opgericht, met aan het hoofd een vertrouweling (een zekere Carpentier), en er werd druk

uitgeoefend op vissers die weigerden zich aan te sluiten. In het Chicago van Al Capone had die Sir Norris goed aan zijn trekken kunnen komen...

Spijts al die problemen en onfrisse praktijken mag toch gesteld worden dat Oostende aan de vooravond van het beleg in ruime mate en voldoende omringd was van de nodige wallen, verschansingen en bolwerken, en tevens omgeven door stevige dijken en zeeweringen. De proef op de som zou volgen tijdens een belegering die nu met rasse schreden naderbij kwam.

Oostendse volkswrouwen anno 1600 (historische reconstructie)

HET DAGELIJKS LEVEN IN EEN INGESLOTEN GARNIZOENSTAD

Uit wat voorafgaat, kan de indruk ontstaan dat Oostende, voorheen een levendige en bloeiende stad aan zee, nu een saaie en bijna doodse vesting geworden was, een echt mannenbastion, met nog slechts weinig vrouwen en kinderen. Doch niets is minder waar! Uiteraard was er wel een en ander veranderd, met de snelle omvorming tot een vesting- en garnizoensstad, de daarmee gepaard gaande toevloed van soldaten en allerlei krijgsvolk, en het wegvallen van de grootschalige en winstgevende haringvisserij en haringhandel. Maar de vissersbevolking bleef grotendeels ter plaatse, zij het dan dat de vissers nu nog enkel actief waren in de kleine kustvisserij (te vergelijken, eeuwen later, met de toestand tijdens de beide Wereldoorlogen), en deels ook als bemanningslid in het druk scheepvaartverkeer tussen Oostende en resp. Zeeland en Engeland. Ook op de scheepswerven

(tevens scheepsherstelling en opkalfatering) bleef er voldoende bedrijvigheid, en niet alleen ten behoeve van de visserij.

Oostendse straatkinderen anno 1600 (historische reconstructie)

Aan vrouwen was er trouwens geen gebrek (althans tot de evacuatie van de meeste vrouwen en kinderen in november 1597 met het oog op het nakend beleg). Niet alleen was er - in het kielzog van ieder leger - de traditionele "achterhoede" van dames van lichte zeden, met ter plaatse een eindeloze reeks van gezellige herbergen, kroegen, taveernes en bordelen (waarbij het verschil tussen een en ander doorgaans niet duidelijk was). De keerzijde van de medaille was de verspreiding van geslachtsziekten (destijds ongeneeslijk), doch dit was een "tijdbom", een langzaam sluipende ondermijning van het gestel ... waarvoor de tijd ontbrak omdat de gemiddelde levensverwachting toen niet bijster hoog lag, zowel bij mannen (met bijna allen een levensgevaarlijk beroep als soldaat of als zeeman) als bij vrouwen (vooral wegens - zoals overal elders - de beruchte kraambedkoorts). Voor voeding, kleding en verzorging van het garnizoen was er anderzijds een schare keukenpersoneel, wasvrouwen, schoonmaaksters, naaisters, marketentsters, hospitaalpersoneel, e.d. bestendig op de been. En omdat de mannen nodig waren voor andere taken en opdrachten, werkten er ook heel wat vrouwen in de magazijnen, opslagplaatsen en pakhuizen (in zekere zin een vroege voorafspiegeling van de massale inschakeling van vrouwelijke arbeidskrachten tijdens de beide wereldoorlogen).

In die beroerde tijd was er "bie uus aan 't zeetje" toch doorgaans veel plezier: er werd vaak gemusiceerd, gefeest, gezongen en gedanst, en met al die verschillende nationaliteiten werd dit een multicultureel gebeuren "avant la lettre". Vooral de gouverneur en zijn stafofficieren maakten er mooie sier. Zij hadden in Oostende "a jolly good time" en vrij algemeen hing er een sfeer van "easy come, easy go". Maar het was eigenlijk veeleer een "fin de siècle"-sfeer want men wist zeer goed dat het leven in deze bedreigde voorpost kort was en bovendien besepte men wel dat er ooit brutaal een einde zou komen aan het bestaan van deze enclave.

Omdat het grondwater brak en ondrinkbaar was, werd er veel bier gedronken, door jong en oud, door mannen en vrouwen. Wegens het wegvallen van de bevoorrading uit het ommeland, werd het bier grotendeels aangevoerd uit Holland en Zeeland, en ook al was er toen nog geen Heineken ... het was echt "fluitjesbier" (doch dat was toen vrij algemeen het geval omdat bier in de eerste plaats gedronken werd ter vervanging van onvindbaar drinkwater). De hedendaagse "Keyte" ("Oostends belegbier", een dobbel-tripel van 9,2°) is uiteraard niet te vergelijken met het toenmalig brouwsel! Ook de ingevoerde Engelse "ale" had een laag alcoholgehalte maar was wel een gesmaakte afwisseling op het ander bier.

Bij gebrek aan kazernes waren die garnizoenssoldaten bijna allen ingekwartierd bij de plaatselijke bevolking (een toestand die zelfs nog in 1914/18 zeer gebruikelijk was), en uiteraard gaf dit aanleiding tot "verbroedering" of "verzustering" met alle gevolgen van dien voor het geboortecijfer! Oostendse kinderen zijn in die laatste decennia van de 16^e eeuw opgegroeid in een sfeer van "koude oorlog" en soms ook van "warme oorlog", een sfeer die voor hen nogal vanzelfsprekend was omdat zij nooit iets anders gekend hebben. Voor Oostendse straatkinderen was het overigens een boeiende en prettige tijd want er viel wel altijd wat te beleven op straat en in het bijzonder ook in en om de zeer drukke en bedrijvige haven. Voor de ouderen onder ons die als oorlogskind de bezettingsjaren tijdens W.O.2 hebben meegemaakt, roept dit ongetwijfeld bepaalde persoonlijke herinneringen op.

Overigens mag hier gesteld worden dat de levensstandaard en de kwaliteit van het leven (weliswaar moderne begrippen die toen nog niet gekend waren) in Oostende heel wat hoger lagen dan in Vlaanderen, eenvoudig omdat verpaupering en ondervoeding daar overal zwaar begon toe te slaan. Uiteraard was er in Oostende veel vis, maar er was af en toe ook vlees van buitgemaakte koeien, schapen en varkens en er werden kippen en konijnen gekweekt. Melk was afkomstig van geiten, alleseters die zich tevreden stelden met keukenrestjes en afval van groenten. In het onmetelijk krek- en schorrengebied omheen Oostende waren er ook enkele schaapherders die tussenin de strijdende partijen een moeilijk bestaan leidden maar die dan toch aan beide zijden (en vooral in Oostende) zaken wisten te doen. Omdat bevoorrading in groenten uit het hinterland problematisch werd (en de "groenselmak" er akelig leeg begon uit te zien), ontstonden er overigens – op alle mogelijke lapjes grond – nogal wat moestuintjes, die zeer productief waren omdat ze overvloedig werden bemest terwijl – net zoals later in 1914/18 – de "tuinders" vluchtelingen waren uit de omliggende dorpen ... want de Oostendenaar heeft over het algemeen geen "groene vingers".

Doch het ging niet alleen om geld en eten, want er kwam nog een ander aspect opdagen, voor die tijd erg nieuw, namelijk het in acht nemen van openbare reinheid en van een zekere vorm van persoonlijke en publieke hygiëne, bekommernissen die in de Middeleeuwen en nog zeer lang daarna tot het rijk der fantasie behoorden! De reden hiervoor hield verband met het feit dat deze vestingstad volgepropt zat met soldaten, duur betaalde en niet snel te vervangen huurlingen, die weliswaar (doch liefst niet) mochten sneuvelen "voor vorst en vaderland" maar die wel zoveel mogelijk moesten gespaard blijven van ziekten die – zoals men toen al besepte – vlug ontstaan bij troepenconcentraties op een beperkte oppervlakte. Het Engels leger had daarmee enige ervaring opgedaan tijdens de Honderdjarige Oorlog en ofschoon de toenmalige esculapen weinig terecht brachten van geneeskunde (en er betwistbare praktijken en theorieën op na hielden), wist men toch

al een en ander inzake het voorkomen van ziekten en epidemieën, zij het dan veeleer “met de natte vinger”. Maar de verkeerde en hardnekkige “miasmetheorie” (ziektekiemen werden verspreid “door stank en bedorven lucht”, een theorie die heeft stand gehouden tot het einde van de 19^e eeuw!), had tot gevolg dat een poging werd gedaan om de smurrie en rotzooi op straat min of meer op te ruimen en zelfs enigszins te voorkomen (voor die tijd een hele vooruitgang!). In de straten van Oostende krioelde het dan ook niet van de ratten (wat in andere steden – ook in Engeland - wel het geval was, en de legende van de rattenvanger van Hameln is hiervan een treffende illustratie). Het is enkel tijdens het langdurig beleg dat de rattenpopulatie enorm is toegenomen (wat, vanuit sanitair oogpunt, niet zo erg was i.v.m. het “opruimen” van lijken en kadavers in het niemandsland, zoals later aan het front in 1914/18). Het Engelse leger was alzo het eerste leger ter wereld (en gedurende lange tijd het enige) dat beschikte over een “Military hygiene instruction manual”, waaraan streng de hand werd gehouden en waarvan de verre oorsprong kennelijk teruggaat tot de Engelse veldtochten op het continent tijdens de Middeleeuwen (en de ervaring qua problemen van het dagelijks leven in een geïsoleerde enclave, met name Calais en vervolgens Oostende). Zelfs nog tijdens W.O.2 blijken de Britten de slag bij El Alamein in grote mate te hebben gewonnen omdat de Italianen en de Duitsers (incl. maarschalk Rommel) leden aan dysenterie ... terwijl de Britten hieraan vrijwel allen ontsnapten!

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES :

Straatscènes in Oostende tijdens de laatste jaren van de 16e eeuw (historische reconstructie - foto's R. Jansoone) :

- Oostendse volkswomen
- Oostendse straatkinderen

LIDGELD 2010

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2010 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Simone MAES
Penningmeester

door Rudolf WEISE

1943

Er vliegen dus regelmatig formaties bommenwerpers over onze stad. Door het afweergeschut en jachtvliegtuigen van *Jagdgeschwader JG26* van vliegbasis Wevelgem wordt meer dan één toestel neergehaald. Dit is onder meer het geval op vrijdag 14 mei te 12.40 uur.

Een viermotorige Amerikaanse B17-bommenwerper van de 95e *Bomb Group*, opgestegen van vliegbasis *Framlingham* en op terugweg van een bombardementsopdracht op industriecentra rond Antwerpen, wordt door het afweergeschut of een jachtvliegtuig afgeschoten en spat uiteen. Een stuk komt neer aan het kerkhof Stuiverstraat, de rest van het vliegtuig op de Gistelsesteenweg te Stene ter hoogte van de huisnummers 104-116. Acht van de tien bemanningsleden-valschermspringers bereiken behouden Oostendse grond. Twee andere landen aan het station te Stene. Eén ervan, Robert Hilton, is zwaar gewond en sterft ter plaatse. Hij wordt te Oostende begraven. Een inwoner van Stene, Louis D'Everlange, die de stervende behulpzaam is, wordt aangehouden en naar Duitsland gevoerd. Daar wordt hij één maand later gedood in de omgeving van Oranienburg. Andere leden van de bemanning komen neer bij de houtloodsen van de firma Snauwaert aan de 'Bolle' en in het spergebied aan het Fort Napoleon. Allen worden door de Duitsers aangehouden.

Die dag is gans de stad in rep en roer, want iedereen wilde de Amerikanen van dichtbij zien. Vooral het bemanningslid dat terechtgekomen is op het dak van het huis nr.53 in de Kaïrostraat en zich daarbij kwetste aan zijn been krijgt aandacht. Het komt tot relletjes met de vele toeschouwers en enkele zwarthemden (collaborateurs) krijgen allerlei liefs te horen. Men gaat zelfs tot handtastelijkheden over wanneer oud-renner Staf Vanslembrouck één van Hitlers aanhangers de kracht van zijn vuisten laat voelen. Wanneer een dreumes uit de groep toeschouwers roept: 'Hoe laf, dertig Duitsers tegen één Amerikaan' gaat de menigte aan het fluiten en jouwen.

Het jaar 1943 verloopt verder zonder dat de Vuurtorenwijk bommen te verduren krijgt.

JAGDGESCHWADER JG26 'SCHLAGETER' – EEN TOELICHTING

Jagdgeschwader JG26 'Schlageter': Duits jachteskader genoemd naar luitenant Albert Leo Schlageter die na WO1 in Oberschlesien in de Duitse weerstand als *Freikorpskämpfer* dient, verraden wordt, door de Franse bezettingsmacht aangehouden en in mei 1923 op de '*Golzheimer Heide*' gefusilleerd wordt. Hij heeft een treinspoor opgeblazen.

Op 05 mei 1942 is *Jagdgeschwader JG26 'Schlageter'* verdeeld over drie groepen met elk drie *Staffels* (escadrilles) van 12 vliegtuigen. De staf ligt op het vliegveld van *Audembert* (bij *Cap Griz Nez*). De groepen liggen respectievelijk: groep I op de vliegbasis van *Arques* (bij *St.Omer*), groep II op *Drucat* (bij *Abbeville*), groep III op Moorsele-Wevelgem (bij Kortrijk). Ze vliegen op *ME 109* en *FW 190*. Groep III wordt bevolen door *Gruppenkommandeur*, de aas *Hauptmann* (kapitein) Josef 'Pips' Priller, (1200 opdrachten, 101 overwinningen, † 1961). De *Staffels* 7, 8 en 9 van groep III worden respectievelijk bevolen door de *Staffelkapitâne*: *Oberleutnant* Klaus Mietusch, 72 overwinningen, gesneuveld op 17 september 1944 in een luchtgevecht met Amerikaanse P-51 *Mustangs* boven *Rath-Aldekerk* (Duitsland), *Oberleutnant* Karl Boris, 43 overwinningen en *Hauptmann* Kurt Ruppert, 21 overwinningen, gesneuveld op 13 juni 1943. Tussen 1939, aanvang van de oorlog en de capitulatie van Duitsland op 08 mei 1945, schieten de piloten van *Jagdgeschwader JG26* maar liefst 787 vliegtuigen neer. Het gros van de geallieerde vliegtuigen dat boven West-Vlaanderen neergehaald wordt door jachtvliegtuigen, is slachtoffer van dit eskader.

Gruppenkommandeur-Hauptmann Josef Priller

1944

1944 is het jaar van 'Pit en stake'. 'Pit en stake' is een door de Duitsers bevolen veldwerk. Het bestaat er in boomstammen (*staken*) van een zekere lengte in een put (*pit*) aan te planten op vrije terreinen. Het doel ervan is deze terreinen onbruikbaar te maken voor een landing door geallieerde zweefvliegtuigen. Op het wegnemen van een dergelijke paal staat de doodstraf. Gezien het gebrek aan brandstof wordt dit door de stoutmoedigste onder ons toch af en toe gedaan. Dit gebeurt dan meestal 's nachts. Ik heb het als 15-jarige ook nog eens helpen doen maar dan niet vlak onder de Duitsers hun neus. Wat men niet weet, immers niet deert!

Het is ook het jaar van de geallieerde landing in het Franse Normandië op 06 juni. Het is ook nog het jaar van onze bevrijding. Deze verheugende gebeurtenis grijpt plaats op vrijdag 08 september wanneer de Canadese *Manitoba Dragoons* onder kolonel A. Roberts zonder strijd Oostende binnentrekken.

Dezelfde dag wordt de Vuurtorenwijk een laatste maal zwaar geteisterd wanneer de bezetter er tussen 14 en 15u nog *in extremis* in slaagt de snelbootbasis in de lucht te laten vliegen. Daarbij sneuvelen op de wijk nogal wat ruiten, vliegen de pannen van de daken en worden deuren en ramen ontzet. Op de Congolaan (huidige Dr. Eduard Moreauxlaan), naast de tramsporen ter hoogte van café Stella (Martha's), ligt een zware ijzeren balk van de basis die door de kracht van de ontploffing letterlijk in een knoop gedraaid en door de luchtverplaatsing tot daar gevlogen is. Door deze ontploffing worden er ook nog eens elf burgers door vallende brokstukken gedood.

Het zijn:

Bassens Cyriel	° 08-06-1884. († te Oostende)
Chys Arthur	° 22-03-1903. († te Oostende)
Dossche Marcel	° 10-09-1920. († te Oostende)
Keters Alex	° 08-02-1913. († te Oostende)
Lavalle Ernest	° 19-08-1881. († op 't Sas)
Naert Oscar	° 19-01-1913. († Oostende)
Roman Maurice	° 03-07-1915. († op 't Sas)
Timmerman Gustaaf	° 15-04-1905. († op 't Sas)

Van Baelenberghe Florent	° 12-12-1895. († te Oostende)
Vermeersch Achiel	° 30-03-1908. († te Oostende)
Vermote Cyriel	° 03-02-1923. († op 't Sas)

DE Vernietiging van de Snelbootbasis – Een tijdsbeeld

Vuurtorenaar, adjudant van de Oostendse brandweer op rust, Roger Willems was als kind getuige van dit, op de Vuurtorenwijk, diep ingrijpende voorval. In 1998 schreef hij hierover onder meer het volgende waaruit ik met zijn toestemming een gedeelte citeer: “ 8 september 1944: de ‘dag der bevrijding van Oostende’, staat er in de annalen. Of er bijstaat dat dit ook de ‘dag van de ontploffing van de zogeheten ‘duikbootbasis’ was, weet ik niet.

Ik was toen 12 jaar oud en herinner mij hoe we tot bij ons op de Vuurtorenwijk het vreugdegejoel van de Oostendse bevolking hoorden. Canadese troepen werden met gejubel van blijdschap ontvangen. Een vier jaren durende oorlog was eindelijk voorbij! Iedereen was gelukkig, ook wij van de Vuurtorenwijk. Hoog tijd dat het gedaan was. Er was zowat aan alles een nijpend gebrek. Voedseltekort, klederen en schoeisel. Alles was tot op de draad versleten. Het was dus niet te verwonderen dat de meeste mensen slechts aan één zaak dachten: op zoek gaan naar de voorraden die de Duitsers hadden achtergelaten. Vooral in het afgebakend ‘*Sperrgebiet*’.

Gedurende de bezettingsjaren hadden ‘*pit en stake*’ mensen (opgeëiste werklui), vanaf de Voorhavenbrug tot tegen de huizenrij van het Militair Hospitaal, een hoge stenen muur moeten metsen. Op bepaalde plaatsen waren toegangen voorzien die destijds door soldaten bewaakt werden. Er stonden van die kleine betonnen wachtkotjes met kijksleuven.

Rechtover de Noord Edestraat was er zo’n toegangspoort. Langs daar waren op 8 september heel wat Vuurtorenaars het verboden gebied binnengetrokken op zoek naar alles wat ze nodig hadden. Ook mijn ouders deden dat en ik moest hen vergezellen. In bunkers werden bruine conservenblikken gevonden. Ze bleken alleen brood te bevatten. Verderop bleek dat in het gebouw gekend onder de naam ‘kantine van de vismijn’ heel wat te rapen lag. Men was er druk aan het plunderen. Mijn ouders namen één van die rechthoekige grote manden in beslag waarmee het Duits leger allerlei transporteerde. De mand werd gevuld met kledij, lakens, dekens en flessen likeur. Terwijl ik als bengel van twaalf jaar oog had voor andere zaken zoals een prachtig vuurpijlenpistool dat ik opdraapte doch vader riep me het weg te werpen.

Tussen het gewirwar van mensen viel mij een grote bruinverniste dubbele deur op die op een kier stond. Er hingen een paar elektrische draden voor. Op het moment dat ik de deur wou openduwen riep een onbekende man mij toe: ‘Blijf daar uit! Het zou kunnen springen!’ (ontploffing)! Toen de man uit het zicht verdween won mijn nieuwsgierigheid het van mijn angst. Ik duwde voorzichtig de hoge bruine deur open en trad in de ruimte die tot mijn grote verbazing een soort wapenmagazijn bleek te zijn. Mousergeweren in een rek, bajonetten op een hoop, handmitrailleurs achter de toonbank, munitie in dozen. Kortom, dingen die mij meer interesseerden dan wat de meeste mensen zochten. Ik had juist de tijd om een soort marinedolk in schede in mijn broekzak te moffelen toen mijn vader verscheen die mij met harde stem ter orde riep. In die tijd was ik te jong, doch later vernam ik dat enkele volwassenen zich wel degelijk hadden bediend in dit wapendepot.

Op versleten klompen was ik naar ginder getrokken. Tenslotte keerde ik alleen huiswaarts met aan mijn voeten een paar te grote legerkousen en twee maten te grote lederen bottines. Rond mijn hals hingen twee paar, zelfde soort, spiksplinternieuwe hoge schoenen en in elke hand droeg ik een fles ‘*Schnaps*’. In mijn zak zat de gevonden blauwstalen marinedolk die ik een week later stomweg zou ruilen tegen stukken zwarte harde chocolade met een Canadese tanksoldaat. Iets wat ik nog steeds beklag.

Locatie van de snelbootbasis in het Zeewezendok. Bemerkt de drie vlottende en afzinkbare deuren van de snelbootbunkers rechts boven in beeld.

Ik moet mij ter hoogte van de Dr.Edouard Moreauxlaan bevonden hebben wanneer ik op de Koninklijke baan, vanuit de richting Bredene, een snelrijdend voertuig zag komen. Het bleek een gecamoufleerde Duitse lichte vrachtwagen te zijn. Een klein model met een dekzeil in camouflagekleuren. De wagen stopte vlak naast de toegangspoort. Drie, in camouflage-uniformen geklede, Duitse soldaten sprongen eruit met 'Schmeissers' (9mm handmitrailleurs) in de hand. De chauffeur bleef in de auto zitten.

Ik stond te kijken, verlamd door schrik, met mijn buit rond de hals en in mijn handen. Ik had gehoord dat de Duitsers zonder pardon plundersaars doodschoten. (Noot: dit is inderdaad gebeurd aan de haven waar twee broeders, de heren Snauwaert Gustaaf ° 17-03-1915 en Leon ° 01-05-1920, verdacht van plundering op 05 september 1944 door een Duitse officier doodgeschoten werden). Ik dacht ook aan mijn ouders, maar gelukkig hadden deze Duitsers andere dingen te doen dan zich bezig te houden met het straffen van plundersaars. Toevallig was daar Victor Vranken in de buurt (de vader van de latere A.S.O.-goalkeeper Vranken) en één der soldaten riep hem bij zich. De Duitser gaf hem opdracht iedereen te verwittigen zo snel mogelijk uit het 'Sperrgebiet' te 'verschwinden' want er zou 'ein grosses Gefahr' dreigen. Daarop liepen de drie Duitse commando's door de toegangspoort en verdwenen achter de muur.

Victor Vranken had de boodschap begrepen en riep naar de bewoners in de omtrek dat ze moesten gaan schuilen. Hij nam zijn fiets en reed het 'Sperrgebiet' binnen om de mensen te verwittigen voor het nakend gevaar. Zonder twijfel is het aan hem te danken dat er toen geen slachtoffers vielen onder de plundersaars.

Ik droeg mijn schamele buit vlug naar huis en keerde terug naar de toegangspoort Noord Edestraat waar intussen mensen kwamen aangelopen. Victor had zijn werk gedaan. Ik was ongerust over het lot van mijn ouders. Iemand zei dat sommigen zich hadden verscholen in een bunker. En dan plots verschenen de drie Duitse commando's en klommen zonder meer in het wachtende voertuig dat vertrok richting Bredene. Wat zij hadden uitgevoerd zou weldra blijken.

Als allerlaatste der vluchtelingen kwamen eindelijk mijn ouders te voorschijn. Nat van het zweet, hijgend van inspanning, sleurend aan hun volgeladen mand. Vader riep al vloekend: 'Waar zat gij al die tijd, snotter?' Ik herinner mij hoe ik de mand hielp dragen terwijl vader bleef briesen. Wij

waren juist ter hoogte van het huis nr.3 in de Noord Edestraat wanneer het gebeurde. Een schouwspel dat ik nooit zou vergeten.

Opeens zag ik boven het 'Sperrgebiet' een reusachtige zwarte zuil vol vuur de lucht ingaan. Na enkele seconden klonk een enorme explosie. Hoeveel juist van dergelijke explosies plaatsgrepen kan ik helaas niet zeggen want na de eerste ontploffing was het alsof de wereld rondom ons verging. De luchtverplaatsing moet geweldig geweest zijn want op hetzelfde moment vlogen overal alle vensterruiten aan scherven. Voordeuren, garagepoorten, ramen, rolluiken werden uit hun hengsels gerukt. Massa's dakpannen vielen aan diggelen op het voetpad. Stukken steen, keien, stukken beton, verwrongen ijzer vlogen door de lucht tussen de huizen door.

Met haar handen haar hoofd beschermend, vluchtte mijn moeder al gillend van angst de gang in van het huis nr.3 waarvan de voordeur was opengevlogen. Daar woonde toen Espérance Ketels die niet thuis was op dat moment. Ik sprong in de kelderkeuken waarvan het venster en het rolluik door de luchtverplaatsing waren vernield. Vader had zich op zijn knieën verschuild achter de grote mand, een toegevouwen Duitse deken op zijn hoofd houdend. Zijn pet was tien meter ver weggevlogen. De woning vulde zich met kalkstof van de neergeploffte plafonds. Mijn oren suisdan door het geweld der explosies. De Duitsers hadden het ons gelapt!

Toen werd het stil. Iedereen kwam op straat. De lucht hing vol stof. Straatdek en voetpaden lagen onder een dikke laag kiezel. Met verstomming keken de mensen naar de verwoesting aan de huizen. Alsof er op vijftig meter een bom was gevallen. Wat de materiële schade voor wat de Vuurtoerenwijk alleen betreft, moet dit in de miljoenen frank zijn geweest. Of dat als oorlogsschade door Duitsland vergoed is geweest, weet ik niet.

Niemand van ons drie was gekwetst. Vader kon van geluk spreken want midden in de mand was een stuk beton van een paar kilo gevallen. Een halve meter verder gevlogen en vader had minder geluk gehad. Nadien hebben we vernomen dat hier en daar dodelijke slachtoffers zijn gevallen. In feite was de ontploffing van de zogeheten 'duikbootbasis' voor de Vuurtoerenwijk een trieste tegenvaller. In enkele seconden tijd werd het op 8 september 1944 een noodgebied. Ongelooflijk en onvoorstelbaar wat de woonwijk in zo'n korte tijd te verduren kreeg op een ogenblik dat de oorlog ter plaatse voorbij was.

Bij deze herinneringen en als ooggetuige van de ontploffing van de 'duikbootbasis' blijven bij mij een paar bedenkingen zwaar doorwegen. Met als belangrijkste vraag die men kan stellen: 'Kon deze spijtige gebeurtenis niet vermeden worden?'" Einde citaat.

Roger stelt zich dan verder vragen over de non-interventie van onze Weerstand en/of de Canadese troepen die Duitse actie hadden kunnen voorkomen of stoppen.

Op 20 september 1944 om 13.05 werpen Duitse jachtbommenwerpers nog lichte brisantbommen op de wijk zonder slachtoffers te maken. Daarna was het definitief gedaan. De naar veiliger oorden gevluchte wijkbewoners komen stilaan terug. Na vier jaar oorlogstrauma's kent de Vuurtoerenwijk eindelijk rust en kan haar heropbouw aanvangen.

BESLUIT

We besluiten ons verhaal met een citaat uit 'Boodschap van de RAF aan onze vrienden op de Belgische kust':

“...We smeken al diegenen die dierbare wezens verloren hebben
tengevolge van onze aanvallen hun droefheid niet in bittermis
te laten overgaan, dat ware hetgeen de vijand wenst.

Wij kunnen u alleen verzekeren dat wij ons uiterste best doen onze bommen zo nauwkeurig mogelijk uit te werpen op de voor de vijand waardevolle doelwitten en zo zullen wij voortgaan tot de overwinning zal behaald zijn”.

Spijtig genoeg vielen de bommen maar al te dikwijls op woonwijken naast het doel. Zelfs op plaatsen waar er helemaal geen militair doel was, waarbij er te veel onnodige en onschuldige slachtoffers onder de bevolking vielen. Het feit dat de vliegtuigbemanningen slechts beschikten over technisch beperkte richtapparatuur kan niet als excuus ingeroepen worden. Tijdens de oorlog deden techniek en wetenschap zoveel nieuwe uitvindingen zoals bvb radar (*Radio detection and ranging*) en de A-bom. Het moest dan ook niet zó moeilijk zijn om die richtapparatuur te verbeteren. Soms leek het echter alsof ze helemaal geen richtapparatuur gebruikten en de bommen maar lukraak uitwierpen. Zoals gebeurde bij het bombardement in de nacht van donderdag 30 op vrijdag 31 maart 1944 rond middernacht. Toen vielen bommen op de Gerst-, Leffinge-, Nijverheids- en Tarwestraat en de Torhoutsesteenweg waarbij 35 doden en talrijke gewonden vielen. Er dient ook opgemerkt dat men meestal bombardeerde van op meer dan 3 à 4km hoogte hetgeen de precisie sterk negatief beïnvloedde. Dat de vliegtuigen door de Duitsers fel beschoten werden en de bemanningen schrik hadden voor een afschot. Dat er bij hen soms ook gekwetsten en doden te betreuren vielen. Allemaal gegronde redenen om er zich zo vlug mogelijk vanaf te maken. Dit was onder meer het geval bij sommige bombardementen op de elektriciteitscentrale van Bredene-Oostende op 03 oktober 1941, 27 maart 1942, 27 april 1942, 07 mei 1942 en 05 juni 1942.

Zoeklichten, afweergeschut en nachtjagers, de schrik van alle bommenwerperbemanningen en van de bevolking.

De navigator-bommenrichter, *flying officer* Peter Saunders († maart 2005) uit de *leading aircraft* (leidend vliegtuig-escadrillecommandant) van het escadrille van zes Bostonbommenwerpers van het 226^e squadron-RAF (dat op 07 mei 1942 in de late namiddag de elektriciteitscentrale van Bredene-Oostende bombardeerde waarbij het doel niet getroffen werd maar waarbij onder meer 6 dodelijke slachtoffers vielen in de aanliggende woonwijk) getuigt hierover het volgende in een brief waarin hij zijn oprechte excuses aanbood aan mijn echtgenote die in dat bombardement haar ganse familie: haar hoogzwangere moeder, twee zusjes en twee broertjes, verloor. Ik citeer: ‘...*For our part, we know now that bombing is inherently inaccurate, with technically limited equipment, and we often wondered and sometimes guessed that our bombing efforts might have unfortunately caused wholly unintended civilian casualties...*’. Einde citaat. (‘...Wat ons betreft, we weten nu dat bombarderen met een technisch beperkte uitrusting erg onnauwkeurig is en we vroegen ons dikwijls af of, en veronderstelden soms dat, onze inspanningen om te bombarderen ongelukkiglijk de oorzaak waren van geheel onbedoelde burgerlijke slachtoffers...). Zo’n toestanden waren nu eenmaal eigen aan

oorlog! Hij zegt ook nog: '...*War is an awful and, we hope, outdated circumstance that will never recur...*' ('...Oorlog is een afschuwelijke en naar we hopen achterhaalde zaak die nooit meer zal terugkeren...'). Peter was *a gentleman and a friend*. Laten we het hopen met hem.

VAN DE AUTEUR

Ik had niet de bedoeling alle luchtbombardementen op Oostende te beschrijven. Ik heb mij uitsluitend beperkt tot feiten uit de luchtoorlog en andere gebeurtenissen waarvan de bewoners van de Vuurtorenwijk en hun onmiddellijke omgeving slachtoffer en/of getuige waren. Het zou wellicht interessant zijn voor het nageslacht en de geschiedenis van onze stad moesten allen die zich hiertoe geroepen voelen de oorlogsgeschiedenis van hun eigen wijk schrijven en publiceren.

BRONNEN

1. Archiefbank Stad Oostende – BE/SAO/SAD 521/0339.
2. Brief van 10 december 1995 – Flying officer Peter Saunders († 2005)
3. Circus 157 – André Vandenameele en Dirk Decuypere - 1987.
4. Dagblad 'Daily Express' – 28-10-1941.
5. Dagboek van het '350e Belgian Squadron RAF' 1941-45.
6. Dagboek luchtbescherming Bredene 1941-1942 – Janssens Jacques - hoofd LB.
7. De historiek der bombardementen van Oostende.
8. Fatale seconden – André Vandenameele en Dirk Decuypere – 1995.
9. Herinneringen van een jonge Vuurtorenaar-Adjutant v.d. brandweer (OR), door Roger Willems -1998.
10. Oostende onder de Nazi's deel 1 en 4- André Asseloos.
11. Totale oorlog – Band II – Henri Bernard professor KMS (Koninklijke Militaire School).

FOTO'S

1. Flak 88mm in actie-eigen fotoarchief.
2. Panorama Vuurtorenwijk -eigen fotoarchief.
3. Foto bommen over het Fort Napoleon -eigen fotoarchief.
4. Foto grafteken slachtoffers bombardement 07 mei 1942-eigen familiearchief.
5. Foto snelbootbasis en omgeving-eigen fotoarchief.
6. Foto *Hauptmann* Josef Priller - zie bronreferte 3 – blz.166.
7. Foto nachtelijk afweergeschut - zie bronreferte 8 - (m. de vinck) – blz.176.

ERRATUM aan: 'DE VUURTORENWIJK IN DE IIe WERELDOORLOG' – deel I

1941: Blz.2009/186- laatste paragraaf -1e lijn lezen: In de nacht van maandag 10 op dinsdag 11 februari wordt door *HMS Erebus* van de *Royal Navy*....'

2^e Lijn: lezen 38 cm ipv.38 mm.

Toelichting: HMS EREBUS

De beschieting van de Vuurtorenwijk in de nacht van maandag 10 op dinsdag 11 februari 1941 werd uitgevoerd door de monitor *HMS Erebus*-7200 ton, lengte 400 voet, breedte 88 voet, diepgang 11 voet. De monitor was, naast een aantal kleinere kalibers, voorzien van twee kanonnen van 15 inch (38 cm). De dracht van de 15 inch kanonnen bedroeg ca 40000 yards (36,5 km). Daarmee rekening gehouden moet het schip bij de beschieting aan de noordkant van en binnen de 'Oostdijkbank' gelegen hebben. Het bombardement duurde 15 à 20 minuten. De *Erebus* werd geëscorteerd door drie torpedojagers.

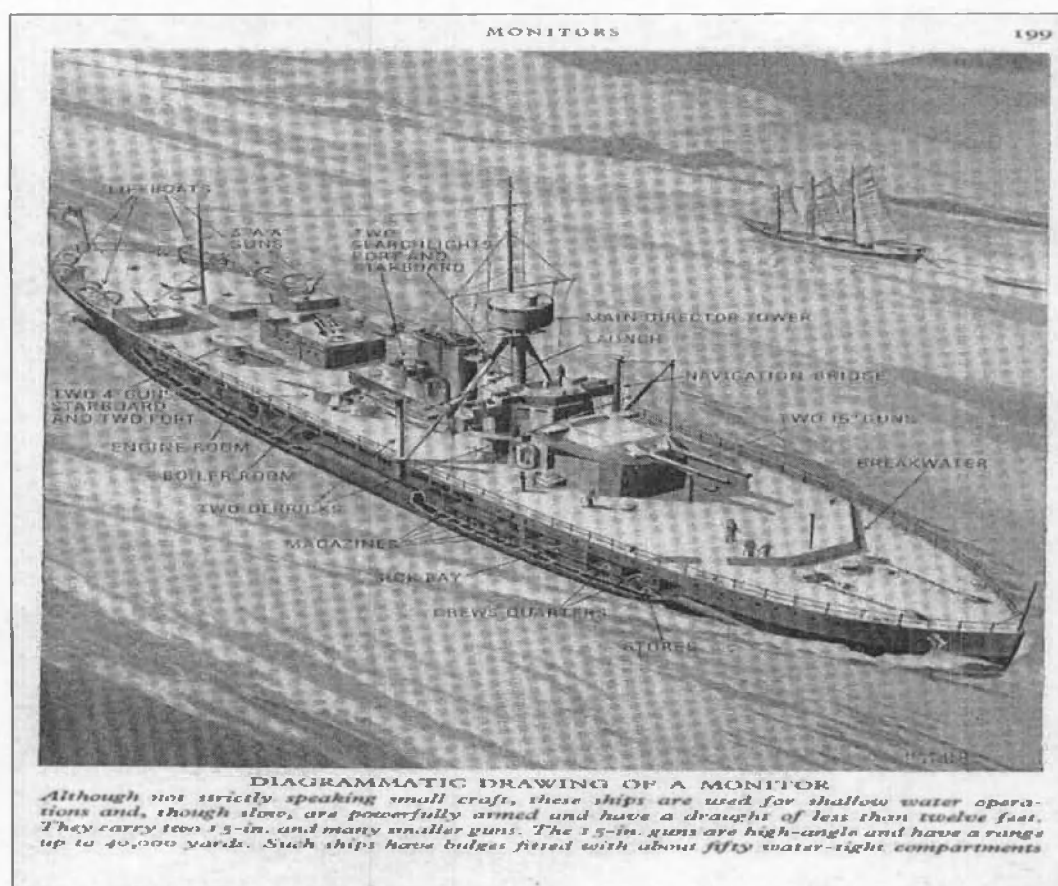
Erebus was de God van de duisternis in de Griekse mythologie. Ook nog de naam van één van de vier vulkanen op *Ross Island* op de Zuidpool ontdekt door de Brit James Clark Ross die één van de vulkanen naar één van zijn schepen noemde: de *Erebus*.

Getroffen werden: het *Sperrgebiet* en ook de haven, de Sint-Antoniuskerk en een er achterliggende muur van het nonnenklooster. Op de Vuurtorenwijk vielen twee granaten, één op de kerk en één voor de kerk in een open ruimte tussen de huizen. De kerk werd zwaar beschadigd. Waarschijnlijk ging het hier om te ver afgevuurde proefschoten. Het vuur werd geleid door een vliegtuig dat lichtfakkels afwierp boven het doel. Er vielen geen burgerslachtoffers op de wijk. Het totaal afgevuurde obussen bedroeg 30 à 40. Alle granaten, buiten de wijk, vielen in het *Sperrgebiet*. De ontploffingen werden gehoord tot in Brugge.

Bron: 'Filestore national archives government UK'.

'Britains glorious Navy' van Admiraal R.A.S Bacon.

Met dank aan: de heer I. Camerlinck-KLO.

HET DERDE DOK EN DE OUDE SCHEEPSWERVEN TE OOSTENDE

door Louis PINCKET

De *Derde Bassing* was gelegen alwaar nu het Stadhuis van Oostende staat. Plus de parking achteraan alsook de twee autobanen naar het Kennedy Rondpunt en een paar tramrails van *De Lijn*.

Begrenzing:

Vooraan: aan de Vindictivelaan, de Stockholmstraat. Aan de rechterkant, achteraan: waar nu ter hoogte van de Kaïrostraat de Werfkaai was, aldaar is nu het rijwiel- en voetgangerspad op het einde van de parking. En links, aan de zijde van het heden nog bestaande "tweede dok", lag de Sint-Jansbrug met een tramspoor. Er was maar één stuk vaste oever, zodus een muur waar de Sint-Jansbrug lag; de rest was in een glooiing zoals de Zeedijk.

De ligging van de scheepswerven:

Komende van het tweede dok, was de werf Loy met een slede, de werf Hillebrant met een slede, de werf Denye met twee sleden, de werf Panesi met twee sleden. De werven lagen in de Werfkaai (straat). Om de hoek, in de Stockholmstraat, was de werf van Deweert. Naast de werf van Deweert waren twee kolenopslagplaatsen: één van Coppe, de andere van Legaey. Dan was er de "cement-boeijs van Devreese, de 'cement-boer'. Verder in de straat, recht vóór de Amsterdamstraat, was de werf van Borrey met een slede. Op de hoek van de Stockholmstraat en de Vindictivelaan stond het cirkelvormig gebouw van het museum: het *Panorama*.

De grond van de werven:

Was in grijsgrauwe aarde, maar met de jaren was ze zeer hard geworden. De gebouwen waren door de scheepstimmerlieden zelf gans in hout gebouwd. Aan de straatzijde de werkplaats met de machines en werkbanken; aan de waterkant de open hangar om het schip te bouwen. De lengte van de werf was ongeveer 65 m, de werkplaats 12 m, daarop een open plaats van 20 m en dan de plaats om het schip te bouwen. 30 m alles, met een breedte van 14 meters. Op de werf was er enkel elektriciteit; geen water, geen WC, geen telefoon, geen brandspuiten ... maar er is niets voorgevallen van ongelukken. Wel eens een blauwe vingernagel, een houtsplinter of een snee, - maar dat was alles.

Met mensen en met hout:

Om een schip te bouwen op die werven diende alles gedaan te worden met *mankracht*. Wij konden dus zeggen, toen het schip 'klaar' was, dat wij die boot op onze schouders gedragen hadden. Ik werkte bij Hillebrant, maar op alle werven was het hetzelfde, zodat, wanneer men veranderde van werf, er niets hoefde bijgeleerd te worden.

Tijdens de jaren 1941 tot 1947 moest de werf zelf het hout gaan ophalen naar de zagerij. Bij Hillebrant was het naar Loppem of naar Lichtervelde; voor het vervoer stond de firma Bollenberghe van Bredene-Sas in. Er gingen zes mannen van de werf mee om alles op te laden. Eens terug te Oostende diende alles gelost te worden: dat wat draagbaar was op de schouders en de zware stukken op rollen tot ze op hun plaats lagen ...

Het uurloon in 1941:

Was voor de stielmannen 5,50 Fr. per uur; de overuren aan 6,25 Fr. De leerjongen kreeg 3,50 Fr. en de halve gasten 4,30 Fr. per uur.

De afmetingen en de benodigde houtsoorten:

Waren voor een schip van 17 meter kiel de volgende:

- De kiel in eik of in olm: 17 m x 32 cm x 22 cm;
- De voorsteven in eik: 3,70 m x 25 cm x 24 cm;
- De binnenvoorsteven in eik: 3,70 m x 24 cm x 12 cm, aan elkaar bevestigd met moerbouten;
- De schroefsteven: 3 m x 36 cm x 25 cm in eik;
- De roersteven: 3,40 m x 25 cm x 22 cm in eik;
- De binnenkiel, ook het 'zaad' hout genaamd, in eik: 16 m x 30 cm x 20 cm;
- De dekbalkophouders ('Lenewaarts' genaamd): 16 cm x 14 cm;
- De spanten (de ribben): 10 cm x 10 cm aan elkaar gebouloneerd; zodus: 20 cm x 20 cm;
- De berghouten, dat is: de beplanking aan de bovenkant van de romp: 70 cm x 7 cm in drie plankstroken; dit alles was in eiken hout;
- De zandstreek of de kielplank: 28 cm x 7 cm in olm;
- De huidplanken: 5,5 cm dik. De planken van aan de kiel tot aan de kimstreek waren in olm, omdat olm beter plooibaar is;
- Het onderstel voor de motor in eiken ('batiestukken' genaamd) : 8 m x 35 cm x 35 cm ;
- Het werkdek was in grenen van 12 cm x 6 cm ;
- De reling in eik: 16 cm x 10 cm ;
- De verschansing in grenen van 12 cm x 2,5 cm.

Gans het schip werd met gegalvaniseerde bouten en spijkers aan elkaar gemaakt; de bouten waren, naargelang de benodigdheden, vanaf 10 mm tot 22 mm.

Dit alles was *handwerk*: gaten boren, zagen, schaven, kappen.

Het roer van het schip in eiken; de roerschacht – 3,60 m lang - komt door het achterschip tot boven het dek; daarom was een kuip gemaakt in grenen hout op het model van een ton.

Eens het schip volledig dicht 'geplankt' was, werd het dan voor het 'kalfateren' geheel geschaafd met de kortschaaf, zodat er geen oneffenheden meer waren. Daarop werd er gekalfaterd: eerst een draad schiemansgaren, dan met stoppe (dat was vlasdraad); de naden werden vervolgens geverfd en gemastiekt, alvorens te schilderen met copperpaint (donkerrode verf).

De tewaterlating zelf:

Diende opnieuw met *mankracht* gedaan worden. Hij moest zodus van de blokken waarop hij gemaakt was, opgelicht te worden om de sleden er onder te plaatsen teneinde te kunnen 'aflopen'.

Dat gebeurde als volgt: eens de sleden onder de kiel, werden de sleden opgetild met het schip in de slede met spies ('ramkeggen' genaamd); door de keggen toe te slaan met voorhamers, met vier of

zes man, naargelang de grootte van het schip. Het grootste vaartuig bij werf Hillebrant was 30 m lang.

Eens het scheepje te water was, werd de ganse bodem tot boven de kim planken en effen met spanten gevuld met *cement*; dat vormde zo een effen vloer en was tevens ballast. In het visruim werd cement gevuld op dezelfde hoogte als de binnenkiel: dat vormde een effen werkvloer.

Verdeling van het schip in vier delen: de voorpiek, het visruim, de machinekamer en het logies.

De **voorpiek** diende voor het reservemateriaal (zoals netten, touwwerk, visbennen). Alles lag in kooien, 'zeilkooien' genoemd; dat was de benaming op de vroegere zeilschepen gebruikt om hun zeilen in op te bergen, - en die naam is gebleven op de vissersschepen.

Het **visruim** werd, over de ganse grootte, verdeeld in compartimenten om er de vis te stockeren. Men noemde dit 'visbakken'. De grootte van die bakken was volgens de verdeling van het visruim: een 100 m tot 106 m vierkant en in de hoogte 50 cm; daardoor kon de vis *niet geplet* worden. Het ruim was geheel geïsoleerd met *kurk*. Het visruim werd afgekoeld met ijs. En in de visbakken werd de vis tussen ijs gelegd.

De **motorkamer**. Eerst werden de mazout tanks op 'stoelen' gezet in de zijde van het schip: naargelang de grootte van het vaartuig, van tweeduizend tot achtduizend liters. Een olietank en een zoetwatertank. Een werkbank en een batterijkist. Dan de motor in het midden op de *batie* (de draagstukken voor de motor). De gangen tussen de motor en de tanks werden betegeld.

Tenslotte, in het achterschip het **logies**. Soms vier of acht kooien naargelang de grootte van het vaartuig, een tafel met banken vóór de kooien (en die banken dienden ook voor bergplaats), alsook een kolenstoof (goed vast gesjord!).

Tussen ieder deel was een beschot of 'dofte' (ook wel durk genoemd) maar niet waterdicht. In de voorpiek en het visruim moest men telkens van op dek door het luik naar beneden. Alleen tussen de motorkamer en het logies was er een deur.

Op dek

Vond men al de gebruikelijke voorwerpen zoals op alle schepen: mast, galgen, motorkap, stuurhuis en de reddingsboot. De 'bokkenvisserij' is later gekomen. Op de meeste schepen diende de reddingsboot als opslagplaats: voor de zak met aardappelen, de ajuinzak, de bakken bier en het drinkwater in flessen (bv. Spa, cider).

De motorstuwkracht:

In de periode 1934-1948 hadden de kustvisserijschepen ('*garnalenvangers*') een motorkracht van 15 pk tot 25 pk. En zijn, daarmee en in 1940, naar Engeland gevaren ... De middenslagschepen ('*grote moteurs*' genaamd) hadden 150 pk tot 200 pk; ze visten op de Noordzee en in het Kanaal. De '*IJslandvaarders*' hadden 400 pk tot 600 pk stoommachines en er werd gestookt met briketten.

De werf van Hillebrant

In 1920 zijn Achilles Hillebrant en zonen op de scheepswerven in de *Derde Bassing* gekomen. Tot zij, in 1947 en met gans de boel, moesten verhuizen naar 'de overkant', daar aan de Nieuwe Werfkaai bij de Hendrik Baelskaai in de Vuurtorenwijk (Opex). Zij hebben er nog gewerkt tot in 1960.

In veertig jaren tijd werden er 99 schepen 'gemaakt'. En na de oorlog, in 1946, wanneer de schepen uit Engeland terugkeerden naar ons, waren er heel wat vernieuwingen en herstellingen verricht.

Van 1941 tot 1950 werden er vele werkdagen van 11 uur gepresteerd, van maandag tot en met zaterdag!

De werf Hillebrant was door de Oostendenaars gekend onder de naam 'Hellebrander'. De *Derde Bassing* is in 1947 opgevuld geworden door de firma Soethaerd van Westende. Thans neemt het Stadhuis sedert de zestiger jaren de onkenkelijk geworden terreinen in.

LIJST VAN DE ARBEIDERS OP DE SCHEEPSWERVEN
VAN OOSTENDE, VANAF 1941 TOT 1960

Werk AUGUST LOY

Alfons Lowieck
Albert Erebout
Albert Floree
René Lauwereins
Michel Verlinde
Pierre Vandenabeele
Charel Massenhove
André Muylle
Maurits Erebout

Werk ACHILLES HILLEBRANT

André Hillebrant
Daniël Hillebrant
George Hillebrant
René Vanlaere
Edmond Smissaert
Louis Pincket
Edward Bonte
Stjeppen de Bruggelink
Edmond Deblieck
August Verhelst
Aloïs Hemelricks
.....
Charel Dely
Raimond Dely
Roger Smissaert
.....
Na 1946, terug uit Engeland

Werk JULES DENYE

Charel Denye
Frans Camerlink
Amedé Erebout
Maurice Cappon
Henri Cappon
Jaak Koten
Fernand Leniere
André Lacoere
Constand Erebout
.....

Boomzagers

Miny Jules
Miny Albert
Charles

Werf BORREY

Frans Borrey
Robert Borrey
Frans Ostin
Frans Denys

Werf DEWEERT

Daele, Victor
Daele, Albert
Daele, Leon
Vansteen, Paul
Vansteen, Frans
Heyman, t'Janie
Maurau, Emiel
Maurau, Bertrant
Delreu, JAAK
Ramoudt, Norbert
Adamson, Raymond
Maes, Louis

.....
Boomzagerij

Delreu, Jules
Delreu, Modest
Vermeire, August
Jansen, Edward

.....
Bureelbediende

Deceuninck, Lucien

Werf RICHARD PANESI

Gezelle, Robert
Maes, Richard
Deschacht, André
Deschacht
Jamson
Vermeire, August
Panesi, Richard (zoon)

BESLUIT:

- Er zijn nog wel enkele makers te kort wier namen me, ongewild en in de loop der vele voorbije jaren, ontgaan zijn;
- Op de werven werd er door de arbeiders van werf veranderd, omdat er nu eens meer werk was op die ene werf dan weer op een andere. Maar soms: ook door onenigheid en ruzie. En dan werd er 'gesproken' met vele 'gloeiende godveremelste' (,) godverdomme en 'vlammende nieuwèèrds' !!

Strandjutter

door Gerard DESSEYN

Zie jij ginder het breken van “da woater”?

Met gestrekte arm, de wijsvinger ietwat krom gebogen van de reuma, wijst hij mij de “plek”, daar waar het water van de Noordzee, door het spel van de golven, op een ondiepte te pletter rolt ...

“D’as de ‘binnenstroombank’”, leert hij mij. “Hoe diep is het daar, denk jij?”. Vorsend tast hij als het ware mijn kennis af. Ik weet het niet, maar geloof dat hijzelf van de zee heel wat afweet.

Ik hou ook van de zee. Meer oppervlakkig dan. Als van een lief dat jij gaarne ziet. Zonder haar te beminnen, méér dan al de anderen.

In weer en wind staat hij, alleen of in gezelschap van andere jutters, op een beschutte plaats, vanaf de dijk de zee gade te slaan.

Gij kunt hem ook tegenkomen, moederziel alleen, met de handen diep in de borstzakken, “tjolend” langs de vloedlijn.

Eens toonde hij mij, met de nodige omzichtigheid, een deel van zijn buit. De vondsten van een strandjutter kunnen zeer variëren!

Kort na de Bevrijding spoelden er zakken bloem aan: meel zonder zemelen en van de beste kwaliteit. Alleen de buitenste korst was doordrongen van het zilte zeewater. Naarstige ambtenaren van de douane trachtten de jutters te beletten om hun “buit” aan wal te brengen. Een Engelse sergeant oordeelde dat het wél mocht ...

Eens vond hij een fles, met daarin een brief-in-vier-talen, opgesteld door een werkleider aan de toenmalige *Delta-werken* in Nederland. Hij verzocht om een antwoordje, ten einde een beter inzicht in de stromingen te krijgen.

Mijn zegsman putte verder uit zijn herinneringen. Een “grote buit” was het stranden van een Engelse sloep: de “*Windrush*”. Zij was, door het slechte weer en de beperkte zichtbaarheid, uit koers geslagen en op het strand vastgelopen. Een ruime hoeveelheid Engelse *roltabak*, van het merk “*Old Holborn*”, was nog aan boord. En ... van de bemanning geen spoor. *Smokkel*, dat was duidelijk. Zelf kreeg ik een viertal pakjes. Als getuige. Met zwijgplicht ...

Hij vertrouwde mij verder toe, dat een tweede, opmerkelijke “buit” de vondst en de berging was van een zeventigtal vaatjes Pale-Ale “*Watneys*”. Deze werden netjes geborgen in zijn bergplaats. Helaas!!! Zij bleken allemaal leeg te zijn en, daarbij, hij kon er geen weg mee ...

Een bierhandelaar heeft hem uiteindelijk uit de penarie gered. De hele operatie bleek een “scheet” in een fles.

Ja, volgens weetal de Dikke Van Dale is een strandjutter: iemand die het strand afloopt om zich aangespoelde goederen toe te eigenen.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

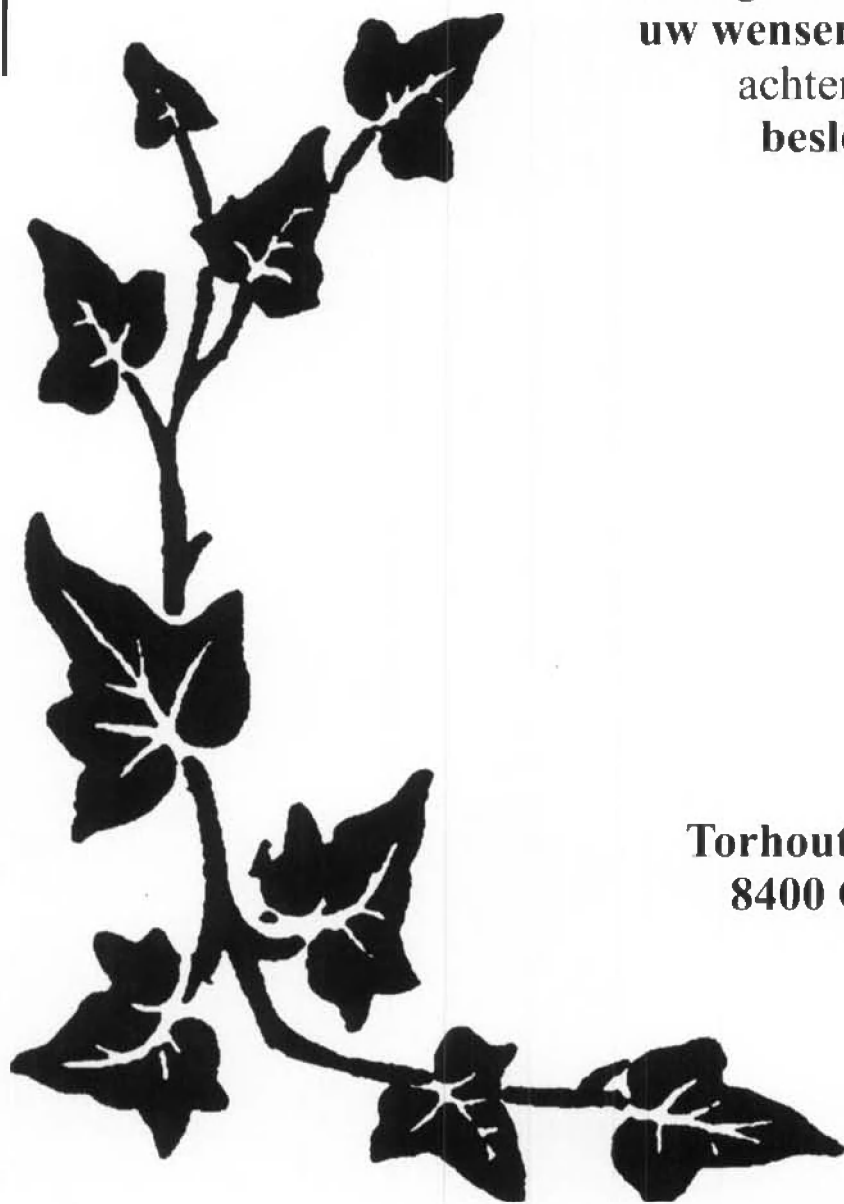
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

NOVEMBER 2009

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estaminet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 11

MAAND november 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 225: **M.CAPON**: De aanhechting van Raversijde bij Oostende in 1970.

blz. 242: **E. MASSCHALCK**: Het Cabinet van Paret.

blz. 244: Errata.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

000-0788241-19

Website: www.deplate.be

E-mail: de.plate@telenet.be

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES, Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg (waarnemend).

Schreven in dit nummer:

Michel CAPON: Westlaan 19, 8400 Oostende

Eddy MASSCHALCK: Ridder Van Ranstlei 77, 2640 Mortsel

NOVEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

donderdag 26 november om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colenssstraat 6, Oostende.

Onderwerp: **DE OOSTENDSE CINEMA'S**

Spreekers: dhrn **Johan GEUVENS** en **Régis BENOIT**

In deze lezing brengen Johan GEUVENS en Régis BENOIT een overzicht van de vele cinema's die Oostende ooit rijk was en bespreken ze er een aantal van: hoe waren de beginjaren van de cinematografie in onze badstad en hoe evolueerden de cinema's tot hun huidige bestaan ?

Ook komen de oprichters van deze filmzalen aan bod en zien we hoe ze hun imperium konden uitbouwen of soms ook roemloos ten onder gingen.

Oostende werd een heuse filmstad en de sterren van het witte doek kwamen hier in hoogsteigen persoon hun films voorstellen.

Aan de hand van geprojecteerde foto's en illustraties schetsen ze het ontstaan, het verloop en uiteindelijk de terugval van een glorierijke periode in Oostende: "de wonderlijke wereld van pluche en pellicule"...

Meteen ook de titel van het boek over de geschiedenis van de Oostendse cinema's dat eind dit jaar zal verschijnen

Vanaf 12 december zal daarbij met originele documenten, affiches en foto's een tijdelijke tentoonstelling doorgaan in ons museum.

Johan GEUVENS is werkzaam bij de Vlaamse Gemeenschap en heeft een passie voor film, cultuur, architectuur en... Oostende en is ook medewerker bij Vrijstaat O.

Régis BENOIT is werkzaam bij de Federale Overheid en deelt dezelfde passies met erfgoed er boven op. Hij zetelt tevens als deskundige in de Cultuurraad.

Beiden zijn oprichter/bestuurslid van de erfgoedvereniging vzw Hippodroomwijk die ondermeer het jaarlijkse Belle-Epoquefeest organiseert.

Voor allen aanbevolen.

1ste DECEMBER ACTIVITEIT : Middagmaal en kleinkunstnamiddag

Onze jaarlijkse maaltijd en kleinkunstnamiddag gaat dit jaar door op

ZATERDAGMIDDAG 5 DECEMBER OM 12.30 UUR

in restaurant "**Benny**", Vlaanderenstraat 13 Oostende.

De chef maakt het volgende voor ons klaar :

Aperitief met hapjes van het huis

Sint-Jacobsnoot met capuccino van kokosmelk en gekonfijte gember

Hazenrug met vruchtencompote
Parijse aardappelen

Hollandse dropijs in samenspel met kniekers van frambozen

Koffie of thee

Martin Vanderstraeten verzorgt zoals ieder jaar de muzikale omlijsting en er worden verrassingsacts voorzien.

De deelname in de kosten bedraagt **€ 32**, alles inbegrepen uitgezonderd de dranken aan tafel.
De aperitief wordt u aangeboden door de Kring.

Reservatie gebeurt door storting op rekening 380-0096662-24 van De Plate

H. Serruyslaan 78/19- Oostende

met vermelding maaltijd van 5 december met x personen.
De stortingen dienen te gebeuren vóór 27 december.

We hopen dat U er terug bij kunt zijn.

* * *

LIDGELD 2010

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2010 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Enkel zij die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 02 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Simone MAES
Penningmeester

AANHECHTING VAN RAVERSIJDE BIJ OOSTENDE IN 1970

door Michel CAPON

Grondgebied Middelkerke

De gemeente Middelkerke bestond oostwaarts uit Raversijde, in 't midden lag Middelkerke en westwaarts was er Middelkerke-Extension (Uitbreiding). Dit laatste gebied was ongeveer de helft van het volledige Westende-Bad.

Westende-Bad bestond namelijk uit een aaneengesloten badplaats verdeeld over twee gemeenten (Middelkerke en Westende). De grens tussen de beide badplaatsen was kunstmatig en onnatuurlijk (tussen Priorijlaan Middelkerke en Oostenlaan Westende). Van die grens en splitsing viel daarvan ter plaatse niets te merken.

VOORGESCHIEDENIS

De wijk Raversijde maakte destijds integraal deel uit van de gemeente Middelkerke. De voorgeschiedenis van de fusie veroorzaakte nogal wat spanningen in Middelkerke. Zodra er sprake was van samenvoegingen en wijzigingen in de gebiedsomschrijvingen van de gemeenten, doken om de haverklap wilde of soms zeer gefundeerde geruchten op. Voor Middelkerke varieerde dat van het ene uiterste naar het andere. Het absolute doemscenario was de volledige opslorping van Middelkerke door Oostende met het Raversijds vliegveld in het achterhoofd. De meest rooskleurige voorspellingen gingen in de richting van een groter Middelkerke door samenvoeging met Westende, eventueel met inlijving van de achterliggende poldergemeenten Wilskerke en Slijpe.

En wat als bleek dat er als ernstig project uiteindelijk in de laatste rechte lijn op tafel lag, namelijk: zal Middelkerke al dan niet zijn belangrijke wijk Raversijde verliezen? En zo ja, zou daar een compensatie tegenover staan? Welk was het standpunt van de bewoners van Raversijde zelf?

FUSIEGEDACHTEN (1)

Het werd stilaan een publiek geheim dat Jan PIERS, burgemeester van Oostende, zijn zinnen op Raversijde had gezet als deel van een ruimer plan dat als oogmerk had de volledige inschrijving van het vliegveld op Oostends grondgebied.

Gemeentesecretaris Alfons DUBOIS van Middelkerke was de man die alles beredderde en op de voet volgde. Julien DESSEYN was in die periode zo een beetje zijn "dauphin" aan wie hij soms verslag uitbracht over vertrouwelijke onderhandelingen. Zo zegde DUBOIS tegen DESSEYN eens dat op een plechtigheid waarop zowel burgemeester Jan PIERS als de Middelkerkse burgervader André TITECA aanwezig waren, Jan aan André een schouderklopje had gegeven met de luchtige mededeling: "André, we zullen zo goed zorgen voor uw Raversijdenaars". Dat was in PIERS-taal een overduidelijk signaal. Voor DUBOIS betekende weerstand van Middelkerke met een hardvochtige strijd om Raversijde bij Middelkerke te houden een ongelijk gevecht dat Middelkerke nooit kon winnen.

Daarom werd gestreefd naar een heel andere oplossing, die secretaris DUBOIS in Brussel ging verdedigen: geen verzet tegen het verlies van Raversijde, maar dan op voorwaarde dat Middelkerke met geheel Westende-Bad zou worden beloond! Dat leek een aanlokkelijke deal. De grensscheiding tussen beide gemeenten was kunstmatig en lag in een aaneengesloten wijk. De wettelijke eenmaking kon voor Middelkerke als badplaats niets dan voordelen bieden. In die optiek zou Westende-Dorp dan worden gefusioneerd met Lombardsijde.

Maar Westende had lout geroken en was helemaal niet opgezet met het verlies van Westende-Bad. Bekende CVP-tenoren, zoals Albert DE TAEYE (2) en Dries DEQUAE (3) hadden hun riante villa in Westende-Bad. In Middelkerke kwam men langzaam te weten dat Westende in hogere CVP-kringen steun zocht om de aanspraken van Middelkerke ongedaan te maken.

KENNISGEVING VOORSTEL FUSIE

Op donderdag 19 maart 1970 werden de gemeentebesturen van Zandvoorde, Leffinge, Snaaskerke en Bredene door de gouverneur van de provincie West-Vlaanderen schriftelijk in het bezit gesteld van een fusieplan aangaande Groot-Oostende. Dit plan d.d. 10 maart 1970 ging uit van de minister van Binnenlandse Zaken, dhr. Lucien HARMEGNIES (4).

De fusie werkte in op Oostende, Raversijde, Stene en Zandvoorde, waarbij ook lichte grenswijzigingen voorzien waren voor Leffinge, Snaaskerke en Bredene.

De minister had het inzicht art. 91 van de wet d.d. 14/02/1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel, in toepassing te brengen. De minister zegde in zijn schrijven (5):

"De middelgrote agglomeratie te Oostende is gegroeid volgens economische, geografische en demografische redenen, waarop de grenzen van de verschillende gemeenten, geen of eerder negatieve invloed hebben gehad, terwijl problemen waarover deze agglomeratie zich echter geplaatst ziet, zich over het gehele gebied uitstrekken, terwijl de middelen waarover elke gemeente beschikt niet rationeel of gecoördineerd worden aangevuld. Daarbij komt dat de industriële ontwikkeling vaak geremd wordt door de bestaande gemeentegrenzen en dit zowel op gebied van inplanting als van exploitatie."

Verder was hét principe van de minister:

"dat de in te lijven gemeenten niet beschikten over middelen in hun bezit om de belangen van de gemeenten beter te dienen en te realiseren"

De procedure zou als volgt verlopen. De gemeentebesturen kregen 3 maanden de tijd om overleg te plegen en advies uit te brengen. Deden ze dat niet dan werden ze verondersteld akkoord te gaan met de ministeriële voorstellen. Het gemotiveerde advies moest aldus binnen 3 maanden, hetzij tegen 10 juni 1970, door bemiddeling van de arrondissementscommissaris opgestuurd worden naar de gouverneur. De gouverneur en de Bestendige Deputatie moesten eveneens advies uitbrengen binnen de termijn van 3 maanden. De eindbeslissing berustte bij de minister (6).

De uitvoering diende te geschieden vóór de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1970 en ook vóór het parlementair reces (7), hetzij tegen begin juli.

Dit nieuws sloeg te Raversijde in als een bom. Er waren reeds geruchten geweest, maar men dacht dat het zou blijven bij geruchten. Vele lokale verantwoordelijken waren verwonderd en versteld over de snel-snel procedure.

Voorheen nog, gedurende de Duitse bezetting 1940-1945, had er toen eveneens zo'n plan bestaan. De oprichting van grote agglomeraties werd door Gerard ROMSEE, secretaris-generaal voor Binnenlandse Zaken, doorgevoerd. Achtereenvolgens kwamen in de bezettingstijd volgende grote steden tot stand:

In 1941: Groot-Antwerpen (15/09/1941)

In 1942: Groot-Gent, Groot-La Louvière, Groot-Charleroi, Groot-Brussel, Groot-Brugge en Groot-Luik (25/10/1942)

Groot-Oostende was één van de volgende kandidaten. Maar uiteindelijk werd Groot-Luik de laatste samenvoeging (8).

BRIEF PASTOOR VANGANSBEKE VAN RAVERSIJDE AAN DE BURGEMEESTER.

De vooropgestelde fusie was waarschijnlijk door sommigen reeds, hetzij min of meer, hetzij goed, bekend. Ter illustratie hiervan bestaat een brief dd. 14 januari 1966 uitgaande van de toenmalige eerste pastoor van Raversijde, Denis VANGANSBEKE gericht aan de burgemeester van Middelkerke (9).

Oostende, de 14 januari 1966.

Edelachtbare Heer Burgemeester Behey,

Daar ik deze morgen een vertrouwelijk onderhoud als persoonlijke vriend heb gehad met de Heer Piers, wil ik van deze gelegenheid vooreerst gebruik maken op Ued. van harte mijn welgemeende dank te betuigen voor al hetgeen U reeds gedaan hebt om de zaak van Kerk en pastorie van Raversijde vooruit te helpen, niettegenstaande de moeilijkheden en de animositeit der karakters van sommige raadsleden, die U steeds ten goeden hebt weten te wenden.

Ook de Heer Piers was zinnens nog eens aan te dringen bij de eigenaar van het huis in de Middenlaan om de pacht toch te verminderen van vijf tot vierduizend. Ik ben er zelf nog geweest vandaag, maar daar is niets aan te veranderen: de prijs blijft 5.000 fr.; hetgeen zeker niet te dragen is voor de gemeente. Toen de Heer Piers dit vernam dan verzekerde hij mij in vertrouwen dat ik Ued. mocht aanraden de grond hoek Dwarsstraat-Wulklaan aan te kopen voor de pastorie want hij heeft me zijn woord gegeven dat alle kosten, schulden of leningen die door de Gemeente Middelkerke zouden aangegaan worden voor Raversijde, bij een eventueel aanhechting van deze wijk door Oostende, volledig zullen overgenomen worden, en dat met interest vanaf de datum van overname. Hij weet zelf nog niet wanneer dit zou geschieden, maar hij verkiest zelfs dat de zaak der nieuwe parochie reeds ten volle zou in gang zijn bij die overname, omdat Oostende in dat geval wettelijk verplicht zou worden om de reeds aangegane verbintenissen op dat stuk over te nemen. Daarbij heeft hij mij ook in vertrouwen gezegd alles te doen wat hij kon door zijn relaties te Brussel om Westende-Bad naar Middelkerke te doen overgaan.

Daarmede is de opdracht vanwege de Heer Piers vervuld, en met mij herhaalde dank bied ik U, Edelachtbare Heer Burgemeester, de uitdrukking mijner gevoelens van hoogachting, ook voor Mevrouw, die ik weldra een vriendschapsbezoek zal brengen;

Eerbiedig-genegen

get. D. Van Gansbeke

Ontleding en bijzonderheden van dit schrijven.

Uit deze brief blijkt dat de Oostendse burgemeester, Jan Piers in 1966 reeds ijverde voor de inpalming van Raversijde.

Jan PIERS was in de periode 19/09/1966 tot 07/02/1968 minister-staatssecretaris (openbaar ambt en toerisme) in de CVP-PVV regering van Paul VANDEN BOEYNANTS - Willy DE CLERCQ. Deze

regering bestond uit 23 ministers, waaronder 4 minister-staatssecretarissen (10). In deze periode heeft Jan PIERS hoe dan ook zeer goede contacten kunnen leggen. Tevens was hij burgemeester van Oostende van 1964 tot 1970 in een CVP-BSP coalitie.

Waarom Raversijde?

Uiteraard het toenmalige prachtig gelegen vliegveld met het epicentrum in de omgeving van het restaurant Icarus (11), dat zich letterlijk uitstreckte langs de kilometerlange Nieuwpoortsesteenweg, in een rustige polder-vallei die reikte tot in Leffinge en Wilskerke. Het was toen het tweede grootste vliegveld van het hele land. Het deed ook dienst als reservelandingsbaan, die bij mist of ontij in het binnenland, alle vliegtuigen kon laten landen te Raversijde (12).

Voornoemd schrijven ging uit van de eerste pastoor van Raversijde van de nieuwe parochie St. Rafaël. E.H. Denis VANGANSBEKE werd aldaar benoemd op 27/07/1965. Op dat ogenblik bezat de nieuwe parochie nog geen kerk, geen pastorie en geen kerkraad. Voor wat Raversijde betreft is het interessant om toch kort een schets mee te geven van deze parochie, gelegen op het grondgebied van Middelkerke, tot en met de fusie bij Oostende.

Van links naar rechts: E.H. Raf Verbrugge, Prins Karel, Pastoor Joris Verbrugge van Raversijde

In het begin werd de zondagsmis opgedragen in de eetzaal van de Home Morgenster (Westlaan 38). De pastoor bleef in Oostende wonen. Op 04/02/1966 keurde de gemeenteraad van Middelkerke de aankoop van de grond voor de bouw van de pastorie goed. Pastoor VANGANSBEKE die in Raversijde geen gepaste woning vond, bleef in Oostende wonen tot aan zijn benoeming te Dadizele op 19/11/1967. Op 12/12/1967 werd hij opgevolgd door E.H. Joris VERBRUGGE (*1917). Onmiddellijk daarna werd de tweede pastoor, een zeer goede persoonlijke vriend van de edele bewoner van de wijk, zijnde Prins Karel (13). De aanbesteding voor het bouwen van de pastorie op de hoek van de Dwarsstraat (thans Transvaalstraat)/Wulklaan greep plaats op 19/11/1969. De bouw ervan nam een aanvang op 23/11/1970 t.t.z. één maand vóór de fusie 14).

Wat betaalden de randgemeenten aan taksen en belastingen, en wat zullen ze na de fusie betalen(15).

	Oostende	Middelkerke (Raversijde)	Stene	Zandvoorde
1. OPCENTIEMEN				
- op onroerende voorheffing	950 (28,50% v/h K.I.*)	800 (24% v/h K.I.)	1.150 (34,50% v/h K.I.)	40 (12% v/h K.I.)
- Honden	200 fr.	150 fr.	100 fr.	15 fr.
- Rijwielen	40 fr.	30 fr.	40 fr.	10 fr.
- Rijwielen met hulpmotor	35 fr.	35 fr.	35 fr.	10 fr.
- Speciale rijwielen ter ontspanning	270 fr.	100 fr.	135 fr.	-
2. BELASTINGEN				
- Bijkomende gemeentebelasting op de natuurlijke personen	6%	-	-	-
- Motorvoertuigen	10%	-	-	-
- Op gebouwen tijdelijk vrijgesteld van de onroerende voorheffing	28,5% /h K.I.	-	-	-
- Drijfkracht	200 fr./per kilowatt	-	100 fr.	50 fr.
- Tewerkgesteld personeel	200 fr./persoon	-	100 fr.	50 fr.
- Uithangborden en lichtreclames	150, 200 en 250 fr/m ²	-	-	-
- Pompen	4.000 fr.	2.500 fr.	1.500 fr.	-
- Taxi's	1.600 fr/jaar per taxi	-	500 fr.	-
- Balkons (+ loggia's), luifels	125 fr. per balcon 15 fr/m ² luifel	balcons: nihil loggia's 50 tot 150 fr/m ²	-	-
- Kelderopeningen	100 tot 200 fr/m ²	-	-	-
- Tapperijen en slijterijen	van 250 tot 500 fr.	100 tot 200 fr.	65 tot 585 fr.	-
- Gemeubelde kamers	van 400 tot 800 fr.	200 tot 350 fr.	-	-
3. INDIRECTE BELASTINGEN				
- Belasting op de afgifte van de identiteitskaart	20 fr.	-	5 fr.	-
- Trouwboekje	90 fr.	-	-	-
- Reispassen	100 - 50 fr.	-	5 fr.	-
- Getuigschriften, uittreksels	30 fr.	-	5 fr.	-
- Belasting op vertoningen en vermakelijkheden				
- Filmprojecties	9,25 fo 18,5% op de ontvangsten, naargelang de prijzen, 30 fr. niet overtreffen	6 tot 16, 25%	-	-
- Bals en dans				
Permanent	750 tot 12.000 fr/maand	8.000 fr.	-	-
Gelegenheids	200 tot 900 fr/dag	330 fr/bal	-	-
theater, bonte avonden enz.	8% op de toegangsgelden	8,10%	-	-

* K.I. = Kadastraal Inkomen

Eerste steenlegging van de pastorie van Raversijde op 23 november 1970

Van links naar rechts op de eerste rij: Camiel PYLYSER (Gemeenteraadslid Middelkerke, Raversijdenaar), Georges DUBOIS (hoofd Gemeentelijke Technische Dienst), Joris VERBRUGGE (pastoor van Raversijde), Gilbert VANDE CASTEELE (Schepen Middelkerke), André TITECA (Burgemeester Middelkerke), Georges DELACOUR (Schepen Middelkerke), aannemer, Alfons DUBOIS (Gemeentesecretaris Middelkerke) André VANDEMEULEBROUCKE (architect), werkmán.

(Verzameling Lieve PYLYSER-SCHOONBAERT + Dirk GOES)

VOLKSRAADPLEGING IN RAVERSIJDE

In gans deze hectische periode waren ook de bewoners van de wijk Raversijde wakker geschoten. Zij voelden zich Middelkerkenaars en waren bevreesd voor een aanhechting bij Oostende. In de plaatselijke cafés werd dit thema iedere dag druk besproken, voorzien van de nodige commentaren. Camiel PULYSER, oud schepen van Middelkerke en toen gemeenteraadslid in de oppositie, nam het initiatief waarbij hij een volksraadpleging ging organiseren. Aannemer Camiel, die in Raversijde over veel gezag en invloed beschikte, richtte de vrijblijvende volksraadpleging in op zaterdag 18 en zondag 19 april 1970.

Het gebeuren greep plaats in de grote garage van CLAEYS, op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de Westlaan (thans melkhandel VANDAMME). De inwoners werden met een pamflet op de hoogte gebracht. Ook prins KAREL had een uitnodiging ontvangen, maar hij kwam zijn stem niet uitbrengen. Hij verkoos zijn eigen persoonlijke weg te gaan. De prins was in de Raversijds kiezerslijst ingeschreven als Z.K.H. Prins CHARLES.

De zaterdagnamiddag was er een openbare publieke tribune bovenop een open camion. Deze grote garage was gans volgelopen. Wegens de grote volkstoeloop diende men met open deuren te vergaderen. Iedereen mocht zijn opinie kenbaar maken.

Na Camiel PYLYSER namen nogal wat bewoners het woord, o.a. de toen al flamboyante Georges VANBLAERE, die nadien nog een belangrijke rol zou spelen in de lokale Raversijde politiek (zie in een volgend nummer het vervolg hiervan); Het viel op dat slechts één iemand van de tribunesprekers vóór de fusie opteerde, namelijk de heemkundige Roland DESNERCK, toen wonende op de hoek van de Zeedijk/Westlaan.

Onmiddellijk na het openbare tribunegebeuren kon men zijn stem uitbrengen in een afgeschermd plaats. Ook de dag nadien, de zondag, kon men zijn keuze nog kenbaar maken. Er werden 4 vragen gesteld, waarvan de 4de vraag de belangrijkste was:

"Bent u tegen de samenvoeging van Raversijde bij Oostende? JA NEEN

Na de stembuurt werd iedereen gevraagd zijn handtekening te plaatsen naast zijn naam op de opgemaakte kiezerslijst ten einde de juistheid van het aantal opgekomen kiezers te kunnen aantonen.

Op zondag 19 april 1970 om 12u werd de stemming gesloten. Vanaf 19u werd in het openbaar, in café De Ton, tot de telling overgegaan. Om 20.45u was de telling uitgevoerd en werd de uitslag ondertekend door de voorzitter Camiel PYLYSER, de secretaris Laurent PYLYSER (zoon van Camiel) en de aanwezige getuigen.

Uitslag:

1. Volgens de door Camiel PYLYSER opgestelde kiezerslijst waren er voor Raversijde 681 kiezers ingeschreven

Aantal opgedaagde kiezers: 548

Dit wil zeggen dat er een opkomst van $\frac{548 \times 100}{681} = 80\%$ was

2.vraag: tegen de fusie:- t.o.v. opgedaagde kiezers: 507 ja of 92,5%

27 neen, of 4,93%

14 ongeldig + onthoudingen.

- t.o.v. ingeschreven kiezers: $\frac{507 \times 100}{681} = 74,5\%$

Bij de uitslag van dit plebisciet hoefde er uiteraard geen commentaar aan toegevoegd te worden. Het was een duidelijk neen tegen de fusie met Oostende.

PRINS KAREL IN DE WEER.

In gans die periode van onzekerheid werd Prins Karel, residerende in Raversijde, eveneens ongerust en wantrouwig.

Volgens pasoor Joris VERBRUGGE van Raversijde (16), die vanaf 1968 een zeer dichte vriend van de prins werd, zou voorheen een immobiliënconcern Prins Karel "lastig gevallen" hebben. De prins gebruikte het Franse woord: "embêter". Afgevaardigde verantwoordelijken ervan poogden beleefd, voorzien met de nodige tact en eerbetuigingen, de prins te overhalen om een deel van zijn eigendom (het parkgedeelte tussen de Nieuwpoortsesteenweg en Duinenstraat) aan hen te verkopen. Dit aan een prijs die merkkelijk hoger lag dan de toenmalige gangbare prijs. Toen in één van die samenkomsten een afgevaardigde zijdelings het woord "exproprier" (onteigenen) liet vallen, werd de prins woest en gooide de beide heren met "klieken en klakken" buiten. Vanaf dat ogenblik wilde

hij hun niet meer ontvangen. Hoe en wat dan ook, de prins bleef bij zijn standpunt: aan mijn domein wordt niet geraakt. Door niemand!

Toen later de fusiegeruchten wild de kop begonnen op te steken, nam Prins Karel contact op met zijn regentschapssecretaris André DE STAERCKE (17). Na grondig overleg werd volgend voorstel uitgewerkt:

- Vliegveld naar Oostende
- Bewoond gedeelte Raversijde blijft bij Middelkerke.

Een tiental dagen nadien liet DE STAERCKE de prins goed verstaan dat hij dit voorstel zou kunnen doordrukken bij de ministerraad (16).

Rond half juni deed Prins Karel triomfantelijk aan zijn vriend pastoor VERBRUGGE van Raversijde mede dat volgens DE STAERCKE de zaak in het voordeel van Raversijde (t.t.z. bewoond Raversijde blijft bij Middelkerke) definitief geregeld was. De zegevierende prins betrok de pastoor in zijn blijdschap met een copieus en overvloedig geschanst diner in de Casino-Kursaal met alles erop en eraan.

Er is een al dan niet smakelijke voorgevallen anekdote verbonden als bijvoegsel na deze feestmaaltijd.

“Na het tafelen maakten de twee Raversijdse notabelen zich klaar om de eetzaal te verlaten en zich naar buiten te begeven. Dit moest geschieden langs een brede trap nederwaarts tot de inkomhal. Plots stelden beide prominenten vast dat ze zich op lemen voeten bevonden. Andere tafelenieters konden ook duidelijk constateren dat de twee feestgangers inderdaad duidelijk op zeemansbenen de aftocht huiswaarts namen. Het viel op dat ze beiden “de wijngaard des heren” overvloedig hadden bezocht.

In een verbale communicatie met andere genieters, die eveneens afscheid van de Kursaal namen, kon Zijne Koninklijke Hoogheid hun met hoge stem als een heraut “pur-sang” aankondigen: “J’ai gagné la grande bataille de la côte”. Terwijl de prins dit uitroep maakte hij een niet al te sierlijke beenbeweging en verloor het evenwicht, waardoor monseigneur een niet voorziene duik nam en hij kwam niet al te prinselijk op de vloer terecht.

Daar lag de grote prins daar nu met een bloedrood gezicht op het tapijt. Wat een ramp! Onmiddellijk werd alarm geslagen. Zijn metgezel, de pastoor van Raversijde, deed een poging om zijn vriend op te lichten, en verloor daardoor eveneens zijn evenwicht; maar kon door een omstaander “gered” worden. De grote prins bleek nogal zwaar voorzien te zijn en moest door drie omstanders recht worden geholpen.

Van zodra hij met beide voeten de tapijtvloer aanvoelde, borrelde het prinselijk en edel zelfvertrouwen in hem terug op. Ondertussen waren er door al het lawaai en de commotie er rond nog andere gegadigden zich komen aansluiten. Son Altesse Royale keek hun allen doordringend met grote overtuiging aan en riep, zoals het bij een overwinnaar van een middeleeuws gevecht past: “Moi, le comte de Flandre, - hij wachtte enkele seconden, waarschijnlijk om zich van meer zuurstof te voorzien voor het plaatsen van de finale victorie-uitspraak: “J’ai battu le grand bourgmestre, le très grand bourgmestre”. De omstanders begrepen Son Altesse Royale niet, maar de Raversijdse prins zichzelf des te meer! En zo waggelden beide oude vrienden, geholpen door andere bereidwillige restaurantgangers, naar de uitgang van de Oostendse Casino-Kursaal, op zoek naar een taxi.

Helaas, driewerf helaas, de overwinning zou maar van korte duur zijn!”

GOEDKEURING VAN DE OOSTENDSE GEMEENTERAAD.

In "De Zeewacht" en "De Kustbode" van 24/04/1970 wordt er medegedeeld dat de voorziene fusie goedgekeurd werd door de gemeenteraad onder voorzitterschap van burgemeester Jan PIERS.

Stemde tegen: Leo VANDEWEGHE (V.U.).

Onthielden zich: 1/ Leo PORTA (C.V.P.) (18)

Hij stond erop dat de nieuwe benaming na de fusie "Oostende VerStene" in plaats van "Oostende" tout court zou zijn.

2/ Mevr. BRUSSEEL (P.V.V.)

"Terwijl Mevr. BRUSSEEL haar wantrouwen uitte tegenover de verwezenlijking, daar het schepencollege nu nog zelfs niet in staat blijkt om de Oostendse buitenwijken (19) naar behoren te verzorgen. Staan Stene en Zandvoorde dan niet eenzelfde verwaarlozing te verwachten" (20).

Mevr. PINTELON had de zaal verlaten.

Tijdens de debatten hadden de P.V.V.-ers BONNEL en DEGRAEVE betreurd dat alles op een "loptje" diende te geschieden (21).

Het schepencollege was een CVP-BSP coalitie met als schepenen(21):

- Kamiel DEHOUCK (CVP-Openbare Werken)
- John LAUWEREINS (BSP-Onderwijs)
- Raymond MIROIR (BSP-Financiën)
- Jan FELIX (CVP-Urbanisatie & Toerisme)
- Jozef VANDENKIEBOOM (BSP-Zeehaven & Expansie)

STANDPUNT GEMEENTE MIDDELKERKE.

Het lijkt ons passend de samenstelling van de gemeenteraad weer te geven. Dit om de positie van Raversijde zelf beter te kunnen nagaan.

De gemeenteraad bestond uit (22):

Aantal persoonlijk behaalde stemmen in okt. 1964	Meerderheid : 6 zetels
↓ 404 340 471 415 461	1) Lijst gemeentebelangen (liberaal): 37,85% André TITECA, burgemeester (vanaf 07/04/1967), aannemer Georges DELACOURT, schepen, hotelhouder Hotel Victoria, rechtover het oude postgebouw Simon BEHEYT, geneesheer, vorige burgemeester Roger GESQUIERE, café De Gouden Leeuw & kolenhandelaar Odiel VERSLYPE, werkleider elektriciteitsdiensten
349	2/ Lijst Middelkerkse Belangen (c;v;p;): 15,14% Gilbert VANDECASTEELE, schepen, verzekeringsinspecteur.

Oppositie : 5 zetels

549 270 354	1) Lijst der Vernieuwing: 5 zetels Camiel PYLYSER, onafhankelijke katholiek, <u>aannemer Raversijde</u> Maurice MARES, onafhankelijke katholiek, <u>postbode Raversijde</u> Roger BAECKELANDT, Volksunie, ijsfabrikant
-------------------	---

140	Eugène DEWULF, onafhankelijke, opvolger van Jules DECUMAN (488 stemmen, immobiliënagentschap, onafhankelijke katholiek). Eugène, beter bekend onder de lapnamen Lucien en/of Kaatje, was bediende bij DECUMAN.
176	2) B.S.P. (Belg. Socialistische Partij):13,47% Gaspar RYCKEWAERT, regent-leraar.

Wat opvalt is dat Raversijdenaar Camiel PYLYSER met 549 naamstemmen de hoogste score behaalde. Hij was eerste schepen geweest in de vorige coalitie. Door tweedracht in de katholieke kringen (PYLYSER contra VANDECASTEELE) kon geen coalitie Kath. Onafh. - C.V.P. - B.S.P. met Raversijdenaar Camiel PYLYSER als burgemeester gevormd worden. C.V.P.-er VANDECASTEELE zat op de wip en had zich na de verkiezingsuitslag verbonden met de liberalen. Raversijdenaar Petrus GOUWY stond op de C.V.P.-lijst (VANDECASTEELE), maar werd met 102 stemmen niet verkozen. De vierde Raversijdenaar Pierre DUTOICT, wondende in de Desmitlaan, kandidaat op de B.S.P.-lijst, behaalde 10 stemmen.

Uittreksel uit het notulenboek van de gemeenteraad. Zitting van 22 mei 1970 (23).

Punt 7. Oprichting Groot-Oostende - Afstand wijk Raversijde - Advies (aan de gouverneur).
..... beslist met algemeenheid van stemmen.

- 1 Zich te verzetten met elke wettelijke middelen tegen de samenvoeging van de wijk Raversijde bij de gemeente Groot-Oostende.... om de redenen voorzien in de verslagen van en 19/05/1970, hierbij gevoegd.
“.... De gehouden volksraadpleging ten wijk Raversijde betreffende de aanhechting van deze wijk bij Oostende heeft duidelijk uitgewezen dat meer dan 80% van de bevolking zich met hart en ziel verzet tegen deze aanhechting....”
- 2 Indien het werkelijk gaat om het feit dat de luchthaven bij de stad Oostende zou worden gevoegd, verklaart de gemeenteraad zich akkoord het gebied van de luchthaven af te staan aan de gemeente Groot-Oostende en dit volgens de grenzen van de luchthaven zelf, doch onder uitdrukkelijk voorbehoud dat geen enkele bewoner van de wijk Raversijde naar de stad Oostende zou worden overgeplaatst.
- 3 Drukt de wens uit dat de gemeente Middelkerke zou worden uitgebreid zowel zuidwaarts door de samenvoeging van de nieuwe gemeente Westende bij de gemeente Middelkerke,.....

FUSIEUITVOERING IN IJLTEMPO.

Pas 3 maanden en 10 dagen nadat minister HARMEGNIES aan de betrokken gemeenten zijn voorstel tot vorming van Groot-Oostende toestuurde, was deze samenvoeging reeds een gedane zaak.

Donderdag 25/06/1970 werden de adviezen van de gemeenten onderzocht door de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen, die gunstig advies uitbracht nopens het licht gewijzigd voorstel van de gemeenteraad van Oostende. Een ijlbode werd nog dezelfde namiddag met advies naar Brussel gestuurd. 's Anderendaags, vrijdag 26/06/1970 reeds werd het advies integraal door de kabinetsraad goedgekeurd.(24).

Er circuleerde in het Middelkerkse schepencollege een hardnekkig gerucht dat het besluit, op aandringen van Jan PIERS, met een spoedbestelling naar Kinshasa (Democratische Republiek Kongo) overgevlogen werd. Dit om de formaliteit van de ondertekening door koning BOUDEWIJN zo snel mogelijk te laten plaatsvinden. De reden zou geweest zijn dat het akkoord omtrent de aanhechting van Raversijde wankel was, zodat Jan PIERS geen risico wilde lopen(25).

Hadden DESTAERCKE en Prins Karel dan toch nog stokken in de wielen gestoken? In ieder geval, een tiental dagen vooraf had de prins aan zijn betrouwbare vriend pastoor VERBRUGGE van Raversijde kenbaar gemaakt dat alles in "de sacoche" was, m.a.w. vliegveld naar Oostende en bewoning Raversijde (dus ook hij) bleef bij Middelkerke(26). Had Jan PIERS prins Karel en zijn adviseur dan toch schaakmat gezet?

De maandag erop 29/06/1970 ondertekende de koning het Koninklijk Besluit. De dag nadien, dinsdag 30/06/1970, verscheen het in het Belgisch Staatsblad.

Dit besluit trad, voor wat de fusie van de gemeenten betrof, in werking op 01/01/1971.

Na voornoemde publicatie waren ze in de Raversijdsse kringen zeer ontgoocheld. Daarbij konden ze niet begrijpen dat het voorstel van de gemeente Middelkerke en prins Karel niet weerhouden werd.

K.B. 29/06/1970.

Dit koninklijk besluit behelsde de integrale aanhechting van Stene en Zandvoorde, evenals de wijk Raversijde, bij Oostende.

Daarenboven werden grenscorrecties uitgevoerd t.o.v. Leffinge, Snaaskerke, Oudenburg en Bredene.

De gemeenten Oostende, Stene en Zandvoorde worden samengevoegd tot een nieuwe gemeente, genoemd Oostende.

§ 2 De nieuwe gemeente is gemachtigd de titel van een stad te dragen.
behelsde de omschrijving van Raversijde.

Bepaalde dat de nieuwe gemeente Oostende "alle bezittingen, rechten, lasten en verplichtingen van de samengevoegde gemeenten (Stene + Zandvoorde) overnam. Zij neemt die van de gemeenten Middelkerke (Raversijde), Leffinge, Snaaskerke en Bredene over wat de gedeelten van hun grondgebied betreft die onderscheidenlijk bij haar worden gevoegd.

Het K.B. bestond uit 19 artikelen.

Het was "Gegeven te KINSHASA (Democratische Republiek Kongo), 29 juni 1970. Baudouin-Boudewijn".

DIRECTE GEVOLGEN K.B. VOOR MIDDELKERKE EN OOSTENDE.

Door de grenswijziging van Middelkerke werd Raversijde van Middelkerke afgenomen en bij Oostende gevoegd.

= Waaruit volgde dat voor Middelkerke:

- 1 Het aantal inwoners verminderde van 5.500 - 1.109 (Raversijde) tot 4.391(27), hetzij met zo'n 20%.
De financiële weerslag voor Middelkerke was nefast. De gemeente zakte tot onder de drempel van 5.000 inwoners, waardoor hun aandeel in het gemeentefonds drastisch daalde.
- 2 De oppervlakte verminderde van 714 ha -185 ha (Raversijde) tot 529 ha. Een verlies van 25%(28).
Het eindresultaat werd voor wat Middelkerke betrof uiteindelijk een ijskoude douche, waarbij Raversijde volledig naar Oostende werd overgeheveld. Westende-Bad bleef echter waar het was, Westende mocht zijn badcentrum integraal behouden (29).

= Waaruit volgde voor Oostende: Benevens het vliegveld was ernaast ook nog een correctie van de wandelzeedijk. Voorheen had Middelkerke met zijn 7.300 m de langste wandelzeedijk. Na aftrek van het gedeelte Raversijde (1.800 m, of 25%) bleven er maar 5.500 m meer over. De wandelzeedijk van Oostende westkant werd daardoor 5.200 m + 1.800 m (Raversijde) = 7.000 m en werd aldus de grootste (30).

EERSTE REACTIE STAD OOSTENDE. (31)

Schepen John LAUWEREINS van Oostende verheugde zich over de genomen beslissing. Het zou aan de plaatselijke machten vooral meer economische mogelijkheden bieden. Het lag in de bedoeling van het stadsbestuur de financiële mogelijkheden tot uitbouw te centraliseren. Daartegenover was er ook de bedoeling bepaalde diensten te decentraliseren; bv. door een schepen, die zich naar de verschillende wijken zou begeven om er de huwelijken te voltrekken.

REACTIE PRINS KAREL (32).

De ontgoocheling voor de prins was meer dan groot. Voor hem was deze zaak al afgesloten. Volgens een vertrouwelijke mededeling van zijn ex-regentschapssecretaris André DE STAERCKE bleef het woongebied Raversijde (waarvan hij ook deel uitmaakte) bij Middelkerke en het vliegveld ging over naar Oostende.

Helaas! Een tiental dagen nadien kwam de totale ontnuchtering. Het plan prins Karel-De Staercke was volledig afgevoerd.

Ingevolge dit slechte nieuws werd de prins neerslachtig en kreeg een zware depressie die twee maanden duurde. Door dit gebeuren en deze nederlaag nam zijn wantrouwen tegen burgemeester Jan PIERS (en ook tegen de overheid) toe.

REACTIE ANDERE BURGEMEESTERS (33).

De burgemeesters van de aan te hechten gemeenten waren geen van allen op de hoogte gesteld van de beslissing van de kabinetsraad.

STENE: Burgemeester DEWITTE noemde het alvast geen verbetering voor de inwoners van zijn gemeente. Ze zouden verlaagd worden tot tweederangsburgers. Bovendien zullen ze meer belastingen moeten betalen.

ZANDVOORDE: Schepen August DEVOLDER meende dat zijn bevolking aan de willekeur van Oostende zou onderworpen worden. Ze zouden 2/3 meer belastingen moeten betalen. De bevolking sprak zich bij een petitie met 90% van de stemmen uit tegen de aanhechting.

LEFFINGE: 350 ha. grondgebied, waarvan een groot gedeelte van het vliegterrein, werden bij Groot-Oostende gevoegd. Burgemeester Geo RODTS was persoonlijk aan de aanhechting ontsnapt. De gemeenteraad van Oostende keurde namelijk een amendement aan het ministerieel voorstel goed waardoor zijn hoeve (34) die eveneens bij het grondgebied van Oostende zou ingelijfd worden, bij Leffinge bleef. 27 andere Leffingenaren waren niet zo gelukkig. Burgemeester RODTS hoopte dat zijn gemeente een deel van Wilskerke en van Snaaskerke zou krijgen.

JOURNALISTIEKE OVERWEGING FUSIEUITVOERING.

We kunnen afsluiten met een eindbespiegeling van journalist J.M. PYLYSER in zijn bijdrage in het "Het Laatste Nieuws" van dinsdag 30 juni 1970, hetzij de dag na het tekenen van het Koninklijk Besluit van 29 juni 1970:

"De spoedige verwezenlijking van Groot-Oostende heeft blijkbaar de betrokken gemeenten totaal verrast. De algemene reactie was dan ook een indruk van verslagenheid en machteloosheid tegenover hogerhand waar men eens te meer geen rekening heeft gehouden met de wensen van de betrokkenen."

NAWOORD FUSIE "RAVERSIJDE BIJ OOSTENDE".

Middelkerke en Raversijde waren de grote verliezers. Middelkerke verloor zijn belangrijke wijk Raversijde en kreeg geen compensatie.

Raversijde werd tegen de wil van de bevolking in, zonder meer bij Oostende gevoegd. Het zou verder in de geschiedenis een vergeten aanhangsel van Groot-Oostende worden.

VERWIJZINGEN.

- (1) Schriftelijke mededeling 16/10/2008 van Julien DESSEYN (°1932). Hij trad in 1957 als beambte in dienst bij het gemeentebestuur van Middelkerke. Vanaf 1962 was hij gemeentesecretaris, eerst in het kleine Wilskerke (1962) en vanaf 1972 ook in Middelkerke. In 1983 zette hij een punt achter zijn administratieve loopbaan en koos voor de politiek. Hij werd burgemeester van Middelkerke van 1983 tot 1991. Tevens was hij van 1981 tot 1988 volksvertegenwoordiger.
- (2) Albert DE TAEYE (C.V.P.): Minister van Volksgezondheid en Gezin van 08/06/1950 tot 12/04/1954 (in drie opeenvolgende homogene C.V.P.-regeringen). (Theo LUYKX. Politieke Geschiedenis van België, deel II: 1944-1977, blz. 712-713).
- (3) Dries DEQUAE (C.V.P.): Was minister in 5 verschillende regeringen, van 08/06/1950 tot 24/05/1965. Kamervoorzitter van 25/04/1974 tot 18/04/1977 (Ibidem (2), blz. 712-714 en 719).
- (4) = Z.W. (= De Zeewacht) 20/03/1970 - 24/04/1970. = Lucien HARMEGNIES: Minister van Binnenlandse Zaken in de regering G. EYSKENS - J. MERLOT/A. COOLS, van 17/06/1968 tot 08/11/1971 (Ibidem (2), blz. 715).
- (5) De Kustbode 03/04/1970.
- (6) Z.W. 03/04/1970.
- (7) Z.W. 20/03/1970.
- (8) Theo LUYKX, Politieke Geschiedenis van België, deel I: 1789-1944, blz. 394.
- (9) Archief Middelkerke - Bundel Fusies. Met dank aan Marc CONSTANT, archivaris.
- (10) Ibidem (2), blz. 715.
- (11) Voorheen "Avia", onlangs "Charles Lindberg".
- (12) Het Nieuwsblad 05/12/1973, blz. 7.
- (13) Michel CAPON, Prins Karel, seigneur van Raversijde (2003), blz. 158-161.
- (14) Op 28/10/1971 kon pastoor VERBRUGGE, na 4 jaar benoeming en 3-maal verhuisd te hebben, zijn intrek nemen in de nieuwgebouwde pastorie. Hij zal daar verblijven tot aan zijn ontslag op 12/01/1984. (Joris VERBRUGGE, Parochie Raversijde, in: De Plate, 1998, blz. 49-51).
- (15) Z.W. 10/04/1970, blz. 10.
- (16) Mededelingen Pastoor Joris VERBRUGGE, bij de vraaggesprekken ter gelegenheid van de voorbereiding van het boek Prins Karel, seigneur van Raversijde, 17+26/04/2002 - 22/05/2002

- 9+15+25/10/2002 - 7+12+13+25/11/2002 - 23/01/2003 - 20+21/03/2003 - 23+24/05/2003 en nog andere niet genoteerde dagen.

- (17) André DE STAERCKE (°1913 +2001). Tijdens het regentschap van Prins Karel (1944 - 1950) (17) was hij zijn secretaris. Einde 1950 kreeg hij een belangrijke functie bij de NATO. Later werd hij actief in het zakenleven, maar had nog zeer goede connecties met de politieke wereld.

- (18) Leo PORTA (°1894 +1983): advocaat en C.V.P.-politicus.

Na de capitulatie van koning Leopold III op 28/05/1940 vaardigde de voltallige regering PIERLOT in Poitiers (Fr.), het besluit uit, waarin vastgesteld werd dat de gevangen koning n de onmogelijkheid verkeerde te regeren, en de regering bijgevolg zijn uitvoerende prerogatieven overnam.

Op 31/05/1940 had te Limoges (Fr.) in aanwezigheid van de Belgische ministers een bijeenkomst plaats van al de in Frankrijk verblijvende parlementsleden. De vergadering ging door onder het voorzitterschap van de parlementsvoorzitters VAN CAUWELAERT en GILLON. Er werd een motie voorgelegd, waarin verklaard werd dat de aanwezige parlementsleden de Capitulatie van de koning afkeurden en zich solidair verklaarden met de houding van de regering. Verschillende socialistes zoals BUSE, HUYSMANS en PIÉRARD wensten in de motie "vervallenverklaring" van de koning te zien opnemen. Na een lange discussie werd hiertoe echter niet overgegaan. Het nodige kworum voor een geldige stemming werd te Limoges trouwens niet bereikt: de motie werd immers gestemd door 100 (op 202) Kamerleden en door 70 (op 167) senatoren.

Slechts twee van de aanwezige leden, namelijk PORTA en DORLODOT, beiden katholieken, weigerden de motie te ondertekenen. (Theo LUYKX, Politieke Geschiedenis van België deel I 1789-1944, blz. 387).

- (19) Buitenwijken: Werden bedoeld OPEX en Mariakerke (zie volksspreuk: "*'t peerd staat met zijn gat naar Mariakerke*"). Het gaat om het Leopold I-monument op het Leopold I-plein: De koning gezeten op zijn paard richting centrum van de stad).

- (20) De Kustbode 24/04/1970.

- (21) Z.W. 24/04/1970 blz. 46.

- (22) Ibidem (1).

- (23) Ibidem (9).

- (24) Jean Marie PYLYSER, in "Het Laatste Nieuws" dinsdag 30/06/1970.

- (25) Ibidem (1).

- (26) Ibidem (16).

- (27) Verslag schepencollege Middelkerke- advies fusie 19/05/1970 (Archief Middelkerke Bundel Fusies).

- (28) Ibidem (27).

- (29) De situatie zou echter slechts 6 jaar duren. Op 1 januari 1977 werd dan toch Groot-Middelkerke gecreëerd (Ibidem (1)).

- (30) Z.W. 09/10/1970.

- (31) Het Laatste Nieuws 30/06/1970.

- (32) Ibidem (16).

- (33) Ibidem (31).

- (34) De hoeve (Hoge Dijkweg 1) werd later verkocht aan de Oostendse oogarts Bernard REYNDERS en zijn echtgenote tandarts Marijke DEBRABANDERE. Huidige benaming: De Eendenkooi.

AAN DE LAMEREN VAN RAVERSIJDE.

Raversijde is bij Oostende.

Zonder slag of stoot afgestaan door ons bemind gemeente-
bestuur van Middelkerke.

Wat zal het je kosten (om van te kotsen) ?

- .Opeentimes op personenbelasting (6 %)
- .Verhoging grondbelasting (onroerende voorheffing)
- .Opeentimes op autobelasting (10%)
- .Belasting op logia's, balcon, keldergaten
- .Hogere belasting op verhuring van kamers
- .hogere taxatie van fietsplaten
- .belasting vuilnisophaling
- .ophaling huisvuil ten hoogste 2x per week, enz,enz,enz....

Wat krijgen wij ter compensatie ?

- .waarschijnlijk regelmatige autobusdienst
- .regelmatige politiewacht

Wat moet Oostende ons onmiddellijk geven ?

- .school
- .gemeentelijke ontspanningszaal (sportzaal, recreatiecentrum
voor de jeugd)
- .openlucht ontspanningsterrein (volley, basket, tennis,)
- . (de gronden zijn er !!!!)
- .betere verkeerssignalisatie, (herinner de menigvuldige ongevallen)
- .geasfalteerde Duinenweg (om je poten over te breken)

In jullie naam tekent de
verantwoordelijke uitgever:
Geo Vanblaere Westlaan 48 Oostende
(voorheen Middelkerke)

Kopij gezonden naar : de vroede burgervaderen van
Middelkerke en Oostende.
de inwoners van Raversijde-Oostende.

Gemeente Middelerke (wijk Raversijde)

Volksraadpleging gehouden op 18 en 19 april 1970 door
de inwoners van Raversijde, die ingeschreven zijn op de lijst
der aanstaande gemeenteverkiezingen

EERSTE VRAAG :

- IS DE GEMEENTE MIDDELERKE BEKWAAM ZELFSTANDIG TE BESTUREN ?

..... JA NEEN

TWEDE VRAAG :

- IS HET RECHTVAARDIG DAT BIJ EEN FUSIE EEN VIERDE GEDeelTE
VAN EEN BEKWAAME ZELFSTANDIGE GEMEENTE AFGENOMEN WORDT TEN
VOORDELE VAN EEN STAD VOL SCHULDEN

..... JA NEEN

DERDE VRAAG :

- MAG OOSTENDE HET VliegVELD VAN MIDDELERKE IN BEZIT NEMEN
OP VOORWAARDE DAT DE GRENZEN TUSSEN OOSTENDE EN MIDDELERKE
DE SCHEIDING VORMEN TUSSEN HET GRONDGEbIED VliegVELD EN
MIDDELERKE; ZODANIG DAT GEEN ENKELE INWONER VAN RAVERSIJDE
BIJ OOSTENDE GEVOEGD WORDT, EN OP VOORWAARDE DAT IN RUIL
DE NIEUWE GRENSSCHEIDING VANAF DE INGANG VliegVELD RECHT-
DOORGETROFFEN WORDT TOT AAN DE ZEE EN DIT LANGS DE NOORD-
KOSTKANT VAN CAMPING " OSTEND " ?

..... JA NEEN

VIERDE VRAAG :

- BENT U TEGEN DE SAMENVOEGING VAN RAVERSIJDE BIJ OOSTENDE ?

..... JA NEEN

volgnummer	NAAM en voornaam	Handtekening
7	ADAM Laurette	ADAM
35	AMELOOT Berthe	Ameloot Berthe
37	AMELOOT Esther	Ameloot E
38	AMELOOT Maurice	Ameloot Maurice
55	ASSILOOS Andre	
59	BAETER Roswitha	
24	Amelie Gervais	Amelie

Verkiezingspleging te Raversijde op 1° en 1° april 1970 .

Op 18 april 1970 om 12 uur stigt werlt de stemming gesloten .

Onofficieel en in het openbaar wordt de stembus verzegeld
en de inschrijvingslijsten worden in bewaring genomen .

Op 19 april 1970 om 19 uur wordt in het openbaar een aanvang
genomen met de telling welke de volgende resultaten geeft :

- Ingeschreven kiezers voorkomend op de officiële kiezerslijst
van Middelkerke en woonachtig te Raversijde ; 681 .
=====

- Aantal kiezers die zich ter stemming hebben aangeboden :
548 .
=====

uitgebrachte stemmen : geldige : 546 .
volledig ongeldige : 2 .
548 .
=====

Antwoord op de vragen :

EERSTE VRAAG :	536 JA	2 NEE	4 ONTHOUDEN	4 ONGELDIG
TWEEDE VRAAG :	1 JA	538 NEE	1 ONTHOUDEN	3 ONGELDIG
DERDE VRAAG :	479 JA	57 NEE	4 ONTHOUDEN	6 ONGELDIG
VIJFDE VRAAG :	507 JA	27 NEE	6 ONTHOUDEN	12 ONGELDIG

Om 20,45 uur is de telling gedaan en wordt de uitslag ondertekend
door volgende personen aanwezig bij de telling,

DE SECRETARIS, *Verheven*
Emerone
DE VOORZITTER, *Truulp G*
Sehr L
DE GETUIGEN : *McLaysh* *Carre* *Langen*
Maars *Meuna* *Stenck* *C13m*
Stenck *Gysperat*
Elisabeth Dijk

Het Cabinet van Paret

door Eddy MASSCHALCK

Een uitstap naar het Sas Slykens anno 1850

Wie rond 1850 een uitstap maakte naar het Sas Slykens, zal er niet alleen genoten hebben van de idyllische sfeer, maar zal zeker ook een bezoek gebracht hebben aan het Cabinet van Paret.

Het Cabinet van Paret was een merkwaardig natuurhistorisch museum met talrijke opgezette dieren. Op het terras vóó het huis kon men er iets drinken in de schaduw van de lindebomen en genieten van de idyllische ingeslapen sfeer, de landelijke stilte, het rechtlijnig kanaal, statige rijen bomen zo ver het oog reikt en geruisloze schuiten langzaam voortgetrokken door paarden.

De collectie van het museum was zeer merkwaardig en trok dan ook talrijke bezoekers.

In het gastenboek stonden ondermeer de handtekeningen van koningin Louisa-Maria (die in 1835 enkele fraai opgezette vogels als geschenk kreeg), koning Leopold I (die Paret in 1836 een mooie gouden snuifdoos ten geschenke gaf), de befaamde Duitse chemicus Liebig, de Franse zoöloog Geoffrey St.Hilaire en vele andere wetenschappers.

Velen verwonderden zich dat de ganse collectie het werk was van één man met bescheiden middelen, Louis-François Paret.

Wat was er te zien in het Cabinet?

Bij het binnenkomen in het huis is er niets dat de sfeer van de omgeving stoort, eenvoudige meubels, kraakwitte wanden, alles zeer proper.

In de gastenkamer rechts is de aandacht direct getrokken door de toen grootste gekende maanvis (368 kg, 1,80m lang, 2,4m omtrek), een exemplaar die te Mariakerke was aangespoeld (maanvissen komen normaal voor in de Middellandse zee en de Oceaan).

Het grootste deel van de merkwaardige verzameling neemt 2 grote kamers in beslag op de eerste verdieping, maar zou met gemak een 3 keer zo grote ruimte kunnen vullen.

De verzameling bestond rond 1850 uit:

- 9 opgezette apen,
- 80 'carnassiers': miereneter, otter, zeehond, kangoeroe,
- 283 vogels: arend, buizerd, uil, toekan, paradijsvogel, ijsvogel, kraanvogel, ooievaar, flamingo, ibis, pinguïn, ...
- een 40 tal reptielen: leguaan, Nijlkrokodil, kameleon, ...

- 37 slangen, waaronder een boa van 3,6m,
- 40 vissen, o.a. een haai, en de maanvis,
- 52 skeletten, o.a. van een dolfijn die op 21 Augustus 1835 levend was aangespoeld te Oostende en pas 2 dagen later is overleden, wervels van walvis, kaak van een haai, tand van narwal...,
- 3 mammoet tanden, oesterschelp van 22kg, ...
- 245 mineralen,
- 25 etnologische voorwerpen van China, India, 'wilden',... Romeinse helm, ...
- 700 medailles,
- een mobiele camera obscura, telescoop,

Een aparte kamer was gewijd aan monsters en foetussen. Dit kon slechts op aanvraag bekeken worden.

Ondermeer: tweehoofdige kind (geboren te Oostende op 8 September 1851 en geschonken door Dr. De Jumne) , kalf met hondenkop en paardenstaart, kip met 5 poten, lam met 2 koppen, kat met 2 lijven, kat met 6 poten, hond met 8 poten, een cycloop, een 12-tal foetussen van opeenvolgende leeftijden.

Wie was Paret?

Louis-François Paret werd geboren op 8 juni 1777 te Kapelle-ten-Breeden in de omgeving van Ieper. Zijn ouders waren eenvoudige landbouwers. Geld voor de basisschool was er blijkbaar niet. Op 15 jarige leeftijd verlaat Louis het ouderlijk huis. Rond 1805 vestigt hij zich te Sas Slykens en wordt brouwersknecht in de brouwerij van Maryssal, ten oosten van het Sas.

Louis wordt er zeer geapprecieerd, wordt chef van de brouwerij en huwt in 1809 de dochter van de eigenaar.

Nu heeft hij voldoende ruimte om zich ten volle te kunnen wijden aan zijn passie: het opzetten van allerhande dieren.

Paret was ook van nabij betrokken bij de dissectie en het behandelen van de skeletten van een 4-tal walvissen die aan de Belgische kust aanspoelden, ondermeer van de grote walvis die 4 november 1827 aanspoelde op het strand van Oostende. Dit skelet is nadien getoond in de voornaamste hoofdsteden van Europa. De heer Kessels, die zich die walvis toegeëigend had, nam Paret mee naar Parijs teneinde er de befaamde anatoom dhr. Cuvier te consulteren. Voor Paret was dit een enorme ervaring.

Paret was dus geen vakgeleerde. Hij was een autodidact die alles op eigen kracht heeft ontwikkeld, alle dieren zelf opzet, alle skeletten zelf behandelt, zelfs de kunstmatige ogen zelf vervaardigt.

In de inleiding van zijn catalogus schrijft hij:

' Je dois prévenir que toutes les pièces sont le produit des travaux qui m'ont été suggérés par un goût inné chez moi....Je n'ignore pas que cette collection offre encore bien des lacunes, mais je ne désespère pas de les remplir avec le temps; pour y parvenir je n'épargnerai aucun soin, j'emploierai toutes les ressources de mon travail, et je me croirai heureux si par mes efforts je puis parvenir à obtenir l'approbation des hommes instruits qui viennent honorer mon cabinet de leur visite. Ils considéreront, au reste, que dans une collection créée par un seul individu, plutôt amateur que naturaliste, il doit nécessairement y avoir des défauts; c'est pour les faire disparaître que je me ferai un devoir de profiter des conseils que voudront bien me donner les savants qui ont fait une étude spéciale de la science de la nature.'

Wat is er nadien gebeurd met deze merkwaardige collectie?

Uit 'Memoires de l'Académie Royale des Sciences, Lettres et des Beaux-Arts, Bruxelles, 1867 en 1871, komen we te weten dat:

- de Maanvis en 2 wervels van walvissen zijn terecht gekomen in het (Natuurhistorisch?) Museum te Brussel
- een beeldje, waarschijnlijk van Fenicische oorsprong, aangespoeld te Nieuwpoort, is terecht gekomen in de Hallepoort te Brussel.

Uit een studie van Prof. P.J. Van Beneden, 1860, blijkt dat een skelet van een dolfin door Paret is geschonken aan de universiteit van Leuven.

Zou het kunnen dat de verzameling van Paret aan de basis ligt van de bekende verzameling van August Stracké??

Het natuurhistorisch museum van Stracké werd opgericht in 1897 en bevatte een rijke verzameling vogels, vissen, reptielen, ... Dit museum werd, op last van de Duitsers, tijdens WOI afgebroken. De verzameling kwam rond 1920-21 terecht in het O.L.V. College van Oostende.

Bronnen

- Catalogue du Cabinet de L.F. Paret. Uitgeverij P. Scheldewaert, Ostende, 1824
Er is ook een versie van de catalogoog uitgegeven in 1836 bij Elleboudt, Oostende.
- Gustav Hartwig: Eine Saison in Ostende. Verlagsbuchhandlung J.J. Weber, Leipzig, 1857
- Dr. De Jumne: Notice sur le cabinet de Mr L. F. Paret. Uitgeverij C. Annoot-Braeckman, Gent 1854
- Prof Felix Teivu: Recherches Experimentales sur la Vision chez les arthropodes. Université de Gand 1888.
- Prof. P.J. Van Beneden: Recherches sur la faune littorale de Belgique. Université de Louvain, 1860
- R. Vancraeynest & A. de Groeve: Onze-Lieve-Vrouwecollege 1842-1992

ERRATA

p. 196 - 7e paragraaf 3e lijn: lees: Allicht was ook....

p. 197 - 10e paragraaf: "iets" weglaten.

- 11e paragraaf laatste zin: "met" weglaten

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

PLATE - VEILING 2010

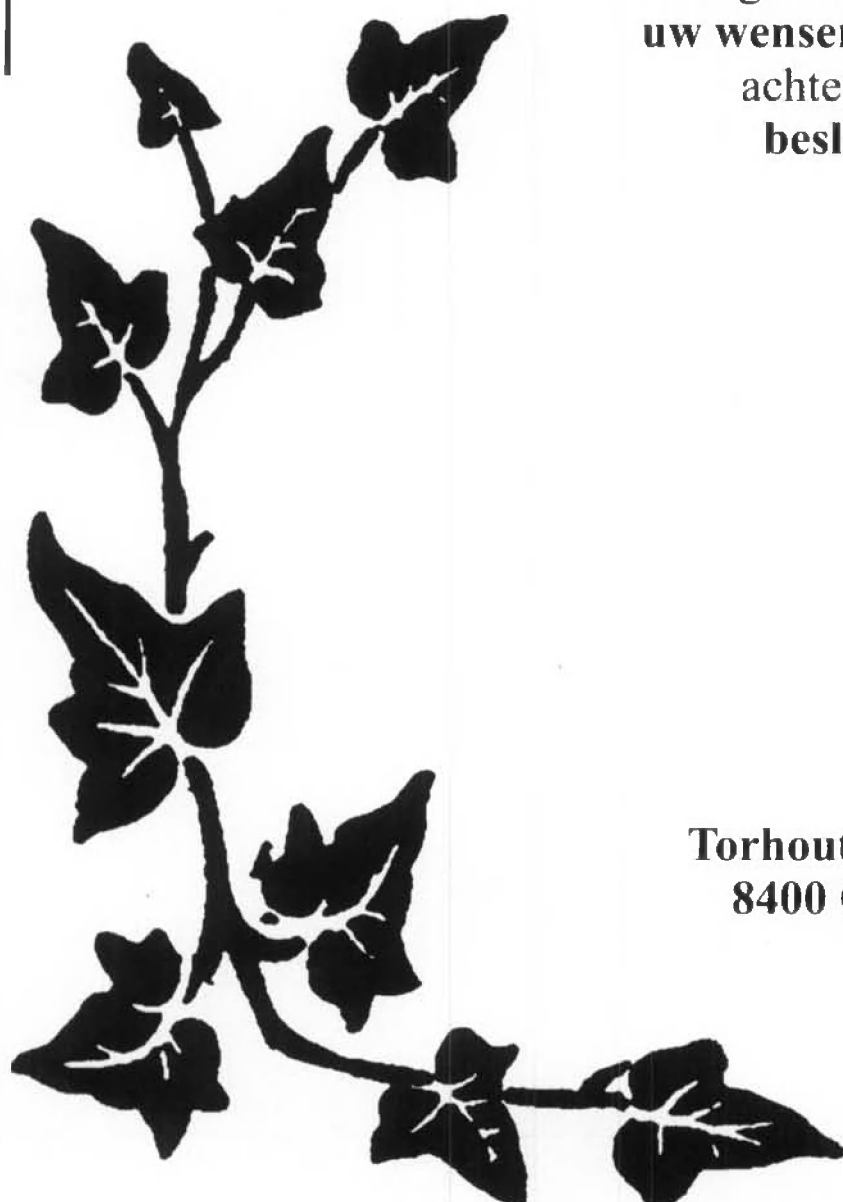
Schikkingen betreffende de veiling;

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven lijst samenstellen.
Bij boeken: titel, auteur, uitgever en datum vermelden ;
Bij andere stukken of het een origineel of herdruk is.
Wij aanvaarden **geen** fotocopiees meer.
De lijst moet samen met de te veilen stukken binnengebracht worden in het Heemmuseum, Langestraat 69, Oostende op zaterdagen 9 en 16 januari, en dit gedurende de openingsuren van het Museum. De stukken zullen bij het aanvaarden gecontroleerd worden. Er worden geen stukken meer aanvaard de avond van de veiling.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens 3 EUR bedragen.
3. Op zondag 24 januari , tussen 10.00 uur en 12.00 uur, zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum. De lijst met de te veilen stukken zal reeds beschikbaar zijn. Wie op de kijkdag niet kan komen kan de veilinglijst ook terugvinden op de website (www.deplate.be).
4. Op de avond van de veiling, dondardag 28 januari 2010, zal de lijst ook te koop aangeboden worden.
5. Het bestuur behoudt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is.
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing:
 - een % komt te goede van De Plate. Dit procent worden vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom;
 - de stukken (boeken, foto's affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de Kuststreek.

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het uitvaartkontrakt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

DECEMBER 2009

VERSCIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Estamineet "Het Zeepaard" in de Brabantstraat nr. 8 (gedateerd June 1881)

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

De geschiedenis van de Oostendse cinema's.

Samengesteld door Johan Geuens en Régis Benoit

Oostends Historisch Museum De Plate
Langestraat 69 - 8400 Oostende

van 12 december 2009 tot 13 maart 2010

Foto's Johan Geuens

Open: op zaterdag van 10.00 tot 12.00 en van 14.00 tot 17.00 uur
Tijdens de Kerst-en Krokusvankantie elke dag (gesloten op dinsdag)

Stadsaan Zee
OOSTENDE

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 12

MAAND december 2009

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 248: **R. JANSOONE**: Het voorspel tot het Beleg van Oostende (deel 7).

blz. 253: Erratum.

blz. 254: **N. HOSTYN**: Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende.

blz. 264: **Y. DINGENS**: Omtrent Karel Jonckheere en Oostende: enkele notities bij een klasfoto (1924).

blz. 268: **E. SMISSAERT**: Inventaris bouwkundig erfgoed op internet.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

000-0788241-19

Website: www.deplate.be

E-mail: de.plate@telenet.be

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES, Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg (waarnemend).

Schreven in dit nummer:

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Yves DINGENS: Leopold II-laan 6, 8400 Oostende.

Norbert HOSTYN: MU.ZEE: Romestraat 11, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT: Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

2de DECEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

donderdag 17 december 2009 om 14.30 en 20.00 uur

In de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

FILMNAMIDDAG EN -AVOND

Voor de decemberactiviteit bouwen we, zoals ieder jaar, de V.V.F.-conferentiezaal om tot cinemazaal.

Op groot scherm projecteren we enkele oude zwart-wit films waarin onze haven het hoofdonderwerp is.

Na de "entracte", met versnapering, bekijken we dan de reisfilms in technicolor die **Jean Pierre DEVOLDER**, Platelid en gekend amateurgineast uit Oostende, op onze jaarlijkse uitstappen maakte.

Zowel in de namiddag- als in de avondvertoning zijn kinderen toegelaten en vertonen we volgende films:

- Yser Journaal : afreis uit Oostende in 1919 van de Koninklijke Familie naar de Verenigde Staten.
- Het Leven staat niet stil : promotiefilm uit 1939 om de passagiers van de mailboten tussen Oostende en Dover gerust te stellen in tijden van oorlogsdreiging.
- Een eeuw overtochten: een documentaire uit 1946 die terugblijkt op een eeuw maritieme verbinding tussen Oostende en Dover.
- De Plate wordt "Koninklijk" : 50 jaar Plate – de viering in hotel Royal Astrid
- Reisfilms : De Plate naar de Westhoek 2006
naar Tervuren en Meise 2007
naar Aalst en Affligem 2008

en de première van Gent – Gent – Gent de nieuwste realisatie van Jean Pierre DEVOLDER over onze laatste dagreis naar het MIAT en de boottocht op de Leie.

OPGELET : Wegens de eindejaarperiode vinden deze filmvertoningen plaats op de **derde** donderdag van de maand en niet op de laatste zoals gewoonlijk.

En zoals altijd is de toegang zowel voor de leden als niet leden gratis.
Breng uw vrienden en kennissen mee.

HET VOORSPEL TOT HET BELEG VAN OOSTENDE:

Politieke en militaire rol en betekenis van Oostende in de 2^e helft van de 16^e eeuw (deel 7)

door Roger JANSOONE

BLOKKADE VAN OOSTENDE

Een Engelse reiziger die in 1599 Brugge bezocht, had weliswaar woorden vol lof over "the beautiful women" maar stelde anderzijds vast dat de stadsbevolking fel was afgenomen en dat straten en pleinen overwoekerd waren met gras en onkruid, zodat de stad een desolate aanblik bood. Dit reisverslag zegt eigenlijk genoeg over het verval van Vlaanderen tegen het einde van de 16^e eeuw, verval op alle gebied en zowel in de verarmde steden als op het bijna ontvolkte platteland.

De uitzondering op die algemene regel was Oostende. Maar die vestingstad kon bezwaarlijk een echte of normale stad genoemd worden. In economisch opzicht was er in zo'n typische garnizoenstad uiteraard weinig ambacht of bedrijfsleven, tenzij de kleine kustvisserij en de vishandel (gemonopoliseerd door de gouverneur, voor eigen gewin en rijkdom). Economisch speelde Oostende dan ook geen noemenswaardige rol, ook al circuleerde er heel wat klinkende munt (vooral afkomstig van stroop- en rooftochten). In de vrij talrijke herbergen en bordelen was er veel vertier, maar dit was geen graadmeter van een bloeiende economie.

Overal in Vlaanderen werd Oostende bestempeld als "canker van alle quaet". Maar dat was uit een gevoel van onmacht want de werkelijkheid was dat Oostende naar eigen goedgevoelen in militair en politiek opzicht de plak zwaaide bijna overal in Vlaanderen, hierin uiteraard gesteund vanuit Londen en Den Haag. Die rol en betekenis was dus niet van economische aard, tenzij "a contrario" in die zin dat dit slechts mogelijk was door de economische teloorgang van Vlaanderen. Symptomatisch was ook het feit dat, ofschoon men normaliter een kei het vel niet kan afstropen, de doortastende Oostendse belastingontvanger Michiel Everwyn bijvoorbeeld in januari 1599 (dus in slechts één maand) contributies van in totaal niet minder dan 13.378 pond wist af te persen in de "contribuerende" Vlaamse dorpen en steden! De "brandbrieven" bleven bestendig in omloop!

Het Oostendse garnizoen was dus de grote baas in grote delen van Vlaanderen. De pauselijke nuntius Frangipani zag hierin zelfs een gevaar voor "verkettering" van Vlaanderen, precies in een periode waarin alhier de Contrareformatie moest op gang komen als een late uitloper van het Concilie van Trente (1563). Maar ook de Paus kon Madrid niet tot concrete actie bewegen, doch enkel tot het in overweging nemen van actieplannen (hetgeen trouwens al sedert jaren gebeurde met behulp van ervaren stafofficieren en militaire ingenieurs). Eén van die plannen (intussen al een oud plan) had een blokkade op het oog, langs de landzijde en, indien mogelijk, ook langs de zee kant. Doch die pogingen om Oostende langs alle kanten in te sluiten en te omsingelen, zouden vanzelfsprekend enorme financiële inspanningen vergen. En precies daar wrong het schoentje!

Niettemin had Señor Rivas, de superintendent van de Spaanse troepen in Vlaanderen, op 6 januari 1599 een bijeenkomst met afgevaardigden van de Staten van Vlaanderen. Er werd een eerste raming gemaakt van de troepen die, in een eerste fase, zouden nodig zijn om Oostende zodanig te omsingelen (zonder daarom echt in te sluiten) dat verdere strooptochten in Vlaanderen zouden onmogelijk gemaakt worden, of, met andere woorden, het einde van de contributies. Dit was een verstandig plan omdat het een poging was om in eerste instantie het Oostends geldkraantje dicht te draaien, want het Oostends garnizoen werd grotendeels gefinancierd via de contributies uit Vlaanderen. Dit plan werd dan ook genoemd "het stremmen van de daghelicxe excursien van den vyant". Señor Rivas voelde zich in zijn opzet flink gesteund door de aartshertogen Albrecht en Isabella die in 1598 landvoogd werden van de Spaanse Nederlanden en die gezworen hadden dat zij Oostende van de kaart zouden vegen.

ARCHIVES
71
MONTREAL

brandbrief (1596) op een voorgedrukt formulier met randschrift

De Staten van Vlaanderen moesten nu een beslissing nemen omtrent de te volgen strategie, namelijk een blokkade of eventueel een belegering, met telkens een raming van de hiertoe vereiste middelen. Een blokkade bleek in de gegeven omstandigheden de enige valabele optie te zijn. Er bleef dan nog de vervelende kwestie van de financiering ... Hierbij werd de hoop en het vertrouwen uitgedrukt dat het plan zich deels zelf zou financieren door het wegvallen van de bestaande defensieve forten in het Brugse vrije (te vervangen door offensieve forten in de buurt van Oostende), door herbevolking van het platteland en de hieruit voortvloeiende inkomsten, en uiteraard ook door het verdwijnen van de contributies.

Señor Rivas en enkele gedeputeerden van de Staten van Vlaanderen kwamen op 28 mei 1599 samen met drie landmeters naar de omgeving van Oostende om geschikte locaties uit te zoeken voor het

bouwen van een fortengordel. Hun oog viel vooreerst op Bredene. Ten zuiden van de stad vonden zij een passende plaats voor de aansluiting met Bredene. Doch het derde en laatste fort, ten zuidwesten van Oostende, beloofde moeilijkheden op te leveren omdat op de hiervoor aangewezen locatie (namelijk in Sinte Kathelijne) het Oostends garnizoen zelf reeds een buitenschans had opgeworpen, die dus eerst zou moeten veroverd worden.

In het begin van augustus 1599 werd uiteindelijk gestart met het bouwen van het fort ten zuiden van Oostende (gelegen op het huidige kruispunt van de Zilverlaan en de Stuiverstraat) en het kreeg al meteen een naam : Sint-Clara. Intussen werd op 15 augustus de Engelse buitenschans in Sinte Kathelijne met infanterie en veldgeschut overweldigd. Omdat het toen erg heet was, werd die schans "Grooten Dorst" genoemd, een naam die zou blijven. Het fort dat achter die schans gebouwd werd, werd Isabella genoemd (naar de aartshertogin), en ook die werken bleken goed op te schieten.

Maar het fort in Bredene was nog niet voor onmiddellijk omdat het bouwen van de twee andere forten intussen reeds alle beschikbare middelen had vereist en er zelfs tekorten begonnen op te duiken. De reden hiervoor lag in het ontstellend gebrek aan financiële draagkracht van de Vlaamse steden en dorpen. Ook was het zo, dat hoe verder van Oostende des te minder animo er was om financieel bij te dragen in de blokkade van Oostende. De oplossing hiervoor werd gezocht in het aangaan van leningen bij rijke kooplieden en zakenlui. Er bestonden toen vrijwel nog geen banken, en de traditionele geldschietters waren ofwel verjaagd door de Inquisitie (in het geval van de Joden) of waren, in het geval van de Lombarden en de Florentijnen, niet meer erg toeschietelijk tegenover het bankroete Spanje en het verpauperde Vlaanderen (of, in hedendaagse termen, er was hier geen sprake van "rommelkredieten"!). Die rijke koop- en zakenlieden hadden wel hun eigen redenen om financieel een handje toe te steken, namelijk het verwerven van politieke macht op de puinhoop van de Spaanse Nederlanden. Uiteraard hoopten zij wel op terugbetaling van het geleende geld, maar indien dit niet volledig en/of niet tijdig gebeurde, dan behielden zij in ieder geval een voordelige machtspositie ten bate van hun handels- en zakenrelaties.

Alzo kon men op 1 december 1599 de werken aanvatten voor het bouwen van een fort in Bredene, doch met het invallen van de winter was dit wel een zeer ongelukkig moment. De werk- en leefomstandigheden van de arbeiders en soldaten waren verschrikkelijk omdat ze "soo armelicke gheaccomodeert syn ende overvallen van den waeter ende slycke". Maar señor Rivas was een echte slavendrijver en tot ieders verbazing was op Kerstdag 1599 het fort vrijwel afgewerkt!

Hierdoor aangemoedigd, begon Rivas vervolgens aan een vierde fort, dat niet voorzien was in de planning maar dat noodzakelijk leek te zijn om de verbinding tussen Oostende en Nieuwpoort langs strand en duinen af te sluiten. Dat fort kreeg de naam Sint-Albertus en eind januari 1600 was ook dit fort afgewerkt. En ten slotte werd er tussen het fort van Bredene en Sint-Clara nog een klein fort gebouwd, Colombaye genaamd, om het gat tussen beide forten af te sluiten, en al die forten werden met elkaar verbonden door wegen en dijken.

DEN HAAG REAGEERT

Deze nieuwe gordel van forten vormde als het ware een keten die Oostende volledig insloot. Het garnizoen voelde zich allengs opgesloten binnen de muren en kon niet of nauwelijks nog strooptochten ondernemen. Ook de belastingontvanger Everwyn begon het verschil te merken want zijn fiscale ontvangsten uit contributies, die in februari 1599 een hoogtepunt hadden bereikt, gingen vanaf april steil omlaag, met een daling van bijna 90 % ! De gevolgen bleven niet uit : de lopende uitgaven kwamen in het gedrang, en voor buitengewone uitgaven (zoals het bouwen van een nieuwe zeesluis aan de westelijke haveningang) was er weldra geen geld meer. Ook de plannen voor het

uitvoeren van grootschalige werken aan de vestingmuren, moesten voorlopig worden opgeborgen. Reeds op 16 juli 1599 trok Everwyn aan de alarmbel in Den Haag. Hij vroeg een snelle financiële tussenkomst. En eind september moest hij in zijn kas reeds een tekort aantekenen van 17.517 pond.

Met toenemende verontrusting werd in Den Haag de situatie in en om Oostende opgevolgd. De Raad van State besloot op 14 augustus 1599 prins Maurits naar Oostende te sturen met een legermacht van 12 compagnies, ter versterking van het garnizoen en met de bedoeling samen uit te breken tegen en doorheen de omsingeling. Maar dit plan ging niet door wegens gebrek aan de nodige kredieten en ook omdat prins Maurits er niet veel voor voelde. Wel kreeg Everwyn op het einde van oktober een toelage van 8.000 pond om zijn kastekorten enigszins aan te zuiveren, maar dit was natuurlijk geen oplossing voor het chronisch geldgebrek dat nu begon te ontstaan, met alle gevolgen van dien. Tot overmaat van ramp werd in de nacht van 2 op 3 december 1599 door een hevige storm grote schade aangericht aan de zeedijk. Met de grootste moeite werd het nodige geld samengebracht om de herstellingswerken onverwijld aan te vatten.

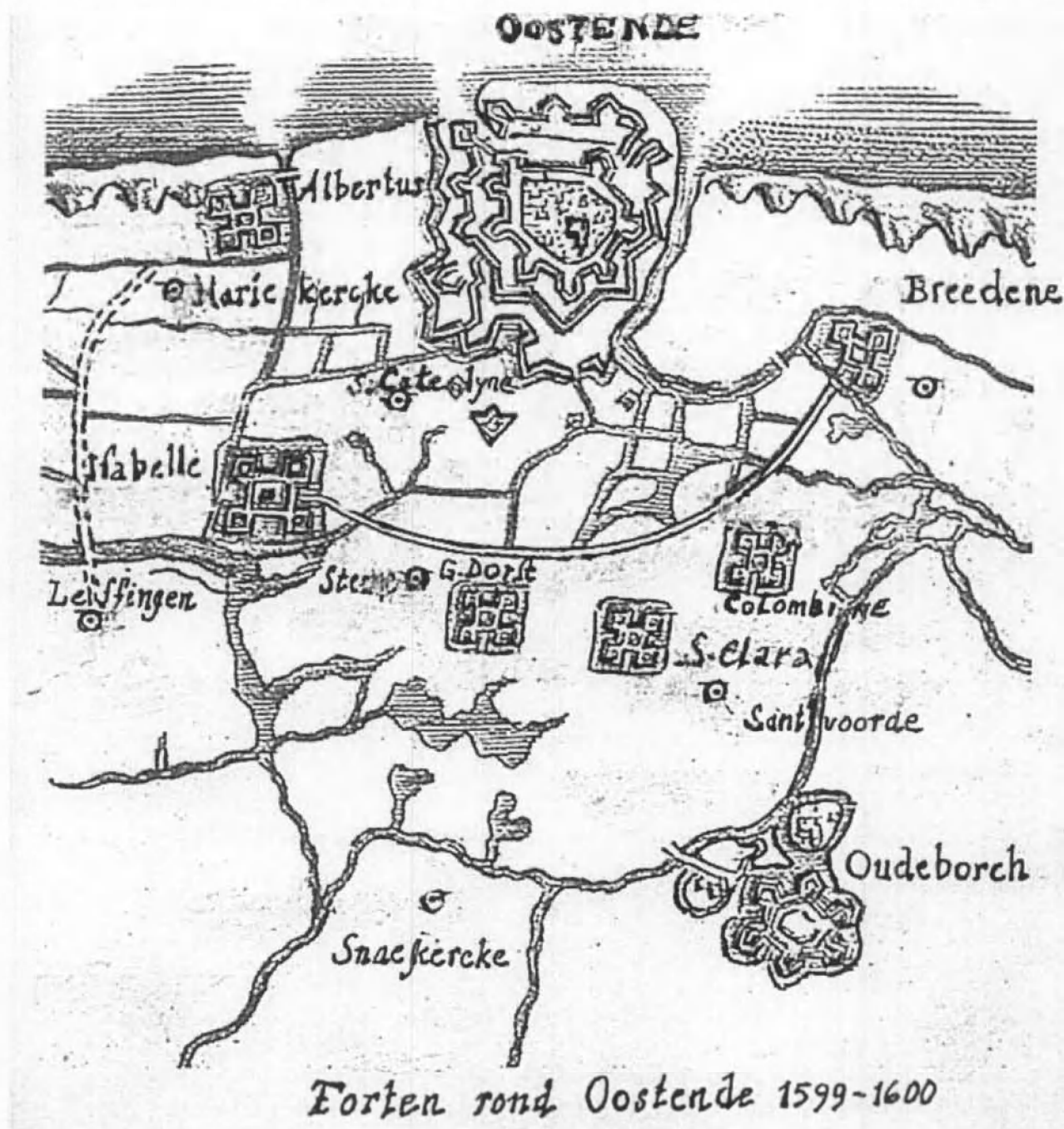
De toestand werd dus verontrustend, des te meer daar het ernaar uitzag dat het niet bij een blokkade zou blijven maar dat een regelrechte belegering steeds waarschijnlijker werd. Om die reden besloot de Nederlandse Staten-Generaal op 4 januari 1600 dat Oostende zou moeten ontzet worden, niet via een doorbraak vanuit Oostende maar door een inval vanuit Zeeuws Vlaanderen.

Intussen bleek gouverneur Norris niet langer belangstelling te hebben voor het behouden van zijn post in Oostende "siende dat mits 't blockeren van de plaetse nu geen profyt meer in de contributien was te doen" (aldus een opmerkelijke functionaris in Den Haag). Op 7 januari 1600 verleenden de Staten-Generaal hem op eigen verzoek ontslag uit zijn functie "niet rouwich wesende datse nu op die plaetse naer heur welgevallen mochten voorsien". Na het gebruikelijke touwtrekken tussen Den Haag en Londen werd uiteindelijk op 10 juni 1600 een nieuwe gouverneur aangesteld, thans voor het eerst niet een Engelsman maar een Hollandse edelman, de heer van Cruyningen.

PRINS MAURITS VALT AAN

In Vlaanderen groeide inderdaad de overtuiging dat het "embloquement" van Oostende op termijn geen oplossing zou bieden. Of met andere woorden : er zou nu ernstig moeten nagedacht worden over planning en uitvoering van een belegering. Maar alleen reeds de bouw van forten en de eruit voortvloeiende blokkade was voor de Nederlandse Staten-Generaal reeds voldoende reden om een grootschalige inval te ondernemen in Vlaanderen. Een bijkomend argument lag in het feit dat (voor de zoveelste keer) muiterijen waren uitgebroken in het Spaanse leger (en er waren hierin ongeveer 4.000 soldaten betrokken). Het hierdoor gewijzigd plan bestond erin, te landen in Oostende, de blokkade te doorbreken om vervolgens westwaarts langs het strand op te rukken naar Nieuwpoort en daarna naar Duinkerke. Het veroveren van deze twee havens zou allicht als wisselgeld kunnen gebruikt worden bij de onderhandelingen met Engeland over de delging van de aanzienlijk toegenomen oorlogsleningen uit de Engelse Schatkist.

Als ervaren legeraanvoerder had prins Maurits heel wat kritiek tegen dit plan. Een verrassingsaanval tegen Duinkerke en zelfs tegen Nieuwpoort was immers hierbij uitgesloten. In zijn flank lagen overigens twee belangrijke Spaanse garnizoenen, namelijk in Sluis en in Brugge. Bovendien kon hij van Oostende worden afgesneden door een plots uit het zuiden oprukkende Spaanse legermacht. Maar de Staten-Generaal hielden voet bij stuk en rekenden erop dat een massale inzet de doorslag zou geven. En die massale inzet was er inderdaad. In Dordrecht werd een leger van 11.000 man verzameld, waarvan 128 vendels voetvolk en 25 vanen ruitery. Voor transport en begeleiding werd in Vlissingen een groot aantal schepen bijeengebracht.

Het startsein moest gegeven worden op 18 juni 1600 ... maar het weer bleek een spelbreker te zijn. Geplaagd door hevige tegenwind kon de vloot in Vlissingen niet varen naar Oostende en bijgevolg werd het plan in extremis gewijzigd en werd dan maar besloten op 20 juni een landing uit te voeren bij Philippine om vervolgens op te rukken naar Oostende via Assenede, Eeklo, Male, Brugge en Oudenburg. Ten westen van Oostende werd het strategisch belangrijk fort Albertus op 29 juni na zware gevechten ingenomen. Hierdoor lag de weg naar Nieuwpoort open, dat werd bereikt op 1 juli.

Maar intussen gebeurde wat prins Maurits gevreesd had. Een Spaanse legergroep die gelegerd was in de buurt van Maastricht, kwam in geforceerde mars toegesnel onder de bekwame leiding van don Luis de Velasco. Onderweg, door kwistig rond te strooien met geld en onder belofte van buit en extra-soldij, wist hij de meeste muitende troepen te doen aansluiten bij zijn leger. Reeds op 30 juni bereikte hij Brugge met een leger van ruim 10.000 soldaten. Op 1 juli werden de forten van Oudenburg, Snaaskerke, Plassendale en Bredene zonder veel moeite heroverd. Alzo behield het

Staatse leger enkel nog het fort Albertus, terwijl alle toegangen tot Oostende door de Spanjaarden werden afgesloten.

Prins Maurits beseftte onmiddellijk het gevaar en wilde snel een tegenzet forceren via Leffinge. Maar op 2 juli 's morgens stootte de krachtige Spaanse voorhoede, oprukkend langs het strand, niet ver van Nieuwpoort op een Staats legeronderdeel dat volledig werd overrompeld en in paniek wegvluchtte met achterlating van bijna duizend doden. Aartshertog Albrecht was opgetogen maar maakte toen een tactische fout door zijn vermoeide troepen wat rust te gunnen. Hiervan maakte prins Maurits gebruik door zijn volledige legermacht over de IJzermonding te zetten en in slagorde op te stellen, waarna hij 's namiddags overging tot de aanval. In de daaropvolgende "Slag in de duinen" (ook bekend als de "Slag bij Nieuwpoort") behaalde hij een schitterende overwinning dank zij het overwicht van zijn ruitery en het doeltreffend inschakelen van reservetroepen op bedreigde punten.

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES :

- brandbrief (1596) op een voorgedrukt formulier (Algemeen Rijksarchief, Brussel)
- forten rond Oostende (1599) – kaart uit "Germania Inferior" van P. Kaerius (1617)

ERRATUM

p. 233 – 6^e lijn: lees "Oostende ten Stene" i.p.v. "Oostende Verstene".

LIDGELD 2010

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2010 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Enkel zij die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 28 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Simone MAES
Penningmeester

De laatst verschenen aflevering vindt u in de jaargang 2002, p. 138-142; addenda bij vorige afleveringen verschenen in de jaargang 2002 p. 162.

LXXXVIII - "VUURVRETER"

Velodroomstraat

Sculptuur gerealiseerd voor de buitengevel van de Brandweerkazerne in de Velodroomstraat. De beeldhouwster was Josyane Vanhoutte. Het originele is dat de figuur is opgebouwd uit brandslangen.

IXC - "UMBRA"

Zeedijk ter hoogte van residentie «Aldis» en het sportstrand.

Het is enigszins ontstellend tot de constatacie te komen dat het initiatief om Leon Spilliaert met een monument te eren in Oostende lang overgelaten was aan een derde : de V.T.B.-V.A.B. die in 1963 een sculptuur bestelde, het onthulde in aanwezigheid van de weduwe van de kunstenaar op het Canadaplein en het meteen aan de Stad Oostende overdroeg.

Een schitterende sculptuur van wijlen Gerard Holmens, ongetwijfeld, maar ook een sculptuur waarvan de verwijzing naar de kunstenaar Leon Spilliaert wel een heel sterk doordenken vraagt, zeker wanneer we weten dat Holmens beweerde steeds zich te hebben laten inspireren door "Dame met roze hoed". Kortom: een buitenstaander kan onmogelijk de link met Spilliaert leggen tenzij hij het recent geplaatste plaatje met duiding in de buurt van het beeld erop naleest.

Daarom was de idee gelukkig om de heraanleg van de Zeedijk te gebruiken om een wel heel speciale hommage aan Spilliaert te brengen omdat de dijk een essentiële rol heeft gespeeld in de beeldingswereld van de kunstenaar.

De Zeedijk was nadrukkelijk aanwezig in zijn oeuvre : de Koninklijke Gaanderijen bij nacht, de Koninklijke Chalet met de "Drie Gapers" die hij tot bevreemdende beelden omvormt, het Kursaal dat hij het liefst in het duister en in nevels voorstelt, de beangstigende leegten van de Albert I-Promenade en het strand zonder wandelaars....Ook de zone van de "Umbra"-sculptuur: hier stond het immense "Royal Palace Hotel", een oord van grote luxe en elegantie. Spilliaert tekende het in enkele werken, gezien van op het strand, waarbij de zeedijkhelling, de "kateie" zeg maar, de meeste hotelarchitectuur verbergt, en enkel de dakpartij boven de Zeedijkrand uitsteekt. Op één van die schilderijen brengt hij ook de steile trap in beeld die van de dijk naar het strand leidde.

De procédés van vervorming en vervreemding van Spilliaert kennende leidt dit werk ons tot het wereldberoemde schilderij "Duizeling". De meeste Oostendse kunstminnaars associëren "Duizeling" spontaan met onze Zeedijktrappen alhoewel daar geen aanduidingen toe zijn.

Is "Duizeling" inderdaad een mentale vervorming van een zeedijktrap of is het enkel nog een uitloper van Spilliaerts meer filosofisch-symbolistische ideeënschilderijen uit de vroege jaren 1900?

Op een steile toren met versmallende concentrische plateaus, die uit het niets lijkt op te doemen staat een vrouw, haar sjaal en haar wapperend in de wind. De wind die haar alle houvast ontnemt. De hoge trappen verhinderen haar zich in veiligheid te brengen. Het is als een nachtmerrie waaruit geen ontsnappen mogelijk is.. De keuze is vallen of springen. Het einde is in beide gevallen verschrikkelijk.

“Duizeling” is een afgrond van angst en wanhoop, een pakkend visioen van hoogtevrees-angsten en zeker niet direct het meest monter Spilliaert-schilderij.

“Duizeling” is één van Spilliaerts gekende werken, zoniet het meest beroemde. Het prijkt op tal van affiches, catalogi, siert de covers van romans en cd's, werd gebruikt als beelddrager voor de opera “Die Frau ohne Schatten” door de opera van San Francisco. Het was onlangs één van de prominente kunstwerken in de tentoonstelling “Hitchcock en de kunst” in Canada.

“Duizeling” is een werk dat zich ook liet vertalen naar een monumentaal drie-dimensionaal project. Gedurfd is het zeker, dit omzetten van een kunstwerk naar een monument ter ere van die kunstenaar. Sommigen vinden het *not-done*. Maar vertelt het niet veel meer over de kunstenaar dan de zegkracht die meestal vanuit een traditionele, zij het actuele, portretbuste of figuur zou gaan? Zo kennen we in het stadje Fontainebleau in het gelijknamige woud, het monument voor de beroemde Franse schilderes van rundvee, Rosa Bonheur. Het stelt heel treffend een... .. rond voor. Daarmee is alles gezegd over de kunstenares.

“Umbra” is de vertaling van het schilderij “Duizeling” in de driedimensionaliteit. De architectuur, concentrische plateaus met uitermate hoge treden, suggereren de afgrond en slagen daar wonderwel in. De onmogelijke verwrongen houding van de Spilliaert-figuur is herleid tot een soort zitten met één been onder het zitvlak. De figuur uit “duizeling” omzetten in drie dimensies kan niet : die houding lukt alleen op papier..De maker van de sculptuur was zich daarwel van bewust. Het monument is dan ook slechts een schaduw (“Umbra”) van het schilderij.

De expliciete opdracht voor die plaats een sculptuur te ontwerpen werd door het Oostends Stadsbestuur toevertrouwd aan de jonge stadsgenote-beeldhouwster Herlinde Seynaeve.

Geboren in 1979, is ze de dochter van kunstschilder-graficus Jef Seynaeve, die op zijn beurt weer beeldhouwers onder zijn voorouders telde. Herlinde Seynaeve kreeg haar opleiding aan de Academie van Brugge en studeerde verder aan het Sint-Lukas in Gent. Ze is Meester in de Beeldhouwkunst en volgde nog verder een specifieke lerarenopleiding.

XC - SCULPTUUR VOOR HET TELINDUSGEBOUW

John Cordierlaan

Ingehuldigd op vrijdag 21 maart 2003 voor het Telindusgebouw, een bedrijf gespecialiseerd in communicatietechnologie (Industriezone Plassendale). Het monument is een in-memoriam John Cordier. De auteur is Jean-Claude Fahri.

Iconografie :

-Foto's van de inhuldiging in het weekblad “Tips” van 27 maart 2003.

XCI - "IK, JAMES ENSOR" VAN DANIEL SPOERRI

2003-2009 : Albert I Promenade ter hoogte van Vlaanderenstraat

"Ik, James Ensor" is het atelier van Ensor, gezien door de ogen van beeldend kunstenaar Daniël Spoerri en door hem en zijn medewerkers in Italië gegoten in brons (2003).

De sculptuur is een soort "kamer" waarin allerlei meubelstukken en accessoires staan die naar Ensor refereren. Muren en accessoires zijn allemaal in brons gegoten. Het gieten gebeurde in de gieterij Caporella in Italië..

Het is een sculptuur die men kan betreden, van binnenuit beleven.

Spoerri voorzag een schuine sokkel voor deze "kamersculptuur" om het dwarsliggend karakter van de kunstenaar te onderstrepen (en wellicht ook om voor een goede afwatering te zorgen).

Het kunstwerk kwam naar Oostende naar aanleiding van "Beaufort 2003", een kustomvattend kunstproject van Willy Van den Bussche. Het werd nog in 2003 door de Stad Oostende aangekocht. Het werd meteen één van de meest gefotografeerde monumenten in Oostende.

De sculptuur werd verwijderd en in depot geplaatst in de aanloop naar de heraanleg van de Albert I-Promenade (2009).

Daniel Spoerri (1930) is een Roemeens-Zwitsers beeldend kunstenaar, (eig. Daniel Isaac Feinstein). Spoerri, geboren in Galati Roemenië in 1930, was oorspronkelijk danser, mimespeler en choreograaf. Later werd hij objectkunstenaar en één van de voornaamste vertegenwoordigers van het Nouveau réalisme. Spoerri immigreert in 1942 naar Zwitserland. Aanvankelijk opgeleid tot missionaris. Van 1950 tot 1954 geniet hij een opleiding als danser. Van 1955 tot 1957 is hij eerste danser bij de Opera van Bern (1954-59). In 1957 is hij assistent van K. Bremer bij het theater van Darmstadt. In deze periode schrijft Daniel Spoerri artikelen over experimenteel theater. In 1959 verhuist hij naar Parijs. In 1960 is hij medeoprichter van de Nouveaux réalistes. Hij begint aan zijn 'trap pictures', ('tableaux-pièges'), waarin hij objecten willekeurig op hun ondergrond, zoals een tafel, bevestigt en tot kunstwerk uitroept. De enige verandering die hij meestal aanbrengt is, dat hij het vlak waarop de voorwerpen zich bevinden, in plaats van horizontaal verticaal opstelt. Daarnaast maakte hij 'eat art' (kunstwerken in suiker, koek, chocolade, enz.), waarmee hij de 'eeuwigheidswaarde' van het kunstwerk aan de orde wilde stellen. Daniel Spoerri ging regelmatig naar de Marché aux Pucés. Daar had je mensen die op tapijtjes een hoop ouwe rommel aanboden. Dan kocht hij de hele handel op, haalde een tube lijm uit zijn zak en plakte alles vast. En dat ging dan zo in zijn "deux-chevaux". In 1961 had hij zijn eerste solotentoonstelling in Galleria Schwarz in Milaan, en neemt hij deel aan de tentoonstelling 'The Art of Assemblages' in New York. Hij werd in 1963 beroemd met zijn "Menus-pièges": twaalf dagen werd het publiek in de Parijse Galerie J. uiteenlopende menu's voorgezet, samengesteld door verschillende kunstenaars en schrijvers, variërend van exotische heerlijkheden tot broodsoep ('Menu prison'). Na afloop fixeerte Spoerri de resten van de dis op het tafellaken en hing dat vervolgens als schilderij aan de muur. In 1968 opent hij zijn eigen 'Eat Art Restaurant' in Düsseldorf en geeft het tijdschrift 'Eat Art Edition' uit. Spoerri erkent het toeval als een belangrijk uitgangspunt voor zijn werk. In de jaren 70 leidde hij in Düsseldorf een restaurant, waar hij zelf de exclusieve gerechten bereidde. De gasten konden na het diner hun tafel met overblijfselen door Spoerri tot kunstwerk laten vereeuwigen.

Iconografie :

-videofilm gerealiseerd door de Provincie West-Vlaanderen tijdens het gietproces

-foto in : De Grote Klok, augustus 2003, p. 4.

-Foto's op de Beeldbank Oostende

XCII - ZWAAN OP WIJK ZANDVOORDE

1999

De zwaan is zowat het symbool van Zandvoorde, waar ook een wijk bestaat die "Zwaanhoek" heet. Op Zandvoorde stond dan ook al lange tijd een zwaansculptuur, die er in de jaren '90 zijn beste jaren had op zitten. De oude zwaansculptuur (die beschadigd werd) werd vervangen door een nieuwe versie van de hand van Josyane Van Houtte.

De oude zwaan werd later eveneens hersteld en kreeg in september 2004 een vaste stek vóór "t Kasteeltje" in Zandvoorde.

Literatuur :

-Tijdingen, 1 oktober 2004 (met foto van de onthulling)

XCIII - GEVELSCULPTUUR APPARTEMENTSGEBOUW "VENUSKAM"

Van Iseghemlaan (hoek met Kapucijnenstraat)

Het appartementsgebouw "Venuskam", hoek Van Iseghemlaan-Kapucijnenstraat, werd gebouwd in 2001-2004 op de plaats van het voormalige hotel "Valldemosa" (in feite een verbouwde belle-époque-villa).

Auteur van de gevelsculptuur is de Stalhillese beeldhouwer Hubert Minnebo. De sculptuur werd aangebracht op 12 februari 2003 op een blind gevelgedeelte waarachter een autolift schuil gaat. Ze stelt, van boven naar onder, een vogel, een vrouw en een vis voor.

Bouwpromotoren en heemkundigen : het is een moeilijke alliantie. Maar het dient gezegd dat bouwpromotoren die via het integreren van een kunstwerk hun projecten een artistieke meerwaarde geven in Oostende op één hand te tellen zijn.

XCIV – "NEPTUNUS, GOD VAN DE ZEE"

Albert I-Promenade (oost)(tot in 2009)

Ter gelegenheid van het project "Ruimte voor Muco" bouwde de Belgische Vereniging voor de Strijd tegen Mucoviscidose een reuzenzonnestelsel : tien kunstwerken beelden de zon en haar negen planeten uit en worden op een exacte schaal van 1/40.0000.000 geplaatst in België. Bleek dat het monument dat de planeet Neptunus voorstelt, ter hoogte van Oostende kwam te liggen.

Het "Neptunus"-monument, werd op zaterdag 19 juni 2004 onthuld op de Albert I Promenade op het gedeelte tussen Oosthelling en Hertstraat.

Onze opinie is dat deze sculptuur meer weg heeft van een uitvergrote sporttrofee en veel beter in een meer intieme omgeving tot zijn recht zou komen, dan op de immense open vlakte van de promenade. Het lijkt ons trouwens een kwalijke evolutie de zeedijk vol te zetten met sculpturen met permanent karakter. Het unieke aan de dijk is immers het prachtige, lege perspectief, zoals iemand als Leon Spilliaert het zo duidelijk aantoonde in vele van zijn schilderijen
Verwijderd in 2009 n.a.v.. de renovatie van de Promenade

XCV – “EENDENVLUCHT”

Vogelzangpark

“Eendenvlucht” is een sierlijke bronzen sculptuur waarin een menselijke figuur vergezeld wordt van vliegende en lopende watervogels. Het is een kunstwerk van Livia Canestraro (Rome, 1936) uit Snellegem.

Het beeld werd door de Stad Oostende aangekocht voor de beeldenroute P.M.M.K.-Museum voor Schone Kunsten maar werd er om technische redenen nooit geplaatst op de voorziene plaats, nl. op een hellend grasterrein bij de vijver van het Leopoldpark.. Het werd pas op vrijdag 26 maart 2004 geïnstalleerd op het grasveld in de middenberm van de Verenigde Natieslaan, nabij het Kennedy-rondpunt.

Het werd in 2006 verwijderd voor werkzaamheden n.a.v. de ondertunneling van de Verenigde Natieslaan en kreeg begin 2009 een nieuwe plaats aan het Vogelzangpark.

XCVI – GEDENKPLAAT SLACHTOFFERS DUITSE AANVAL CONSCIENCESCHOOL

Op 27 mei 1940 kwamen een dertigtal jonge mannen, allemaal rekruten voor het Belgische leger die Frankrijk niet tijdig bereikten, om door een aanval van Duitse duikbommenwerpers. Dit gebeurde in de stedelijke basisschool Hendrik Conscience. Dit tragische gebeuren ware al lang vergeten, had Omer Vilain er geen hoofdstuk aan gewijd in één van zijn “Langs de...” bundels.

Op 7 mei 2005 werd –na lang ijveren van Omer Vilain- een officiële herdenkingsplaat onthuld aan de gevel van de Hendrik Conscience school, Stuiverstraat, 81.

XCVII - EX-VOTO VAN XAVIER TRICOT

Leopoldpark

Op 18 oktober 2005 werd de sculptuur “Ex-Voto” van Xavier Tricot geïnstalleerd in het Leopoldpark in de nabijheid van de kiosk.
Het werd pas in december 2007 aangekocht.

Het sculptuur in massief brons van Xavier Tricot is getiteld ‘Ex-voto’ en stelt een schilderspalet voor.

Volgens de Van Dale betekent ‘ex-voto’: voorwerp dat men in een kerk of kapel opstelt of ophangt ingevolge een aangegane belofte of uit dankbaarheid voor een gebedsverhoring, m.n. een marmeren plaat met een dankbetuiging aan een heilige of de afbeelding van een genezen lichaamsdeel, vooral in bedevaartsoorden, syn. votiefbeeld, wijbeeld. Het sculptuur van Xavier Tricot moet worden beschouwd als een profaan votiefbeeld gesymboliseerd door het typische attribuut van een schilder, nl. het schilderspalet. Door het beeld te plaatsen in de wereld van de natuur (stadspark) evocert de kunstenaar het aloude dichotomie cultuur/natuur. Het stadspark op zich (als getemde natuur) symboliseert deze dichotomie. Het sculptuur refereert eveneens naar het artistieke karakter van de stad Oostende met zijn talrijke kunstenaars en wil als het ware symbool staan voor de artistieke toekomst van de stad. Als dusdanig beschouwt de kunstenaar zijn sculptuur als een soort Palladium.

technische gegevens:

titel: Ex-voto
jaar: 1989-1990
materiaal: massief brons
afmetingen: 100 x 80 x 8 cm
gewicht: 120 kg (???)

Xavier Tricot (Oostende, 1955) is kunstschilder, graficus, beeldhouwer en installatiekunstenaar. Hij is autodidact. Zijn schilderkunst evolueerde van abstract-symbolisch geladen doeken naar een meer geëngageerd œuvre waarin persoonlijke ervaringen en menselijke gevoelens de bovenhand krijgen; ironie en melancholie (met zin voor het sacrale) zijn het leitmotief in olieverfschilderijen, gouaches en driedimensionele werken; hoofdthema's in zijn recent werk zijn de zee, de dood, het menselijk lijden, de verloren kinderwereld, de wonderbare wereld van het sprookje, de absurditeit van het menselijk streven en die van de kunst.

Hij had reeds vele individuele tentoonstellingen, o.a. in het Feest-en Kultuurpaleis in Oostende (Installaties, 1993) en in het Museum voor Schone Kunsten Oostende (Schilderijen en grafiek, 1994).

Literatuur :

Xavier Tricot, (tentoonstellingscatalogus), Nieuwpoort, (Florizoone Fine Art), 1990.
N. HOSTYN, Beeldend Oostende, Brugge, 1993.
Lexicon van West-Vlaamse Beeldende Kunstenaars, 4, Brugge, 1995.
Xavier Tricot, Grisaille, Antwerpen, 1997.
Xavier Tricot (tentoonstellingscatalogus), Paris (Galerie Guénégaud), 1997.
Xavier Tricot, Antwerpen (Pandora), 1999.
P. PIRON, De Belgische Beeldende Kunstenaars uit de 19de en 20ste eeuw, Brussel, 1999.
W. & G. PAS, Biografisch Lexicon Plastische Kunst in België. Schilders-beeldhouwers-grafici 1830-2000, Antwerpen, 2000.

XCVIII – KROONBOEI

Visserskaai

Auteur van dit monument is Philippe Verbruggen die een ingreep deed op een bestaande boei.

De boei werd geleverd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De inbreng van de kunstenaar beperkte zich tot de ingreep bestaand uit het aanbrengen van een "kroon". Het is een atypisch werk voor deze kunstenaar, zoals uit zijn biografie zal blijken.

Het monument werd geplaatst n.a.v.. een beeldhouwwedstrijd.

Philip Verbruggen werd geboren in Oostende in 1960. Hij studeerde fotografie en film aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Gent.

Iconografie :

Foto's op de beeldbank van het Stadsarchief Oostende

IC – “MENS EN TECHNOLOGIE”

Jan Piersplein

Op maandag 12 juni 2006 werd op het Jan Piersplein vóór het Stadhuis het monument “Mens en technologie” van Fernand Vanderplancke onthuld.

Deze sculptuur is een gift van de kunstenaar aan de stad.

Het beeld stelt een mens voor die de stap zet naar het nieuwe millennium in de 21ste eeuw. Het bevat een mechanisme waardoor het meedraait met de zon.

Het kunstwerk stond tot voor kort op de terreinen van BASF in Ukkel.

De locatie is deze waar tot voor kort de sculptuur van Oscar Jespers die op de luifel van het Casino hoort, stond opgesteld tijdens de renovatiewerken van het gebouw.

Fernand Vanderplancke werd in Brugge geboren in 1938. Hij deed studies beeldhouwen aan de Academies te Brugge en Poznan (Polen). Hij sculpteert in metaal, polyester, hout en brons. Hij woont en werkt te Oostduinkerke.

Anekdote: op 22 mei 2006 richtte het Stadsbestuur een schrijven naar de Cultuurraad Oostende met vraag voor advies nopens het aanvaarden/plaatsen van het beeld. Op dat ogenblik was de sculptuur echter reeds geplaatst... .. en moest alleen nog officieel onthuld worden.

Fout: Spijtig dat deze sculptuur zo dicht bij die van Luc Van Soom staat. Ze interfereren visueel te veel.

Literatuur :

R. DECAN, Wie in wie in Vlaanderen, Brussel, 1980.

Lexicon van Westvlaamse Beeldende Kunstenaars, 4, Brugge, 1995.

Fernand Van der Plancke, Tielt (Lannoo), 1996.

Het Nieuwsblad/Het Volk, dinsdag 13 juni 2006.

Mededelingen Cutuurraad Oostende 33, 7, juli 2006.

Iconografie :

Foto's op de beeldbank van het Stadsarchief Oostende

C – “WITTE NONNEN”

Wittenonnenstraat; hoek met Kapellestraat

Beeldhouwer : Jan Michiels

Deze gestileerde bronzen sculptuur van Jan Michiels herinnert de aanwezigheid van het klooster der Witte Nonnen in de Witte Nonnenstraat.

Het monument kwam er op vraag van de Handelaarsbond van de Wittenonnenstraat. Voor de uitvoering werd beeldhouwer Jan Michiels, zoon van Gust Michiels, naar voor geschoven door de Handelaarsbond. .

Ontwerp in 2005-2006; definitief ontwerp en gieten bij Art Casting in 2007

Plaatsing in september 2007

Fout : Helaas wordt deze sculptuur vaker door de bewoners en handelaars gebruikt als stapelplaats voor vuilniszakken, kartonnen dozen en door de shoppers als fietsenstalling dan dat het beeld vrij staat en te bekijken valt.

CI - DE WACHTENDE PASSAGIER

Luchthavengebouw

Beeldhouwer : Annie De Grande
2006

Ceramieken sculptuur in de vertrekhal van het luchthavengebouw; aangekocht door de luchthavendirectie en in december 2006 onthuld.

CII - THE EYE OF MUTOH

Terrein van de firma Mutoh, Archimedesstraat 13

Beeldhouwer : Jacky De Maeyer
2006

4 meter hoog op sokkel van 1 m.
uitvoering : 1e helft 2006.

Kunstwerk bestaande uit een in twee "takken" splitsende verticale "stam", waarop twee "ogen". Het beeld verwijst naar het logo van Mutoh en naar het applicatieveld van de firma, nl. visuele communicatie.. De "takken" symboliseren de groei van het bedrijf.

Besteld bij Jacky De Maeyer om 15 jaar activiteit van de firma in Oostende te herdenken. Mutoh bouwt grootformaat inkjetprinters.

CIII - CONFRONTATIE

Koningspark

Beeldhouwer : Roger Raveel
2006

Het kunstwerk bestaat uit een driedelige beeldengroep van geabstraheerde personages die in confrontatie treden met elkaar. De constructie is vijf meter hoog en bestaat uit drie palen waarop bovenaan spiegels zijn geïntegreerd. Spiegels komen vaak voor in de werken van Raveel. Ze doen de grens tussen kunstwerk en realiteit vervagen.

Het beeld werd geplaatst op 21 september 2006

De aankoop werd beslist in de Gemeenteraad van 22 oktober 2004. De aankoopprijs was 100.000 euro plus BTW.

CIV - HERLEVEN

Zeedijk

Beeldhouwer : Jacky De Maeyer
Revalidatiecentrum BZIO
Zeedijk, Mariakerke
2004

3 meter hoog; brons

Twee elementen suggereren een naar elkaar groeien. De lijn loopt door hoewel de onderdelen van elkaar verwijderd zijn. Ze moeten weer samengroeien, herstellen, herleven.

CV - DANSENDE GOLVEN

Albert I-Promenade

Patrick Steen
2005-2007

In 2004 organiseerde de Fifty-One Club Oostende een prijskamp onder beeldhouwers voor het plaatsen van een sculptuur op de niet ingevulde sculptuursokkel boven de ingang van het Kursaal, kant Petit-Nice. Uit de tientallen inzendingen werden drie beeldhouwers genommeerd : Patrick Steen met "Dansende Golven", Johan Walraevens uit Lebbeke met "Boegbeeld" en Francis Blommaerts uit Hove met "Her Majesty's Wings". De drie moesten hun concept persoonlijk komen verdedigen op basis van schetsen en een maquette. De jury die op 11 december 2004 samenkwam, koos Steen als laureaat.

De keuze en de voorgestelde plaats veroorzaakte heel wat heisa en getouwtrek in cultureel Oostende.

Als compromis en alternatief werd de uitstulping op de Albert I Promenade recht vóór het Kursaal (een oude geschutssite uit W.O.II) aangewezen voor plaatsing van "Dansende Golven".

De plaatsing gebeurde op vrijdag 13 juni 2008, de onthulling gebeurde op vrijdag 20 juni.

Fout : Op zich een mooie locatie maar de bestaande gietijzeren ballustrade rondom de site stoort danig het lijnen- en vormenspel van de sculptuur.

Iconografie :

- Beelden van de plaatsing en interviews : archief Focus-WTV.
- Foto's op de beeldbank van het Stadsarchief Oostende

CVI – ME

Vogelzangpark

Kunstenaar : Linda Molleman
Ingehuldigd op 8 december 2008

Een minimalistische betonnen cilinder met een bankje en een sculptuur van een drinkende duif.

Uit het door de kunstenaar verspreide persbericht :

“Het Kunstwerk ME van Linda Molleman staat voor een meditatieve ruimte waar iedereen geconfronteerd wordt met zichzelf, terugvalt op zichzelf.

ME staat voor ieder zijn eigen ik. Ook voor de identiteit van de treurwilg die in het verlengde ligt van de in- en uitgang van de cilinder, de identiteit van de duif.

Binnenin wordt de eenvoudige betonnen cilinder als hoge, stille ruimte gebruikt. De buitenkant is een gesofistikeerd zeilgaas in inox en sluit als luxemateriaal aan bij de overgematerialiseerde wereld.

De cirkel is de meest volmaakte vorm en symboliseert vaak het spirituele, het magische, het kosmische.

Centraal in de cilinder vinden we het vredige van de bronzen duif die een beetje water drinkt. De duif is de zielevogel die de deugd van de matigheid belichaamt.

Water is het oerelement van alle leven: levenschenkend, reinigend, voedend en bedreigend. Psychologisch is water het symbool van de onbewuste diepere lagen van de persoonlijkheid, het grondsymbool van alle onbewuste energie.

Voor de kunstenaar drukt het hele tafereel: de bewerkte steen, de vogel en het water, het onbeschrijflijke uit.”

Bij de bestelling, ca. 1997, bedoeld als sculptuur voor de “Beeldenroute” PMMK>MSK

CVII - PORTRET BUSTE PRINSES GACE VAN MONACO

Monacoplein

Voorlopig “onthuld” op Monacoplein door Prins Albert van Monaco, op woensdag 18 juni 2008 n.a.v. herdenking 50 jaar Jumelage Oostende-Monaco. De juiste plaats was toen nog niet duidelijk.

Definitieve onthulling op Monacoplein op 8 juli 2009.

De buste werd bekostigd door Rosette Porta, Consul van Monaco, en haar echtgenoot.

Beeldhouwer : Josyane Van Houtte

CVIII - ZEILEN

Vluchtheuvel kruispunt Zeelaan met Zeedijk, wijk Raversijde

Beeldhouwer : Jacky De Maeyer

Prijs: 20.844 euro plaatsing inbegrepen, kaderend binnen het project W.I.B.

Goedgekeurd in de Gemeenteraad van december 2008. Ingehuuld op 8 juni 2009.

Sculptuur in cortenstaal, 4 m hoog

CIX - “THREE GRACES”

Sculptuur die tijdens “Beaufort 2006” in Zeebrugge geëxposeerd was. Aangekocht door het Stadsbestuur Oostende en op 31 augustus 2009 geplaatst aan het Maria Hendrikapark.

De kunstenaar is Michael Ray Charles.

De naam van de beeldengroep refereert naar de Drie Gratiën uit de klassieke mythologie. Ze worden hier voorgesteld door overgedimensioneerde geweerkogels waarvan de "koppen" de vorm aannemen van de kap van de kledij van de Ku Klux Klan. Het werk is bedoeld als aanklacht tegen geweld en racisme.

Literatuur :

-Tijdingen, 4 september 2009.

-Tips, 3 september 2009, p. 86.

CX - "HERINNERING 100ste VERJAARDAG FUSIE MARIAKERKE- OOSTENDE"

Een uitbundige vrouwenfiguur met armen omhoog.

Plaket met tekst "Herinnering 100 jaar fusie Mariakerke met Oostende 1 juli 1899"

Geplaatst vóór de kerk O.L.Vrouw-Hemelvaart te Mariakerke

Beeldhouwer : Gust Michiels

Iconografie :

-Beeldbank Oostende M008115.

OMTRENT KAREL JONCKHEERE EN OOSTENDE:

Enkele notities bij een klasfoto (1924).

door Yves DINGENS

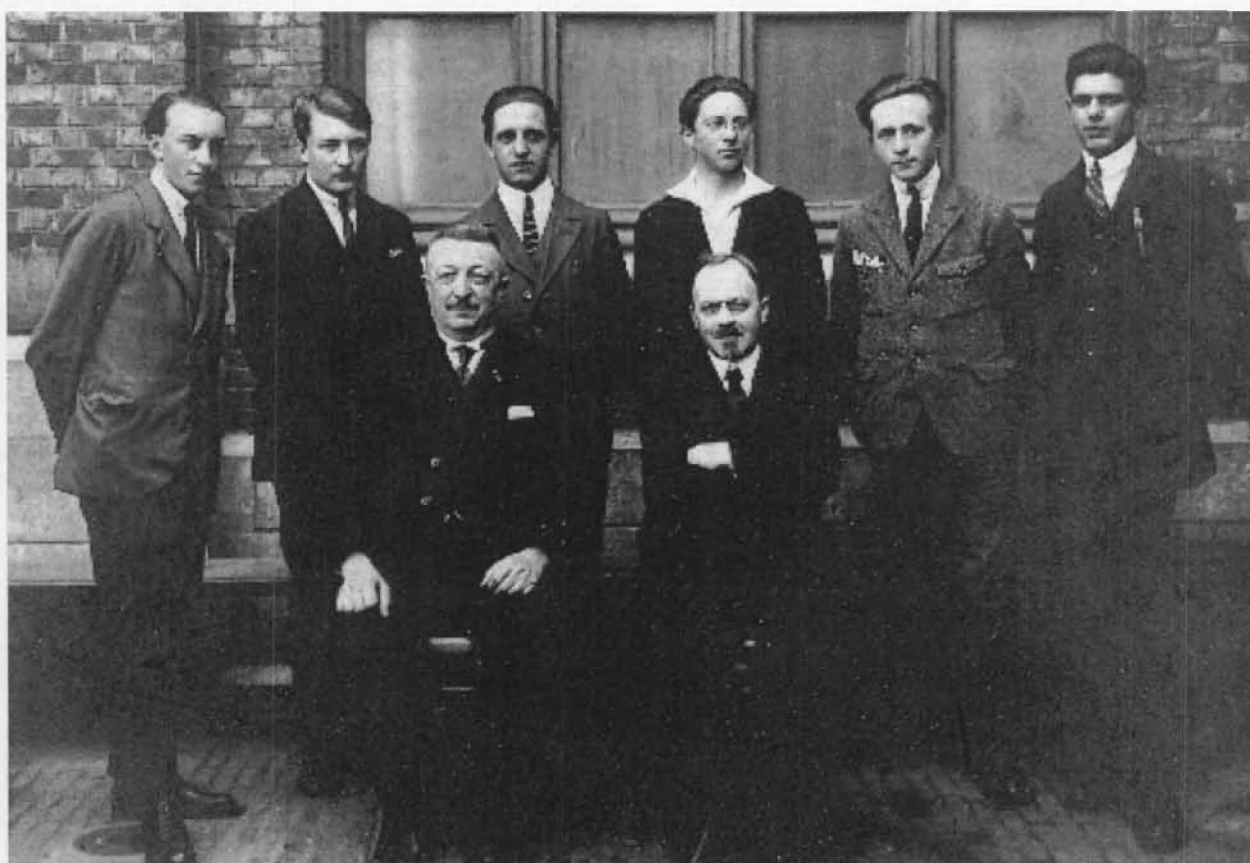
Op 9 april 1906 werd Karel Jonckheere te Oostende geboren en deze stad lag de beroemde auteur en cultureel ambtenaar steeds nauw aan het hart. Van 1931 tot 1940 was hij secretaris van de Willemsfondsafdeling-Oostende. In 1970 publiceerde hij "*Oostende verteld*", een boek vol pittige historische anekdoten.

Op 3 mei 1991 werd zijn 85^e verjaardag gevierd in het toenmalige P.M.M.K. (Provinciaal Museum voor Moderne Kunst). De Oostendse Gidsenkring "*Lange Nelle*" ontwierp, op initiatief van Dirk Beirens, een "Karel Jonckheerewandeling".

Op 19 oktober 1996 werd zijn borstbeeld, een kunstwerk van Josyane Vanhoutte, geplaatst in de leeszaal van de Openbare Bibliotheek. Bij de jaarwisseling 2004-2005, was er een tentoonstelling aan hem en aan zijn leeftijdsgenoot kunstschilder Gustaaf Sorel gewijd in de Venetiaanse Gaanderijen. Sinds 9 april 2006 draagt het pleintje, vóór de ingang van de Stedelijke Bibliotheek de naam "*Karel Jonckheereplein*". En in het grasperk, langs het voetpad, ligt wat lijkt op een gebarsten grafsteen waarop 'schriftbeeldhouwer' Guy Du Pan de laatste twee strofen van het gedicht "*Vaderstad vanuit zee*" heeft gekapt.

In november 2008 wijdt het kunst- en cultuurtijdschrift "Vlaanderen" een themanummer (323) aan de auteur.

Karel Jonckheere volgde secundair onderwijs aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, waar hij in 1924 afstudeerde in de Wetenschappelijke afdeling. Uit die tijd dateert volgende foto (1e Wetenschappelijke, schooljaar 1923-1924).

Van links naar rechts zien we Karel Jonckheere, André Dingens (later burgerlijk ingenieur en directeur-generaal Ministerie van Arbeid), Camille Casteleyn (later burgerlijk ingenieur en directeur La Brugeoise), Raymond Leévyn, Julien Gijs (later doctor in de wis- en natuurkunde) en Herman Mees (later technisch ingenieur). Vooraan zetelen de heer Louis Hacken, leraar wiskunde, rechts de heer Alphonse Franck, leraar Frans (1).

Het Palmares van 1924 (te raadplegen in de Stedelijke Openbare Bibliotheek, afdeling "Ostendiana") vermeldt de behaalde studieresultaten. Karel is er vierde gerangschikt, met volgende uitslagen:

Algemene plaats: 3^e Prijs 72 %

+++++

Godsdienst: 2 P

Nederlands: 1 A

Frans: 0,5

Engels: M

Duits: A

Geschiedenis en Aardrijkskunde: 1 A

Wiskunde: A

Scheikunde: 3 P

Tekenen: 3 M

Turnen: 1 P

(P= prijs; A= accessit; M= eervolle vermelding)

Bij het beëindigen van hun middelbare studies moesten de leerlingen bovendien nog een zogenaamd "uitgangsexamen" af leggen. "Le Carillon" van 22 juli 1924 meldde als volgt de uitslag:

Examens de sortie à l'Athénée Royal.

Voici les résultats des examens de sortie des élèves de rhétorique de l'Athénée Royal:

Première grecque latine: MM. Van den Abeele Léon et Van de Woestyne Paul, ont obtenu le diplôme portant la mention «avec le plus grand fruits», et Wellendorf Jean, «grand fruits».

Section scientifique: MM. Dingens André et Gys Julien, un diplôme avec la mention «avec le plus grand fruits», MM. Gasteleyn Camille et Jonckheere Charles, la mention «avec grand fruits», MM. Liévyn Raymond et Mees Herman la mention «avec fruits».

En section commerciale, M. Verbiest, Raymond a obtenu la mention «avec fruits».

M. l'échevin Verhaeghe, qui présidait le jury d'examen, a félicité le préfet des études, les professeurs et les élèves, des brillants résultats obtenus.

Wat ons nu vooral opvalt, is hoe weinig leerlingen toen afstudeerden: 10 in totaal. 3 in de Grieks-Latijnse onder wie Paul Van de Woestijne, zoon van Karel en later 'gewoon hoogleraar' Klassieke Filologie aan de Rijksuniversiteit Gent. 6 in de Wetenschappelijke en 1 in de Economische afdeling. En te bedenken dat, op dat ogenblik in West-Vlaanderen, er slechts drie athenea bestonden: Brugge, Oostende, Kortrijk. Trouwens, vaak na Antwerpen, behaalde het K.A. Oostende de tweede plaats in wedstrijden tussen de verschillende scholen (2).

Na zijn studies aan de Rijksnormaalschool te Gent vervulde Karel Jonckheere zijn legerdienst in Brussel bij de artillerie. Vervolgens was hij korte tijd stadsbediende te Oostende. In 1929 werd hij leraar Nederlands aan de Rijksmiddelbare School (R.M.S.) te Gembloux, in 1930 aan de R.M.S. te Nieuwpoort en tenslotte, in 1944, aan de Rijksnormaalschool te Gent.

In 1945 was hij enige tijd secretaris van minister van Binnenlandse Zaken, Adolf Van Glabbeke. Nog datzelfde jaar werd hij directeur van de R.M.S. te Veurne.

In 1946 werd Jonckheere benoemd tot inspecteur van de Openbare Bibliotheken en in 1953, trad hij als ambtenaar bij de Dienst der Letteren van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur (3) in dienst.

Karel Jonckheere was blijkbaar een eerder onrustige natuur die vaak verhuisde. Wij hebben even zijn diverse verblijfplaatsen opgezocht(4).

1906-1917: Sint-Paulusstraat 10 (geboortehuis) (5)

1917-1925: Torhoutsesteenweg 10 (vóór enkele jaren gesloopt)

1925-1931: Gerststraat 142 (in "Huis *Rond den Heerd*", zo genoemd naar het blad van Guido Gezelle)
1931-1937: Plantenstraat 76 (6)
1937-1944: Plantenstraat 57.
1944-1945: Hoogpoort 42, Gent
1945: De Panne, Villa *Les Tropiques*, Koninginnelaan
1946: Sint-Idesbald (Villa *Elegast*, Bungalowlaan 26), vervolgens weer naar De Panne (Villa *Claude-Isette*, Majoor d'Hooghelaan) om uiteindelijk een vaste stek te vinden in de Venstraat te Rijmenam (Provincie Antwerpen).

Karel Jonckheere is overleden op 13 december 1993.

Noten en bronnen:

(1) **Louis Hacken**, doctor in de wis- en natuurkunde, was eerst studiemeester, vanaf 1896 leraar wiskunde in de Grieks-Latijnse afdeling. In 1911 werd hij benoemd tot leraar hogere wiskunde in de Wetenschappelijke afdeling waar hij tot in 1925 les gaf. Hacken overleed in maart 1933. Hij had als lapnaam "*De Duwer*": deze naam zou verwijzen naar de wijze waarop hij de trap opging (getuigenis A. Dingens);

Alphonse Franck, doctor in de wijsbegeerte en letteren, was eerst 'professeur de rhétorique française' aan het 'Athenée Royal' te Mons (Bergen). En vanaf 1909 tot 1924 bekleedde hij dezelfde functie aan het Koninklijk Atheneum te Oostende, waarna hij met pensioen ging.

Bronnen:

- "Le Carillon"; 22/03/1933 en 09/02/1911;
- "Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende: exercice 1909" (1911), p. 50.

(2) Voor verdere informatie, zie ook: Jacques Van Bergen: "*Karel Jonckheere, oud-leerling van het Atheneum*", in: 125 jaar Willemsfonds Oostende. 100 jaar Karel Jonckheere (Oostende, 2006), p. 66-67.

Over deze periode schreef ook Jonckheere zelf, in: "*De vogels hebben het gezien: [memoires, dl. 1]*" (1968).

(3) <http://users.telenet.be/louis.jacobs/Jonckheere.htm>

(4) *Littéraire gids van België, Nederland en Luxemburg* / samengesteld door Roger Bodart, Marc Galle en Garnt Stuiveling. – Parijs: Hachette, 1972. – (Bibliothèque des guides bleus).

(5) Het huis dat er nu staat, is niet meer hetzelfde. Jonckheeres geboortehuis was "een specerijenwinkel. De ingangsdeur was drie treden hoog. Boven de deur prijkte een plaasteren kat in een nis. De winkel werd dan ook "In de katten" genaamd (*Bron*: Xavier Geuskens: *Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren zondag van vorige eeuw*, in: De Plate (tijdschrift); maart 2008, p. 72).

(6) Vermeld in: *Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed*. Partim: *Stad Oostende*. Deel 1, B; p. 348.

door Emile SMISSAERT

Vele jaren her kennen wij de serie boeken van *"Bouwen door de eeuwen heen"*, oorspronkelijk bedoeld en bestemd om over het gehele grondgebied van het Koninkrijk België (Vlaanderen, Wallonië, Brussel) wetenschappelijk en verantwoord een overzicht te bieden van het al dan niet beschermde bouwkundig erfgoed. Voor ons gewest alleen al in de loop der jaren aangedikt tot 55 boekdelen, geprangd in donkerbruine linnen kaften met daarop in zwarte letters een op het eerste zicht bevreemdende nummering. Het kon moeilijk anders, want de kopij van het ene deel was door omstandigheden die niet te voorzien waren, mogelijks eerder klaar dan het andere... En andere factoren zullen ook nog wel meegespeeld hebben, denk ik. Uitgegeven sinds 1972 door de firma Brepols, gekend om zijn keurig drukwerk, in opdracht van en gefinancierd door de nationale culturele overheid in Brussel, waar ik in een buitendienst in Gent nog deel van heb uitgemaakt. Destijds waren wij met weinigen, jong van jaren, veelal met vooruitzichten én doorgaans enthousiast. Maar dat terzijde. Typisch voer voor de bibliotheken en hun "leeszaal", ter plaatse consulteerbaar (en een prooi voor blinde, onbesuisde fotocopieerdift), iets wat uit ondervinding trouwens geregeld voorkwam en wat duidde op een ontegenzeggelijke behoefte bij de bevolking. Zowel bij kenners als bij occasionele zoekers of amateurs. Met reden en in feite zowat de *"bijbel"* van en over *huizenbeschrijving* te noemen. Hoera dus voor deze prima schat aan kennis, m.i. één van de betere initiatieven van de jaren zeventig, een meerwaarde, een 'blijver', een plezier om ook nu te aanschouwen en in te snuisteren.

Maar anderzijds, in een blog, klinken af en toe hardere woorden. Betreffende bijvoorbeeld de wijze van inbinden in een uitgave-op-papier, toen nog het enige, voor de hand liggende publicatiemiddel: "Knap werk, maar ontzettend slecht geplakt (...): ondanks voorzichtig gebruik komen haast alle bladen los ...". Doch er kwam onvoorspelbaar een technisch lichtpunt: steeds meer worden informatiebronnen en zoekinstrumenten digitaal verwerkt en aangeboden, financieel o.m. lang niet zo kostelijk én wel updatebaar. Zo ook deze reeks, omstreeks het jaar 2001, door de zorgen van het VIOE (= Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed). Gedaan met de exclusieve uitgave op papier, raadpleeg voortaan maar de nieuwe website <http://inventaris.vioe.be>. Plaatsnamenregister bij de reeks: www.archeonet.be. Overzicht boekdelen: www.onroerenderfgoed.be/index. Onderzoeksbalans (van kwaliteiten en knelpunten) onroerend erfgoed Vlaanderen: www.onderzoeksbalans.be. Inventaris: www.vioe.be/nl/index. En zo meer. Belangrijk om weten: de inventaris van het bouwkundig erfgoed werd zeer recent *"juridisch vastgesteld"* (op 14 september 2009): ze is nu een volwaardig beleidsinstrument geworden en heeft vooral rechtsgevolgen voor het niet-beschermde waardevolle patrimonium

Resumerend: heden zowat 75.000 items, voornamelijk gebouwen maar ook straatbeschrijvingen en beschrijvingen van gehelen (stadswijken, gehuchten, enzovoort); ongeveer 21.000 gebouwen zijn geïllustreerd met één of meer foto's. En 'men boert' verder: momenteel zijn de inventarissen "Bouwkundig Erfgoed" en "Wereldoorlog erfgoed" beschikbaar; 'straks' (d.i. binnen een aantal jaren) komen er inventarissen van archeologisch en landschappelijk erfgoed. Wij kijken uit, hoor!

Zie ook, ter herinnering, wat Oostende betreft: CALLAERT, Gonda. *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen: inventaris van het bouwkundig erfgoed: provincie West-Vlaanderen: gemeente Oostende*. – Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur, 2005. – 3 dln, 816 p. Bestaat ook op CD-Rom. Puik, verzorgd werk! Wellicht nog te koop in de Dienst Cultuur in het Stadhuis te Oostende. Ook op papier (in ringmap).

Vrij bewerkt en aangevuld naar: (tijdschrift) VVBAD Info; juli 2009, p. 18.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2009

- Elke zaterdag.
- Van 20 december 2008 t/m 04 januari 2009 (gesloten 23 en 25 december 2008 en 01 januari 2009).
- Van 21 februari t/m 01 maart (gesloten 24 februari).
- Van 04 april t/m 19 april (gesloten 07 april en 14 april).
- Van 21 mei t/m 24 mei.
- Van 13 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 31 oktober t/m 08 november (gesloten 03 november).
- Van 19 december t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 en 29 december en 01 januari 2010).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

PLATE - VEILING 2010

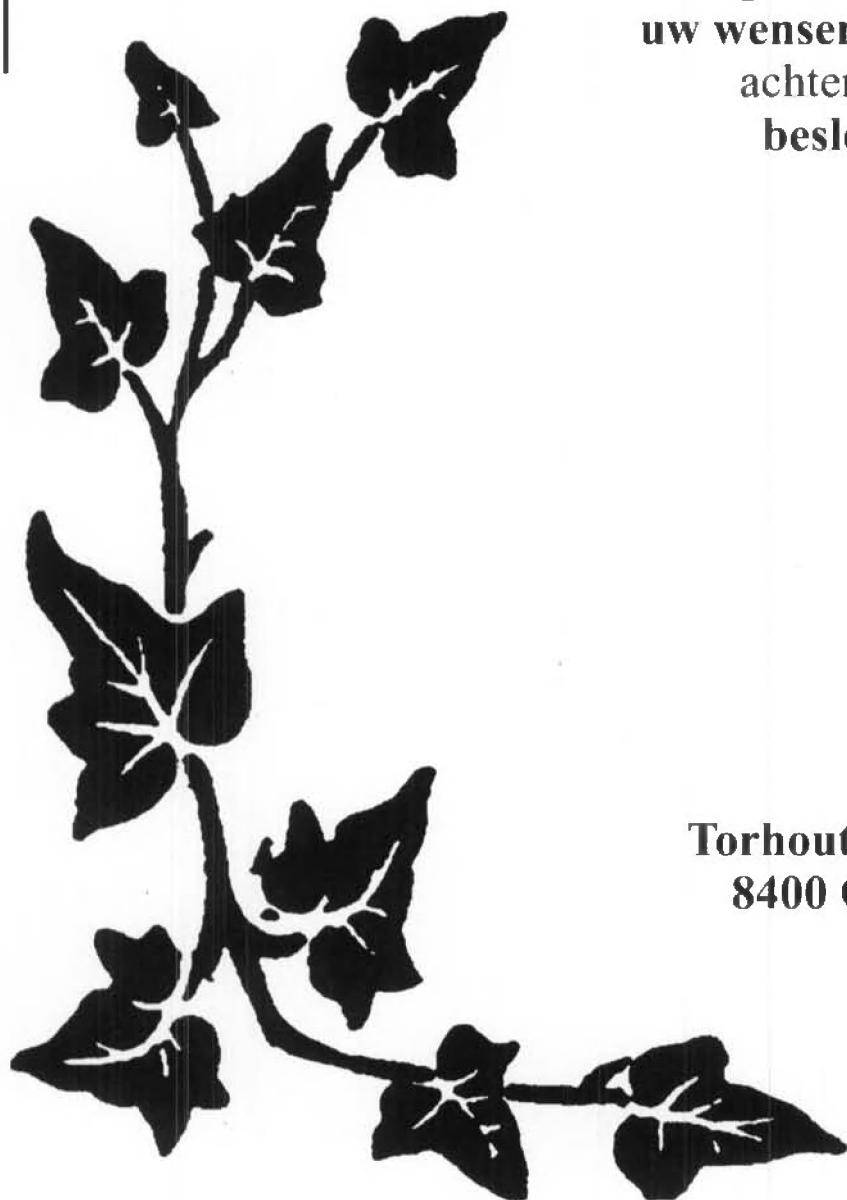
Schikkingen betreffende de veiling;

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven lijst samenstellen.
Bij boeken: titel, auteur, uitgever en datum vermelden ;
Bij andere stukken of het een origineel of herdruk is.
Wij aanvaarden **geen** fotocopieën meer.
De lijst moet samen met de te veilen stukken binnengebracht worden in het Heemmuseum, Langestraat 69, Oostende op zaterdagen 9 en 16 januari, en dit gedurende de openingsuren van het Museum. De stukken zullen bij het aanvaarden gecontroleerd worden. Er worden geen stukken meer aanvaard de avond van de veiling.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens 3 EUR bedragen.
3. Op zondag 24 januari, tussen 10.00 uur en 12.00 uur, zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum. De lijst met de te veilen stukken zal reeds beschikbaar zijn. Wie op de kijkdag niet kan komen kan de veilinglijst ook terugvinden op de website (www.deplate.be).
4. Op de avond van de veiling, dondardag 28 januari 2010, zal de lijst ook te koop aangeboden worden.
5. Het bestuur behoudt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is.
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing:
 - een % komt te goede van De Plate. Dit procent worden vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom;
 - de stukken (boeken, foto's affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de Kuststreek.

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontrakt**
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53